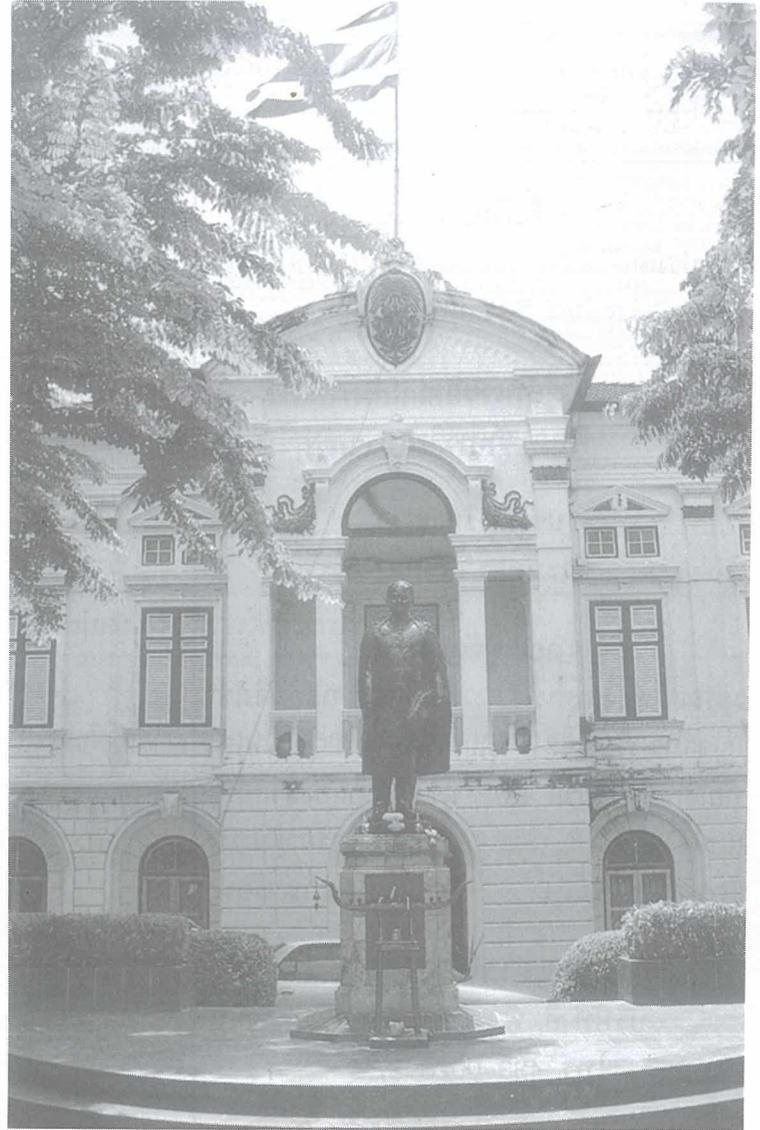

AM 1575

วิทยสารานุกรมย์

ปีที่ 1 ฉบับที่ 4 9 กันยายน 2542

ISSN 1513-105X

วิทยาลัยราชภัฏปัตตานี
AM 1575

หนังสือ “วิทยุสราญรมย์” : ISSN 1513-105X

ปีที่ 1 ฉบับที่ 4 : กันยายน 2542

ที่ปรึกษา

ดอน ปรมัตถ์วินัย   อ๋ม เมลาสนนท์
สุพัฒน์ จิตรานุกเคราะห์

ผู้อำนวยการ

พิษณุ จันทรวีทัน

บรรณาธิการ

ประภัสสร เสวิกุล

คณะผู้จัดทำ

สุวรรณา ฟองสมุทร   กิตติศักดิ์ กล่อมจิตต์
เบญจภา ทับทอง   บุญเกษม เสริมวัฒนากุล
หทัยกานต์ ยะมาลี   นุชจรรย์ คล่องสั่งสอน
กนเกศ แฉ่งน้อย   อูมา ศรีลาจันทร์
วนิดา อุดมทิพย์   กมลวัน สกนธรัตน์

พิมพ์ที่

บริษัท ที. พี. พรินท์ จำกัด

โทร. 433-0026-27

กระทรวงการต่างประเทศ

ถนนศรีอยุธยา

ส • า • ร • บั • ญ

พระบรมราชาบาท

- ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2530

15

พระบารมีปกเกล้าฯ

- การแก้ไขปัญหาหน้าท่วมขัง ตามพระราชดำริ “แก้มลิง”

16

ถ้อยแถลง

6

อาคารใหม่กระทรวงการต่างประเทศ

8

คดีธรรม

- ทำให้ถึงความเป็นกลาง / พระราชนิโรธรังสี

14

ศิลปวัฒนธรรม

- กระบวนพยุหยาตราชลมารค / สุวรรณ ฟองสมุทร

22

- ไม้มงคล

123

- หนังสือวัดขนอน

187

บทกวี

- เด็กกับดาว / สุวิทย์ สารวัตร

42

- เธอใจร้าย / ดวงใจ รวีปรีชา

148

หนังสือ “วิทยุสราญรมย์” จัดทำโดย สถานีวิทยุสราญรมย์
กองวิทยุกระจายเสียง กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ
ตู้ ป.ณ. 27 ปท. มหาตไทย กทม. 10206 โทร. 643-5094

ภาพชุด

- อาคารใหม่กระทรวงการต่างประเทศ 119
-

สัมภาษณ์

- สนทนากับ “พนมเทียน” / *ประภัสสร เสวิกุล* 43
  - บางคำถามกับ “ว. วินิจฉัยกุล” / *ประภัสสร เสวิกุล* 175
-

สังคม

- โครงการยุทธศาสตร์ความดี กับ อธิปไตยอนันต์ ปรมาตถวิสัย
พิษณุ จันทร์วิทัน 75
-

สารคดี

- ชมสวนต้นไม้ ณ อาคารใหม่ถนนศรีอยุธยา
ปัญญารักษ์ พูลทรัพย์ 167
-

บริหาร

- การปฏิรูปและการบริหารราชการในต่างประเทศ
พิษณุ จันทร์วิทัน, วีรกุล นิยม
และ อภิชาติ ชินวรรณโณ 101
-

เกษตร

- การกำจัดเห็บโดยไม่ใช้สารเคมี 97
-

ทัศนะ

- การเมืองไทยในอีก 75 ปีข้างหน้า
ศ.ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช 137
  - แนวทางการลงทุนใน 75 ปีข้างหน้าของนักลงทุน
รายย่อย / รศ.ดร.สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ 141
-

- Where will we be in the twenty-First Century ?

Dr. M.R. Akin Rabibhadana 146

- การพัฒนาของหนังสือพิมพ์ในอีก 75 ปีข้างหน้า

บุญเลิศ ช่างใหญ่ 149

- Thai Telecommunacations in the Future Frame

Direk Charoenphol 153

- บทบาทของผู้หญิงไทยในรอบ 75 ปีข้างหน้า

สดาวลลีย์ วงศ์ศรีวงศ์ 155

- ศิลปะการแสดงในอีก 75 ปีข้างหน้า

ภัทราวดี มีชูชน 157

- Literature in the Next 75 years

Prabhasson Sevikul 161

ปกิณกะ

- การค้นหานครสาบสูญในโอมาน 195
-

- ราชอาณาจักรภูฐาน 65
-

- ไปดูหนังเรื่อง “นางนาก” 203
-

ท้ายเล่ม

211

ถ้อยแถลง

การเปลี่ยนแปลงเป็นของธรรมดาของโลกที่ไม่เคยหยุดนิ่ง

จดหมายเหตุของเราต้องบันทึกว่า พ.ศ. 2542 กระทรวงการต่างประเทศได้ย้ายที่ทำการจากวังสราญรมย์อันเป็นศาลาว่าการของกระทรวงการต่างประเทศมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2428 ไปยังอาคารใหม่ถนนศรีอยุธยา

สถาปัตยกรรมของอาคารใหม่แห่งนี้ที่ดูทันสมัยแต่เรียบง่ายสบายตาคือรูปลักษณะภายนอกเท่านั้น แต่ส่วนภายในที่ประกอบกันเป็นกระทรวงการต่างประเทศก็มีการปรับปรุงอย่างไม่หยุดอยู่กับที่เพื่อเข้าสู่สหัสวรรษใหม่ด้วยเช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นการปฏิรูปการบริหารราชการในต่างประเทศ หรือ การวางนโยบายด้านการต่างประเทศเพื่อให้สามารถรักษาผลประโยชน์ของชาติและประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและด้านอื่นๆ อีกมาก

วิทยุสราญรมย์ของท่านก็ต้องปรับปรุงตัวเองด้วยเช่นเดียวกันโดยไม่มีการยกเว้น

ห้องส่งของเราที่กำลังสร้างใหม่ที่อาคารที่ทำการใหม่แห่งนี้ต้องล่าช้าไปบ้างด้วยเหตุผลทางเทคนิค แต่ทั้งหมดนั้นก็เพื่อให้แน่ใจว่าเราจะสามารถเป็นสถานีวิทยุที่พร้อมในด้านเทคโนโลยีเพื่อรับใช้ท่านอีกนานเท่านานในอนาคต

ด้านรายการก็จะมีการปรับปรุงให้ดียิ่งๆ ขึ้นไปเรื่อยๆ ตามข้อเสนอแนะของท่านผู้ฟังจำนวนมากที่เขียนมา

หนังสือวิทยุสราญรมย์ของเราได้รับคำชมเชยจากผู้อ่านมากมายทั่วประเทศและยังไปไกลถึงต่างประเทศอีกด้วย

นอกจากท่านผู้ฟังวิทยุของเราที่กลายเป็นผู้อ่านประจำของหนังสือวิทยุสราญรมย์อย่างเหนียวแน่นแล้ว เพื่อนข้าราชการในกระทรวงฯ จำนวนไม่น้อยทั้งในประเทศและที่ประจำการในต่างประเทศก็เป็นผู้อ่านที่ให้กำลังใจมาไม่ขาดระยะ

ทีมงานวิทยุสราญรมย์ขอขอบพระคุณและจะมุ่งมั่นทำงานต่อไปให้สมกับเป็นวิทยุของกระทรวงการต่างประเทศไทย “เพื่อไทย ก้าวไกล ทันโลก”

พิชณุ จันทรวิทัน
นายสถานี

อาคารที่ทำการ กระทรวงการต่างประเทศแห่งใหม่

๖๖ ต่เดิม กระทรวงการต่างประเทศมีอาคารที่ทำการอยู่ 2 แห่ง คือ

อาคารวังสราญรมย์ สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2409 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ด้วยทรงหวังที่จะใช้เป็นที่พักพิงหลังจากสละราชสมบัติให้พระราชโอรสพระองค์ใหญ่ คือ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคตเสียก่อน ต่อมา เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาเทววงศ์วโรปการ (ในขณะนั้นดำรงพระยศเป็นพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นเทววงศ์

วโรปการ) ดำรงตำแหน่งเสนาบดีว่าการต่างประเทศในเดือนมิถุนายน 2428 จึงได้พระราชทานวังสราญรมย์ให้เป็นที่ทำการของ

กระทรวงฯ ไปพลางก่อนจนกว่าจะได้สร้างที่ทำการใหม่ ซึ่งนับเป็นกระทรวงแรกที่มีที่ทำการแยกเป็นสัดส่วนจากวังหรือบ้านของเสนาบดี อย่างไรก็ตาม ต่อจากนั้นได้มีการโยกย้ายที่ทำการกระทรวงการต่างประเทศไปยังสถานที่ต่างๆ หลายครั้ง จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2469 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายกลับไปที่วังสราญรมย์

อาคารวังสราญรมย์ใช้เป็นที่ทำการของสำนักงานเลขานุการรัฐมนตรี สำนักงานปลัดกระทรวง กรมยุโรป กรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้ กรมเอเชียตะวันออก กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา กรมพิธีการทูต กรมเศรษฐกิจ และกรมสารนิเทศ

อาคารถนนศรีอยุธยา เป็นที่ทำการเดิมขององค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEATO) ต่อมา ในปี พ.ศ. 2519 ได้ใช้เป็นที่ทำการกระทรวงการต่างประเทศ โดยเป็นที่ตั้งของกรมองค์การระหว่างประเทศ กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กรมอาเซียน ศูนย์ข้อมูล กองหนังสือเดินทาง ฝ่ายคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์คนไทยในต่างประเทศ และ

ฝ่ายสัญชาติและนิติกรรม (3 หน่วยงานหลัง ปัจจุบันเป็นกอง
ภายใต้กรมการกงสุล มีที่ทำการอยู่ที่ถนนแจ้งวัฒนะ)

ในโลกยุคปัจจุบัน ภารกิจของกระทรวงการต่างประเทศ
เพิ่มมากขึ้น จำนวนบุคลากรก็เพิ่มตามไปด้วย ทำให้ประสบ
ปัญหาความคับแคบและแออัด ทั้งในส่วนที่ทำการของข้าราชการ
ส่วนรับรองคณะทูตานุทูต และส่วนบริการประชาชน กระทรวง
การต่างประเทศจึงได้เสนอขออนุมัติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3
กันยายน 2534 เพื่อก่อสร้างที่ทำการใหม่ภายใต้หลักการดังนี้

1. ก่อสร้างอาคารที่ทำการใหม่บริเวณถนนศรีอยุธยา
โดยรวบรวมกรมกองต่างๆ ไว้ด้วยกัน

2. แยกส่วนบริการประชาชนออกไปก่อสร้างต่างหาก
บริเวณถนนแจ้งวัฒนะ

3. อนุรักษ์วังสราญรมย์เป็นสถานที่ประกอบกิจกรรม
ทางพิธีการทูต สถาบันการต่างประเทศ ศูนย์ศึกษาการต่าง
ประเทศ อาคารสำหรับกิจกรรมพิธีการทูต และงานประชุม
ระหว่างประเทศ ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2535
อนุมัติให้ก่อสร้างอาคารบริเวณถนนศรีอยุธยาและบริเวณถนน
แจ้งวัฒนะได้

หลังจากที่ได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีแล้ว กระทรวง
การต่างประเทศได้เรียกประกวดแบบก่อสร้างระหว่างวันที่ 3
กรกฎาคม ถึง 7 สิงหาคม 2535 และประกาศผลการตัดสิน
แบบก่อสร้างเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2535 โดยผู้ชนะการ

ประกวดแบบก่อสร้างอาคารถนนศรีอยุธยาให้แก่บริษัทสถาปนิก
49 จำกัด

ต่อมา กระทรวงการต่างประเทศได้เรียกประกวดราคา
ก่อสร้างเมื่อวันที่ 8 กันยายน 2538 โดยกำหนดรับและเปิด
ซองประกวดราคาเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2538 และประกาศผล
การประกวดราคาเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2538 ผลการประกวด
ราคาปรากฏว่าบริษัทชิน-ไทย เอ็นจิเนียริง แอนด์ คอนสตรัคชั่น
จำกัด (มหาชน) ชนะการประกวดราคาก่อสร้างอาคารถนนศรี
อยุธยาในวงเงิน 872 ล้านบาท

นอกจากค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างจำนวน 872 ล้านบาท
ข้างต้นแล้ว ยังมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานภูมิสถาปัตยกรรม
เป็นจำนวนประมาณ 108 ล้านบาท และค่าตกแต่งภายใน
อาคารเป็นจำนวนประมาณ 196 ล้านบาทด้วย

เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2539 กระทรวงการต่างประเทศ
ได้ลงนามในสัญญาจ้างเหมาก่อสร้างกับบริษัทชิน-ไทยฯ และ
ลงนามในสัญญาจ้างควบคุมงานก่อสร้างกับบริษัทสถาปนิก 49
บริษัทชิน-ไทยฯ ได้เริ่มทำการก่อสร้างเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม
2539 และแล้วเสร็จในวันที่ 20 กรกฎาคม 2542

ลักษณะของอาคาร

เป็นกลุ่มอาคาร 4 หลัง พื้นที่ใช้สอยทั้งหมดประมาณ
55,000 ตารางเมตร (รวมที่จอดรถ) ประกอบด้วย

อาคารสำนักงาน (หลังที่ 1) อยู่ด้านพระตำหนักจิตร

ลดารโหฐาน เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก สูง 5 ชั้น ผนังด้านนอกบุด้วยหินแกรนิต กระจกหน้าต่างเป็นกระจกกรองแสงสีเขียว หน่วยงานที่ใช้อาคารนี้ ประกอบด้วย สำนักงานเลขานุการรัฐมนตรี สำนักงานปลัดกระทรวง กรมยุโรป กรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้ กรมเอเชียตะวันออก กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา กรมเศรษฐกิจ กรมองค์การระหว่างประเทศ กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย และกรมอาเซียน รวมทั้งมีห้องประชุมย่อย จำนวน 4 ห้อง ห้องรับรองจำนวน 5 ห้อง และห้องจัดเลี้ยงขนาดเล็กจำนวน 1 ห้องด้วย

อาคารสำนักงาน (หลังที่ 2) อยู่ด้านถนนพระราม 6 เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก สูง 4 ชั้น รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ผนังด้านนอกและกระจกเป็นเช่นเดียวกับอาคารสำนักงานหลังแรก หน่วยงานที่ใช้อาคารหลังนี้เป็นหน่วยงานที่ต้องมีการติดต่อกับประชาชนภายนอกเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ กรมพิธีการทูต กรมสารนิเทศ กองกลาง กองคลัง กองบรรณสารและห้องสมุด สถาบันการต่างประเทศ และฝ่ายราชการในต่างประเทศ

อาคารพิธีการ เป็นอาคารชั้นเดียว ทอดยาวเชื่อมระหว่างอาคารสำนักงานทั้ง 2 หลัง หลังคาของอาคารเป็นทรงแหลมสูงแบบหลังคาไทย มีตราบัวแก้วแกะสลักจากหินทรายประดับที่หน้าจั่วหลังคา ภายในอาคารแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

- ส่วนหน้าของอาคาร เป็นโถงเปิดโล่ง มีจุดเด่นที่ซุ้มพระบัญชาทำด้วยไม้ลงรักปิดทอง ตั้งอยู่ติดผนังบริเวณกึ่ง

กลางโถง โถงนี้สามารถใช้สำหรับงาน reception หรือใช้เป็นส่วนพักคอยก่อนที่จะเข้าไปยังห้องจัดเลี้ยงซึ่งอยู่ด้านหลังของโถง

- ส่วนหลังของอาคาร เป็นห้องจัดเลี้ยง/ห้องประชุมขนาดใหญ่ จุได้ประมาณ 200-400 คน มี partition ที่กั้นแบ่งห้องออกเป็น 3 ส่วนได้ตามความเหมาะสมของจำนวนผู้เข้าร่วมงานเลี้ยง/การประชุม ด้านซ้ายสุดของห้องยกพื้นเป็นเว็ท นอกจากนี้ ยังมีห้องประชุมแนวลาด (auditorium) ซึ่งจุคนได้ประมาณ 150-200 คน อยู่ด้านข้างของห้องจัดเลี้ยง/ห้องประชุมใหญ่ด้วย

อาคารสันตนาการ สูง 2 ชั้น ใช้สำหรับการสังสรรค์ระหว่างข้าราชการด้วยกันเอง หรือระหว่างข้าราชการกับคณะทูตานุทูต โดยชั้นล่างเป็นห้องอาหาร ชั้นบนเป็นห้องออกกำลังกายและห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งตัว ส่วนดาดฟ้าเป็นสระว่ายน้ำ

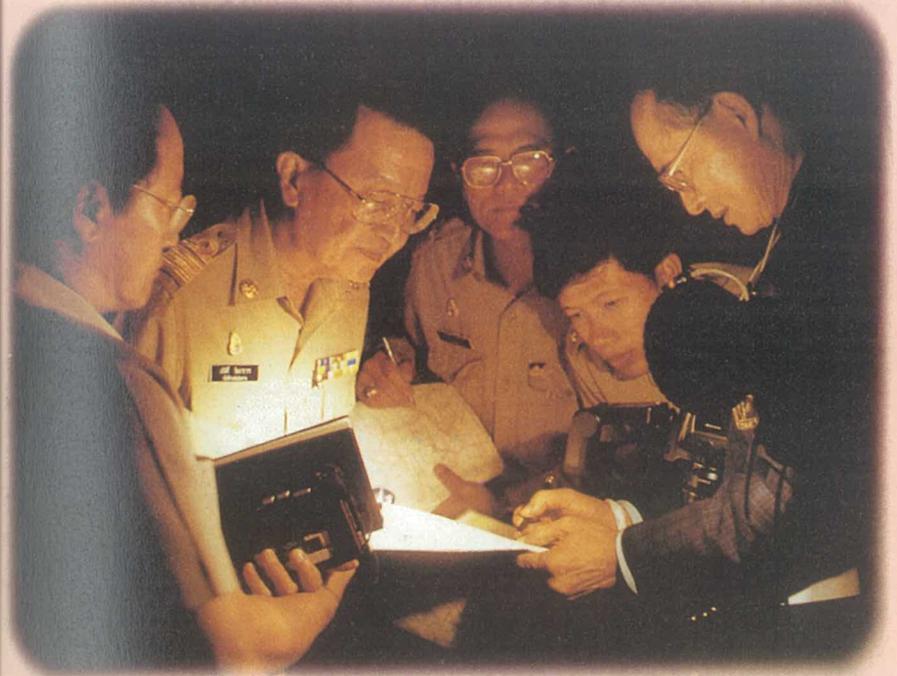
นอกจากนี้ ยังมีที่จอดรถใต้ดิน ซึ่งจอดได้ประมาณ 500 คัน

กระทรวงการต่างประเทศได้ย้ายมาปฏิบัติงาน ณ อาคารใหม่ถนนศรีอยุธยา ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2542 เป็นต้นมา...□

คติธรรม

ผู้ใดตั้งใจที่จะทำความดี
ผู้นั้นจะพ้นจากทุกข์ทั้งปวง

ทท.โพธิ์ธรรม

พระบรมราโชวาท

“...หลักการสำคัญประการหนึ่งที่จะส่งเสริมให้ปฏิบัติงานสำเร็จและเจริญก้าวหน้าได้แท้จริง คือการไม่ทำตัวทำความคิดให้คับแคบ หากให้มีเมตตาและไมตรี ยินดีประสานสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยเฉพาะผู้ร่วมงานอย่างจริงใจ...”

(ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 18 กรกฎาคม 2530)

พระบารมีปกเกล้าฯ

พระบารมีปกเกล้าฯ

การแก้ไขปัญหาน้ำท่วมพื้นที่
ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล
ตามพระราชดำริ “แก้มลิง”

จากสภาพธรรมชาติดั้งเดิมของกรุงเทพมหานคร มีลักษณะลุ่มต่ำ ทำให้การระบายน้ำยามเกิดภาวะน้ำท่วมให้ออกจากพื้นที่เป็นไปอย่างล่าช้า คุณคลองจำนวนมากมีความลาดเทน้อยอีกทั้งมีจำนวนหลายคลองที่ลำน้ำตื้นเขิน มีวัชพืชปกคลุมกีดขวางทางน้ำไหล ทำให้เกิดเป็นสาเหตุในหลายปัจจัยของการเกิดน้ำท่วมขังในกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑลเป็นระยะเวลายาวนาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานแนวพระราชดำริให้มีระบบการบริหารจัดการด้านน้ำท่วม ในวิธีการที่ตรัสว่า “แก้มลิง” ซึ่งได้พระราชทานพระราชอรรถาธิบายว่า

“...ลิง โดยทั่วไป ถ้าเราส่งกล้วยให้ ลิงจะรีบปอกแล้วเอาเข้าปากเคี้ยว แล้วเอาไปเก็บไว้ในที่แก้ม ลิงจะเอากล้วยเข้าไปไว้ที่กระพุ้งแก้มได้เกือบทั้งหัว โดยเอาไปไว้ที่แก้มก่อนแล้วจึงนำมาเคี้ยวบริโภคและกลืนกินเข้าไปภายหลัง...”

เปรียบเทียบได้กับเมื่อเกิดน้ำท่วมก็ขุดคลองต่างๆ เพื่อชักน้ำให้มารวมกันแล้วนำมาเก็บไว้ในบ่อพักน้ำอันเปรียบได้กับแก้มลิง แล้วจึงระบายน้ำลงทะเลเมื่อปริมาณน้ำทะเลลดลง ลักษณะและวิธีการของโครงการแก้มลิง

1. ดำเนินการระบายน้ำออกจากพื้นที่ตอนบนให้ไหลไปตามคลองในแนวเหนือ - ใต้ ลงคลองพักน้ำขนาดใหญ่ที่บริเวณชายทะเล เช่น คลองชายทะเลของฝั่งตะวันออก ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นบ่อเก็บน้ำขนาดใหญ่ คือ แก้มลิง ต่อไป

2. เมื่อระดับน้ำทะเลลดลงต่ำกว่าระดับน้ำในคลอง ก็ทำการระบายน้ำจากคลองดังกล่าวออกทางประตูระบายน้ำ โดยใช้หลักทฤษฎีแรงโน้มถ่วงของโลก (Gravity Flow) ตามธรรมชาติ

3. สูบน้ำออกจากคลองที่ทำหน้าที่ “แก้มลิง” นี้ ให้ระบายออกในระดับต่ำที่สุดออกสู่ทะเล เพื่อจะได้ทำให้น้ำตอนบนค่อยๆ ไหลมาเองตลอดเวลาส่งผลให้ปริมาณน้ำท่วมพื้นที่ลดน้อยลง

4. เมื่อระดับน้ำทะเลสูงกว่าระดับน้ำในลำคลอง ทำการปิดประตูระบายน้ำ เพื่อป้องกันมิให้น้ำย้อนกลับ โดยยึดหลักน้ำไหลทางเดียว (One Way Flow)

หลักการ 3 ประเด็น ที่โครงการแก้มลิงจะสามารถมีประสิทธิภาพบรรลุผลสำเร็จตามแนวพระราชดำริ คือ

1. การพิจารณาสถานที่ที่จะทำหน้าที่เป็นบ่อพักและวิธีการชักน้ำท่วมไหลเข้าสู่บ่อพักน้ำ

2. เส้นทางน้ำไหลที่สะดวกต่อการระบายน้ำเข้าสู่แหล่งที่ทำหน้าที่เป็นบ่อพักน้ำ

3. การระบายน้ำออกจากบ่อพักน้ำอย่างต่อเนื่อง จากหลักการข้างต้น การสนองพระราชดำริ จึงเน้นการพิจารณาจากการใช้ลำคลอง หนองบึงธรรมชาติ หรือพื้นที่ว่างเปล่ามาใช้เป็นบ่อพักน้ำ แหล่งน้ำที่จะนำน้ำเข้าบ่อพักและระบายน้ำออกจากบ่อพักน้ำตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ ซึ่งผลการดำเนินการศึกษา และพิจารณากำหนดรูปแบบของโครงการแล้ว สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ

1. โครงการแก้มลิงฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ทำการรับน้ำในพื้นที่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา นับตั้งแต่จังหวัดสระบุรี พระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี นนทบุรีและกรุงเทพมหานคร มาตามคลองสายต่างๆ โดยใช้คลองชายทะเลที่ตั้งอยู่ริมทะเลด้านจังหวัดสมุทรปราการ ทำหน้าที่เป็นบ่อพักน้ำหรือรับน้ำ และพิจารณาหนองบึง หรือพื้นที่ว่างเปล่า

ตามความเหมาะสม เป็นบ่อพักน้ำเพิ่มเติมโดยใช้คลอง
ธรรมชาติในแนวเหนือ - ใต้ เช่น คลองพระองค์ไชยานุชิต
คลองบางปลา คลองด่าน คลองบางปิ้ง คลองตำหรุ คลองชาย
ทะเล เป็นแหล่งระบายน้ำเข้าและออกจากบ่อพักน้ำ

2. โครงการแก้มลิงในพื้นที่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้า-
พระยา ทำหน้าที่รับน้ำในพื้นที่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา
ตั้งแต่จังหวัดอ่างทอง พระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี นครปฐม
กรุงเทพมหานคร และสมุทรสาครไปลงคลองมหาชัย - สนามชัย
และแม่น้ำท่าจีน เพื่อระบายออกสู่ทะเลด้านจังหวัดสมุทรสาคร

นอกจากสภาพพื้นที่ทั่วไปแถบนั้นยังไม่มีคันกั้นน้ำริมฝั่ง
เจ้าพระยาและคันกั้นน้ำขนานกับชายทะเลแล้ว คลองต่างๆ ที่
มีทางน้ำไหลเชื่อมต่อกับชายทะเลก็ยังไม่มีการควบคุมเพียงพอ
ดังนั้น เมื่อน้ำทะเลมีระดับสูงขึ้นจึงหนุนไม่ให้น้ำจืดไหลออก
ทะเลหรือไหลออกทะเลได้ช้ามาก ก่อให้เกิดภาวะน้ำท่วมรุนแรง
และท่วมขังนานวัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราช
ดำริเพื่อให้การระบายน้ำท่วมออกทะเลเร็วขึ้นด้วยวิธีการต่างๆ
คือ

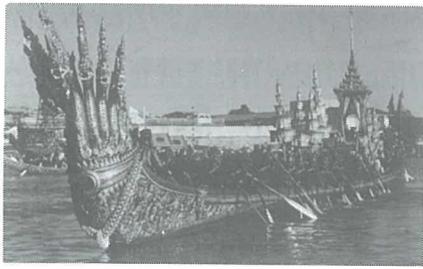
โครงการแก้มลิง “แม่น้ำท่าจีนตอนล่าง” ซึ่งใช้หลักใน
การควบคุมน้ำในแม่น้ำท่าจีน คือ เปิดระบายน้ำจำนวนมากลง
สู่อ่าวไทยเมื่อระดับน้ำทะเลต่ำ ปิดกั้นไม่ให้น้ำจากด้านท้ายน้ำ
ไหลรูก้ำเข้าไปในแม่น้ำ เมื่อน้ำทะเลมีระดับสูง ถือเป็น

โครงการเอนกประสงค์ที่สำคัญยิ่งในอนาคตด้วย นอกจากช่วย
บรรเทาอุทกภัยให้กับพื้นที่บางส่วนทางตะวันตกของแม่น้ำเจ้า-
พระยา ตั้งแต่ตอนใต้ทางรถไฟสายใต้มาแล้ว ยังจะช่วยป้องกันการ
รูก้ำของน้ำเค็มเข้าไปในแม่น้ำท่าจีนช่วงฤดูแล้งระหว่าง
เดือนมกราคม - พฤษภาคม โดยสามารถนำน้ำไปใช้ประโยชน์
ในด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และอุปโภคบริโภคได้อีกด้วย

โครงการแก้มลิงนับเป็นนิมิตหมายอันเป็นสิ่งที่ชาวไทย
ทั้งหลายได้รอดพ้นจากทุกข์ภัย ที่นำความเดือดร้อนแสน
ลำเค็ญมาสู่ชีวิตที่อบอุ่นปลอดภัย ซึ่งแนวพระราชดำริอันเป็น
ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านน้ำท่วมนี้มีพระราชดำริ
เพิ่มเติมว่า

“...ได้ดำเนินการในแนวทางที่ถูกต้องแล้ว ขอให้รีบเร่ง
หาวิธีปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพต่อไป เพราะโครงการแก้ม
ลิงในอนาคตจะสามารถช่วยพื้นที่ได้หลายพื้นที่...๐

ศิลปวัฒนธรรม

กระบวนพยุหยาตรา ชลมารค

สุวรรณา พงษ์สมุทร

ก ระบวนพยุหยาตรา หมายถึง กระบวนเสด็จพระราชดำเนินของพระมหากษัตริย์ ที่จัดเป็นริ้วกระบวนตามแบบแผนโบราณราชประเพณี กระบวนนี้มีทั้งกระบวนเสด็จพระราชดำเนินทางน้ำ ที่เรียกว่า “กระบวนพยุหยาตราชลมารค” และกระบวนเสด็จพระราชดำเนินทางบก ที่เรียกว่า “กระบวนพยุหยาตราสถลมารค”

กระบวนพยุหยาตราชลมารค ในปัจจุบัน หมายถึง กระบวนแห่เสด็จพระราชดำเนินโดยชลวิถี (ทางน้ำ) ด้วยกระบวน

เรือพระราชพิธี ตามเค้าของกระบวนพยุหยาตรากระบวนทัพเรือในสมัยโบราณ

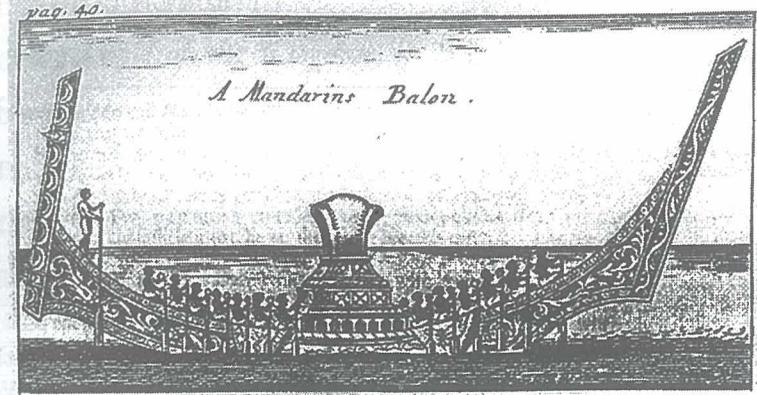
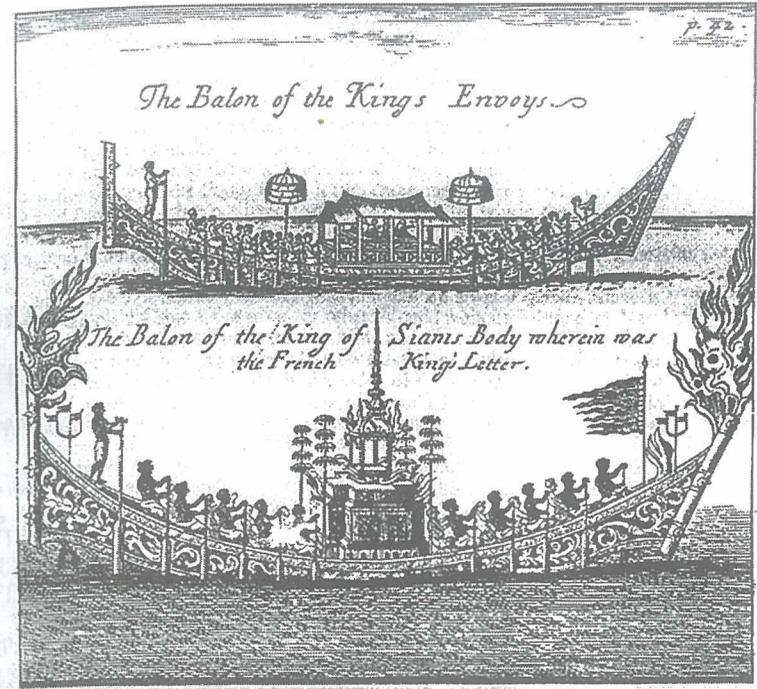
เรือพระราชพิธีที่ใช้ ที่จริงก็คือเรือรบ ซึ่งในสมัยโบราณใช้รบในแม่น้ำ ในครั้งนั้น เมื่อพระมหากษัตริย์จะเสด็จโดยทางน้ำไปในการพระราชพิธีใดๆ ที่มีวัตถุประสงค์ที่จะแสดงแสนยานุภาพ เช่น การเสด็จฯ เลียบพระนครในการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก หรือจะต้องเสด็จฯ รอนแรมไปทางไกล ซึ่งอาจจะมีศัตรูจู่โจมกลางทางได้ ก็จะต้องจัดกระบวนเสด็จฯ เป็นกระบวนพยุหยาตราในรูปแบบของการเสด็จกรีธาทัพเรือ และภายหลังก็ได้มีการจัดกระบวนพยุหยาตราในการเสด็จฯ ถวายผ้าพระกฐินด้วย

มูลเหตุของการเสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐิน โดยกระบวนพยุหยาตราชลมารคนั้น ก็เนื่องจากว่าในยามบ้านเมืองว่างศึกสงคราม จะมีการใช้เรือรบ ฝึกซ้อมกระบวนยุทธ์ ดังนั้น ในฤดูน้ำหลาก ซึ่งเป็นเวลาที่ราษฎรว่างเว้นจากการทำนาทางการจึงได้เรียกกระดมพลเพื่อฝึกรบทางเรือ ประจวบกับเป็นเทศกาลทอดกฐินพอดี เพราะฉะนั้น เพื่อไม่ให้เกิดการฝึกซ้อมไพร่พลเสียเวลาไปเปล่าๆ พระมหากษัตริย์จึงทรงมีพระราชดำริที่จะเสด็จฯ ถวายผ้าพระกฐิน ตามพระอารามหลวงต่างๆ ริมน้ำ โดยกระบวนเรือ จึงได้มีการจัดตั้งกระบวนเป็นกระบวนพยุหยาตราทำนองเสด็จกรีธาทัพเรือ และเพื่อให้ไพร่พลรื่นริงสนุกสนานไปด้วย จึงให้มีดนตรีประโคมไปในกระบวนด้วย จนเกิดวรรณกรรมร้อยกรอง “กาพย์ห่อโคลงเห่เรือ” ของเจ้าฟ้า

ธรรมาธิเบศร์ขึ้น ในรัชสมัยของพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ในสมัย
อยุธยาตอนปลาย ซึ่งบรรยายถึงความงดงามของกระบวนเรือ
บทเห่เรือนี้ได้กลายเป็นแม่แบบของการแต่งกายห่อโคลงเห่เรือ
มาจนถึงทุกวันนี้

ปรากฏว่ากระบวนพยุหยาตราเป็นทีสบัณฑิตยของ
ผู้คนส่วนใหญ่ ซึ่งถือว่าการทอดกฐินเป็นกิจสำคัญในพระพุทธ
ศาสนา ส่วนไพร่พลที่ถูกเกณฑ์มาฝึกเตรียมรบ เมื่อได้มีโอกาส
เข้ากระบวนเสด็จ ก็สนุกสนานยินดี เพราะได้มีส่วนร่วมใน
งานพระราชกุศลด้วย ดังนั้น การเสด็จพระราชดำเนินถวายผ้า
พระกฐินโดยกระบวนเรือรบในแม่น้ำจึงเป็นที่นิยม และกระทำ
สืบต่อกันเรื่อยมา ถึงแม้ว่าจะหมดยุคที่จะใช้เรือเหล่านี้เป็นเรือ
รบแล้วก็ตาม และถึงแม้ว่าเรือที่ใช้รบในลำแม่น้ำของไทยสมัย
กรุงศรีอยุธยาจะถูกทำลายในคราวเสียกรุงศรีอยุธยา เมื่อปี
พ.ศ. 2310 ก็ตาม ในสมัยกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ ก็ได้
มีการจัดสร้างขึ้นใหม่เพื่อให้เพียงพอที่จะใช้ในการรบ และยาม
ว่างศึกสงคราม ก็ใช้จัดเป็นกระบวนเสด็จพระราชดำเนินไป
ในการพระราชพิธีต่าง ๆ เช่น เลียบพระนคร หรือถวายผ้าพระกฐิน

ภายหลังการเปลี่ยนการปกครองในปี พ.ศ. 2475 พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไม่ได้ประทับอยู่ในราชอาณาจักร การ
ถวายผ้าพระกฐินโดยกระบวนพยุหยาตราขลมารคจึงมีอันระงับ
ไปเป็นเวลานานกว่า 30 ปี จนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ฟื้นฟู
ประเพณีนี้ขึ้นใหม่ในปี พ.ศ. 2502 พลตรี หม่อมทวีวงศ์ถวัลย์ศักดิ์

ภาพวาดเรือหลวงในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์
(จากหนังสือของบาทหลวงลา ลูแบร์)

เมื่อดำรงตำแหน่งเลขาธิการพระราชวังได้บรรยายให้ข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศฟังเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2519 ว่า “เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ได้เสด็จพระราชดำเนินไปที่โรงเก็บเรือพระราชพิธีในคลองบางกอกน้อยทอดพระเนตรเห็นเรือรบอยู่ในสภาพชำรุดทรุดโทรม จึงทรงพระราชดำริว่าถ้าจะโปรดให้มีการฟื้นฟูประเพณีการเสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐินโดยกระบวนพยุหยาตราชลมารคขึ้น ก็ดูจะไม่เป็นการสิ้นเปลืองอะไรนัก เพราะคนก็ใช้กำลังทหารเรือ เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายทำขึ้นครั้งเดียวก็ใช้ได้นานปี ส่วนประโยชน์ที่จะพึงได้รับนั้นมีอยู่มากมายและหลายทางด้วยกัน เช่น เรือพระราชพิธีต่างๆ อันสวยงามและทรงคุณค่าในทางศิลปะอย่างยิ่งนั้น ก็จะได้รับ การดูแลรักษาและบูรณะซ่อมแซมให้ดีอยู่เสมอ เป็นการรักษาสम्บัติอันมีค่าของชาติให้มีอายุยืนยาวออกไป ทั้งจะได้เป็นการฟื้นฟูขนบประเพณีอันดีที่บรรพชนของเราได้กระทำมาแล้วแต่ปางก่อน ให้ดำรงคงอยู่เป็นที่เชิดหน้าชูตาของชาติ เป็นการบำรุงขวัญและก่อให้เกิดความภาคภูมิใจของคนไทย ทั้งยังเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมของชาติไทยที่มีมาแต่โบราณกาล ให้เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาของชาวต่างประเทศอยู่ตลอดเวลาด้วย”

เราไม่มีหลักฐานว่า โบราณท่านจัดกระบวนเรือพยุหยาตราในลักษณะใด จอมพลเรือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต เมื่อครั้งที่ทรงทำหน้าที่แทนเสนาบดีกระทรวงทหารเรือ ในรัชสมัยพระ

บาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพยายามค้นหาหลักฐานเพื่อวางระเบียบปฏิบัติไว้ แต่ก็ไม่สามารถทรงกระทำได้ จึงทรงมีหนังสือกราบบังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตวางระเบียบวิธีกระบวนเรือพระราชพิธีเสียใหม่ โดยจัดรูปกระบวนเรือเข้าหาจำนวนเรือที่มีอยู่ ยึดหลักโบราณราชประเพณีแต่โดยอนุโลม พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริเห็นชอบ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ถือเป็นระเบียบปฏิบัติตั้งแต่วันที่ 15 พฤศจิกายน 2470 เป็นต้นมา มีดังนี้

กระบวนพยุหยาตรา (ใหญ่) ชลมารค

กระบวนพยุหยาตรา (ใหญ่) ชลมารค ใช้ในโอกาสถวายผ้าพระกฐิน หรือโอกาสสำคัญ เช่น การเสด็จฯ เลียบพระนคร มีการจัดกระบวนเรือ จัดเป็น 4 สาย ดังนี้

1. เรือประตู่หน้า ¹	1 คู่
2. เรือพิฆาต ²	1 คู่

1. เป็นเรือกราบ (เรือรบที่ใช้ฝีพายของไทยแต่โบราณ มีไม้กระดาน ติดด้านข้างของเรือ ไปตามแนวนอนสำหรับเดิน) กลางลำมีกัญญา (หลังคาประเภทที่มีสันหลังคาโค้งปลายค่อมเล็กน้อย) ทำหน้าที่เป็นเรือนำริ้วกระบวน
2. เป็นเรือรบไทยโบราณประเภทหนึ่ง มีปืนจ่ารง (ปืนโบราณ) ตั้งอยู่หัวเรือ ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก มีถึง 6 คู่ ในปัจจุบันเหลือเพียง 1 คู่ คือเรือเสือทะเลยานชล แล่นสายนอกด้านขวา และเรือเสือคำรณสินธุ์ แล่นสายนอกด้านซ้าย หัวเรือทำเป็นรูปเสือ กลางลำมีคฤห์ (เรือนซึ่งมีหลังคาหน้าจั่วซ้อน 2 ชั้น มีเสา 6 ต้น) สำหรับอำมาตย์ฝ่ายทหารนั่ง

3. สายนอก เรือดั่ง³ 11 คู่
4. สายใน เรือรูปสัตว์⁴ 4 คู่
คือลำดับแต่หลังไปหน้า คือ เรือครุฑ (กลองชนะ)
เรือกระบี่ เรือพญาวานร และเรืออสูร
5. เรือกลองนอก 1 เรือกลองใน 1⁵
6. เรือตำรวจนอก 1 เรือตำรวจใน 1⁶
7. เรือเอกไชย⁷ ทอดบุษบก ทรงผ้าไตรหรือพระพุทธรูป หรือพุ่ม แล้วแต่งงาน มีเครื่องสูง ชงสามชาย แตรสังข์

3. เป็นเรือไม้ทาสีน้ำมัน ไม่มีลวดลาย ใช้สำหรับเป็นเรือกระบวนสายนอก กลางลำมีคฤห์ ซึ่งมีนายทหารนั่งลำละ 1 นาย และพลเรือปืน 4 นาย และมีคนกระทุ้งเสา คือไม้ลำยาวเพื่อให้จังหวะแกฝีพาย
4. เป็นเรือที่แกะสลักหัวเรือเป็นรูปขุนกระบี่ รูปอสูร รูปพญาวานร และรูปครุฑ
5. ใช้เรือกราบ มีพี่ชวาและกลองแขกสำหรับบรรเลงในกระบวนลำละ 6 นาย
6. ใช้เรือกราบ
7. เดิมเรือทรงผ้าไตร หรือทรงผ้าสะพักพระพุทธรูป ใช้เรือพระที่นั่ง ในสมัยก่อน เช่น รัชกาลที่ 4 ใช้เรือพระที่นั่งกิ่ง เช่นเรือพระที่นั่งศรีสมรรถไชย แต่ในระยะปฏิบัติที่วางไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2470 กำหนดให้ใช้เรือพระที่นั่งเอกไชย ซึ่งมีในสมัยนั้นมีเหลืออยู่เพียงลำเดียว คือเรือพระที่นั่งประภัสสรไชย ซึ่งในรัชกาลปัจจุบันชำรุดแล้ว จึงใช้เรือพระที่นั่ง อนันตนาคราชซึ่งเป็นเรือพระที่นั่งกิ่งแทน
เรือพระที่นั่งซึ่งจัดเป็นเรือทรงผ้าไตรนี้ ไม่ว่าจะเป็นการจัดกระบวนพยุหยาตราใหญ่หรือน้อย จะทอดบัลลังก์บุษบก ปักฉัตร 7 ชั้นหน้าและหลังและบุษบก และปักฉัตร 5 ชั้น หน้าบุษบก 3 หลังบุษบก 2

8. เรือคู่ชัก⁸ ใช้เรือเอกไชยเหิรหาว และเอกไชยหลาวทอง มีแตร สังข์ มโหระทึกกลอง
9. เรือพระที่นั่งทรง⁹ ใช้เรือพระที่นั่งกิ่ง ทอดพระที่นั่งบุษบก มีเครื่องสูง ชงสามชาย
10. เรือพลับพลา¹⁰ ใช้เรือพระที่นั่งศรีทอดบัลลังก์กัญญา
11. เรือพระที่นั่งรอง ใช้เรือพระที่นั่งศรีทอดบัลลังก์กัญญา เช่นเดียวกับเรือ พลับพลา

8. เดิมใช้สำหรับชักลากเรือพระที่นั่งชนิดพายไม้ได้ เรียกว่าเรือพระที่นั่งขนานหรือเรือบัลลังก์ขนาน แต่ปัจจุบันเลิกไป เพราะไม่สะดวกรวดเร็ว เรือพระที่นั่งขนานจึงเปลี่ยนเป็นเรือพระที่นั่งกิ่งแทน แต่ยังคงเรือคู่ชักไว้ เพื่อทำหน้าที่นำเรือพระที่นั่ง เรือคู่ชักนี้เป็นเรือดั่ง ลำชวา มีชื่อเรียกว่าเรือเอกไชยเหิรหาว และลำซ้ายเรือเอกไชยหลาวทอง
9. เป็นเรือประเภทที่ขุดจากท่อนซุง ต่อหัวเรือยกสูงขึ้น แกะสลักหัวเรือท้ายเรือด้วยศิลปะประติมากรรมงดงาม สันนิษฐานว่าวิวัฒนาการมาจากครื่องอยุธยา คือในรัชกาลพระเจ้าปราสาททอง มีรับสั่งให้เอากิ่งดอกเลาประดับเรือ ต่อมาภายหลังพนักงานจึงคิดเขียนลายกิ่งไม้ประดับไว้หัวเรือโปรดเกล้าฯ ให้เรียกเรือชนิดนี้ว่าเรือพระที่นั่งกิ่ง ซึ่งเป็นเรือชั้นสูงสุด ปัจจุบันได้แก่ เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ เรือพระที่นั่งอนันตนาคราช และเรือพระที่นั่งนารายณ์ทรงสุบรรณ
10. ใช้เรือพระที่นั่งศรี คือเรือเอกชาติภุชงค์ ทอดบัลลังก์กัญญามีมานานแล้ว เรือพลับพลาเป็นเรือสำหรับทรงเปลื้องเครื่อง โดยปรกติเมื่อพระมหากษัตริย์เสด็จพระราชดำเนินโดยกระบวนพยุหยาตราใหญ่นั้น จะทรงเครื่องบรมราชูปถัมภ์ และทรงพระมหามงกุฎ หรือพระชฎามหากฐิน ประทับบนพระที่นั่งบุษบก เวลาจะเสด็จ ขึ้นบก ก็ทรงเปลื้อง พระมหามงกุฎ หรือพระชฎามหากฐิน และทรงพระมาลาเส้าสูง
11. ใช้เรือกราบกัญญา เป็นพาหนะของตำรวจหลวงรักษาพระองค์

12. เรือดำรวจตาม ¹¹	1 คู่
13. เรือทหารแซง ¹²	2 คู่
14. เรือประตูล้าง ¹³	1 คู่

กระบวนพยุหยาตรา (น้อย) ชลมารค

กระบวนพยุหยาตรา (น้อย) ชลมารค ใช้ในโอกาสเสด็จถวายผ้าพระกฐิน การจัดกระบวนเรือ จัดเป็น 2 สาย มีเรือต่าง ๆ คือ

1. เรือประตูล้าง	1 คู่
2. เรือพิฆาต	1 คู่
3. เรือตั้ง	7 คู่
4. เรือรูปสัตว์	4 คู่

ถือลำดับแต่หลังไปหน้าคือ เรือครุฑ (กลองชนะ) เรือกระบี่ เรือพญาวานร และเรืออสูร

5. เรือกลองนอก 1 กลองใน 1
6. เรือดำรวจนอก 1 ใน 1
7. เรือเอกไชยทอดบุษบก ทรงผ้าไตร หรือพระพุทธรูป

หรือพุ่ม

8. เรือคู่ชัก ใช้เรือเอกไชยเหิรหาว เอกไชยหลาวทอง มีแตร สังข์ มโหระทึก ลง

12. ใช้เรือกราบกัญญา เป็นเรือทหารเรือแซงเสด็จ
 13. ใช้เรือกราบกัญญาเช่นเรือประตูล้างสำหรับข้าราชการผู้ใหญ่กำกับท้ายกระบวน

9. เรือพระที่นั่งทรง ใช้เรือพระที่นั่งศรี งดรง คงมีแต่เครื่องสูง

10. เรือพระที่นั่งรอง ใช้เรือศรีทอดบัลลังก์กัญญา	
11. เรือดำรวจหลวงตาม	1 คู่
12. เรือทหารแซง	2 คู่
13. เรือประตูล้าง	1 คู่

กระบวนเรือพยุหยาตรา (ใหญ่) ชลมารค ที่จอมพลเรือสมเด็จเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าฯ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ได้ทรงจัดระเบียบขึ้นใหม่ ไม่ได้แตกต่างนักกับกระบวนพยุหยาตรา (ใหญ่) เลียบพระนคร คราวพระบรมราชาภิเษกพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และคราวพระบรมราชาภิเษกพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่หากเปรียบเทียบริ้วกระบวนพยุหยาตราชลมารค ครั้งรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ดังที่ปรากฏในโคลงพระราชพิธีทวาทศมาส พระนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาบำราบปรปักษ์แล้ว จะเห็นว่า เรือบางประเภท เช่นเรือแซ ¹⁴ เคยใช้เป็นกระบวนหน้า อยู่หน้าเรือพิฆาต ก็หายไป

14. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงสันนิษฐานไว้ในหนังสือ “ตำนานเรือรบไทย” ว่า เรือแซ หมายถึงเรือสำหรับใช้ในแม่น้ำ มีหลักฐานว่า เรือแซเป็นเรือรบสำหรับใช้ในแม่น้ำ มีมาในเมืองไทยก่อนเรืออย่างอื่น เรือแซ เป็นเรือยาว ใช้ตีกรรเชียงประมาณลำละ 20 กรรเชียง

คงเนื่องมาจากชำรุดหมด ส่วนเรือพิฆาตนั้น ได้นำเข้ากระบวน
ถึง 6 คู่ คือ

เรือมังกรจำแลง	คู่กับ	เรือมังกรเพลงฤทธิ์
เรือเหราล่องลอยสินธุ์	คู่กับ	เรือเหราลินลาสมุทร
เรือสาวกำแหงหาญ	คู่กับ	เรือสาขานัญชลสินธุ์
เรือโตขมังกลีน	คู่กับ	เรือโตผืนสมุทร
เรือกิเลนประลองเชิง	คู่กับ	เรือกิเลนระเริงชล
เรือเสื่อทะยานชล	คู่กับ	เรือเสื่อคำณสินธุ์

เรือดังกล่าวนี้เป็นเรือที่สร้างขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 ทั้งสิ้น แต่ได้ชำรุดเสียหาย
ไป คงเหลือแต่เพียงเรือเสื่อทะยานชล และเรือเสื่อคำณสินธุ์

นอกจากนี้ ข้อที่แตกต่างกันอีกก็คือ การเรียงลำดับเรือ
รูปสัตว์ คือครั้งรัชกาลที่ 4 ได้เอาเรือกระบี่เป็นเรือคู่หน้า ตาม
ด้วยเรืออสุรี เรือพญาวานร และเรือครุฑ ตามลำดับ และเมื่อ
คราวจัดกระบวนพยุหยาตรา (ใหญ่) ชลมารค ในงานฉลอง
พระนครครบ 150 ปี เมื่อ พ.ศ. 2475 ได้จัดเรือรูปสัตว์ตาม
แบบอย่างที่เคยจัดกันในครั้งรัชกาลที่ 4

สำหรับกระบวนพยุหยาตรา (น้อย) ชลมารค ที่พระราช
ทานพระบรมราชานุญาตให้ถือเป็นแบบ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2470
เป็นต้นมา มีข้อแตกต่างจากกระบวนเรือที่เคยจัดกันมาแต่เดิม
ดังนี้

1. เดิมไม่เคยใช้เรือรูปสัตว์เข้ากระบวนพยุหยาตรา (น้อย)

แต่คราวนี้ ได้นำเรือรูปสัตว์เข้ากระบวนด้วยถึง 4 คู่ โดยตัด
เรือตั้งออกไป 4 คู่

2. เรือพระที่นั่งเป็นเรือทอดบัลลังก์ก็ัญญา เดิมไม่ใช่
เครื่องสูง แต่ในการจัดริ้วกระบวนเรือใหม่นี้ ใช้เครื่องสูงด้วย ทั้งนี้
เพื่อให้งดงามขึ้น เพราะกระบวนพยุหยาตรา (น้อย) ชลมารค
จัดเป็นกระบวนเสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐินอยู่เสมอ

กระบวนพยุหยาตราชลมารคในรัชกาลปัจจุบัน

หลังการจัดกระบวนพยุหยาตราชลมารคเมื่อคราวฉลอง
พระนครครบ 150 ปี เมื่อปี พ.ศ. 2475 แล้ว ก็ไม่ได้มีการจัดอีก
จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2500 ทางราชการได้จัดงานฉลอง 25
พุทธศตวรรษ โดยจัดกระบวนเรือพระราชพิธี อัญเชิญพระพุทธ
รูป พระไตรปิฎก และพระสงฆ์แห่ไปตามลำน้ำเจ้าพระยา เพื่อ
เป็นการเฉลิมฉลอง กระบวนครั้งนั้นเรียกว่า “กระบวนพุทธ
พยุหยาตรา” การจัดรูปกระบวนเรือคล้ายกระบวนพยุหยาตรา
(น้อย) แต่เนื่องจากเรือพระราชพิธีชำรุดเสียหาย จึงไม่มีเรือ
พอที่จะจัดให้เต็มรูปริ้วกระบวนตามแบบแผนที่มีมาแต่โบราณ
หรือที่กำหนดไว้ในปี พ.ศ. 2470 ได้

ในปี พ.ศ. 2502 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดกระบวนพยุหยาตราชลมารค
สำหรับเสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐิน ณ วัดอรุณราช
วราราม ตามราชประเพณีที่เคยมีมาแต่เก่าก่อน แต่ก็ไม่
สามารถจัดริ้วกระบวนให้ครบถ้วนเป็นกระบวนพยุหยาตรา

(ใหญ่) หรือพยุหยาตรา (น้อย) ได้ เพราะมีเรือตั้งเหลือ 9 คู่ เรือรูปสัตว์ 2 คู่ คือเรือพญาวานร 1 คู่ (เรือพาลีรังทวิป และเรือสุครีพครองเมือง) และเรืออสูร 1 คู่ (เรืออสูรอายุภักซ์ และเรืออสูรปักษา) เรือคู่ซึกก็ไม่มี จึงใช้เรืออสูรเป็นเรือคู่ซึก เรือตั้งทองและเรือพญาวานรเสริมริ้วเรือตั้งให้ครบ 1 คู่

เพื่อให้เป็นไปตามพระราชดำริในอันที่จะฟื้นฟูประเพณี การเสด็จพระราชดำเนินโดยกระบวนพยุหยาตราชลมารค กองทัพเรือ กรมศิลปากร และสำนักพระราชวังจึงได้ต่อเรือพระราชพิธีเพิ่มขึ้น ทั้งประเภทเรือตั้ง เรือทองขวานฟ้า เรือทองบ่าบิน เรือครุฑ เรือกระบี่ และเรือเอกไชย เรือบางลำก็ต่อขึ้นใหม่ทั้งลำ บางลำก็ต่อแต่ลำเรือ และใช้หัวเรือเดิมที่ตัดเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑสถานฯ แล้วสวมใส่เข้ากับลำเรือที่ต่อใหม่จนเป็นเรือที่สมบูรณ์ และครบถ้วน พร้อมทั้งจะจัดเป็นกระบวนพยุหยาตราชลมารค ทั้งใหญ่ และน้อย ได้ตามราชประเพณี

ในปี พ.ศ. 2525 เมื่อกรุงรัตนโกสินทร์มีอายุครบ 200 ปี รัฐบาลได้จัดงานเฉลิมฉลองขึ้น และได้กราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานให้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงบวงสรวงสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้า ณ สนามหลวง โดยกระบวนพยุหยาตราชลมารค ในวันที่ 5 เมษายน เพื่อให้ประชาชนได้ชื่นชมพระบารมี ตลอดจนขอพระราชทานอัญเชิญพระพุทธรูปศิหิงค์แห่ออกโดยกระบวนพุทธพยุหยาตรา เพื่อให้

ประชาชนได้สรงน้ำในวันสงกรานต์ ซึ่งเป็นขึ้นปีใหม่ดั้งเดิมของชาวไทย ในวันที่ 13 เมษายน การจัดกระบวนพยุหยาตรา ทั้ง 2 วันนี้ ใช้แผนผังการจัดริ้วกระบวนแบบเดียวกัน เพียงแต่ว่า ในวันที่ 13 เมษายน มิได้อัญเชิญเรือสุพรรณหงส์ออกด้วยเท่านั้น

การเสด็จพระราชดำเนินโดยกระบวนพยุหยาตราชลมารคครั้งนี้ คณะกรรมการจัดงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ครบ 200 ปี ได้เตรียมจัดริ้วกระบวนเป็นกระบวนพยุหยาตราใหญ่ โดยให้เพิ่มเรือพระที่นั่งอนันตนาคราช ทอดบุษบกบัลลังก์ เชิญพระชัยหลังช้างขึ้นมากลางหนึ่ง และในการซ้อมใหญ่ริ้วกระบวนดังกล่าว ได้มีผู้นำความกราบบังคมทูลให้ทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทว่า กระบวนพยุหยาตรา (ใหญ่) ชลมารคที่ซ้อมเตรียมถวายให้เป็นกระบวนเสด็จพระราชดำเนินนั้น มองดูไม่สง่างามเท่าที่ควร เพราะเรือพระที่นั่งไปอยู่ท้ายกระบวน มีเพียงเรือกรมวัง 1 ลำ และเรือแซง อีก 1 ลำ ตามเท่านั้น ซึ่งในสมัยโบราณ จะมีเรือพระบรมวงศานุวงศ์ตามเสด็จเป็นกระบวนหลังอีกหลายลำจึงไม่เห็นว่าเป็นเรือพระที่นั่งริ้วท้ายกระบวน แต่ปัจจุบัน ไม่มีเรือพระบรมวงศานุวงศ์ตาม เรือพระที่นั่งจึงกลายเป็นกระบวนหลัง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริเห็นพ้องตามคำกราบบังคมทูล จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ทรงเป็นแม่กองปรับปรุงการจัดริ้วกระบวนเรือ

เสียใหม่ ให้ดูโอ้อ่าตระการตา และเพื่อให้พ้นข้อตำหนิตั้งกล่าว

เรือพระที่นั่งนารายณ์ทรงสุบรรณ รัชกาลที่ 9

ในปี พ.ศ. 2537 กองทัพเรือ กรมศิลปากร และสำนักพระราชวัง ได้มีดำริสร้างเรือพระที่นั่งลำใหม่ขึ้น โดยนำชนเรือพระที่นั่งนารายณ์ทรงสุบรรณ ซึ่งเป็นชนเรือแกะสลักจากไม้ ลงรักปิดทองประดับกระจกตลอดทั้งลำ สร้างขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 และพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 เป็นแม่แบบ เพื่อเตรียมไว้สำหรับการเฉลิมฉลองในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติครบ 50 ปี ซึ่งรัฐบาลได้กำหนดให้มีงานพระราชพิธีกาญจนาภิเษก กองทัพเรือได้น้อมเกล้าฯ ถวายเรือพระราชพิธีลำใหม่นี้ และได้ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณ พระราชทานนามว่า “เรือพระที่นั่งนารายณ์ทรงสุบรรณ รัชกาลที่ 9” โดย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงวางกระดูกงูเรือพระที่นั่งลำนี้ ณ กรมอู่ทหารเรือกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2537

เรือพระที่นั่งนารายณ์ทรงสุบรรณ รัชกาลที่ 9 สร้างเสร็จเดือนเมษายน พ.ศ. 2539

ในวันที่ 7 พฤศจิกายน 2539 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินโดยกระบวนพยุหยาตรา (ใหญ่) ชลมารค ถวายผ้าพระกฐิน ณ วัดอรุณราชวราราม โดยทรง

เรือพระที่นั่งนารายณ์ทรงสุบรรณ รัชกาลที่ 9

เรือพระราชพิธีที่ประจำการในปัจจุบัน

นอกเหนือจากเรือพระที่นั่งนารายณ์ทรงสุบรรณที่กล่าวมาแล้ว เรือพระราชพิธีที่ประจำการในปัจจุบัน ได้แก่

1. เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ แกะสลักชนเรือเป็นรูปหงส์ เริ่มสร้างขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เพื่อทดแทนเรือลำเดิมที่สร้างในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 เรือลำนี้สร้างเสร็จในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6

เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์มีมาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีของไทยแล้ว ดังปรากฏในบทเห่เรือของเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร์ ว่า

สุพรรณหงส์ทรงพู่ห้อย งามชดช้อยลอยหลังสินธุ์
เพียงหงส์ทรงพรหมินทร์ ลินลาสเลื่อนเตื่อนดาชม

2. เรือพระที่นั่งอนันตนาคราช ชนเรือเป็นรูปพญานาค 7 เศียร เป็นเรือสร้างขึ้นใหม่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว แทนลำเดิมที่ผุพังไป ซึ่งสร้างขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ซึ่งทรงมีพระราชดำริว่าเรือพระที่นั่งครุฑของเดิมก็มีอยู่แล้ว แต่เรือพระที่นั่งนาคยังหาไม่ จึงโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนสีหราชวิกรม ทรงสร้างขึ้นใหม่

3. เรือพระที่นั่งอนเนกชาติภุชงค์ เป็นเรือสร้างขึ้นใหม่

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

4. เรือเอกไชยเหินหวา และเรือเอกไชยหลาวทอง เป็นเรือรูปสัตว์เฮอร์¹⁵ ลักษณะลวดลายลงรักปิดทอง เรือลำเดิมไม่พบหลักฐานการสร้าง และถูกระเบิดได้รับความเสียหายในสงครามโลกครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2487 กรมศิลปากรได้ตัดหัวเรือและท้ายเรือเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติลำปางปัจจุบันสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2508

5. เรือครุฑเหินเห็จ และเรือครุฑเตร็จไตรจักร ลักษณะเป็นเรือรูปครุฑ ลายเขียนสี ลงรักปิดทองประดับกระจก เรือลำเดิมสร้างขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชได้ได้รับความเสียหายในสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อปี พ.ศ. 2487 กรมศิลปากรได้ตัดหัวเรือและท้ายเรือเก็บรักษาไว้ เรือครุฑเหินเห็จลำปัจจุบัน สร้างขึ้นใหม่เมื่อปี พ.ศ. 2505 ส่วนเรือครุฑเตร็จไตรจักร สร้างขึ้นใหม่ในปี พ.ศ. 2511 ทั้งสองลำสร้างขึ้นโดยใช้หัวเรือเดิมมาซ่อมแซม

6. เรือพาลีรังทวิป หัวเรือเป็นรูปขุนกระบี่ ลายเขียนสีเขียว ไม่พบหลักฐานการสร้าง ในปี พ.ศ. 2524 ได้รับการซ่อมใหญ่โดยเปลี่ยนไม้ตัวเรือที่ชำรุด ลงรักปิดทองใหม่ ทาสีตัวเรือใหม่ เพื่อให้ทันสมัยในงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ. 2500

15. สัตว์ในนิยายมีรูปครึ่งนาคครึ่งจระเข้ อินเดียเรียกว่ามกร หรือ มังกร

7. เรือสุครีพครองเมือง หัวเรือเป็นรูปขุนกระบี่ ลายเขียนสีแดง ไม่พบหลักฐานการสร้าง ในปี 2524 ได้รับการซ่อมใหญ่โดยเปลี่ยนไม้ตัวเรือที่ชำรุด เช่นเดียวกับเรือพาลีรังทวิป

8. เรือกระบี่ปราบเมืองมาร เป็นเรือรูปวานร ลายเขียนสีขาว เรือลำเดิมไม่พบหลักฐานการสร้าง แต่ถูกระเบิดได้รับความเสียหายในสงครามโลกครั้งที่ 2 และกรมศิลปากรได้ตัดหัวเรือและท้ายเรือเก็บรักษาไว้ และในปี พ.ศ. 2510 ได้สร้างขึ้นใหม่โดยใช้หัวเรือเดิมมาซ่อมแซม

9. เรือกระบี่รานรอนราพย์ เป็นเรือรูปวานร ลายเขียนสีดำ ไม่พบหลักฐานการสร้าง ในปี พ.ศ. 2509 ได้รับการซ่อมตัวเรือทั้งลำ และได้ทำหางเรือขึ้นใหม่

10. เรืออสุรวายุกัณฑ์ โขนเรือเป็นรูปครึ่งยักษ์ครึ่งนก ส่วนบนเป็นยักษ์ ส่วนล่างเป็นนก ลายเขียนสีม่วง

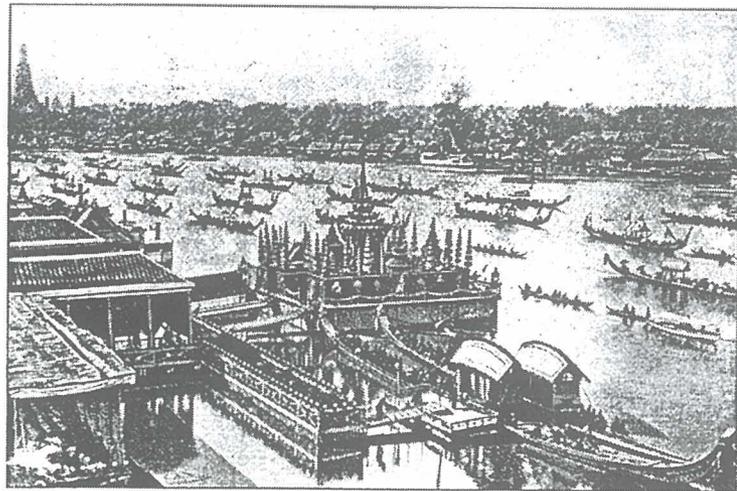
12. เรืออสุรปักษา โขนเรือเป็นรูปครึ่งยักษ์ครึ่งนก เช่นเดียวกับเรืออสุรวายุกัณฑ์ ลายเขียนสีเขียว ทั้งเรืออสุรวายุกัณฑ์และเรืออสุรปักษา ไม่พบหลักฐานการสร้าง ในปี พ.ศ. 2524 ได้รับการซ่อมใหญ่ โดยเปลี่ยนไม้ตัวเรือที่ชำรุดบางส่วน ตกแต่งลวดลาย ลงรักปิดทอง และทาสีเรือใหม่ เพื่อให้ทันสมัยในงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบ 200 ปี

13. เรือเสื่อทะยานชล และเรือเสื่อคำณสินธุ์ ลักษณะหัวเรือเป็นหัวเสื่อพื้นสีเหลือง ลายดำ ไม่ลงรักปิดทอง เรือทั้งสองลำนี้ไม่พบหลักฐานการสร้าง ในปี พ.ศ. 2524 ได้รับการ

ซ่อมใหญ่

14. เรือทองขวานฟ้า และเรือทองบัวปิ่น เป็นเรือดั่ง (เรือไม้ทาสีน้ำมัน) ไม่มีลวดลายใดๆ ยอดดั่งปิดทอง เรือทั้งสองลำนี้ ลำเดิมไม่พบหลักฐานการสร้าง ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ถูกระเบิดได้รับความเสียหาย กรมศิลปากรจึงได้ตัดหัวเรือและท้ายเรือเก็บรักษาไว้ และในปี พ.ศ. 2507 ได้สร้างตัวเรือขึ้นใหม่โดยใช้หัวเรือเดิม และได้แกะสลักลวดลายคาดหัว-ท้ายเรือ ปิดทองประดับกระจก

15. เรืออีเหลื่อง และเรือแดงโม ไม่พบหลักฐานการสร้างในปี พ.ศ. 2524 มีการซ่อมใหญ่ เพื่อให้ทันสมัยในงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบ 200 ปี...๐

ภาพเรือกระบวนพยุหยาตราชลมารคในสมัยรัชกาลที่ 5
(จากหนังสือ Bangkok in 1892 ของ Lucien Fournereau)

เรือกระบวนพยุหยาตราชลมารค

ในพระราชพิธีอวยผ้าพระกฐิน ณ วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร
วันที่ 4 พฤศจิกายน 2542

เรือทองขวานฟ้า	เรืออีเหลื่อง	เรือทองบัวปิ่น		
เรือเสื่อคำรณสินธุ์	เรือตำรวจนอก	เรือเสื่อทะยานชล		
เรือดั่ง 2	เรือสุรวายุกษั	เรือตำรวจใน	เรือสุรปักษั	เรือดั่ง 1
เรือดั่ง 4				เรือดั่ง 3
เรือดั่ง 6	เรือกระบี่ รานรอนราพยั	เรือนนตนาคราช (เรือทรงผ้าไตร)	เรือกระบี่ ปราบเมืองมาร	เรือดั่ง 5
เรือดั่ง 8				เรือดั่ง 7
เรือดั่ง 10	เรือพาสีรังทวิป	เรือแดงโม	เรือสุครีพครองเมือง	เรือดั่ง 9
เรือดั่ง 12				เรือดั่ง 11
เรือดั่ง 14	เรือครุฑเห็นแห้ง	เรือสุพรรณหงส์ (เรือพระที่นั่งทรง)	เรือครุฑเต็วจักร	เรือดั่ง 13
เรือดั่ง 16				เรือดั่ง 15
เรือดั่ง 18				เรือดั่ง 17
เรือดั่ง 20	เรือเอกไชยเห็นท้าว		เรือเอกไชยหลาวทอง	เรือดั่ง 19
เรือดั่ง 22				เรือดั่ง 21
เรือแข่ง 2		เรือเนกชาติกุซงค์ (เรือพระที่นั่งรอง)		เรือแข่ง 1
เรือแข่ง 4				เรือแข่ง 3
เรือแข่ง 6		เรือตำรวจ		เรือแข่ง 5
		เรือแข่ง 7		

บทกวี เด็กกับดาว

น้องจำโน้นดาววาววับ
น้องนับได้หนึ่งถึงสิบ
แต่มันยังมีที่หยิบ
ลิบลิบมากมายเหลือนับ
น้องจ๊ะน้องจ๋าอย่าอ่อน
นอนเถิดน้องนอนรีบหลับ
พี่จะเก็บดาววาววับ
ให้กับน้องแก้วแววตา
เรากินดาวต่างขนม
ดื่มน้ำต่างนมน้องจ๋า
พรุ่งนี้เราไปบนฟ้า
หาข้าวหาปลามากิน

สุวิทย์ สารวัตร

ภาพจาก “ขวัญเรือน”

“พนมเทียน” และภรรยา

ภาพจาก “ขวัญเรือน”

สัมภาษณ์

สนทนากับ

“พนมเทียน”

ศิลปินแห่งชาติ เพชรน้ำเอกแห่งวงวรรณกรรมไทย

ประภัสสร เสวิกุล

ข อขอบคุณท่านอาจารย์ “พนมเทียน” ที่ได้สละเวลาให้กับทางรายการ คำถามแรกที่ผมจะเรียนถามอาจารย์คือ ประวัติความเป็นมาของความเป็น “พนมเทียน” ครับ

“พนมเทียน” ประวัติความเป็นมาของผมก็คงจะเหมือน ๆ กับท่านนักเขียนทั่วไป ผมเป็นคนชอบอ่าน ชอบเขียน แต่ผมไม่เคยมีความคิดมาก่อนว่าผมจะเป็นนักเขียนอาชีพต่อไปในอนาคต เพียงแต่ว่ารักในการอ่านและการเขียนเท่านั้นเองครับ

ลักษณะการเขียนในแบบของ “พนมเทียน” ครับ

“พนมเทียน” ถ้าหากจะถามว่าในแบบของผมเขียนอย่างไร ขณะที่ผมมาเป็น “พนมเทียน” อย่างในยุคปัจจุบันนี้แล้ว ผมมีแบบของการเขียนอยู่หลายประเภทนะครับ คือ ประเภทอาชญากรรม หรือผุดงาย ๆ ว่า บู้ เกี่ยวกับความผิวน ความรักโรแมนติก อย่างที่นักประพันธ์ทั้งหลายท่านเขียนกันและก็อย่างเรื่องสืบสวน สอบสวนคดีอาชญากรรม เรื่องประวัติศาสตร์ที่แฝงในแง่ของวรรณกรรม หรือวรรณคดีทางภาคพื้นของชมพูทวีป และเรื่องเกี่ยวกับจิต วิญญาณ ผมพยายามจะเขียนทุกแนวครับเพราะผมมีความรู้สึกว่าการที่เราจะเขียนอยู่แนวเดียวนั้นจะทำให้เราก้าวเข้ามาสู่โลกของการเป็นนักเขียนลำบาก จะถูกจำกัด

ครั้งหนึ่งอาจารย์เคยเสนอทฤษฎีงานเขียนว่า มีลักษณะคล้าย ๆ กับสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนที่มีปลายตั้งลง

“พนมเทียน” ใช่ครับ ผมเคยกล่าวเช่นนี้ ผมค้นพบด้วยตัวเองว่าลักษณะการเขียนเรื่องที่จะให้สมบูรณ์ โดยไม่พูดถึงว่าดีหรือไม่ดี เอาแค่ให้สมบูรณ์ก่อน เปรียบเหมือนกับที่เราตั้งรูปสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด หรือสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนลงกับพื้นล่าง แล้วด้านทั้งสองจะแผ่ขึ้นไป เมื่อแผ่ขึ้นไปแล้วก็ถึงจุด ๆ หนึ่ง เราก็จะต้องลากไปอีก 2 เส้นเพื่อให้บรรจบกัน เมื่อบรรจบกันแล้วก็จะป็นรูปของสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน หรือว่า สี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด ถ้าทุกด้านได้สัดส่วนเดียวกันหมด เรื่องนั้นมันครบรูปแบบครับ แต่ว่าจะสนุกหรือไม่สนุก จะดีหรือไม่ อย่างไรเป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่ถ้าหากว่าไม่ครบ ก็เกิดอาการที่ว่าด้านไม่เท่ากัน เกิดเบี้ยว ๆ บูด ๆ เรื่องนั้นจะสูญเสียบุคลิกประจำตัวไป อย่างเช่นว่า เราไปโยนทิ้งตัวละครบางตัว หรือเรื่องบางเรื่องออกไปเสียทำให้ผู้อ่านมีข้อสงสัยว่า แล้วส่วนนี้หายไปไหน ตัวละครตัวนี้หายไปไหน ซึ่งยังติดใจอยู่ ผมจึงเปรียบเทียบว่า สี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด ตั้งปลายลงด้านล่าง แล้วพุ่งยอดขึ้นไปสู่ด้านบน ถ้าแม้ว่ามันครบเท่ากันทั้งสี่ด้าน มันจะเป็นรูปนวนิยายที่สวยงามครับ อันนี้คือความรู้สึกของผม

คำว่า “พนมเทียน” มีความเป็นมาอย่างไรครับ

“พนมเทียน” “พนมเทียน” มีที่มา โดยการที่ เมื่อสมัยที่ผมเป็นเด็กเรียนหนังสือแค่เพียงชั้นมัธยม 2 - 3 มีหนังสืออยู่เล่มหนึ่งเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์หรือเคมี

ฟิสิกส์ ซึ่งมีคำว่า พนมเทียนครับ และผมก็อ่านคำบรรยายของคำว่าพนมเทียน แปลว่าอะไร ซึ่งแปลว่า กรวยไฟที่ติดอยู่บนเปลวเทียน เขาเรียกกันว่าพนมเทียน ซึ่งมันให้ทั้งความสว่าง โชติช่วง นั่นคือข้อที่ 1 ส่วนข้อที่ 2 ถ้าจะวิเคราะห์กันให้ถี่ ๆ ก็เห็นว่าเปลวไฟที่ติดอยู่บนปลายเทียน ชั้นนอกจะมีสีหนึ่ง ชั้นในมีสีหนึ่ง ชั้นกลางมีสีหนึ่ง และจุดใจกลางเลยก็มีอีกสีหนึ่ง ซึ่งสวยงามมาก นอกจากจะเป็นคำที่ไพเราะแล้ว ยังหมายถึงความสว่างรุ่งโรจน์ ผมตั้งใจคำนี้มาเป็นเวลานานแล้วจึงคิดว่าถ้าตัวเองเป็นนักเขียนเมื่อไร ก็จะใช้ชื่อชื่อนี้เป็นนามปากกา และเป็นที่แปลกใจสำหรับผมในปัจจุบันเหมือนกันว่า นอกจากสมัยที่ผมเป็นนักเรียนมัธยม 2- 3 ราว ๆ พ.ศ. 2483-84 มันมีคำนี้ แต่ปัจจุบันนี้คำนี้ได้หายไปไหนไม่ทราบ ซึ่งเป็นคำในวิชาการ แต่วิชาการนี้หายไปไม่มีคำว่าพนมเทียน คนทั่ว ๆ ไปมักจะไม่เข้าใจว่า ผมเอาคำกริยามาผสมกับคำนาม คือ เอาเทียนมาใส่มือ แล้วก็พนม ไม่ใช่อย่างนั้นครับ เพราะฉะนั้นบางคนมักจะพูดล้อ ๆ ผมว่า นี่พนมรูปนะ คู่กับ “พนมเทียน” แต่ความจริงพนมเทียนไม่ได้หมายความว่าเอาเทียนมาใส่มือ แล้วยกขึ้นพนม หมายถึง เปลวไฟที่ติดอยู่ที่เปลวเทียน ซึ่งถ้าเราสังเกต จะเห็นเป็นรูปกรวยพุ่งขึ้นไป และกรวยที่พุ่งขึ้นไปเขาเรียกว่าพนมทั้งนั้น นี่คือที่มาของคำว่า “พนมเทียน”

ก่อนที่จะมาทำด้านงานเขียน อาจารย์เคยทำอะไรมาก่อนหรือเปล่าครับ

“พนมเทียน” ทำครับผมเคยรับราชการตำรวจมาก่อนที่รับราชการตำรวจก็เพราะว่าตั้งใจจะสอบเป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจ การจะสอบเป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจสมัยยุคอิทธิพิศุภา ศรียานนท์ จะต้องสมัครสอบเข้ามาเป็นนักเรียนพลตำรวจแล้วปฏิบัติหน้าที่ราชการเป็นลูกแถวไปก่อน เมื่อปฏิบัติหน้าที่ราชการไปได้ 1 - 2 ปี แล้วแต่ดูดีว่าจะสำเร็จ 6 หรือสำเร็จ 8 หรือสำเร็จเตรียมมา ก็จะมาสอบเป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจอีกที นักเรียนนายร้อยตำรวจรุ่นผมนั้น เป็นข้าราชการตำรวจเต็มตัว เพราะว่าเรียนไปก็มีเงินเดือนด้วย ก็สรุปได้ว่า ครั้งแรกสุดผมก็เข้ามาเป็นพลตำรวจก่อนเพื่อจะสอบนักเรียนนายร้อยตำรวจ ครั้นเมื่อถึงเวลาที่เป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจและก็สอบได้แล้วนั้น ผมมีความคิดว่า การจะเป็นตำรวจคงจะไม่เข้ากับนิสัยของผมอย่างแท้จริง ผมรักการขีดเขียน ภาษาศาสตร์ รักอักษรศาสตร์ ทั้ง ๆ ที่ในตอนนั้นผมยังไม่คิดว่าผมจะมาเขียน ผมจึงลา

ออกจากการตำราวจ ลาออกจากการเป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจ ก็มาสมัครงานกับบริษัท National Insurance หรือ AIA ทุกวันนี้ ซึ่งในยุคก่อน พ.ศ. ประมาณ 2492-93 ยังเป็นสาขาเล็ก ๆ อยู่ เขาเรียกว่าเป็น agency ของ Head Office ที่ฮ่องกง ผมเป็นพนักงานอยู่กับ agency ทำให้ได้ประสบการณ์ในด้านธุรการของการประกันชีวิต ซึ่งในระยะนั้นเป็นระยะที่ใหม่มากของไทย และก็มารู้เรื่องการ corespondence ของการโต้ตอบจดหมาย เป็นภาษาสากล เรียกว่าจากตำรวจก็มาทำงานบริษัทประกันชีวิต อีก 2 แห่ง จากบริษัทฝรั่งมาทำงานได้ปีครึ่งก็ทำกับบริษัทไทย บริษัทประกันชีวิตบูรพาอีกประมาณปีครึ่ง หลังจากนั้น ผมจึงไปศึกษาต่อ ซึ่งเสียเวลาอยู่ 3 ปี ช่วงที่ไปทำงานกับบริษัทประกันชีวิต เพื่อให้เกิดความชำนาญทางด้านภาษา นี่ก็ก่อนที่จะมาเป็นนักเขียน หรือในระหว่างที่ผมยังเตาะแตะไม่เป็นชิ้นเป็นอันอะไร

อาจารย์ได้ค้นพบความเป็นนักเขียนเมื่อไหร่ครับ

“พนมเทียน” ผมมาพบความเป็นนักเขียนของผมได้ก็ต่อเมื่อ เรื่องที่ 4 เข้ามาแล้วครับ เรื่องแรกคือ เहांดง เขียนเมื่อตอนอยู่ ม. 5 โรงเรียนวัดสุทธิวาราม ต่อมาเรื่องที่ 2 - 3 ผมก็มาอยู่ที่โรงเรียนสวนกุหลาบ เรื่อง จุฬาทริศูณ และเรื่องต่อมาเรื่อง ทิวาถวิล เขียนในระหว่างที่ทำงานอยู่กับบริษัท American International Insurance แล้วต่อมาก็เขียนเรื่อง ปฐพีเพลิง ตอนที่เขียนเรื่อง ปฐพีเพลิง แล้วก็ มีโอกาสได้ลง ผมจึงเริ่มรู้สึกว่าผมจะเข้ามาเป็นนักเขียนค่อนข้างจะแน่นอนแล้ว

ขอเรียนถามถึงเรื่องชีวิตของอาจารย์ในวัยเด็ก

“พนมเทียน” ชีวิตในวัยเด็กมีอยู่ 2 ภาคครับ ภาคหนึ่งก็ชนวัยกางเหมือนเด็กผู้ชายทั่ว ๆ ไปครับ อีกภาคหนึ่งถ้าไม่ได้ชนแล้วไม่มีเพื่อนฝูงชวนไปเล่นชนแล้วละก็ ผมก็จะหันหน้าเข้าหาห้องสมุด ซึ่งบังเอิญผมชอบอ่านมาแต่ไหนแต่ไรแล้ว หนังสือที่ผมอ่านครั้งแรกเป็นหนังสือชุดของ ป. อินทรปาลิตครับ เด็ก ๆ ก็อ่านอย่างนั้นไปก่อนสนุก ๆ ต่อมาเริ่มเรียนมัธยมแล้ว และประกอบกับสงครามโลกตอนนั้น พ.ศ. 2484-85 ผมจบที่โรงเรียนสุทธิวาราม คุณตาคุณยายก็พาผมอพยพกลับไปจังหวัดปัตตานี อำเภอสายบุรี ที่อำเภอสายบุรีนั้นเป็นบ้านต้นตระกูลของผม บ้านที่มีชื่อว่า “วิเศษสุวรรณภูมิ” ตามบรรดาศักดิ์ของคุณปู่ ณ บ้านหลังนั้น มีการสะสมหนังสือไว้มากเหลือเกิน เป็นหนังสือวรรณคดีเก่า ๆ

ตั้งแต่สมัยเรื่องรามเกียรติ์ พระอภัยมณี จนกระทั่งพระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่ 6 และลึกลงไปกว่านั้นมีเรื่องของนักประพันธ์หรือกวีเอกของโลก ประเภท เช็กสเปียร์ หรือ มิลตัน วอลแตร์ อะไรทำนองนี้ ฉบับที่พิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ อันนั้นทำให้ผมมีโอกาสเข้าไปอ่าน เข้าไปแกะ ได้ไปศึกษาและซึมซาบเข้าไปเองโดยไม่รู้ตัว เพราะนิสัยการอ่านนี่เองแหละครับ

หมายความว่า อาจารย์เป็นคนจังหวัดปัตตานีใช่ใหมครับ

“พนมเทียน” ตระกูลผมแท้จริงเป็นคนปัตตานี แม่ผมเป็นคนกรุงเทพฯ ไปแต่งงานกับคุณพ่อซึ่งเป็นข้าราชการศุลกากร เมื่อเกิดขึ้นแล้วผมก็มาโตที่กรุงเทพฯ จนกระทั่งเรียนถึงชั้นมัธยมปีที่ 1 แล้วจึงย้ายกลับไปเรียนที่สายบุรี และย้ายมาที่ปัตตานีจนกระทั่งสงครามโลกเล็กก็ย้ายกลับเข้ามาเรียนที่กรุงเทพฯ

คงจะไม่ประหลาดใจที่อาจารย์เขียนกับเรื่องเกี่ยวกับทางภาคใต้ ไม่ว่าจะ เป็นเรื่อง เล็บครุฑ หรือ ทูตนรก ได้อย่างชัดเจน ขอเรียนถามถึงชีวิตของอาจารย์ในช่วงวัยหนุ่ม

“พนมเทียน” ชีวิตในช่วงวัยหนุ่ม วัยของผมที่อยู่ในระยะของช่วง ม. 6-7-8 ซึ่งสมัยนั้นเขาเรียนเตรียมอักษรศาสตร์ รัชนีนั้นผมมีบ้านอยู่ที่ตรอกจันทร์ และยุคนั้นเป็นช่วงที่ยังมีนักเลงเกาะอยู่มาก ซึ่งสมัยพลเอกเผ่าท่าานเรียกนักเลงสมัยจอมพลสฤษดิ์ ท่านเรียกอันธพาล ผมก็อยู่ในกลุ่มวัยเด็กพวกนั้นแหละครับ ก็มีการรวมหัวกันเห็นใครขวางหูขวางตา ก็มักจะม็เรื่องกับเขา พุดง่าย ๆ ว่า นักเลงแหละครับ ทำให้ผมได้อะไรมามากครับ และยิ่งมาประกอบกับที่ผมมาเป็นนักเรียนตำรวจเข้าอีก แล้วก็รับราชการเป็นพลตำรวจอยู่ฝ่ายสันติบาลจะต้องสืบสวนอะไรมา ทำให้ผมมีเพื่อนทั้งฝ่ายพวกนักเลง และฝ่ายตำรวจ ทำให้รู้ฐานของทั้งสองประเภทนี้ดี สาเหตุนี้ทำให้ผมรู้ว่าถ้าผมจะเขียนนิยายสักเรื่อง เกี่ยวกับพวกอาชญากรรม ผมเขียนได้สบาย เพราะผมรู้จักทางของพวกนักเลง ทิศทางของฝ่ายสันติบาล ทิศทางของตำรวจ งานสืบสวนของตำรวจ จิตใจของตำรวจเป็นอย่างไรผมรู้ ก็เอาสองสิ่งมาประกอบกันมันเป็นเรื่องได้ ส่วนที่ผมเขียนทางด้านมาเลเซียซึ่งก่อนนั้นเป็นสหพันธรัฐมลายูนั้น ผมก็มีความรู้มาก่อน ผมเคยท่องเที่ยวในสหพันธรัฐมลายูในสมัยที่อังกฤษปกครองอยู่ ซึ่งก่อนที่เขาจะได้รับเอกราช ก่อน พ.ศ. 2500 ตอนนั้นยังเป็น State Federation of Malaya ไม่

ใช้ประเทศมาเลเซีย ก็เลยทำให้ผมรู้ว่าทางมลายูเขามีแผนการณ์ของเขาอย่างไร แผนการณ์ของเขาที่ว่า

- จะเรียกร้องเอกราชภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เสร็จสิ้นแล้ว
- ถ้าเรียกร้องเอกราชได้แล้วเขาก็อยากจะได้แผ่นดินที่เขาเข้าใจว่า

เป็นของเขาในอดีตคือ 4 จังหวัดภาคใต้ กลับไปรวมผืนอยู่กับสหพันธรัฐมลายู อันนี้แหละครับคือ เป็นที่มาของเรื่องเล็บครุฑ และทูตุนกร พลัดมาจากเรื่องจริงที่ผมเคยศึกษามาเพราะผมเรียนอยู่ทางด้านนั้นผมทราบดี รู้จักพวกตวนกู พวกเจ้าของพวกมลายูทั้งหลายก็เคยเป็นเพื่อน เขาพูด เขาบอกอะไรต่าง ๆ ทำให้ผมได้ทราบ ลึกลงไปกว่านั้นในประวัติศาสตร์ผมยังได้ศึกษามันเคยมีกฎที่จะแบ่งแยกดินแดนมาก่อนแล้วในสมัยก่อน แต่ว่ารัฐบาลของเราในยุคนั้น หรือว่าภายใต้พระบรมราชานุญาตของพระมหากษัตริย์ไทย เคยเอาไว้อยู่ไม่ถึงกับทำให้เกิด ขก. ในปัจจุบันนี้

จะสังเกตว่าอาจารย์มีความสนใจในเรื่องของอาชญากรรมมาตั้งแต่วัยหนุ่ม ที่อาจารย์ได้เขียนเรื่องแรกคือเรื่องเห่าดง ก็ทำนองนั้นหรือเปล่านั้นครับ

“พนมเทียน” เรื่องเห่าดงเป็นเรื่องของเด็ก ๆ เป็นเรื่องของความคิดฝันของเด็กที่มีนิสัยโลดโผนใจทะยาน ชอบในเรื่องการผจญภัยต่าง ๆ อยากจะบู๊ก็มาจากการได้อ่านหนังสือสมัยนักประพันธ์รุ่นพ่อรุ่นอา สมัยเรื่องฤทธิ์ เรื่องเดช เรื่องยศอะไร ผิงอยู่ในหัว และได้ดูหนังประเภทที่ใส่หน้ากากอะไรทำนองนี้ พระเอกหรือนางเอกเป็นผู้ร้าย ผู้ดีอยู่ในหน้ากากไม่ว่าเป็นใคร ที่ไปทำการจับมันเขา ซึ่งล้วนแล้วแต่ไม่เป็นประโยชน์ต่อสังคม พวกคดโกงกินบ้านเมืองในทำนองนี้ ก็เลยทำให้อยากจะเป็นอย่างนั้นบ้างก็เลยเขียนเรื่องเห่าดงนี้ขึ้นมาตั้งแต่อยู่ชั้นมัธยม 5 เป็นเรื่องที่ไม่มีความเก๋เกี้ยวอะไรนอกจากอยากจะเป็นนักบู๊ อยากที่จะมีพระเอกนางเอกสักคนที่อยู่ในคราบของโจร แต่เป็นโจรที่เป็นผู้ดี

ที่นี้ก็มาถึงงานชิ้นเอกชิ้นหนึ่งของอาจารย์ ก็คือ เรื่อง จุฬาทรีคุณ อยากจะขอเรียนถามถึงความเป็นมา และอาจารย์ต้องการที่จะเสนออะไรต่อผู้อ่านในงานชิ้นนี้ครับ

“พนมเทียน” สำหรับเรื่องจุฬาทรีคุณเป็นเรื่องของการที่

- จิตนาการความใฝ่ฝันที่มีสูงเหลือเกิน

- เรื่องของภาษาศาสตร์ซึ่งผมร่อนวิชาอยากจะใช้ภาษาศาสตร์อย่างไร

ไพเราะ

- เกิดจากแรงบันดาลใจที่ผมเรียนมาจากเรื่องกามนิต วาสิตฐิติ เรียนมันนะพาธา เรียนบทพระราชนิพนธ์ของ ร. 6 มามาก ก็อยากเขียนเรื่องสักเรื่อง และประกอบกันด้วยว่า ครั้งนั้น ซึ่งผมไม่เคยให้สัมภาษณ์ใครเลย ผมขอเอ่ยนามท่านไว้ในที่นี้ ท่านเป็นนักเขียนรุ่นพี่ใหญ่ คือ นิตยา นาฏยะสุนทร ซึ่งปัจจุบันท่านเป็นคุณหญิงซึ่งผมไม่เคยพบตัวท่านเลยครับ ผมไปอ่านหนังสือเรื่องดนตรีแห่งดอกไม้ไม้ร่วง ของท่าน ในนั้นผมพบคำหนึ่งว่า นาซีซัส เทพบุตรกรีกซึ่งลุ่มหลงในเงาของตัวเอง เมื่อผมพบคำนั้นผมก็อยากจะรู้ว่ามันเป็นอย่างไร ผมก็ค้นคว้าไปทางด้านเทววิทยา ก็พบเทพบุตรองค์หนึ่งของกรีกจริง ๆ ชื่อนาซีซัส เป็นเทพบุตรที่รูปหล่อมากหลงเงาตัวเอง ทำให้เกิดภาษาของนักจิตวิทยาของ ลัทธินาซีซัส ผมก็เลยมาตั้งเป็นพล็อตว่า เมื่อผู้ชายเกิดหลงรูปตัวเองขึ้นมา ถ้าจะมีผู้หญิงสวยสักคนจะมีความรู้สึกตรงข้าม คือเกลียด ชิงชิงความงามของตัวเอง มันก็น่าเป็นเรื่องขึ้นมาได้ ซึ่งเป็นเรื่องตรงข้ามกับลัทธินาซีซัส เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วเราก็ตั้งพล็อตว่าทำไมผู้หญิงคนนี้จึงเกลียดความงามของตัวเอง นี่คือสาเหตุที่ทำให้สร้างเป็นเรื่องจุฬาทรีคุณขึ้นมาให้นางเอก คือ ดาราราย ไม่ชอบรูปโฉมของตัวเอง ส่วนที่ว่าทำไมจึงไม่ชอบก็เป็นเรื่องที่สร้างพล็อตขึ้นมา เป็นการสร้างขึ้นมาจากจุดบันดาลใจอันนี้รวมทั้งที่ได้ศึกษามาในงานของท่านเสฐียรโกเศศและนาคะประทีป เกี่ยวกับเรื่อง กามนิต วาสิตฐิติ และจะพูดต่อไปอีกก่อนที่คุณถาม คือผมก็ได้ตามค้นขึ้นไปในเมื่อผมเรียนสูงขึ้นมาจากกระทั่งถึงต้นฉบับเดิมของท่านคาร์เลนเยอร์ลุกซ์ เป็นชาวเยอรมันเขียนไว้เป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งท่านเสฐียรโกเศศ และนาคะประทีป ท่านได้ถ่ายทอดออกมาจากต้นฉบับนั้นได้อย่างสวยสดงดงาม

ตอนที่เขียนเรื่องจุฬาทรีคุณอยู่นั้น อาจารย์อายุประมาณเท่าไรครับ

“พนมเทียน” ประมาณ 17 - 18 ปีครับ อยู่เตรียม 1-2 ของแผนกอักษรศาสตร์

จุฬาทรีคุณ นี้เขียนเพื่อเป็นนวนิยายลงพิมพ์ หรือเขียนเพื่อเป็นละครเวที หรือละครวิทยุครับ

“พนมเทียน” ผมเจตนาที่จะเขียนให้เป็นนวนิยายตีพิมพ์ครับ แต่ว่า

โอกาสไม่มี เพราะเหตุว่าได้พยายามติดต่อไปที่โรงพิมพ์หลายแห่ง และได้ไปหา
ท่านนักประพันธ์รุ่นอา รุ่นพ่อในยุคนั้นหลายท่านแต่ท่านไม่รับพิจารณา หรือ
ท่านรับพิจารณา ท่านดูแล้วท่านไม่ได้สนใจ จนกระทั่งในที่สุดไปพบกับท่าน
อาจารย์ครูแก้ว อัจฉริยะกุล ท่านเกิดความสนใจแต่ท่านไม่ได้เป็นเจ้าของโรงพิมพ์
ท่านไม่ได้พิมพ์หนังสือ ท่านจึงบอกว่าเรามาเริ่มทำเป็นละครวิทยุไปก่อน ทั้ง ๆ
ที่เขียนในลักษณะของบทประพันธ์

มีการสร้างเป็นละครเวทีด้วยใช่ไหมครับ

“พนมเทียน” ภายหลังจากได้สร้างเป็นละครวิทยุ และได้สร้างเพลง
ประกอบของเรื่องโดยตรงโดยได้ร่วมกับครูเอื้อ ทั้งครูเอื้อและครูแก้วนั้นผมให้
ความเคารพนับถือมาก่อนที่ผมจะมาเขียนจุฬาทริศคุณซึ่งผมไปมาหาสู่ท่าน สมัย
ที่ท่านยังอยู่กรมประชาสัมพันธ์เป็นประจำอยู่แล้ว เพราะผมชอบไปฟังนักร้อง
ร้องเพลง ท่านทั้งสองเมื่อได้แต่งเพลงให้เรียบร้อยแล้ว เมื่อได้นำไปทำละครวิทยุแล้ว
ท่านก็ได้เอาไปทำเป็นละครเวทีโดยคณะลูกไทย ขึ้นแสดงที่โรงละครก่อน ก่อน
จะเป็นโรงภาพยนตร์ศาลาเฉลิมไทย ปัจจุบันได้รีไทร์ไปแล้วนี่ละครับ

ผมขออนุญาตกลับไปถึงเรื่องเลิศจุฬาทริศคุณอีกครั้ง ขณะนั้นได้ทราบข่าวทาง
ราชการได้ติดต่อให้อาจารย์กลับมารับราชการอีกครั้งหนึ่ง ไปทำงานคล้าย ๆ กับด้าน
สายลับ จากเหตุผลของเรื่องเลิศจุฬาทริศคุณ

“พนมเทียน” เมื่อผมเขียนเลิศจุฬาทริศคุณนั้น ผมได้รับการติดต่อหรือพูด
ถึงจากท่านอธิบดีเผ่ามากที่เดียว พูดถึงว่า ถ้าหากว่าคิดจะเป็นตำรวจกันแล้ว
ควรจะไปหาทนายเรื่องเลิศจุฬาทริศคุณอ่านจะได้รู้ชั้นเชิงว่า ตำรวจจะปราบผู้ร้ายให้
ได้เฉียบขาดจริง ๆ จะปราบอย่างไรในลักษณะไหนวิถีทางของผู้ร้ายเป็นอย่างไรบ้าง
แต่ตอนนั้นก็ยังไม่ได้รับการทาบตามจริง ๆ ว่าให้กลับไปรับราชการ เป็นการเริ่ม
ต้น แต่พอผมเขียนเรื่องสืบต่อมาจนถึงเรื่องทูตทรก อันเป็นตอนซึ่งวายร้ายกำลัง
คิดจะแบ่งแยก 4 จังหวัดภาคใต้ อันนี้ที่ผมได้รับการติดต่อโดยตรง

ที่นี้ก็มาถึงทนายเรื่องเอกของอาจารย์นะครับ คือ เรื่องเพชรพระอุมา ๆ นี้
ได้ทราบว่า ครั้งแรกที่เขียน ๆ เป็นนิยายเล่ม เพื่อจำหน่ายเป็นรายสัปดาห์ ต่อมาถึง
ได้มาเป็นหนังสือจักรวาลเพชรพระอุมา และสุดท้ายก็จักรวาลปืน

“พนมเทียน” การเขียนเรื่องเพชรพระอุมานั้น ครั้งแรกที่สุดได้เขียน

ออกมาเป็นพ็อกเก็ตบุ๊กเล่มเล็ก ๆ ออก 10 วันต่อ 1 เล่ม เดือนหนึ่งออก 3 เล่ม
ราคาเพียงแค่ 3 บาท เริ่มเมื่อปี พ.ศ. 2507 ปลาย ๆ ปี และเมื่อเขียนมาได้สัก
ระยะหนึ่งก็ติดตลาดมาก จำนวนที่พิมพ์สามารถพิมพ์เป็นรายสัปดาห์ได้อย่าง
สบาย ๆ พอมาถึงปี พ.ศ. 2512 ทางฝ่ายผู้พิมพ์ก็มาหารือกับผมว่าถ้าจะออก
เป็นรายสัปดาห์ผมจะทำได้ไหม โดยให้ผมเป็นผู้บริหารด้วย ผมได้รีกรตรองมา
ระยะหนึ่งจึงตกลงว่าจะร่วมงานกับเขาจากการเป็นพ็อกเก็ตบุ๊กมาเป็นหนังสือราย
สัปดาห์ออกทุก ๆ อาทิตย์โดยเอาเรื่องเพชรพระอุมาเป็นเรื่องประจำหรือเรื่องเอก
ในการนี้เราได้พิมพ์พ็อกเก็ตบุ๊กออกมาจนถึงเล่มที่ 98 แล้ว ก็จะโอนเล่มที่ 99
โดยถือหลักเลข 99 แบบคนโบราณว่าเมื่อออกมาเป็นเล่มหนังสือรายสัปดาห์จะ
เป็นเพชรพระอุมาฉบับที่ 99 แต่หนังสือเพชรพระอุมานั้นเป็นฉบับที่ 1 แต่เป็นปี
ที่เท่าไรไม่ทราบ เพราะเราไปซื้อหัวหนังสือมาจากหนังสือรวมข่าวเพชรไทย ของ
ดร. ไพฑูรย์ เครือแก้ว ยุคนั้นครับ

หนังสือจักรวาลเพชรพระอุมาออกจำหน่ายประมาณกี่ปีครับ

“พนมเทียน” เริ่มต้นตั้งแต่วันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2513 ออกเป็น
รายสัปดาห์ และทำติดต่อกันมาเรื่อยจนกระทั่งจบภาค 1 เมื่อจบภาค 1 แล้วผม
ไม่ได้เขียนเรื่องเพชรพระอุมา แต่ผมเขียนเรื่อง มัจจุราชสีรุ้ง ลงสืบต่อแทนเพชร
พระอุมาภายหลังที่จบภาค 1 แล้ว ส่วนหนังสือรายสัปดาห์ที่ชื่อจักรวาล ซึ่ง
บริหารโดยผมติดต่อกันมาจนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2519 ก็เลิกร้างกันไป เพราะมี
เรื่องภายในเขาก็ถอดถอนผมออกจากการเป็นหัวหน้ากองบรรณาธิการ ก็ได้จบ
สิ้นกันไปตอนนั้นแหละครับ

แต่เพชรพระอุมาก็ยังเขียนอยู่ใช่ไหมครับ และอาจารย์ได้นำไปลงหนังสือ
พิมพ์เดลินิวส์ใช่ไหมครับ

“พนมเทียน” ถูกต้องครับ ขณะที่ผมจบเพชรพระอุมาภาค 1 ในราย
สัปดาห์จักรวาล ผมไม่ได้เขียนเรื่องนี้ต่อ ผมเขียนเรื่องมัจจุราชสีรุ้งแทน บังเอิญ
ขณะนั้น ผอ. หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ คือ คุณแสง เสดะระกุล ได้เรียกผมไปพบ
และบอกว่าต้องการให้ผมเขียนเรื่องเพชรพระอุมาภาค 2 ต่อ ลงในหนังสือพิมพ์
รายวันเดลินิวส์ ท่านเป็นผู้ซึ่งมีความผูกพันเกี่ยวข้องกับและมีพระคุณต่อผมมาก่อน
ผมปฏิเสธไม่ได้ จำเป็นต้องเขียนเรื่องเพชรพระอุมา ภาค 2 ให้กับหนังสือพิมพ์

เดลินิวส์ในขณะที่ผมเองยังบริหารจักรวาลรายสัปดาห์อยู่ สาเหตุที่ผมขอเพิ่มเติม
ว่าเป็นเหตุให้นายทุนหรือว่าหุ้นใหญ่ของหนังสือพิมพ์จักรวาลไม่พอใจ เขาว่า
เขาควรจะได้นำมาลงในหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์จักรวาล ทำไมผมไปเขียนให้
หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์อื่นอยู่ซึ่งเขาไม่รู้ต้นลึกหนาบางว่าผมมีความจำเป็นอย่างไร

กำเนิดของจักรวาลปีนละครับ

“พนมเทียน” กำเนิดของจักรวาลปีน มาอีกรุ่นหนึ่งคือ รุ่นที่ผมเขียน
นวนิยายเรื่องเพชรพระอุมาให้กับคุณแสง หนังสือพิมพ์เดลินิวส์รายวัน ในที่สุด
ประมาณ พ.ศ. 2524 คุณแสงท่านถึงแก่กรรมก็หมายความว่า แผนการณ์ต่าง ๆ
ของหนังสือพิมพ์รายวันเดลินิวส์ ก็มีการเปลี่ยนแปลงกันบ้างอาจจะไม่ต้องการ
นวนิยายเรื่องยาวอะไรแล้ว ก็มีความจำเป็นให้ผมต้องจบเพชรพระอุมาภาค 2 ไว้
ในเดลินิวส์เพียงแค่นั้น แต่ความจบในที่นั้นยังไม่สมบูรณ์ เพราะยังไม่พบอะไรต่อ
อะไร ก็เลยมีความจำเป็นส่วนตัวที่จะต้องออกหนังสือราย 10 วันเล่ม คือ จักร-
วาลปีน ก็เอาเรื่องเพชรพระอุมา ภาค 3 มาเป็นเรื่องนำในจักรวาลปีน ส่วน
จักรวาลปีนที่ผมมีความปรารถนาที่ต้องทำก็เพราะเหตุที่ผมมีความเกี่ยวพันกับ
ท่านผู้อ่านหรือแฟนของผมนอกกลุ่มหนึ่งซึ่งเป็นนักเล่นปีน เป็นวิชาการทางด้าน
ปีนอยู่แล้ว ก็เลยนำมาผสมกันเป็นนวนิยายหรือเพชรพระอุมานำลงในจักรวาลปีน
แล้วเขียนหลักวิชาทดสอบปีนอยู่ในหนังสือฉบับนี้ด้วย นี่คือที่มาของทำไมจึงเกิด
เป็นเพชรพระอุมาภาค 3 แล้วนำมาต่อในจักรวาลปีนครับ

**ถ้านับรวมเพชรพระอุมาตั้งแต่พ็อกเก็ตบู๊ตจนถึงภาค 3 ในจักรวาลปีนเป็น
เวลาที่ปีครับ**

“พนมเทียน” ผมจำได้ไม่ชัดเจนนัก แต่ผมได้บันทึกไว้ในหลังหนังสือ
เพชรพระอุมาเล่มสุดท้ายแล้ว แต่เท่าที่ผมจำได้ใช้เวลาทั้งหมด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2507
ถึง ปี พ.ศ. 2533 หมายความว่าเสร็จสิ้นสมบูรณ์เลยนะครับ ใช้เวลา 25 ปี 7
เดือนเศษ เกือบ 26 ปี

**มีข้อสังเกตอยู่อย่างครับ จริง ๆ แล้วเพชรพระอุมาที่ใช้เวลา 25 ปี 7 เดือน
นี้ เหตุการณ์ในเรื่องนั้นไม่ได้ยาวนานเท่าไร ทำไมอาจารย์จึงได้เขียนยาวนาน
ขนาดนั้นครับ**

“พนมเทียน” ถูกต้องครับ เหตุการณ์ภายในเรื่องเพชรพระอุมาจากภาค

1 จนกระทั่งถึงภาคจบใช้เวลา 25 ปีเศษก็จริง แต่ระยะเวลาจริงของเรื่องนั้นเพียง
แค่ 2 ปี สาเหตุที่ช้าเพราะเหตุที่ผมเขียนค่อนข้างจะละเอียดมาก หมายความว่า
เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่องเป็นแบบนาทีต่อนาที มันจึงทำให้เรื่องนี้เป็นเรื่องที่
ละเอียดและยาว ทั้ง ๆ ที่จริง ๆ แล้ว กาลเวลาในเรื่องไม่ได้ยาวเลย มาจาก
การที่เขียนละเอียดมากนั่นเองครับ

**อาจารย์เคยเล่าว่าเค้าโครงของเรื่องเพชรพระอุมา มีที่มาจาก 4 ประการ
ด้วยกัน อันแรกคือ ประสบการณ์ของอาจารย์ในการเดินป่า นิทานรอบกองไฟ เรื่อง
เล่าจากพรานรุ่นเก่า ๆ และจินตนาการของอาจารย์**

“พนมเทียน” เกี่ยวกับความเห็นเรื่องที่ผมเขียนเรื่องเพชรพระอุมาออก
มาได้ ด้วยเหตุ 4 ข้อดังกล่าวนั้น ช่วยทำให้เกิดเป็นเรื่องราวขึ้นมาได้อย่างชัดเจน
และนอกจาก 4 ข้อนี้แล้ว ก็มาจากการที่ผมได้ศึกษาค้นคว้ามาจากตำรับตำรา
ด้วยประสบการณ์ในการเดินทาง อันนี้ก็เป็นของจริงทำให้เรารู้ว่า การเดินป่า ป่า
เป็นลักษณะไหน พืชพันธุ์เป็นอย่างไร สัตว์เป็นอย่างไร นิสัยใจคอเป็นอย่างไร
วิธีที่จะล่ามันเป็นอย่างไรนี้เป็นเรื่องของประสบการณ์จากการเดินป่า ส่วนเรื่อง
พิสดารต่าง ๆ ถ้าไม่มากเกินไปนักเป็นเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ เป็นเรื่องที่ผมได้
เผชิญมาด้วยตัวเองด้วยความแปลกใจว่าทำไมถึงเป็นอย่างนี้ป่าเป็นเรื่องลึกลับมาก
ซึ่งผมใช้ชีวิตในยุคนั้นป่ายังเป็นป่าอยู่เลยครับ ส่วนเรื่องที่พิสดารมาก ๆ หรือลึกลับ
ล้ำไปกว่านั้นก็มาจากนิทานรอบกองไฟ เกิดจากจินตนาการมาประกอบกัน และ
ที่เห็นอลึกไปกว่านั้น อย่างเช่น เมืองโบราณหรือว่าไดโนเสาร์ ก็เกิดจากการศึกษา
ทั้งการอ่าน การถามท่านผู้รู้ประกอบกับภาพจินตนาการด้วย แม้จะจินตนาการ
อย่างไรก็ตาม ผมจะเกาะติดหลักวิชาการไว้ตลอดเวลาพยายามไม่ให้ห่างจาก
หลักวิชาการ ขอยืนยันว่า ป่าในยุคนั้นเป็นป่าสมบูรณ์จริง ๆ ป่าในสมัยก่อนปี
2500 เรายังพอหาได้ในเมืองไทย และเมื่อเราเข้าไปในป่า เราจะรู้สึกได้ว่า มันมี
สิ่งลึกลับอะไรหลายอย่าง ๆ เหมือนอย่างที่ผมเขียนลงไป เพราะฉะนั้นเราแยกได้
เป็น 2 ภาค ภาคหนึ่งคือ ตอนต้น ๆ พุดถึงศิลปะการใช้ชีวิตอยู่ในป่าการอยู่รอด
ในป่า การล่าสัตว์ การเดินทาง เป็นของจริงทั้งนั้น แต่เมื่อเข้ามาพบกับนครลึกลับ
ต่าง ๆ เข้ามาพบสิ่งอาถรรพ์ อันนี้ละครับคือ จินตนาการ

25 ปี 7 เดือนนี้อาจารย์คงจะมีความผูกพันกับเพชรพระอุมาเป็นอย่างมาก

อยากจะทำเรื่องถึงความรู้สึกที่มีต่อเพชรพระอุมาครับ

“พนมเทียน” ชีวิตของผมทั้งหมด นอกเหนือจากชีวิตในการเขียนแล้ว ผมอุทิศให้กับเรื่องเพชรพระอุมาทั้งหมด ยอมเสียเวลา ยอมลำบากยากแค้นทุกอย่างในการที่จะเขียนนวนิยายเรื่องนี้ เพราะฉะนั้นพูดกันได้ง่าย ๆ ว่า ตลอดชีวิตของผมนี้ เป็นการ devoted ให้กับเพชรพระอุมาทั้งหมดเลยครับ

นอกจากเพชรพระอุมา เล็บครุฑแล้ว ยังมีนวนิยายเรื่องใหญ่ของอาจารย์อีกเรื่องหนึ่ง นั่นคือเรื่อง คิวราตรี ผมขออนุญาตเรียนถามถึงความเป็นมาของเรื่อง คิวราตรี ครับ

“พนมเทียน” เรื่องคิวราตรี เป็นอีกเรื่องหนึ่งของความรันทวิชาอย่างเต็มที่ในการที่เรียนมาทางอักษรศาสตร์เรียนมาทางประวัติศาสตร์ของอินเดียโบราณเรียนมาทางสันสกฤตโดยตรง รู้ในความเป็นมาของชมพูทวีปในอดีตกาล สิ่งนี้ทำให้ผมมีแรงบันดาลใจให้ผมทำเรื่องคิวราตรีออกมาให้เป็นที่ปรากฏไว้ว่า ครั้งหนึ่งโดยไม่ต้องไปแปลมาจากใคร ไม่ต้องไปถอดมาจากใคร ก็สามารถจะมีผู้เขียนเรื่องราวมหัศจรรย์ของดินแดนชมพูทวีปอันเป็นเรื่องกึ่งประวัติศาสตร์ออกมาได้อย่างชัดเจนที่สุดครับ นี่คือแรงบันดาลใจ

ชนเผ่าอารยันกับชนเผ่ามิลิกะเป็นศัตรูกันจริงไหมครับในประวัติศาสตร์

“พนมเทียน” เผ่าอารยันเป็นเผ่าที่อพยพเข้ามาเพื่อที่จะปกครองชมพูทวีป เผ่ามิลิกะ หรือที่เราเรียกกันทางหลักวิชาว่า ดราวิเดียน เป็นเผ่าที่ปกครองพื้นที่มาเก่าแก่ เมื่ออารยันจะเข้ามายึดครองก็จำเป็นเหลือเกินที่จะต้องเกิดสงครามแย่งชิงพื้นที่ แต่เป็นสงครามที่ไม่ได้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จบสิ้นกันในระยะเวลาสั้น ๆ มันใช้ระยะเวลาค่อย ๆ กลืนเข้ามาทีละน้อยเป็นพัน ๆ ปีครั้นก่อนที่อารยันจะเข้ามาเป็นใหญ่อยู่ในชมพูทวีปได้ ซึ่งอารยันเป็นที่มาของความเจริญทั้งหลายนั่นเอง ส่วนมิลิกะเป็นชนเผ่าพื้นที่ยังไม่เจริญเท่าที่ควร เพราะฉะนั้นลัทธิ ศาสนาต่าง ๆ อะไรนี่มากับพวกอารยันซึ่งภายหลังได้มารวมกับมิลิกะแล้ว แต่ถึงแม้จะมารวมกันแล้วก็ยังไม่เป็นชาติเดียวกัน เราจะเห็นได้ว่า ไม่ว่าสมัยพุทธกาลก็ดี อินเดียสมัยปัจจุบันก็ดี มันยังแตกแยกไปหลายเผ่า หลายพันธุ์ ภาษา แต่ขอให้สังเกตดูครับ อินเดียที่มีผิวขาว รูปร่างสูงใหญ่ จะเป็นอินเดียที่ผสมกับอารยันแล้วครับ

ชื่อของคิวราตรีนี้มีความหมายถึงอะไรครับ

“พนมเทียน” คิวราตรีเป็นชื่อเฉพาะ คำนี้เป็นคำในประวัติศาสตร์ในลัทธิฮินดู คือ เอาคำว่าคิวมาบวกกับราตรี เป็นคิวราตรี หมายถึง คินลอยบาปของเผ่าฮินดูทั้งหลาย ซึ่งเผ่าฮินดูถือว่าในรอบปีหนึ่งจะมีคินหนึ่งเป็นคินเดือนแรม ถือกันว่า ถ้าหากได้ลงไปอาบน้ำ สะสางชำระกายในแม่น้ำใหญ่ ๆ แล้วไม่ว่าจะเป็นคงคา ยมนา สินธุ เนรัญชรอะไรก็ตาม บาปผิดทั้งหลายในตัวเองที่มีอยู่ก็จะล่อยไปกับกระแสน้ำทำให้ตัวเองบริสุทธิ์ เช่น พิธีสราภาพบาปของศาสนาคริสต์ ก็เป็นพิธีการชนิดหนึ่งของลัทธิฮินดู เรียกคินนี้ว่า คิวราตรี จำกัดความง่าย ๆ ก็คือ การลอบบาป ทำให้บาปพ้นจากตัว นี่คือนิยามของชื่อเรื่อง คิวราตรี

ในเรื่องคิวราตรี อาจารย์ได้กำหนดให้มีพระเอกถึง 3 คนในเรื่องนี้คือ ทัสสย ทุษยันต์ และเวชยันต์

“พนมเทียน” เรื่องนี้มันเกี่ยวกับพล็อต เมื่อผมวางพล็อตไว้เช่นนั้น ก็จำเป็นต้องมีตัวเอกของเรื่อง 3 คน เป็นพี่น้องฝาแฝดกัน คนโตจะต้องตกไปอยู่ในมือของนักบุญจะต้องมีนิสัยอย่างหนึ่ง คือรักษาสัจจะมันเหลือเกิน คนกลางเกิดภายใต้ฤกษ์ดาวโจรพอดิ และเป็นดาวโจรสำคัญขนาดที่จะปล้นบัลลังก์ของจักรพรรดิได้ และเป็นฝ่ายมิลิกะ คนผู้นี้ถ้ามีชีวิตยืนยาวต่อไปแน่นอนที่สุดฝ่ายอารยันจะต้องสู้ไม่ได้ คนกลางนี้เวชยันต์ คนโตก็ ทุษยันต์ ส่วนคนน้องเป็นลักษณะโอนอ่อนผ่อนตามทุกกรณีได้ คนนี้ไปตกอยู่ในมือมายากร คนหนึ่งไปตกในมือนักบุญ คนหนึ่งไปตกในมือของมหาโจร มันต่างกันอยู่ 3 ลักษณะ แต่ 2 ลักษณะคือ โจรกับมายากรนั้นสามารถที่จะรวมกันได้เพราะต้องการจะกู้ชาติมิลิกะ คนโตไม่สามารถจะมาช่วยมิลิกะได้เต็มที่ เพราะสาเหตุที่ได้ให้สัจจะไว้กับอารยันนักบุญไว้แล้ว ซึ่งอารยันนักบุญเอามาเลี้ยงและขอสัจจะไว้อย่างเดียวว่า จะถ่ายทอดทุกสิ่งทุกอย่างให้แต่อย่าทำอันตรายอารยัน ครั้นแล้วในที่สุดพี่ชายทั้งสองคนก็ไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้ กลายเป็นว่าน้องชายซึ่งเป็นคนที่สามารถเข้ากับพวกอารยันได้และเผ่าอื่น ๆ ได้สามารถจะยืนอยู่ได้ ก็ตรงกับสัจจะธรรมข้อหนึ่งที่ว่า สายมัจฉินมาปฏิบัติทานเท่านั้นที่จะสามารถอยู่ได้

นี่ก็กลับมาถึงอาชุนนิยายอีกครั้ง นิยายประเภทสืบสวน 3 เรื่อง คือ เล็บครุฑ ทูตนรก และมัจจุราชสีรุ้ง มีความเกี่ยวข้องกันไหมครับ

“พนมเทียน” เกี่ยวพันกันมากที่สุดทีเดียวครับ เกี่ยวพันทั้งด้านตัวละคร ทั้ง พฤติการณ์ซึ่งค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปตามลำดับ สมัยเล็บครุฑเป็นสมัยซึ่งมี อาชญากรรมระดับโลกคนหนึ่งที่ต้องการจะครองโลกก็ได้ถูกรบราบไป โดยที่ไม่ มีใครรู้ว่าอาชญากรคนนี้เป็นใครที่แท้จริง เพราะแฝงอยู่ภายใต้หน้ากากหรือแฝง อยู่ภายใต้สมณนามว่าจางซูเหลียง ครั้นแล้วเมื่อการปราบสิ้นสุดลงไป ก็มองเห็นโดยสายตาพื้น ๆ ว่าการปราบจางซูเหลียงได้สิ้นสุดลงแล้ว แต่โดยแท้จริง แล้วสิ้นสุดจริงหรือเปล่าไม่มีใครทราบ หรือเขาอาจจะสิ้นสุดจริง แต่ลัทธิและ สมณนามของเขายังอยู่ อุดมคติ อุดมการยังอยู่... ต่อมาก็คือเป็นทูตบรุษ บรวิวาร ของเขาอีกคนที่คิดจะแบ่งแยกดินแดน 4 จังหวัดภาคใต้ เป็นดินแดนอิสระ อย่างที่ ขก. บ้านเราทุกวันนี้กำลังดำเนินอยู่ ครั้นแล้วเมื่อปราบสิ้นสุดลงแล้วตามในเรื่อง ก็มาก่อให้เกิดมัจจุราชสีรุ้ง ๆ ก็เป็นอีกผู้ร่วมอุดมการณ์ของจางซูเหลียงในการที่จะ กลับเข้ามายึดครองประเทศไทยในด้านของการที่จะทำให้ข้าราชการบ้านป่วน ไม่ มีความสามัคคี มีแต่การคอร์รัปชันโกงกิน มีแต่พวกอาชญากรทางเศรษฐกิจ ทาง การเมือง มันเกี่ยวพันกันตรงที่ว่าเจ้าพระเอกของเรื่องคนแรก ในเรื่องเล็บครุฑ เมื่อกาลผ่านมาก็เจริญวัยขึ้นมาหัวหน้าฝ่ายสืบราชการลับของเมืองไทย และก็มี มาวางสายงานต่าง ๆ ให้ลูกน้องเข้าไปต่อด้านภายใต้ต้องการที่เรียกว่าครุฑดำ คือ พุดง่าย ๆ ว่าในปัจจุบันตัวเองก็เป็นอั้งยี่เสียแล้ว แต่ว่าเป็นผู้ซึ่งจะรักษาผล ประโยชน์ยิ่งใหญ่เอาไว้ คือ สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ นอกนั้นแล้ว จะฆ่าทั้งหมดที่จะเป็นอันตรายต่อแผ่นดิน นี่คือตัวละครสืบเนื่อง แต่เนื้อเรื่องของ มัจจุราชสีรุ้งนี้อาจจะไม่สืบเนื่อง

อิทธิพลของงานเขียนของพนมเทียนต่อผู้อ่าน

“พนมเทียน” จะพูดถึง 3 เรื่องนี้ก่อน อิทธิพลที่เกี่ยวกับเรื่อง 3 เรื่องนี้ หมายความว่า เมื่อผมเขียนบุคลิกลักษณะของตัวเอกของเรื่อง อย่างเรื่องเล็บ ครุฑเป็นอย่างไร สมัยนั้น คนสมัยก่อน ก็จะพยายามทำตาม อย่างเช่นว่า เป็น ทรชนในคราบของสุภาพบุรุษ เจ้าชู้ เดินไปไหนก็คอเอียง ๆ และมีนายตำรวจที่ เป็นตำรวจจริง ๆ ก็ไม่ยอมจับผู้ร้ายมาแล้วก็ทำวิสามันฆาตกรรม อย่างเช่นเอา ใส่กุญแจมือแล้วก็นำไปยิงทิ้งเฉย ๆ ทำนองนี้ นายตำรวจยุคนั้นเป็นนายตำรวจ ประเภทที่ว่าถ้าคนนี้เป็นอาชญากรแท้จริงก็ไม่อยากจะจับให้เสียเวลา ก็ใช้วิธี

ปลอมตัวเป็นผู้ร้ายเสียเองแล้วก็ไปยิงให้ตายเสีย เป็นการเก็บแบบผู้ร้ายเก็บผู้ร้าย แต่ความจริงเป็นตำรวจเก็บ นั่นคืออิทธิพลที่ผมเขียนในครั้งนั้น เฉพาะเรื่องเกี่ยวกับอาชญากร ที่นี้ก็อาจไม่ตรงกับหลักของกฎหมาย เพราะกฎหมายถือว่าทำ อย่างนั้นผิดกฎหมาย แต่บางขณะมันต้องทำแบบตาต่อตา ฟันต่อฟัน กฎหมาย บางทีเข้าไปในความรู้สึกของผมนะครับ เขาไม่จับมาใส่กุญแจมือ แล้วบอกว่าต่อสู้อีกยิ่งทึ่ง ซึ่งนอกจากจะอ้างว่าเป็นวิสามันฆาตกรรมแล้วเอาผลงานที่ฆ่าทิ้งไป บวกเป็นผลงานเพื่อให้เลื่อนขั้นด้วย ตำรวจยุคเล็บครุฑทูตบรุษไม่ทำอย่างนั้นครับ

ในมุมมองอิทธิพลของผู้อ่านต่อ “พนมเทียน” ละครับ

“พนมเทียน” อิทธิพลของผู้อ่านต่อพนมเทียนที่เห็นอย่างชัดเจนที่สุด มาเกิดขึ้นเมื่อผมเขียนเรื่อง เพชรพระอุมา เมื่อผมเขียนเรื่องเพชรพระอุมาซึ่งเป็น เรื่องที่ยาว ซึ่งส่วนละเอียดของมันเกี่ยวข้องกับสปีโยกับหลักวิชาการหลายชั้นแทบ นับไม่ถ้วน อาจเกิดจากการพูดคุยกัน เกิดจากความภูมิหลังของตัวละครแต่ละ บุคคล อิทธิพลของผู้อ่านคือ เมื่อติดเรื่องแล้ว เมื่อรักเรื่องแล้ว รักในการเขียน รัก ในตัวละครก็อยากจะให้เรื่องนั้นสมบูรณ์ โดยที่ท่านเหล่านั้นไม่ได้บังคับไว้เลย เมื่อ ผมเขียนออกไปในหลักวิชาการใดที่บังเอิญว่าผมไม่สันทัดเท่าที่ควร หรือศึกษามา ไม่ละเอียดเท่าที่ควร ท่านผู้อ่านซึ่งมีความรู้ในสาขาวิชาการนั้นอย่างแท้จริง จะ เป็นผู้สะกิดเตือนให้ผม โดยการเขียนจดหมายมาบอก โทรศัพท์มาบอกหรือมา พบที่บ้านเลยและบอกว่าอันนี้ควรจะเป็นอย่างนี้มีใช้อย่างนั้น เปิดโอกาสให้ผมได้ แก้ไขให้ถูกต้องก่อนที่จะเอามาพิมพ์เป็นเล่ม เพราะฉะนั้นเรื่องเพชรพระอุมาไม่ ใช่ว่าผมเขียนแต่เพียงผู้เดียว ท่านผู้อ่านหลายเป็นผู้ช่วยผมให้เรื่องนี้สมบูรณ์ขึ้น เพราะเหตุว่า ถึงแม้ว่าผมจะมีความรู้รอบตัวมากก็ยังไม่เท่ากับอีกหลาย ๆ คนที่มี ความถนัด และชำนาญในสาขาวิชานั้น ผมเขียนคนเดียว ผู้อ่านของผมเป็นล้าน คน เพราะฉะนั้นในล้านคนมีบุคคลที่ชำนาญในวิชาการโดยเฉพาะครับ ไม่ว่าจะ เฉพาะแผนที่ ไม่ว่าจะในเรื่องการใช้ธนู โบราณศาสตร์ อุปนิสัยใจคอของโดโนเสาร์ เพราะฉะนั้นต้องถือได้ว่าผมมีอิทธิพลต่อผู้อ่านหรือผู้อ่านมีอิทธิพลต่อผม

นอกจากนิยายประเภทอาชญากร นิยายประเภทผจญภัยในป่า และ ประวัติศาสตร์ ยังมีอีกประเภทหนึ่งที่มีความนิยมเป็นอย่างสูง คือแนวโรแมนติค ก็มีเรื่องที่น่าสนใจ อาทิเช่น ละอองดาว สกาวเดือน รัตมีแห แวมยุรา มัสยา และ

ก็ลังเลว่า อยากจะขอเรียนถามอาจารย์ว่า อาจารย์แบ่งอารมณ์อย่างไรครับ อย่างนิยายบู๊
นิยายผจญภัย แล้วมาเขียนนิยายโรแมนติก

“พนมเทียน” คือ อย่างนี้ครับ โดยลึก ๆ ในจิตใจของผมแล้วเป็นคน
โรแมนติก นอกจากจะเป็นเด็กเกเรมาก่อน เป็นนักบู๊ เป็นนักโรแมนติกมาก่อน
ผมชอบเรื่องที่อ่อนหวาน อ่อนโยน ธรรมชาติ ผมชอบวรรณคดี และชอบความ
อ่อนหวานนุ่มนวล สิ่งเหล่านี้ทำให้ผมสามารถที่จะเขียนเรื่องที่กล่าวมาได้ และถ้า
จะถามว่าผมเอาสิ่งเหล่านี้มาเขียนได้อย่างไร ผมก็ได้จากชีวิตผม ซึ่งในชีวิตผมก็
ผ่านผู้หญิงมาเยอะ หลายภาษา ก็มีเวลาได้คุยกับเขา ได้สังสรรค์ ได้ปราศรัย รับ
ถ่ายทอดความรู้สึกจินตนาการมันช่วยทำให้ผมสามารถสวมวิญญาณของตัวเองว่า
ถ้ากลับไปเป็นผู้หญิงแล้วผมจะทำอย่างไร มันจึงกลายเป็นว่า ผมสามารถเขียน
เรื่องรัก ๆ เหมือนอย่างผู้หญิงเขาเขียนได้ ทั้ง ๆ ที่ผมเป็นผู้ชาย อันนี้เป็นเรื่อง
ที่ผมเองก็อึ้งจรรยาใจเหมือนกัน แต่ก็ไม่มีมากครับมีเพียงไม่กี่เรื่องเท่านั้น เมื่อ
อารมณ์ยังแจ่มใส ยังหวานรื่น ถ้าหากอารมณ์มันเครียดแล้ว หรือว่าอายุวัย หรือ
ว่าการสังคมเริ่มจะน้อยลงไปแล้วโอกาสที่จะได้ไปผูกพันกับเธอเหล่านั้นมันน้อยลง
แล้ว ก็ทำให้จินตนาการไม่ออก เพราะฉะนั้นระยะหลังนี่นวนิยายที่เกี่ยวกับความ
ฝันหรือเรื่องรักของผมก็น้อยลงครับ

อาจารย์มีความเชื่อในเรื่องเร้นลับไหมครับ

“พนมเทียน” เรื่องเร้นลับนี้ถ้าจะพูดกันแล้วผมยอมรับว่าผมเชื่อครับ
มันแบ่งออกเป็น 3 ภาค ภาคหนึ่งเมื่อเล็ก ๆ อยู่ผมเชื่ออย่างงมงาย เชื่อตามผู้ใหญ่
ใหญ่เขาเล่าให้ฟัง เชื่ออย่างไม่มีเหตุผล แต่เมื่อเติบโตขึ้นมาคิดว่ามีการศึกษา
แล้วก็ไม่ใช่เชื่อในสิ่งเหล่านี้เพราะเหตุว่าเรียนทางวิทยาศาสตร์ด้วยวิทยาศาสตร์ไม่
สามารถที่จะเชื่ออะไรที่พิสูจน์ไม่ได้ครับเมื่ออายุมากขึ้นประสบการณ์ในชีวิตมากขึ้น
พบเห็นอะไร ๆ มากขึ้น มันทวนกลับมาตรงกันเมื่อสมัยเด็ก ๆ เพราะเหตุว่า สิ่ง
ลึกลับในโลกนี้ หรือสิ่งที่เรามองไม่เห็น ด้วยตา หรือสิ่งที่เราเรียกว่ามิติที่ 4 มีอยู่
จริงครับ เมื่อชีวิตก้าวเข้ามาอยู่ในขั้นที่เจริญวัยมากขึ้นมาแล้วครับ

**อันนี้เป็นสาเหตุทำให้อาจารย์ เขียนนิยายทำนองนอกมิติ หรือมิติที่ 4
อย่างเช่นรัตติกาลยอดรัก รัตติกัลยา หรือก่อนอุษาสาธหรือเปล่าครับ**

“พนมเทียน” ใช่แล้วครับ สิ่งที่ผมได้พยายามศึกษาค้นคว้ามา ต้องหา

ให้ได้ว่ามันจริงหรือไม่จริง แต่ผมไม่สามารถพิสูจน์ออกมาทางวิทยาศาสตร์ได้
เพราะเหตุว่าเมื่อต้องการจะเกิดขึ้น มันไม่สามารถจะเกิดขึ้น แต่ไม่ต้องการให้
เกิดมันก็เกิดขึ้นมา ผมเชื่อในเรื่องชาติภพ ผมเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผมเชื่อใน
เรื่องเทพ เพราะผมเรียนมาทางเทววิทยา สิ่งเหล่านี้ผมยืนยันเฉพาะตัวผมว่า
เรื่องนี้ไม่มีจริงแต่ไม่สามารถจะยืนยันให้หรือพิสูจน์ได้ว่าเรื่องนี้มีจริง ซึ่งไม่เหมือน
ทางวิทยาศาสตร์ซึ่งสามารถจะพิสูจน์ให้เห็นกันได้ชัด ๆ มันต้องการกาลเวลา
และดวงของแต่ละบุคคลจะสามารถสัมผัสกับสิ่งเหล่านี้ได้หรือไม่ ผมเชื่อว่าตัวผม
เองสามารถสัมผัสได้ครับ

**มีงานอยู่ชิ้นงานที่อาจารย์ได้ทำไว้นานมาก คือ เรื่องผ่าปิ่น อาจารย์
สนใจในเรื่องของปิ่นผาหน้าไม้อย่างไรครับ**

“พนมเทียน” เกี่ยวกับเรื่องปิ่นผาหน้าไม้ นี่ ไม่ยากเลย เป็นเรื่อง
ธรรมดาไม่ต้องใช้จินตนาการหรือความคิดอะไร เป็นเรื่องของความชำนาญ ชีวิต
ผมตั้งแต่เด็ก ๆ มาคลุกคลีอยู่กับอาวุธ เริ่มโตเป็นวัยรุ่นหน่อยก็หันเข้าหาการใช้
อาวุธทั่ว ๆ ไป อาวุธเหล่านี้ผมมาได้จากเพื่อนฝูง ซึ่งล้วนแล้วแต่ส่งอาวุธปืน
จากต่างประเทศเข้ามาขาย เมื่อเขามีข้อสงสัยอะไรเขาก็จะมาถามผม ผมก็เอามา
ทดลองยิงทดสอบ เพื่อศึกษา นี่เป็นการเริ่มต้น เมื่อบ่อย ๆ นาน ๆ เข้า ปีแล้วปี
เล่า รวมแล้วก็ 40 กว่าปีเศษความชำนาญก็เกิดขึ้น เมื่อมีความชำนาญมากขึ้น
ไม่เพียงแต่เฉพาะร้านค้าที่ส่งมาให้ศึกษา หน่วยราชการต่าง ๆ ที่เลื่อมใสผมก็
เริ่มส่งปืนที่เขาต้องการจะใช้ในหน่วยงานของเขามาให้ผมศึกษาไม่ว่าจะเป็น กรม
ราชทัณฑ์ก็ดี หรือว่าหน่วยราชการลับของไทยก็ดี จะส่งปืนประเภทไหนก็มักจะ
ส่งเป็นตัวอย่างมาและก็มาขอคำแนะนำจากผมว่าจะใช้ในกิจการนี้ดีหรือไม่ ผมก็
ต้องวิเคราะห์ เอาไปทดสอบ เอาไปวิเคราะห์ เอาไปค้นหาที่มาของปืน แล้วทาง
บริษัทต่างประเทศก็ได้นามชื่อเสียงของผมก็เริ่มติดต่อเข้ามา เมื่อปืนใหม่ที่บริษัท
เขาได้สร้างขึ้นมาแล้ว นอกจากเขาจะส่งไปยังผู้เชี่ยวชาญของสหรัฐฯ หรือที่อื่นแล้ว
เขาไม่ลืมที่จะส่งมาที่ประเทศไทย คือ ส่งมาที่นายฉัตรชัย วิเศษสุวรรณภูมิ ก็เลย
กลายเป็นว่า 40 ปี ที่ผมทำงาน ผมยิงปืนมา ทำให้ทุกหน่วยยอมรับ แม้กระทั่ง
ปืนที่ใช้ประหารชีวิตนักโทษทุกวันนี้ ผมก็ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับเขาในระยะของ
ท่านอธิบดีคนหนึ่ง เพราะเหตุที่ปืนโบราณที่ใช้ประหารนักโทษ ตั้งแต่ปี 2475

เป็นปืนเก่าโบราณเต็มที่แล้ว และมีเสียงดังมาก ทำให้นักโทษหวาดผวาไม่เป็นอันกินอันนอน จึงอยากจะขอสั่งปืนสักกระบอกที่มีที่เก็บเสียงด้วย อันไหนถึงจะดีที่สุด ท่านก็เลยเรียกผมไปปรึกษาหารือกัน นี่คือ ที่มาของที่ว่า นอกจากการเป็นนักประพันธ์แล้ว ยังเป็นนักเขียนสารคดีเกี่ยวกับอาวุธศึกษา ซึ่งก็มาจากการประสมการณ์ความชำนาญของผม

ตัวตนจริง ๆ ของ “พนมเทียน” กับฉัตรชัย วิเศษสุวรรณภูมิ มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรครับ

“พนมเทียน” ถ้าหากว่าเป็นฉัตรชัย ก็จะหนักไปทางสาระ วิชาการโดยตรง ถ้าเป็น “พนมเทียน” ก็จะเป็นนักผ่นผ่น หรือนักโรแมนติก เป็นนักเขียนนวนิยาย เป็นคน ๆ เดียวกันแต่แยกออกเป็น 2 ชีวิตอะไรทำนองนั้น ถ้าหากผมเขียนเรื่องปืน ผมก็จะใช้ว่า ฉัตรชัย เขียนวิชาการเกี่ยวกับการต่อสู้ก็จะเขียนในนามของฉัตรชัย ถ้าเขียนเกี่ยวกับนวนิยายก็จะใช้ “พนมเทียน” อันเดียว ถ้าหากจะถามผมต่อไปว่า ทำไมใช้นามปากกา “พนมเทียน” อันเดียว ก็เพราะเหตุที่ผมเขียนเรื่องได้ช้าไม่สามารถเขียนได้รวดเร็วมาก แต่ละเรื่องของผมค่อนข้างจะใช้เวลามาก ไม่มีโอกาสให้ใช้นามปากกาอื่นได้ และซึ่งแต่ไหนแต่ไรมาแล้วตั้งแต่เป็น “พนมเทียน” ขึ้นมา ในส่วนของผู้รับพิมพ์หนังสือของผมมักจะบังคับให้ผมกลับมาใช้ “พนมเทียน” ตามเดิม โดยมีเงื่อนไขว่า ถ้าใช้นามปากกาอื่นจะให้ราคาอีกราคาหนึ่ง ทำให้ผมจำเป็นต้องใช้ “พนมเทียน” อย่างเดียว

อาจารย์เขียนเรื่องมาหลายประเภทแล้ว ทั้งอาชญาวิทยา ทั้งเรื่องผจญภัยในป่า เรื่องโรแมนติก และเรื่องเร้นลับ อาจารย์ยังมีแนวอื่นที่ยังไม่ได้เขียนแล้วอยากจะเขียนอีกไหมครับ

“พนมเทียน” ผมอยากจะเขียนเรื่องประวัติศาสตร์ของมหาวีรบุรุษของไทย ตั้งแต่สมัยพ่อขุนรามคำแหง สมเด็จพระนเรศวรมหาราช จนกระทั่งพระเจ้ากรุงธนบุรี แต่ผมไม่มีความสามารถที่จะเขียนออกมาได้จินตนาการของผมมีพร้อม หากผมมีวัตถุดิบอยู่ในมือผมก็จะเขียนได้ ประวัติศาสตร์ผมพอจะรู้ว่ามีความเป็นมาอย่างไร แต่ว่าสิ่งแวดล้อมของสมัยในยุคประวัติศาสตร์นั้น ๆ ผมไม่มี นี่แหละครับเป็นความเสียใจของผมที่ว่า “พนมเทียน” ไปเขียนประวัติศาสตร์ของอินเดียบราหฺม อินเดียบัจจุบันได้ แต่ไม่สามารถจะเขียนประวัติศาสตร์ชาติไทย

ของตัวเองได้ เพราะความไม่กล้าเขียน ถ้าผมกล้าเขียนเสียอย่างเดียว ผมคงจะเขียนออกมาได้ กับประวัติศาสตร์จีนซึ่งมีเรื่องราวมหัศจรรย์ไม่น้อยกว่าอินเดีย ถ้าจะพูดไปแล้วผมก็คงจะมีเชื้อสายจีนมาแต่ในอดีตบ้างเหมือนกัน ผมไม่กล้าเขียนเพราะเหตุว่า ผมตั้งชื่อตัวละครภาษาจีนไม่ถูก ประวัติศาสตร์จีนผมก็ไม่แม่น ดันหลวมก็แยกไม่ออกว่าจะเป็นคนเดียวกับต้นสนหรือเปล้า เพราะฉะนั้นมีอยู่ 2 อย่างที่ผมไม่กล้าเขียนคือ ประวัติศาสตร์ไทยและเรื่องราวในอดีตของจีน เพราะพื้นฐานความรู้ในส่วนประกอบที่นำมาเขียนไม่มี

ชีวิตจริงของ “พนมเทียน” มีสิ่งไหนบ้างที่อยากทำและยังไม่ได้ทำ

“พนมเทียน” สิ่งที่ผมอยากทำที่สุดคือ ผมอยากให้นักเขียนมีความรักมีความสามัคคีกันจริงจัง และตั้งเป็นสมาคมอย่างทุกวันนี้ แต่ให้นักเขียนทุกคนมาเป็นสมาชิก และให้สมาคมมีบทบาทมากกว่าเท่าที่มีอยู่ทุกวันนี้ คือให้เป็นตัวแทนของนักเขียนได้อย่างแท้จริง เราเป็นพวกที่มีปากกาอยู่ในมือ เป็นพวกปัญญาชน เป็นพวกมีความคิดอ่าน ถ้าเราสามารถจะมีสมาคมของเราเองได้ โดยเป็นไปตามอุดมคติของผม เราจะเป็นสมาคมซึ่งมีอิทธิพลที่ยิ่งใหญ่กว่าสมาคมใด ๆ และผมคิดว่าสักวันหนึ่งเราควรจะรวมตัวกันมากกว่านี้ครับ นี่คือนี่สิ่งที่ผมปรารถนาไว้แต่ไม่ทราบว่าจะสำเร็จทันภายในชีวิตผมหรือไม่ ทั้ง ๆ ที่ผมเองก็เป็นบุคคลรุ่นแรก ๆ ที่เริ่มคิดก่อตั้งสมาคมนี้ขึ้นมา ตั้งแต่เป็นชมรมก่อน มาเป็นชมรมนักเขียนนักประพันธ์ ต่อมาเป็นสมาคมนักเขียน ก็อยากที่จะทำในสิ่งนี้ แต่คิดว่าตัวเองจะทำได้หรือไม่ คือผมคงทำไม่ได้หรอกครับ คงต้องให้รุ่นคุณหรือรุ่นหลังคุณคงจะทำได้ครับ

ขออนุญาตเรียนถามแนวทางการดำเนินชีวิตของอาจารย์ครับ

“พนมเทียน” แนวทางการดำเนินชีวิตของผม ผมขอเรียนให้ทราบอย่างแท้จริงว่า ในขณะที่ชีวิตของผมยังกล้าแกร่ง ยังเป็นหนุ่มผมเพลย์บอยมากครับ การเป็นเพลย์บอยก็เป็นประโยชน์อย่างหนึ่งในการหาวัตถุดิบ ครั้นผมมาเริ่มเจ็บป่วยไม่สบายขึ้นมา ทำให้ผมมีความรู้สึกนึกคิดขึ้นมาว่า การใช้ชีวิตอย่างนั้นทำให้ชีวิตสั้นลง ทำให้คนอื่น ๆ ดูแล้วไม่มีแก่นสาร แต่มีแก่นสารสำหรับงานเขียน เพราะฉะนั้นชีวิตผมแบ่งออกเป็น 2 ภาค คือ อดีตชีวิตที่แล้วมาเป็นเพลย์-บอย เพียงแต่ว่ารักษาตัวรอดมาได้ไม่ทำให้เกิดความเสื่อมเสียในสังคม กับชีวิต

ภาคตั้งแต่กลางคนปัจจุบันนี้ค่อนข้างจะสำรวจหรือสมมติเริ่มจะสมมติมากขึ้นคือ จะไม่ออกสังคมโดยไม่จำเป็น

ในฐานะที่อาจารย์เป็นนักเขียนที่อาวุโส เป็นศิลปินแห่งชาติ อยากจะขอคำแนะนำที่จะฝากแก่นักเขียนรุ่นหลังครับ

“พนมเทียน” ผมเห็นว่านักเขียนทุกคนเป็นเลือดเนื้อชีวิตเดียวกับผมทั้งสิ้น แต่เพียงแต่ว่าอาจจะอาวุโสน้อยกว่า สิ่งที่ผมอยากจะฝากไว้ให้กับนักเขียนรุ่นหลังก็คือ จงอย่าแสวงหาชื่อเสียงในเฉพาะการเขียน หรือทรัพย์สินอย่างเดียว จงให้สิ่งที่ดีงามแก่ผู้อ่านหรือสาธารณชนด้วย สิ่งดีงามของผมหมายถึงมนุษยธรรม ผมรักบูชามนุษยธรรมมากที่สุดครับ คนเราถ้ามีมนุษยธรรมแล้ว คุณธรรมก็จะตามมาครับ เมื่อคุณธรรมตามมาแล้ว ศีลธรรมก็จะตามมาอีก อารยธรรมก็จะตามมาทีหลัง แต่ก่อนอื่นขอให้มีความมนุษยธรรมก่อน อย่างไรก็ตาม มนุษยธรรมบางขณะถ้าเราไปยึดศีลธรรมมาก ๆ มนุษยธรรมกับศีลธรรมไม่ได้มาด้วยกันแต่จะมาตามกัน ขอให้คิดถึงมนุษยธรรมก่อนแล้วศีลธรรมก็จะตามมาทีหลัง จงให้สิ่งนี้แก่ผู้อ่านของเรา นอกเหนือจากที่จะทรัพย์สินเงินทองมาเลี้ยงชีพของเราครับ ขอให้เขามีประโยชน์แก่สังคมบ้าง อย่าเอาแต่เรื่องสิ่งเพลิดเพลินสนุกสนาน ให้เขาเป็นคนดี มีศีลธรรม มีจริยธรรม มีมโนธรรม อย่าลืมเรื่องมนุษยธรรมครับสำคัญที่สุดนอกเหนือจากความสนุกสนาน นี่คือสิ่งที่ผมอยากจะฝากนักเขียนรุ่นหลังทุกคนครับ...□

จากรายการ “วงวรรณกรรม” ดำเนินรายการโดยประภัสสร เสวิกุล ออกอากาศทางวิทยุสารธรรมย์ วันพุธที่ 4, 11 และ 18 กรกฎาคม 2542

ปกิณกะ

การค้นหานครสาบสูญ

ในโอมาน

รายการรัฐรอบโลกในวันนี้ขอนำคุณผู้ฟังย้อนยุคกลับไปค้นหาความจริงที่หลายคนอยากรู้ เราจะพาคุณย้อนกลับไปในสมัยยุครุ่งเรืองของดินแดนทะเลทรายแห่งหนึ่งในตะวันออกกลาง ที่ซึ่งบางคนคิดว่า สถานที่แห่งนั้นเป็นเพียงเรื่องเล่ากันสนุกปาก และไม่ได้มีอยู่จริงหรือเคยมีแต่ก็ได้อันตรธานหายสาบสูญไปแล้ว แม้กระทั่งนักโบราณคดีส่วน

ใหญ่ยังยืนยันว่า เมืองโบราณนี้เป็นเพียงตำนาน แต่จริงๆ แล้วเมื่อประมาณ 10 กว่าปีที่ผ่านมา กลับมีนักสร้างภาพยนตร์ชาวอเมริกันผู้หนึ่งเชื่อว่าที่แห่งนั้นมีอยู่จริงและต้องการที่จะพิสูจน์ให้พบ จึงได้ค้นหาสืบเสาะจนในที่สุดได้มีการขุดค้นพบซากของเก๋ารวมถึงของใช้ในยุคนั้น ทำให้สันนิษฐานได้ว่า เมืองนั้นมีอยู่จริงและต่อมาได้ค้นพบที่ตั้งของเมืองดังกล่าวและจินตนาการลักษณะของนครแห่งนี้เป็นรูปร่างที่ไม่น่าเชื่อ

ที่มาของความอยากรู้อยากเห็นของนักสร้างภาพยนตร์ชาวอเมริกันที่เอ่ยถึงนั้น สืบเนื่องมาจากตำนานที่เล่าขานสืบต่อกันมาว่า เมื่อหลายพันปีก่อน มีนครแห่งความมั่งคั่งหรูหราแห่งหนึ่งที่ตั้งชื่อว่า อูบาร์ ตั้งอยู่ริมทะเลอาระเบียทางตอนใต้ที่เรียกว่า รุบ อาล คาลิ ซึ่งหมายถึง ดินแดนแห่งความว่างเปล่าและมีคนเชื่อกันว่านครอูบาร์ก็คือ อิเรมหรือนครแห่งหอบสูงซึ่งไม่มีเมืองใดในอาณาจักรเสมอเหมือนตามที่มีการอ้างถึงในคัมภีร์อัลกุรอาน ตำนานยังได้เล่าถึงเหตุผลที่นครอูบาร์ได้หายสาบสูญไปนั้นว่า สืบเนื่องมาจาก ความชั่วร้ายที่ได้แพร่ขยายไปทั่วนครแห่งนี้ ดังนั้น พระผู้เป็นเจ้าจึงลงโทษด้วยการบันดาลให้ทั้งนครจมอยู่ใต้ทะเลทรายอันร้อนระอุ มีการกล่าวกันว่า มีวิญญูณชั่วร้ายสิงสถิตอยู่ที่ซากปรักหักพังของอูบาร์ ทำให้ไม่มีใครใดสามารถเข้าไปถึงสถานที่แห่งนี้ได้

นอกจากนี้ ในนิทานอาหรับราตรียังกล่าวถึงความพินาศของนครอูบาร์ตามความเชื่อของศาสนาอิสลามว่า “พระ

ผู้เป็นเจ้าของคือพระองค์อัลเลาะห์ ทรงทำลายถนนหนทางที่จะพาเข้าไปสู่ตัวเมือง” ทำให้ไม่มีใครใดหาทางที่จะเข้าไปที่นั่นได้ นอกจากนี้ ชนเผ่าเบดูอินซึ่งเป็นชนเผ่าอาหรับที่ร่อนเร่ไปตามทะเลทรายยังเล่าด้วยว่า ลูกอูกาบาดตกลงสู่พื้นโลกที่นครแห่งนี้และก่อนที่ลอรเรนซ์แห่งอาระเบียจะเสียชีวิตได้พูดถึงการค้นหานครในตำนานสาบสูญซึ่งเขาเรียกสถานที่แห่งนี้ว่า “แอตแลนติสแห่งทะเลทราย”

ทีนี้ก็จะขอกกล่าวถึงนักสร้างภาพยนตร์ชาวอเมริกันที่เคยกกล่าวไว้ว่า เขาสนใจที่จะพิสูจน์ความจริงว่านครอูบาร์มีจริง เขาชื่อ นิก แคลป เป็นนักสร้างภาพยนตร์สารคดีอิสระ อายุ 59 ปี เขาได้ยื่นตำนานเรื่องนครอูบาร์เป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2524 หลังจากที่เขาได้เดินทางไปอาณาจักรโอมาน ซึ่งเป็นประเทศเล็กๆ ทางชายฝั่งตอนใต้ของคาบสมุทรอาระเบีย ขณะอยู่ที่โอมาน เขารู้สึกหลงใหลในความงามของทะเลทรายอันแห้งแล้งและภูมิประเทศอุดมสมบูรณ์ของชายฝั่งทะเลอาระเบียที่มีน้ำทะเลสีฟ้าใสงดงาม เมื่อกลับถึงสหรัฐ เขาเริ่มศึกษาทุกสิ่งทุกอย่างเกี่ยวกับดินแดนในแถบนั้น ต่อมา เขาพบหนังสือชื่อ Arabia Felix เขียนขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2475 โดยเบอร์แทรม โทมัส นักสำรวจชาวอังกฤษซึ่งบันทึกการเดินทางของเขาในดินแดนอาระเบียตั้งแต่ปี พ.ศ. 2470 ถึง 2473 นิกสะดุดกับข้อความตอนหนึ่งที่เขียนไว้ในหนังสือว่า “ชาวอาหรับชอบอวดด้วยความตื้นตันเหมือนเด็ก ๆ ให้ดูในสิ่งที่คิดว่าตัวโทมัสจะสนใจ

แล้วพวกเขาก็ขึ้นไปยังพื้นดินแถวๆ นั้นแล้วร้องขึ้นว่า “ถนนลูคูบาร์” จากนั้น นิกเริ่มเอะใจและคิดว่าจะเป็นไปได้หรือไม่ที่ตำนานเกี่ยวกับนครอูบาร์จะเป็นเรื่องจริงและเป็นไปได้หรือไม่ที่จะหาสถานที่ตั้งนครอูบาร์ให้พบ ถ้าทำได้ เขาอาจจะสามารถทำภาพยนตร์สารคดีที่น่าสนใจได้เรื่องหนึ่งทีเดียว

ในช่วงที่ผ่านมา มีคณะสำรวจหลายคณะพยายามที่จะค้นหาที่ตั้งของนครอูบาร์ที่หายสาบสูญไป แต่ก็ไม่สำเร็จ นิกกลับคิดเล่นๆ กับตัวเองว่า เป็นไปได้ไหมที่นักสำรวจจอมัคนเล่นอย่างเขาจะหาที่แห่งนั้นเจอ นิกไม่หยุดความสงสัยไว้แค่นั้น แต่กลับมีแรงบันดาลใจผุดขึ้นมาให้เขาเริ่มทำการค้นคว้า ศึกษาวิจัย บ้านพักในนครลอสแอนเจลิสกลับกลายเป็นห้องสมุดย่อยๆ ที่มีแต่หนังสือเกี่ยวกับนครอูบาร์ จากนั้นนิกเริ่มศึกษาอย่างจริงจังเกี่ยวกับประวัติศาสตร์หรือภูมิศาสตร์ เขาจดทุกอย่างที่น่าจะเป็นประโยชน์ได้สมุดจดหนาๆ ถึง 52 เล่ม ไม่เคยมีนักค้นคว้าคนใดจะสืบเสาะหาความจริงได้อย่างทรหดเช่นนี้ หลังจากค้นคว้าได้สักระยะ นิกเริ่มปะติดปะต่อเรื่องราวของนครอูบาร์ และเชื่อว่า ตำนานแห่งนครอูบาร์มีส่วนเกี่ยวข้องกับไม่ทางใดก็ทางหนึ่งกับการค้าขายกำยานหรือไม่เนื้อหอมล้ำค่าในสมัยโบราณ กำยานชื่อขายกันตั้งแต่กรุงโรมไปจนถึงประเทศจีน แต่เท่าที่นิกค้นพบ ต้นไม้ชนิดดีที่สุดในแถบนี้จะนำมาทำกำยานได้นั้นจะขึ้นเฉพาะแถบทะเลทรายในหุบเขาโดฟาร์ทางตอนใต้ของโอมานเท่านั้น นิกคิดต่อไปว่าการค้าขายกำยาน

ขายไปในดินแดนไกลโพ้นได้อย่างไร น่าที่จะต้องมีส่วนหรือถนนเพื่อใช้ขนส่งกำยานข้ามทะเลทรายและต้องมีศูนย์กลางการค้าตลอดเส้นทางนั้น ซึ่งอาจจะเป็นป้อมปราการคุ้มครองของมีค่าที่สะสมไว้และที่แห่งนั้นน่าจะเป็นนครอูบาร์นั่นเอง

หลังจากที่ข้อสันนิษฐานเริ่มมีเค้าความเป็นไปได้ นิกเริ่มคิดหาวิธีที่จะค้นหาเส้นทางดังกล่าวโดยเขาเริ่มศึกษาหลักการทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับการใช้เรดาร์จากกระสวยอวกาศเพื่อค้นหานครอูบาร์ซึ่งนักวิทยาศาสตร์เคยใช้วิธีนี้ในการแกะรอยท้องน้ำบริเวณตะวันออกกลางที่ตื่นเขินและได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของทะเลทราย นิกคิดว่าหากเรดาร์บนกระสวยอวกาศสามารถมองลงไปใต้พื้นทะเลทรายเพื่อหาท้องน้ำในสมัยโบราณได้ก็น่าที่จะมองทะลุหาเส้นทางในอดีตได้เช่นกัน นิกเริ่มติดต่อขอความช่วยเหลือจากผู้รู้ที่ทำงานให้กับห้องทดลองจรวดขับเคลื่อนขององค์การนาซาในเมืองพาซาดีนา ปัจจัยที่จะทำให้เรดาร์ค้นหาถนนนั้นเจอหรือไม่ขึ้นอยู่กับว่า ถนนถูกทรายฝังลึกเพียงใด นักวิทยาศาสตร์ต่างๆ พวกกันตื่นตื่นไม่แพ้ในการค้นหานครอูบาร์ เพราะถ้าพวกเขาค้นพบนครแห่งนี้ พวกเขาจะได้รับยกย่องในฐานะเป็นผู้เปลี่ยนประวัติศาสตร์ให้กับดินแดนแห่งหนึ่งในโลกทีเดียว พวกเขาเริ่มงานโดยบรรจุโปรแกรมให้เรดาร์ค้นหาสถานที่เมื่อจะส่งยานแชลแลนเจอร์ขึ้นโคจรรอบโลกในเดือนตุลาคม 2527 ทุกคนเฝ้ารอผลอย่างใจจดใจจ่อในที่สุดผลก็กลับมาเมื่อยาน Challenger กลับลงสู่พื้นผิวโลก

และนำภาพถ่ายมาศึกษา รวมถึงการตรวจและเปรียบเทียบ ภาพที่ถ่ายได้จากดาวเทียมแลนด์แซตอันทันสมัย ซึ่งใช้คลื่น แสงและคลื่นวิทยุตรวจรายละเอียดของพื้นผิวโลก รวมถึงการใช้คอมพิวเตอร์ของห้องทดลองจรวดขับเคลื่อน ผลก็คือ เริ่มที่จะระบุลักษณะของโบราณสถานหลายแห่งทางตอนใต้ของโอมาน ได้ มีการสันนิษฐานว่า ทะเลทรายนั้นต้องมีถนนที่ถูกสันทราย บดบังอยู่เป็นบางส่วน การศึกษาภาพดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง จนเริ่มเห็นภาพท้องทะเลสาบโบราณปรากฏชัดบนจอคอมพิวเตอร์ บริเวณนั้นมีเส้นตัดผ่านไปมา ซึ่งก็คือถนนโบราณและถนน สายปัจจุบัน มีการใช้เทคนิคดิจิทัลปรับภาพเล็กน้อย ตอนนี ทุกเส้นจางหายไปเหลือให้เห็นเพียงเส้นเดียว เส้นดังกล่าวเริ่ม จากเทือกเขาโดฟาร์ทางชายฝั่งตะวันออกเฉียงเหนือไปสู่สันทราย ในดินแดนแห่งความว่างเปล่า ในช่วงนั้น นิกเริ่มรวบรวมผู้ เชี่ยวชาญที่จะช่วยค้นหาครอูบาร์ ซึ่งประกอบด้วยนักสำรวจ ชาวอังกฤษซึ่งเคยอยู่ที่โอมานหลายปีและเคยค้นหาอูบาร์มาก่อน นักกฎหมายผู้สนใจโบราณคดีและผู้เชี่ยวชาญประวัติศาสตร์ อาหารและโบราณคดีแถบตะวันออกไกล เมื่อสามารถรวบรวม ผู้ที่สนใจได้ภายในเวลา 3 ปี ในที่สุดคณะก็เริ่มวางแผนเดินทาง ไปสำรวจในขั้นต้นในเดือนกรกฎาคม 2533 โดยบินไป ประเทศโอมาน จากนั้นจึงขึ้นเฮลิคอปเตอร์ซึ่งทางกองทัพ อากาศโอมานจัดหาให้ที่เมืองซาลาล่าห์ทางตอนใต้ของโอมาน ติดชายฝั่งทะเล เฮลิคอปเตอร์บินข้ามภูเขาห่างจากซาลาล่าห์

ไปเพียงไม่มาก แต่ทั้งคณะต้องเผชิญกับความว่างเปล่าอันโหด ร้ายของทะเลทราย อุณหภูมิที่นั่นอาจขึ้นสูงเกือบ 50 องศาเซลเซียส และคณะนักสำรวจต้องดื่มน้ำอยู่ตลอดเวลา เพื่อป้องกัน ไม่ให้ร่างกายสูญเสียน้ำ ชั้นแรก พวกเขาไปดูตามที่ต่างๆ ใน ดินแดนแห่งความว่างเปล่า แต่ก็ไม่พบอะไรสำคัญ เมื่อกลับ จากสันทราย คณะสำรวจพบโบราณวัตถุเพิ่มขึ้น แต่ส่วนมาก ใหม่เกินกว่าจะเกี่ยวข้องกับตำนานอูบาร์ อย่างไรก็ตาม คณะ สำรวจค้นพบเครื่องเคลือบมันปลาบชิ้นหนึ่งมีลวดลายเป็นจุด รอบๆ ขอบ ต่างจากเครื่องปั้นดินเผาสีแดงเนื้อหยาบที่พวกเขา เคยพบ ถึงแม้จะยังไม่พบหลักฐานชิ้นสำคัญ แต่คณะสำรวจยังไม่ย่อท้อ พวกเขาทั้งหมดวางแผนจะสำรวจอย่างเต็มที่อีกครั้ง แต่แล้วในเดือนสิงหาคม 2533 ซึ่งเป็นช่วงที่ซัดดัม ฮุสเซนบุก เข้ายึดประเทศคูเวต การเดินทางต้องหยุดชะงักลง พวกเขาก็ เลยหันมาศึกษาวิเคราะห์โบราณวัตถุที่เก็บมาได้ สำหรับชิ้น ส่วนเครื่องเคลือบที่มีลายจุดรอบขอบที่ขุดได้จากไอเอซิสซิเซอร์ ซึ่งปนอยู่กับเครื่องปั้นดินเผาที่มีอายุอย่างน้อย 2,000 ปีและ การพบชิ้นส่วนพวกนี้บริเวณสองฟากเทือกเขาโดฟาร์ชี้ให้เห็น ว่า วัฒนธรรมดังกล่าวกระจายไปทั่วบริเวณแถบนั้น นอกเหนือ จากนั้นแล้ว คณะสำรวจไม่ได้พบอะไรอีกเลยที่สันทรายในดิน แดนแห่งความว่างเปล่า เพราะบริเวณนั้นว่างเปล่าจริงๆ ทำให้ เริ่มเกิดความรู้สึกว่า ที่แห่งนี้น่าจะเป็นถนนที่นำไปสู่อูบาร์ มากกว่า คณะสำรวจเริ่มตระหนักว่า เส้นทางที่เคยไปสำรวจ

เป็นถนนที่อาจจะพาไกลออกไปจากนครอูบาร์มากยิ่งขึ้น เนื่องจากไม่ค่อยจะได้พบอะไรมากนัก จึงเริ่มเปลี่ยนความสนใจไปในทิศทางตรงกันข้าม

คณะสำรวจกลับไปโอมานอีกครั้งในเดือนพฤศจิกายน 2534 พวกเขาใช้รถ Land Rover เป็นพาหนะในการตระเวนขุดแหล่งโบราณคดีเบื้องต้นหลายแห่ง ในที่สุดก็ถึงโอเอซิสซีเซอร์ และได้เริ่มการขุดค้นอย่างละเอียด พบว่า บริเวณนั้นเต็มไปด้วยเศษเครื่องปั้นดินเผา เขาปักใจว่า สถานที่แห่งนั้นเป็นจุดนัดพบอะไรสักอย่าง แต่สิ่งเดียวซึ่งจะพิสูจน์ว่าที่แห่งนี้เกี่ยวข้องกับการค้าขายกำยาน ซึ่งก็หมายความว่าที่นั่นคือนครอูบาร์นั้นก็ต้องเป็นหลักฐานที่แสดงว่ามีการค้าขายกับดินแดนที่ห่างไกล จึงต้องค้นหาโบราณวัตถุสมัยกรีกและโรมัน เครื่องปั้นดินเผาหรือแก้วจากซีเรีย จีนหรืออินเดีย จากนั้นก็ได้เกณฑ์อาสาสมัครชาวโอมานมาช่วยขุด โดยพวกเขาจะตีตารางแบ่งพื้นที่ออกเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัสกว้างยาว 3 เมตร และเริ่มขุดค้นโดยละเอียด จึงพบกำแพงก่อด้วยหินปูนก้อนสี่เหลี่ยมและค่อยๆ แกะรอบกำแพงไปทั้งสองทิศทาง ในช่วงสองสามอาทิตย์ถัดมาก็พบสิ่งปลูกสร้างประหลาดรูปเกือกม้า ซึ่งเป็นฐานรากของหอสูงแห่งหนึ่ง มีการสันนิษฐานกันว่า การสร้างหอคอยนั้นเพื่อใช้เป็นป้อมปราการขนาดใหญ่เอาไว้ปกป้องของมีค่าบางอย่าง หลังจากนั้น พวกเขาขุดพบกำแพงและหอต่างๆ หลังแล้วหลังเล่าในทะเลทราย ในที่สุด นักสำรวจก็ได้พบสิ่งที่

พวกเขาขุดพบ คือ แก้วนั่นเองเป็นของสมัยโรมันหรือเปอร์เซียโบราณ ซึ่งเป็นหลักฐานชี้ให้เห็นถึงการติดต่อกับวัฒนธรรมที่อยู่ห่างไกลออกไป จากนั้นไม่นาน พวกเขา ก็พบเครื่องปั้นดินเผาเปอร์เซียอายุ 2,000 ปี นักสำรวจยังขุดพบฐานของหอแปดหลัง แต่ละหลังอาจสูงเกือบ 10 เมตรและขุดพบป้อมปราการสูงตระหง่านซึ่งคงจะเป็นที่ประทับของกษัตริย์ มีกำแพงแปดเหลี่ยมล้อมรอบพื้นที่กว้างนั้น มีบ่อน้ำอยู่ตรงกลางซึ่งอาจเป็นตลาด นอกป้อมปราการอาจมีค่ายที่พักของพวกพ่อค้าตั้งอยู่โดยรอบโอเอซิสอันอุดมสมบูรณ์ กองคาราวานของพ่อค้าที่เดินทางโดยอูฐอาจมาทางกระโจมเพื่อเตรียมพร้อมจะออกเดินทางไปทั่วทุกมุมโลก บ่อน้ำกลางนครอูบาร์เป็นที่แห่งเดียวซึ่งกองคาราวานจะสามารถมาตักน้ำเก็บไว้ใช้ตลอดการเดินทางอันยาวนานข้างหน้า แต่แหล่งน้ำอันเป็นชีวิตแห่งอูบาร์ก็เป็นจุดจบของนครแห่งนี้ เมื่อตาน้ำได้ดินแห้งลง อูบาร์ก็ล่มลงจมกองทราย แผ่นดินไหวอาจมีส่วนทำให้นครพังทลายด้วย ดังนั้นตำนานการล่มสลายอย่างรุนแรงของอูบาร์จึงมีมูลความจริง และนี่ก็คือหลักฐานชิ้นสำคัญที่สามารถบอกได้ว่า นักสำรวจได้ประสบความสำเร็จในการค้นพบนครอูบาร์แล้ว การแสวงหาอันยาวนานถึง 10 ปีจึงสิ้นสุดลง

จากนั้นเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2535 ได้มีการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนและประกาศให้ทราบถึงการค้นพบนครอูบาร์หรือแอตแลนติสแห่งทะเลทรายแห่งนี้ ซึ่งได้กลายเป็นข่าวใหญ่ไป

ทั่วโลก เรื่องราวนี้ปลุกจินตนาการของผู้คนที่ประทับใจกับ
เบื้องหลังที่ว่า แรงบันดาลใจทำให้นักสำรวจสมัครเล่นค้นพบ
นครที่ผู้เชี่ยวชาญทั้งหลายหาไม่พบ และเขาก็ได้ทำในสิ่งที่เขา
อยากทำ คือ การสร้างภาพยนตร์เกี่ยวกับการผจญภัยของเขา
ในดินแดนกลางทะเลทราย ซึ่งนับเป็นความสำเร็จครั้งสำคัญ
ของมนุษยชาติเรา...□

จากรายการ “รู้รอบโลก” ดำเนินรายการโดย เบญจมาภ ทับทอง และหทัยกานต์
ยะมาลี ออกอากาศทางสถานีวิทยุสารธรรมย์ ประจำวันจันทร์ที่ 31 พฤษภาคม
2542

อริบตีดอน ปรมัตถ์วินัย

สังคม

โครงการยวทูตความดี กับ อธิบดีดอน ปรมัตถ์วินัย

พิษณุ จันทรวีทัน

งานนี้ถือเป็นโอกาสพิเศษ โดยได้เรียนเชิญท่านอธิบดีกรมสารนิเทศ ซึ่งท่านเป็นโฆษกกระทรวงการต่างประเทศด้วย คือ ท่านอธิบดีดอน ปรมัตถ์วินัย มาร่วมรายการซึ่งจะคุยกันถึงเรื่องโครงการ ๆ หนึ่งซึ่งทางกระทรวงการต่างประเทศได้ริเริ่มขึ้นมา คือ “โครงการยวทูตความดี” ว่าโครงการนี้มีแรงบันดาลใจ หรือว่ามีที่มาอย่างไร

ออกอากาศในรายการพิเศษเนื่องในวันเข้าพรรษา 28 กรกฎาคม 2542 ทางวิทยุสราญรมย์

อธิบดี ครับ คงมีคนสงสัยกันไม่น้อยทีเดียว เพราะ
ว่าผมได้รับคำถามค่อนข้างมากกว่า กระทรวงการต่างประเทศ
ไปเกี่ยวข้องกับความดีความงามกันอย่างไร เพราะว่าโดยปกติ
แล้วกระทรวงการต่างประเทศก็เป็นเรื่องของการต่างประเทศ
ไม่เป็นการเมืองก็เป็นความมั่นคง ไม่เป็นความมั่นคงก็เป็น
เศรษฐกิจ การที่จะมาข้องแวะกับเรื่องของความดี ซึ่งเป็นเรื่อง
ของจริยธรรมนั้น มันอาจจะนอกแนวไปสักนิดหนึ่ง แต่อันที่
จริงแล้วมันเกี่ยวข้องกับค่อนข้างมากทีเดียวครับ เพราะว่าด้าน
จริยธรรมก็ดี ด้านความดีก็ดี เป็นเรื่องของคนทุกสิ่งสรรพใน
โลกนี้มันก็เป็นเรื่องของคนทั้งนั้น โดยเฉพาะเมื่อเราอยู่ใน
แวดวงของกระทรวงการต่างประเทศ เราก็จะต้องสัมผัสกับ
“คน” ไม่ว่าจะเป็นคนต่างประเทศหรือคนไทย โดยเฉพาะถ้า
หากอยู่ในต่างประเทศด้วยแล้วยังมีความชัดเจนมากกว่า
การสัมผัสของเรากับคนต่างประเทศ และคนไทยที่อยู่ในต่าง
ประเทศนั้น จะมีความใกล้ชิดกันขึ้น เมื่อมีความใกล้ชิดกันยิ่ง
แล้ว และถ้ามองจากภายนอกเข้าสู่ประเทศของเรา เราก็จะเห็น
ว่า สิ่งหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่เราจะต้องให้ความสำคัญไม่น้อย
ไปกว่าเรื่องอื่น ๆ ที่เรากำลังให้ความสำคัญนั้นอยู่ในขณะนี้
เช่น เศรษฐกิจที่ดี หรือการเมืองก็ตาม ก็คือเรื่องของ “ด้าน
สังคม” ด้านสังคมนี้มีความรู้สึกกันทั่วไปนะครับ สำหรับพวก
เราที่อยู่ต่างประเทศว่า ได้รับความสนใจ ดูแลเอาใจใส่น้อยไป
หน่อย ในช่วงหลาย ๆ ปีที่ผ่านมา ซึ่งมีผลอย่างมากในการที่

จะทำให้เกิดปัญหาสังคม อย่างที่เราประสบกันอยู่ในขณะนี้
เพราะฉะนั้น เมื่อรวมความกันแล้ว ปัญหาของสังคมที่เกิด
ขึ้น ปัญหาของคุณภาพของคนก็ตามที่เราประสบกันอยู่ จะเห็น
ว่า สุดท้ายก็คือเรื่องของ “คุณภาพของการศึกษา” และเราก็
เห็นว่า “การศึกษา” ที่เราพูดถึงการพัฒนาทรัพยากรบุคคล
และเน้นไปถึงด้านวิชาการ ซึ่งอาจจะไม่เพียงพอเสียแล้ว จำเป็น
ที่จะต้องมีส่วนที่ควบคู่กันด้วย ก็คือ เรื่องของ “จริยธรรม” เรื่องของ
“จิตใจ” คนที่จะมีพฤติกรรมที่ดี มีคุณภาพที่ครบถ้วน ไม่ใช่
เฉพาะด้านวิชาการอย่างเดียวเท่านั้น จำเป็นจะต้องมีความดี
ทางด้านจิตใจควบคู่กันไปด้วย ฉะนั้น “โครงการยุวทูตความดี”
ที่พูดถึงกันในขณะนี้ สืบสาวได้มาจากการประมวลจากภาพ
กว้าง ๆ ใหญ่ ๆ ของเรา ข้ออ่อน ข้อดีของสังคมของเรา
และก็พบว่า ข้ออ่อน ข้อดีประการหนึ่งก็คือเรื่องของ “จริย
ธรรม” ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญ ควรที่จะได้
รับการปลูกฝัง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าสามารถจะดำเนินการกับ
“เยาวชน” ของเรา ณ วันนี้ ซึ่งจะเป็นกำลังและเป็นอนาคต
ของเราในภายภาคหน้าก็น่าจะประจวบเหมาะับโอกาส และ
น่าจะมีผลไปได้อย่างยิ่งในระยะเวลา

“โครงการยุวทูตความดี” นี้ ก็คงจะเริ่มมาจากแนวคิด
ที่ว่า บัดนี้ สังคมของเรานี้ขาดแคลนในด้านของจริยธรรม และ
ต้องการจะสร้างเยาวชนของเรานี้ให้มีคุณธรรม มีคุณภาพใน
สังคมต่อไป ผมเชื่อเหลือเกินว่าท่านผู้ฟังอีกหลาย ๆ ท่าน ทั้ง

ที่เป็นครู-อาจารย์ ในโรงเรียนทั่วประเทศ คงจะสงสัยว่า วิธีการที่จะสร้างสิ่งที่ท่านอธิบดีพูดนี้ จะทำอย่างไรครับ

อธิบดี ครับ โครงการนี้ ไม่ใช่เป็นโครงการที่เราจะสามารถริเริ่มได้ด้วยตนเองหรอกนะครับ เพราะเมื่อพูดถึงเยาวชนแล้วค่อนข้างจะอยู่นอกกรอบของกระทรวง จำเป็นจะต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ที่มีส่วนสัมผัสดูแลเยาวชนของเรา นั่นก็คือ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งถือว่าเป็นหุ้นส่วนสำคัญในการดำเนินโครงการนี้ สำหรับ “ยุวทูตความดี”

ส่วนที่ว่าเราจะเริ่มต้นอย่างไร มีลู่ทางแจ่มใสชัดเจนแค่ไหนเพียงใด ที่จะให้โครงการนี้ประสบความสำเร็จ คือ เราจะเริ่มต้นกันอย่างไรนะครับ เราเห็นว่าปัญหาในระยะยาวของสังคมนี้ ถ้ามาแก้ไขกันตรงช่วงอายุที่ค่อนข้างจะมากแล้ว หรือเรียกว่าเป็นผู้ใหญ่แล้วนั้นก็อาจจะหวังผลได้ยาก แต่ถ้าเราจะเริ่มต้นกันเสียตั้งแต่ยังเป็นเด็กอยู่และหวังผลที่จะให้เมล็ดพันธุ์ที่เรานานไว้นี้ในตอนนี้อาจงอกงามขึ้นในภายหน้านั้น นั่นแหละจะเป็นความหวังที่เราเห็นว่าค่อนข้างจะบรรเจิดกว่า วิธีการก็คือ การพยายามขอให้ หรือทาบถาม หรือคัดเลือกให้โรงเรียนทั่วราชอาณาจักร 76 โรงเรียน จังหวัดละ 1 โรงเรียน ในระดับประถมศึกษา เข้ามาร่วมกิจกรรมกับเรา กิจกรรมดังกล่าวนี้เป็นกิจกรรมที่เน้นทางด้านจริยธรรม เน้นในแง่ของความดี แต่เน้นแค่นั้นยังไม่เพียงพอ จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีแนวทาง แนว

ทางที่ว่าก็คือ จะอาศัยพระราชดำริ หรือพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นแนวทางในการปฏิบัติ คือ กิจกรรมดังกล่าวจะต้องมีส่วนประกอบส่วนนี้เข้าไปด้วย เป็นส่วนสำคัญ นอกเหนือจากนั้นก็คือ กิจกรรมจะต้องเป็นกิจกรรมที่ปฏิบัติได้ในท้องถิ่น ทั้งเด็กทั้งครู และผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีความพร้อม คิดค้นกิจกรรมที่จะนำไปปฏิบัติให้เกิดผลได้และประการที่สี่ที่เป็นองค์ประกอบอีกประการหนึ่งก็คือ จะต้องไม่เป็นกิจกรรมที่สิ้นเปลืองต้องค่อนข้างประหยัด ทั้งสี่ประเด็นนี้ ถือว่าเป็นส่วนสำคัญและเป็นเงื่อนไขสำคัญในการวางกำหนดกิจกรรมที่จะนำไปปฏิบัติได้ ทางสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ หรือ สปช. ได้ให้ความร่วมมือในการคัดเลือกโรงเรียนที่จะเข้ามาร่วมกิจกรรม ขณะนี้เราอยู่ในระหว่างการคัดเลือกโรงเรียนต่าง ๆ ให้ครบทั้ง 76 จังหวัด ซึ่งขณะนี้ได้ยินว่ามีอยู่แล้ว 50 กว่าโรงเรียนที่จะเข้ามาร่วมกิจกรรม ในเร็ว ๆ นี้คงจะได้ครบทั้ง 76 จังหวัด ส่วนวิธีการนั้น คงจะเป็นในรายละเอียดค่อนข้างมาก

สำหรับโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกให้มาร่วมโครงการยุวทูตความดีนี้ อยากทราบว่าขั้นตอนต่อไปของกระทรวงการต่างประเทศคืออะไรครับ

อธิบดี ครับ คือ แต่ละโรงเรียนนี้จะต้องกำหนดโครงการและกิจกรรมอย่างที่ว่านั้น ตามแนวที่จะต้องปฏิบัติทั้ง 4 ข้อ เมื่อได้ครบทั้ง 76 โรงเรียนแล้วได้ทราบถึงแนวของแต่ละ

โรงเรียน เราก็จะเชิญมาร่วมหารือกันที่กรุงเทพฯ ทั้ง 76 โรงเรียน ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ จะมีการสัมมนา มีการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมนั้น ๆ เพื่อจะดูให้ละเอียดลงไปว่า โครงการที่แต่ละโรงเรียนได้เกิดขึ้น นำไปปฏิบัติได้ผลภายในกรอบเวลาแค่ไหน เพียงไร ถ้าเป็นไปได้ เราก็จะไม่มีข้อขัดข้องที่จะให้แต่ละโรงเรียนที่คิดค้นกิจกรรมขึ้นเสนอกิจกรรมเหล่านั้นเข้ามา ส่วนประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่จะนำเข้ามาในช่วงที่เข้าในกรุงเทพฯ นั่นก็คือ สถานทูตไทยในต่างประเทศ และสถานทูตต่างประเทศในไทย จะเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการดังกล่าว จะเป็นเสมือนผู้อุปถัมภ์โครงการของโรงเรียนแต่ละโรงเรียน แต่ละโรงเรียนอาจจะมีส่วนอุปถัมภ์มากเหตุผลหนึ่งก็เพื่อให้เป็นขวัญและกำลังใจกับเด็กนักเรียนและโรงเรียน ในการที่จะปฏิบัติตามโครงการเหล่านั้น ขณะเดียวกันเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างกัน เป็นการเปิดโอกาสให้มีการเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนในแต่ละจังหวัด กับประเทศต่าง ๆ หรือกับสถานทูตไทยที่ประจำอยู่ในต่างประเทศ เพื่อให้มีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน นอกเหนือจากนั้น ยังเป็นเรื่องของการสนับสนุนให้กิจกรรมสามารถดำเนินไปอย่างมีพลวัตร ทั้งหมดนี้จะเป็นส่วนหนึ่งที่บางคนอาจจะเรียกว่าเป็นการสร้างสีสันให้กับวงการ แต่ว่ามันไม่ใช่เพียงแค่อีสัน แต่มันเป็นความสร้างสรรค์อย่างหนึ่งที่คิดว่า ในระยะยาวจะมีคุณค่ากับนักเรียนในโครงการและในทางกลับกัน ก็คงจะเป็นประโยชน์กับทางสถาน

ทูตทั้งไทยและสถานทูตต่างประเทศด้วย ที่จะได้เรียนรู้เกี่ยวกับการศึกษาของไทยในชนบท จะได้เรียนรู้ว่ามีโครงการในลักษณะนี้เกิดขึ้น เป็นโครงการที่เป็นการวางพื้นฐานให้มีการพัฒนาบุคคลเพื่อผลในระยะยาวต่อประเทศชาติ และข้อสำคัญที่ผมอาจจะไม่ได้เรียนไว้แต่ต้นก็คือว่า โครงการดังกล่าวนี้ จะเป็นโครงการที่กระทรวงการต่างประเทศถือว่าเป็นการถวายเป็นพระราชสักการะแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในโอกาสพระชนมพรรษาครบ 6 รอบ ซึ่งเราถือว่าเป็นมงคลฤกษ์ที่จะมีหว่านเมล็ดพืชพันธุ์นี้ไว้ และถ้าหากโครงการนี้ได้รับการปฏิบัติตามกรอบเวลาของเราแล้ว และพบว่าโครงการใดก็ตามก็จะใช้โครงการนั้นเป็นโครงการแม่แบบที่ทาง สปช. นั้นจะนำไปแพร่หลายใช้ปฏิบัติครอบคลุมโรงเรียนในระดับประถมศึกษาทั่วประเทศ อาณาจักรอีกเป็นจำนวนหลายหมื่นโรงเรียนด้วยกัน และถ้าหากเป้าหมายนี้สามารถดำเนินได้ตามที่ได้วางไว้มันก็น่าจะเป็นนิมิตที่ดีนะครับว่า เด็กไทยของเราจากวันนี้ไปจะได้รับการปูพื้นฐานในด้านจริยธรรมที่หนักแน่น ที่ยั่งยืน และต่อเนื่อง ทั้งในระดับลึกและระดับกว้าง ซึ่งจะส่งผลในระยะยาวเพิ่มประสิทธิภาพ เพิ่มคุณภาพของคนของเราและช่วยในทางอ้อมในการแก้ไขปัญหาสังคมของเรา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่เราพบเห็นกันอยู่ในขณะนี้ ทางด้านจริยธรรม ทางด้านอาชญากรรม รวมไปถึงด้านของยาเสพติด เพราะว่า โครงการลักษณะนี้มีประโยชน์มากในแง่ของจิตสำนึก เด็กเมื่อมีจิตสำนึกที่ดี ก็ยอม

จะส่งผลไปในทางที่จะช่วยบรรเทาปัญหาต่าง ๆ อย่างเช่น สังคม
ปัจจุบันกำลังประสบอยู่ นี่เรากำลังพูดถึงอนาคตอีก 10-15 ปี
ข้างหน้า เด็กอายุ 10 - 12 ขวบ ที่กำลังจะเข้ามาสู่โครงการนี้
และภายใน 10-15 ปีข้างหน้า เด็กเหล่านี้ก็จะเป็นผู้ใหญ่วัย
20- 25 ปี จะเป็นกำลังสำคัญถ้าหากพื้นฐานแน่นแฟ้นในด้าน
จริยธรรม และทางด้านวิชาการ ได้รับการดูแลอย่างถี่ถ้วนทั่ว
ถึงแล้ว ก็เชื่อได้ว่า คนรุ่นใหม่ ยุคใหม่ของไทยก็จะเป็นผู้
ที่มีความพร้อมค่อนข้างสูงทีเดียวที่จะเผชิญกับโลกภายนอก ซึ่ง
จะอุดมไปด้วยการแข่งขันที่ค่อนข้างจะรุนแรง ฉะนั้น ความ
จำเป็นที่จะต้องเตรียมอนุชนของเราให้พร้อม ณ บัดนี้นั้น น่าจะ
ยังประโยชน์ให้แก่ประเทศของเราได้ในระยะยาว ไม่เพียงแต่ใน
แง่ของด้านสังคม ที่เราพูดกันมาตลอด แต่ในแง่ของการอยู่ร่วม
กับประเทศต่าง ๆ ในยุคโลกาภิวัตน์ที่เราพูดกันอยู่ ในยุคของ
เทคโนโลยีข่าวสารในยุคที่มีการแข่งขันกันอย่างหนักหน่วงนะครับ
ฉะนั้น ผลที่จะได้จากการนี้นั้นผมคิดว่าจะเป็ผลในหลาย ๆ ด้าน
เป็นโครงการที่จัดได้ว่าเป็น “โครงการเอนกประสงค์” ท้ายที่
สุดก็คือ เราต้องการความร่วมมือจากทุกฝ่ายโดยเฉพาะจาก
บิดา - มารดา ผู้ปกครอง เพราะเด็กไม่สามารถที่จะได้รับการ
ปลูกฝังกันอย่างแน่นแฟ้น เพียงจากการใช้เวลาในโรงเรียน
จำเป็นอย่างยิ่งที่บิดา - มารดา ผู้ปกครองจะต้องเข้ามามีส่วน
ร่วมกับโครงการนี้ อย่างน้อยที่สุดก็ได้รับทราบว่ เกิดอะไรขึ้น
และจะมีส่วนที่เกื้อกูลโครงการนี้แค่ไหน อย่างไร และนอกจาก

บิดา - มารดา ผู้ปกครองในครอบครัวแล้ว ส่วนอื่น ๆ ของ
สังคมไทยเราก็หวังว่าจะมีส่วนเข้ามาร่วมด้วยนะครับ เป็นต้น
ว่า ตามภาคเอกชนของแต่ละจังหวัด ทางหอการค้าและอุตสาหกรรม
ของแต่ละจังหวัด ทางท่านที่เป็นผู้แทนภาคเอกชน
ท่านที่เป็นพ่อค้าวานิชในแต่ละจังหวัด ซึ่งก็จะมีบุตรหลานของ
ท่านอยู่ในโรงเรียนจะเป็นส่วนสำคัญอย่างมากที่จะช่วยให้โครงการ
นี้สามารถจะก้าวหน้า คืบหน้าและรุดหน้าต่อไปตามเป้าหมาย
โครงการนี้ไม่ใช่เป็นโครงการของทางราชการแต่ฝ่ายเดียวจำเป็น
ที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากชนในชาติทุกฝ่าย ฉะนั้น เราคง
จะต้องทำการติดต่อกับท่าน กระทรวงการต่างประเทศก็จะมี
คณะที่จะออกไปสัมผัสกับโรงเรียนต่าง ๆ อาจจะไปไม่ครบทั้ง
76 โรงเรียนนะครับ แต่จะออกไปตามจังหวัดต่าง ๆ เพื่อพบ
กับทางโรงเรียน และพบกับฝ่ายอื่น ๆ ของจังหวัดเพื่อแนะนำ
โครงการนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งนะครับว่าจากการแนะนำโครงการ
นี้ จะได้รับความร่วมมือร่วมใจจากท่าน ได้รับการเกื้อกูล
จากท่าน เพื่อให้จังหวัดของท่านนั้นอุดมไปด้วยโรงเรียนและ
นักเรียนที่มีจริยธรรมที่แน่นแฟ้นเป็นพื้นฐานที่ดีให้กับสังคมใน
อนาคตของประเทศ

ขออนุญาตย้อนไปสักนิดนะครับท่านอธิบดีครับ คือผม
ว่าน่าสนใจ เพราะเป็นครั้งแรกที่กระทรวงการต่างประเทศมี
นโยบายออกมาอย่างชัดเจนว่า ถึงเวลาแล้วที่จะต้องมาช่วยกัน
สร้างสรรค์สังคมในด้านจริยธรรมให้แก่เยาวชนไทยของเรา ผม

ขอเรียนถามท่านว่าเกี่ยวกับวิธีการนั้น เมื่อเราคัดเลือกโรงเรียนต่าง ๆ ได้แล้ว หมายความว่า โรงเรียนต่าง ๆ ที่ได้รับการคัดเลือกนั้นจะเป็นผู้เสนอลักษณะของโครงการที่จะจัดกิจกรรมในโรงเรียนเพื่อเลือกเฟ้นหรือเพื่อสร้างสรรค์เยาวชนให้มีจริยธรรมภายในโรงเรียนของตนเองใช้หรือไม่ครับ

อริบตี ครับ เราจะให้แนวไปนะครับ แนว 4 ข้อที่ได้เรียนไว้จะครับ ซึ่งขณะนี้ทราบว่ามีโรงเรียนจำนวน 50 กว่าโรงเรียนที่ได้แจ้งชื่อเข้ามาแล้วนั้นได้รับทราบกันแล้ว โรงเรียนเหล่านี้จะนำแนวทางดังกล่าวไปคัดค้นสรรหา หรือ ร่วมกันคิดกิจกรรมของแต่ละโรงเรียนที่เหมาะสมกับท้องถิ่น ที่เหมาะสมกับโรงเรียนของตนเอง ที่เหมาะสมกับนักเรียนของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นแนวใดก็ตาม หรือโครงการประเภทใดก็ตาม แต่ถ้าหากเป็นไปตามแนวพระราชดำริ หรือพระบรมราโชวาทแล้ว ถือว่าอยู่ในข่ายทั้งสิ้น แล้วจากนั้นก็จะได้มีการนำโครงการมาหารือกันที่กรุงเทพฯ และเมื่อพิจารณากันถ้วนถี่แล้ว นำไปปฏิบัติไป โครงการนี้จะมีระยะเวลา 2 ปี ในเวลา 2 ปีนี้ น่าจะเห็นผลได้ แต่ 2 ปีนี้ไม่ได้หมายความว่า เมื่อสิ้นสุด 2 ปีแล้ว โรงเรียนที่ปฏิบัติตามโครงการจะพับไปหรือเลิกล้มโครงการดังกล่าวไป ตรงกันข้าม เราอยากจะเป็นปีที่ 3 - 4 และปีต่อ ๆ ไป ได้มีการปฏิบัติโครงการนี้ต่อเนื่องออกไป ไม่เพียงแต่แค่ 76 โรงเรียนแรกเริ่ม แต่เราตั้งเป้าไว้ว่าจะมีโรงเรียนอื่น ๆ อีกที่จะปฏิบัติตามโครงการดังกล่าว โดยเฉพาะโครงการที่ได้รับการเลือก

เฟ้นหลังจากปีที่ 2 แล้ว ซึ่ง สปช. กับกระทรวงการต่างประเทศ จะนำโครงการแม่แบบหรือต้นแบบที่ได้รับการเลือกเฟ้นแล้วว่าเป็นโครงการที่มีประสิทธิภาพสามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้อย่างกว้างขวาง โครงการเหล่านี้ในระดับราบเราก็หวังว่า จำนวนจะเพิ่มจาก 76 เป็นร้อย เป็นพัน และเป็นหมื่นในที่สุด แต่ข้อสำคัญก็คือ เมื่อมีการคิดโครงการและเห็นเป็นโครงการที่เหมาะสมแก่โรงเรียน เหมาะแก่ท้องถิ่น เหมาะแก่ครูบาอาจารย์ และเปิดช่องให้ทางครอบครัว คือ บิดา - มารดา เข้ามามีส่วนร่วมด้วยนั้น เราก็อยากจะเห็นว่าในวันต่อวันที่มีการปฏิบัติโครงการไปนั้น เด็กมีความสนุกสนานไปด้วย ได้เรียนรู้ไปด้วย ได้สนุก และได้เรียนควบคู่กันไป นั่นเป็นจุดที่เราเห็นว่าจะสามารถทำให้โครงการเหล่านี้มีความยั่งยืน เมื่อใดก็ตามหรือโครงการใดก็ตามที่เราคิดว่าปฏิบัติแล้วเด็กจะเกิดความเบื่อหน่าย ครูเองจะรู้สึกท้อถอย ถือว่าโครงการนั้นจะสานต่อไปไม่ได้คงจะต้องเปลี่ยน แต่เราคิดว่า เหตุการณ์เช่นนี้คงจะไม่เกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นน้อยมาก แต่ถ้าหากเป็นโครงการที่ทางโรงเรียนได้เลือกเฟ้นเองแล้ว ได้คำนึงถึงปัจจัยเหล่านี้เข้ามาประกอบในการเลือกเฟ้นโครงการแล้ว เราก็มีความเชื่อมั่นค่อนข้างจะเต็มเปี่ยมนะครับว่า ปัญหาอุปสรรคเหล่านี้จะไม่เกิดขึ้น

ท่านอริบตีครับ มีคนพูดกันมากกว่า เดียวนี้ กระทรวงการต่างประเทศออกมาสสนใจในชนบทมากขึ้น ออกมาดูแลสังคมมากขึ้น เป็นเพราะว่ากระทรวงการต่างประเทศเปลี่ยนนโยบาย

เปลี่ยนทัศนคติ หรือเป็นเพราะว่า เป็นเรื่องของการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม จึงทำให้กระทรวงการต่างประเทศจึงต้องปรับเปลี่ยนเช่นนั้น คือ แต่เดิมนั้น เรามองว่ากระทรวงการต่างประเทศนี้ไม่ค่อยจะเรียกว่า “ติดดิน” นะครับ ดูแต่เรื่องการต่างประเทศบ้าง การเศรษฐกิจบ้าง

อริบดี ครับ ต้องไม่ลืมนะครับว่า ในวงจรชีวิตทั้งงานและของทุกภารกิจนั้น ส่วนสำคัญ คือ “คน” คนที่มีเลือดมีเนื้อ เป็นส่วนประกอบของงานทุกประเภท ไม่ว่าจะงานที่เกี่ยวกับกิจการภายในของประเทศหรืองานใดก็ได้แล้วแต่ งานด้านต่างประเทศเองไม่หนีหรือกรับเรื่องที่เกี่ยวข้องกันคน เรามักไปคิดถึงเรื่องการเมือง เรื่องของเศรษฐกิจ เราไม่ได้คิดถึงว่าอันที่จริงเรื่องของคนนั้นมันเป็นองค์ประกอบอันเป็นเนื้อแท้ของงานทั้งปวง เวลาเรามองจากภายในศูนย์บัญชาการของเราที่เราเรียกว่า “กระทรวง” นี้ เราก็คงจะเห็น งานที่เข้ามาวันต่อวันนั้นเป็นงานที่ปวดเศียรเวียนเกล้า เป็นเรื่องของการเมือง เรื่องของการต่างประเทศ แต่เมื่อเราอยู่ในต่างประเทศ สิ่งที่เราประสบที่เป็นของจริง นอกเหนือจากเรื่องที่เราจะต้องสัมผัสกับเจ้าของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเศรษฐกิจ การเมือง สังคม แล้วนั้นสิ่งหนึ่งในระยะนี้ ในปัจจุบัน ก็คือ การต้องสัมผัสและรู้ถึงปัญหาของคนไทยในต่างแดน คนไทยในต่างแดนนั้นก็คือ พี่ ๆ น้อง ๆ ของเราทั้งหลาย มาจากทุกจังหวัดทั่วราชอาณาจักร ซึ่งไปอยู่กันในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก และขณะนี้ โลกก็แคบลง

การเดินทางก็สะดวก คนของเราไปอยู่ทั่วทุกแห่ง และมีจำนวนไม่น้อยเลย ค่อนข้างมาก ประเทศเล็ก ๆ บางประเทศ บางที่เราคิดว่าจะมีคนไทยเรายู่สักประมาณ 100-200 คน แต่ที่จริงแล้วมีเป็นพัน หรือหลาย ๆ พันคน หลายประเทศก็เป็น همینมีบางประเทศมีเป็นแสนคน นี่คือคนไทยของเรา นี่คือผู้ที่เราจะต้องดูแลความทุกข์-สุข ปัญหาทุกข์-สุข ของคนไทย มันไม่ได้เป็นแค่ทุกข์-สุขทางด้านความเป็นอยู่ทางด้านจิตใจ แต่มันเกี่ยวพันกันไปหมด แต่ละคนไม่ได้เป็นแค่ นาย ก. นาย ข. นายสมศักดิ์ นางสมศรี แต่ถือว่าเป็นตัวแทนของชาติก็ว่าได้ เพราะว่าเวลาอยู่ต่างประเทศนั้น เวลาพบกับคน และคนต่างชาติพบกับเรา เขารู้ว่าเป็นคนไทย ก็ถือว่าเป็นตัวแทนของประเทศไทย เขาไม่ได้ถือว่าเป็นนายสมศักดิ์ นางสมศรี เขาถือว่าเป็นคนไทย และนี่คือภาพจริง ๆ ของประเทศไทย ภาพจริงอันเป็นภาพลักษณ์ของประเทศไทยที่เราพูดกันอยู่เสมอ และที่เราห่วงกังวลกันอยู่ก็คือคนไทยในต่างแดนเป็นส่วนใหญ่นั้นเอง เพราะฉะนั้น เราให้ความสำคัญ トラบใจที่เราให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ของประเทศ ภาพพจน์ของประเทศ เราก็ต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่งยวดกับคนไทยทุกคนที่อยู่ในต่างประเทศ ฉันทัดก็ฉันทันนั้นแหละครับ คนไทยที่ออกไปจากประเทศไทย ไม่ได้ไปมีความสุขมากไปกว่าคนไทยในประเทศเท่าใดนักหรือครับ เขาก็ต้องทำมาหากิน ที่ทำมาหากินกันอย่างสุจริต มีงานมีการทำ ก็ถือว่าโชคดี แต่ที่ออกไปแสวงหาไปซูดทองและเกิด

ปัญหาแทรกซ้อน คือ ถูกเอาเปรียบ ถูกข่มขู่ ถูกหลอกลวงก็มีไม่น้อย สตรีไทยถือว่าเป็นเป้าหมายหนึ่งนะครับ ที่ขณะนี้ถูกหลอกลวงเอาไปต่างประเทศค่อนข้างกว้างขวางและเป็นจำนวนมาก แรงงานไทยก็เหมือนกันที่ถูกเรียกค่านายหน้าจำนวนสูงถึง 8 หมื่นบ้าง 1 แสนบ้างได้รับสัญญาว่าจะมีงานทำ เป็นงานที่จะได้รับค่าตอบแทนสูงถึง แต่ปรากฏว่ามากต่อมากกรณีด้วยกันงานเหล่านั้นไม่ได้รับค่าตอบแทนอย่างที่มีการอ้างตามสัญญานั้นเลย นอกจากนั้น ความเป็นอยู่ก็แสนจะสาหัส สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง เมื่อวานนี้เองก็ยังมีปัญหาที่พูดกันถึงแรงงานคนไทย 1 หมื่น 7 พันกว่าคนที่ถูกหลอกไปอยู่ที่ประเทศอิสราเอล เขาไม่ได้หลอกในแง่ของงานที่ให้ทำ แต่หลอกในแง่ของค่าจ้างค่าตอบแทน คือ ไม่ได้ให้ตามสัญญาที่ว่าไว้ และถูกเอาเปรียบ และความเป็นอยู่ที่ได้ให้สัญญากันไว้เช่นกันว่า จะอยู่ดีกินดี ก็ปรากฏ อยู่กันอย่างคับแคบค่อนข้างสกปรก ไม่ได้ให้การเหลียวแลเท่าที่ควร ซึ่งประเด็นเหล่านี้ทางกระทรวงการต่างประเทศเห็นว่าสำคัญ เพราะเราไม่สามารถที่จะให้คนไทยไปถูกเอาเปรียบในลักษณะนี้อ่างวาร์ โดยไม่ได้รับการเหลียวแลจากรัฐบาล ภาพลักษณ์ของเรา หลายคนบอกว่า มันไม่น่ามาเกี่ยวข้อง เพราะถ้าพูดถึงเลือดเนื้อ พูดถึงจิตวิญญาณของคน พูดถึงความยากจน ความลำบาก มันก็ควรจะเป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่ที่จริงแล้ว ทั้งคู่มันไปด้วยกันนะครับ ภาพลักษณ์ภาพพจน์ของไทยนี้มันเป็นปัญหาเรื้อรังมาช้านาน มันเหมือน

กับว่า เราเป็นเชลยของภาพลักษณ์นั่นเอง เกือบจะกล่าวได้ว่า ไม่มีหอรกนะครับที่ประเทศใดเขาจะให้ความกังวลวิตกกังกับเรื่องภาพลักษณ์มากเท่ากับประเทศไทย จนดูเหมือนว่า มันเป็นวิถีชีวิตของไทยไปเสียแล้วที่ทุกเรื่องจะต้องต้องตอบโต้กัน ทุกเรื่องจะต้องทักท้วงกัน กระทรวงการต่างประเทศคำหนึ่งว่า ถ้าหากว่าจะต้องตอบโต้ทักท้วงโต้แย้งกันไปเรื่อย ๆ อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ก็หมายความว่า เราก็จะต้องเป็นเชลยเป็นทาส ของภาพลักษณ์ของเราอยู่อย่างไม่มีวันสิ้นสุดเช่นกัน แล้วเมื่อไหร่มันจะจบเสียที เพราะฉะนั้น สิ่งเหล่านี้มันก็ย้อนกลับไปอย่างแยกกันไม่ออกกับโครงการยุทศุดความดีนั้นแหละครับ เพราะที่เราเห็นแล้วว่า 20 - 30 ปี ก่อนนี้เราก็พูดถึงเรื่องภาพลักษณ์ขณะนี้เราก็พูดถึงเรื่องภาพลักษณ์ อีก 20 ปีข้างหน้าเราก็คงจะต้องพูดกันถึงเรื่องภาพลักษณ์ เราจะต้องหาทางตอบโต้แก้ไขกันอยู่วันยังค่ำ แต่ถ้าเมื่อใดก็ตาม ถ้าเราได้คนรุ่นใหม่ คนที่มีคุณภาพ มีจริยธรรม มีพฤติกรรมที่ดี มีความพร้อมทางด้านวิชาการ มันก็จะเป็นการแก้ไขปัญหาภาพลักษณ์ภาพพจน์ไปในตัวนั้นแหละครับ และในขณะเดียวกันก็จะช่วยแก้ไขปัญหาเรื่องอื่น ๆ ทั้งปวง เรื่องของแรงงาน เรื่องของสตรีไทยให้ลดน้อยลงไป คนในชนบทที่ออกไปทำมาหากินในต่างประเทศซึ่งอาจจะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต ก็คงจะถูกหลอก ถูกเอาเปรียบน้อยลงไปด้วยเช่นกัน เพราะฉะนั้นสิ่งเหล่านี้เราไม่สามารถจะแยกแยะได้ว่ามันเป็นเรื่องต่างประเทศ เป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้อง

กับชนบท เป็นเรื่องของเมืองหลวงโดยแท้ เป็นเรื่องของคนต่างแดน เมื่อเรามองทุกอย่างประกอบกันแล้วมันเป็นเรื่องเดียวกันนั่นเอง เราไม่สามารถที่จะไม่เหลียวแลหรือไม่เอาใจใส่ภาคชนบทของเรา โดยเฉพาะคนในชนบทของเรา ซึ่งเป็นชนส่วนใหญ่ของประเทศ และโดยความเป็นจริงเป็นผู้ที่อยู่ในต่างแดนในอัตราส่วนที่มากที่สุดด้วย

ขอบคุณครับ ผมเชื่อว่าท่านผู้ฟังที่อยู่ในต่างจังหวัดก็ดี และพี่น้องคนไทยเราที่อยู่ในประเทศใกล้เคียง เมื่อได้ฟังผมคุยกับท่านอธิบดีกรมสารนิเทศ โฆษกกระทรวงการต่างประเทศ พูดถึงทัศนะในเรื่องของนโยบาย ที่เราดำเนินการเพื่อที่พี่น้องคนไทยเราทั้งในเรื่องแรงงานก็ดี ทั้งในด้านการศึกษาภาคพิเศษก็ดี คงจะสร้างความมั่นใจให้กับท่านยิ่งขึ้น มีท่านผู้ฟังหลายท่านเขียนจดหมายในรายการของเราบอกว่า เห็นแต่กระทรวงการต่างประเทศนี้ทำอะไรแล้วไม่ค่อยพูด แต่เมื่อเกิดความผิดพลาดขึ้นมาในสายตาของคนอื่นเขานั้น ก็มักจะถูกตำหนิติเตียนเสมอ อย่างเช่นเมื่อสัปดาห์ก่อนนั้น ผมเองก็ไม่ค่อยสบายใจนัก มีท่านผู้อ่านท่านหนึ่งเขียนจดหมายมาถึงหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ บอกว่า มีกรณีทีหนังสือพิมพ์เยอรมันฉบับหนึ่งเอาภาพผู้หญิงไทยหันหลังเปลือย และมีตราครุฑกระทรวงการต่างประเทศแกลงว่าไม่ควรไปตอบโต้ เพราะเป็นหนังสือพิมพ์เล็ก ๆ และถามว่า ในกรณีเช่นนี้ กระทรวงการต่างประเทศทำอะไรอยู่ ท่านอธิบดีว่าในกรณีเช่นนี้ควรจะ

อย่างไรครับ

อธิบดี ครับ ผมก็เข้าใจดีว่า ความรู้สึกของคนไทยส่วนใหญ่ฉันผูกพันอย่างมากกับประเทศของเรา ไม่ต้องการให้ประเทศไทยถูกดึง ถูกลากจูงไปในทิศทางที่เราเห็นว่าเป็นการดูหมิ่นดูแคลน และก็รู้สึกคล้ายคลึงกันหมดสำหรับคนไทยทุกคน แต่ไม่ว่าจะเป็นกรณีอะไร ถ้าเรามาพูดถึงเรื่องการ “ตอบโต้” การตอบโต้ นั้นมันไม่ใช่เรื่องยากเย็นอะไร ไม่ว่าจะ เป็นในรูปแบบของหนังสือหรือหนังสือเชิญเขามา มากุญ มาชี้แจง มาโต้แย้ง ไม่ใช่เรื่องยาก ประเด็นมันอยู่ตรงที่ว่าเราต้องพิจารณาแต่ละกรณี ๆ ไป กระทรวงการต่างประเทศย่อมไม่รีรอหอกนะครับ ถ้าหากว่ากรณีเหล่านั้นมันเป็นเรื่องการให้ร้ายป้ายสีประเทศไทยด้วยความเท็จ หรือเป็นกรณีที่บิดเบือนความจริง เราไม่รีรอ นะครับที่จะตอบโต้ อย่างหนักแน่นและรุนแรงต่อเนื่อง แต่ถ้าเป็นกรณีใดที่ไม่มีความชัดเจน อย่างเช่นกรณีบิดเบือนหรือให้ร้าย ก็จะต้องมาวินิจฉัยกันให้ละเอียด ดูข้อมูลให้ถูกต้องให้ถี่ถ้วน มิใช่ว่าจะต้องตอกกลับไปอย่างทันควัน อย่างที่เราเรียกว่า “ให้สะใจ” เราคงจะเป็นอย่างนั้นไม่ได้ นะครับในระดับรัฐบาล เราจะต้องคำนึงว่าสิ่งที่เราจะตอบโต้ นั้นจะต้องมีความพอดี ความพอดีคือไม่มากไป ไม่น้อยไป ให้มันเหมาะสมกับสถานการณ์หรือเหตุการณ์ แต่ข้อสำคัญคือ ต้องคำนึงถึงผลกระทบที่อาจจะเกิด ที่อาจจะบานปลายออกไป ฉะนั้น เวลาเราพิจารณาแต่ละเรื่องที่เราจะตอบโต้ นั้น เราไม่ได้คิดว่าเป็น

เป็นสื่อปิ่นไวเสมอไป ยังไม่ทันจะสิ้นควีนปิ่น เราก็จะสวนกลับ
ไปไม่ใช่อย่างนั้นเสมอไป เราคำนึงถึงประโยชน์ของประเทศ
มากที่สุด จะตอบโต้ในเชิงใดวิธีใด เราต้องการให้ผลแห่งการ
กระทำนั้นมีผลสนองต่อประเทศชาติมากที่สุด อย่างกรณีที่คุณ
พิชญุกข์ขึ้นมาเกี่ยวกับเรื่องผู้หญิงหันหลังนอนบนชายหาดมี
ตราครุฑนั้นยังอยู่ที่เคียงข้างตรานกอินทรี ซึ่ง เป็นสัญลักษณ์
ประจำของชาติเยอรมันและคำพูดที่ระบุไว้เป็นหัวข้อก็คือ บุคคล
สองสัญชาติที่มีความสวยงาม เขากำลังพูดถึงเรื่องของผู้หญิง
ไทยที่นอนตะแคงอยู่นั้นแหละครับ ที่เป็นผู้ที่มีสองสัญชาติ แต่
เขาไม่ทราบว่าจะเอาอะไรมาเป็นตัวแทน เขาก็เอาตราประจำ
ชาติของทั้งสองประเทศมาลง แต่ไม่ได้ลงในลักษณะจบบ้าง
ไม่ได้ลงในลักษณะดูหมิ่นดูแคลน เป็นเพียงแต่ถือว่าเป็น
สัญลักษณ์ของคนสองสัญชาติ คือ สัญชาติไทยและสัญชาติ
เยอรมัน หนังสือของเยอรมันมีมากมายเต็มไปหมด มีเป็น
10 - 20 ฉบับ ไม่มีใครเขามานั่งตรวจดูกันหรอกครับ นอกเสีย
จากผู้ที่สนใจเรื่องเหล่านี้ที่จะไปเลือกเฟ้นมาจากแผงหนังสือ
และเมื่อเลือกออกมาแล้วก็ไม่ใช่ว่าจะเห็นภาพตราครุฑไทยทันที
เพราะว่าภาพดังกล่าวนี้มันอยู่ในหน้า 67 - 68 อยู่ข้างใน ต้อง
ชื่อหามาดู และจะต้องมาเปิดกันให้ถึงหน้า 67 - 68 จึงจะเห็น
ภาพดังกล่าว และเมื่อเห็นภาพนั้นแล้วคงจะไม่มานั่งสนใจตรา
ครุฑ ตรานกอินทรีหรือกระครับ เขาคงจะสนใจทรวดทรง
องค์เอวของสตรีนั้นมากกว่า ฉะนั้น ประเด็นไม่ใช่ว่า เขาเอา

ตราครุฑมาอย่ายี้ที่จะต้องมาประท้วง มีผู้สื่อข่าวบางท่านมาถาม
ผมว่า เราจะฟ้องร้องเขาใหม่ที่เอาตราครุฑไปลงอย่างนี้ ผมก็
ต้องชี้แจงนะครับว่า เราต้องดูเจตนาเขาด้วยประกอบกันและ
จะต้องดูผลด้วย ดูสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ประกอบกันด้วย หนังสือ
เล่มนี้ไม่ได้วางแบหลายชายกันหรือจะย่ำยีตราครุฑ แต่เขาวาง
ซ้อน ๆ กันอยู่บนแผง คนที่สนใจเท่านั้นที่จะซื้อกันและก็ต้อง
เปิดถึงหน้านั้นจึงจะได้ภาพ แต่อย่างไรก็ตาม กระทรวงการ
ต่างประเทศก็ได้ขอให้สถานทูตไทยที่กรุงบอนน์ ได้มีการติด
ต่อแจ้งบริษัทที่พิมพ์หนังสือนี้ แจ้งให้เขาทราบว่า “ตราครุฑ”
นี้มีความหมายอย่างไร สำหรับประเทศไทย เราไม่อยากจะเห็น
เขานำไปใช้ในลักษณะนี้อีกในภายภาคหน้า ฉะนั้นขอให้เขาละ
เว้นและหลีกเลี่ยงในการนำไปใช้ในลักษณะนี้อีกในอนาคต
ซึ่งทางบริษัทเขาก็รับทราบ เพราะก่อนหน้านี้เขาไม่เคยทราบ
เลย เพราะในวัฒนธรรมของเขา สังคมของเขา ถึงตรานก
อินทรีจะเป็นตราประจำชาติของเขาแต่การนำมาใช้เขาถือเป็น
เรื่องปกติ แต่บัดนี้เขาได้รับทราบแล้วว่า “ตราครุฑ” ซึ่งเป็น
ตราประจำชาติของไทยนั้น เป็นที่หวงแหนของคนไทยมากกว่า
นกอินทรีของคนเยอรมัน และบัดนี้เขาได้รับทราบแล้วว่าเขา
จะหลีกเลี่ยงนำไปใช้ไม่ได้ เพราะฉะนั้นเราถือว่าเราได้ใช้
พิจารณาญาณและได้ใช้การวินิจฉัยที่ละเอียดและเราได้ใช้ประสพ-
การณ์ของเราจากการที่ไปอยู่ต่างประเทศมาประกอบกับในการ
ดูปัญหาหนี้ ปัญญาหญิงไทยนอนตะแคงบนชายหาดซึ่งเราเห็น

ว่ามันควรจะยุติในวันที่ไทยรัฐนำมาลงในหน้า 1 ไม่ควรจะนำไปสานต่อให้เป็นเรื่องครีโคมเกินกว่าเหตุและอาจจะเกิดผลในแง่ที่บานปลายออกไป และที่ร้าย ถ้าหากเป็นเรื่องครีโคมใหญ่โตเกินไป เราจะต้องไม่ลืมนะครับว่า สังคมข่าวสารในขณะนี้ข่าวอันใดที่มันเกิดขึ้นในประเทศไทยมันออกไปได้ทั่วโลกอย่างกว้างขวางในวันเดียวกันนั่นเอง จากเทคโนโลยีข่าวสารที่รู้ ๆ กันอยู่ และในประเทศไทยเราก็จะเป็นที่จับตามองของสื่อมวลชน และผู้แทนทางการทูตของทุกประเทศ ซึ่งเขาก็จะรายงานทุกเรื่องที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ผมไม่ต้องการที่จะให้เรื่องบางเรื่องกลายเป็นเรื่องขบขันในสายตาของทั้งผู้สื่อข่าวต่างประเทศหรือผู้แทนการทูตต่างประเทศที่ประจำอยู่ในประเทศไทย เพราะอะไร เพราะว่าเรามีประสบการณ์ในลักษณะนั้นด้วยเช่นกัน เวลาเราประจำอยู่ในต่างประเทศ ถ้าหากรัฐบาลเจ้าของประเทศทำอะไรที่เราถือว่า “เหม็น” เราก็จะมานินทากันไม่หยุดเลยในวงการทูตต่างประเทศที่อยู่ในประเทศนั้น ๆ ไม่ว่าในช่วงระหว่างพิธีรับรอง หรือในงานเลี้ยงอาหารค่ำ เขาก็พากันพูดถึงความ “เหม็น” จากการกระทำของประเทศเจ้าบ้านอย่างไม่มีที่สิ้นสุดฉันใดก็ฉันนั้น ผมไม่ต้องการให้การกระทำของคนไทย ไม่ว่าจะในกรอบของรัฐบาลก็ดี หรือในกรอบใดก็ตาม จะต้องถูกนำไปขอใช้คำว่า “เม้าท์” กันอย่างสนุกสนานเพิลิตเพิลินใจของชาวต่างชาติที่อยู่ในบ้านเรา...□

เกษตร

การกำจัดเห็บ

โดยไม่ใช้สารเคมี

เห็บเป็นปัญหาสำคัญที่สุดในการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ โดยเฉพาะวัว เห็บจะดูดกินเลือดสัตว์ ทำให้ผิวหนังของสัตว์เป็นแผล และแมลงวันมาวางไข่ที่แผล สัตว์ไม่เจริญเติบโตเท่าที่ควร น่านมลด และเลือดจางได้ถ้ามีเห็บเกาะดูดเลือดสัตว์เป็นจำนวนมาก และที่อันตรายก็คือเห็บเป็นตัวพาหะนำโรคพวกโปรโตซัว และเป็นตัวนำโรคติดต่อ เช่น โรคไขเห็บ โรคแท้งติดต่อ จึงจำเป็นอย่างมากที่ต้องกำจัดเห็บ

การกำจัดเห็บของวัวในบ้านเรานั้น ส่วนใหญ่ใช้ยาฆ่าแมลงสังเคราะห์ พวก Organo-phosphate และ Chlorinated hydrocarbon ซึ่งเป็นอันตรายต่อวัวและเกษตรกรผู้ใช้ยา ในกรณีที่ใช้กับวัวนม ยาฆ่าแมลงอาจจะปนเปื้อนในน้ำนมขณะรีดนม และมีผลกระทบต่อผู้บริโภคได้ ที่สำคัญคือมีรายงานพบว่ายาคีโธ ฟอสเฟต ซึ่งพบกันในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และออสเตรเลีย สามารถสร้างสายพันธุ์ที่ดื้อต่อยาฆ่าแมลงสังเคราะห์หลายชนิด นอกจากนี้ ยาฆ่าแมลงเหล่านี้ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ

เพื่อหลีกเลี่ยงการตกเป็นเหยื่อของยาฆ่าแมลง และลดการนำเข้าจากต่างประเทศ รศ. ดร. ณรงค์ จึงสมานญาติ และคณะ จากคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จึงศึกษาหาพืชสมุนไพรที่ขึ้นอยู่ทั่วไปตามธรรมชาติในประเทศมาใช้ฆ่าเห็บแทนยาฆ่าแมลง เนื่องจากสารที่ได้จากพืชส่วนใหญ่สามารถละลายในน้ำได้ และเสื่อมสลายได้ง่ายกว่าสารเคมีสังเคราะห์ โอกาสที่สารออกฤทธิ์ฆ่าแมลงจากพืชจะตกค้างในเนื้อเยื่อของสัตว์ หรือปนเปื้อนในน้ำนมมาถึงผู้บริโภคจึงมีน้อยหรือไม่มี และไม่ก่อให้เกิดสายพันธุ์เห็บที่ดื้อยา

คณะผู้วิจัยได้ทดสอบฤทธิ์ฆ่าเห็บของสารสกัดจากพืชถึง 160 ชนิดด้วยแอลกอฮอล์ และพบว่า สารสกัดจากเมล็ดน้อยหน่ามีฤทธิ์ฆ่าเห็บตัวอ่อนและเห็บตัวแก่ได้สูง โดยสารสกัดที่มีความเข้มข้นร้อยละ 2 สามารถฆ่าเห็บตัวแก่ได้ถึงร้อยละ 92.5

และออกฤทธิ์ฆ่าเห็บตัวแก่ตายภายใน 24 ชั่วโมง เรียกได้ว่า ยาฆ่าเห็บโคที่ได้จากสารสกัดจากเมล็ดน้อยหน่ามีประสิทธิภาพดีเท่าเทียมยาฆ่าแมลงจากสารเคมีสังเคราะห์

ขั้นตอนการเตรียมยาฆ่าเห็บจากเมล็ดน้อยหน่า

1. รวบรวมเมล็ดน้อยหน่าให้มากพอ และโขลกให้ละเอียดเป็นผง
2. นำผงเมล็ดน้อยหน่าแช่ในน้ำที่มีแอลกอฮอล์ผสมอยู่ด้วย โดยใช้ น้ำ 9 ส่วน แอลกอฮอล์ 1 ส่วน โดยให้น้ำนี้ท่วมผงเมล็ดน้อยหน่า แช่ค้างคืนทิ้งไว้ 1 คืน
3. รุ่งขึ้น เติมน้ำเปล่าลงไปอีก 2 เท่า ตั้งทิ้งไว้ให้นอนกัน แล้วกรองเอาผงออก
4. นำสารละลายหรือน้ำยาที่ได้ใส่กระบอกฉีดน้ำ แล้วนำไปฉีดให้โดนตัวเห็บบนตัววัว เห็บจะหล่นหรือตายค้างอยู่บนตัววัว

หากไม่มีแอลกอฮอล์ จะใช้เหล้าขาวแทนก็ได้ หรือจะใช้วิธีต้มเมล็ดน้อยหน่าที่บดแล้วก็ได้ โดยใส่น้ำจนท่วมเมล็ด ตั้งไฟให้เดือดนาน 15 นาที แล้วเติมน้ำลงไปอีก 1 เท่า และกรองน้ำยาหรือสารละลายนำมาใช้ฉีดพ่นฆ่าตัวเห็บได้เช่นกัน

นอกจากเมล็ดน้อยหน่าแล้ว ยังมีพืชอื่นๆ ที่มีสารมีฤทธิ์ฆ่าเห็บได้เช่นกัน พืชเหล่านี้ได้แก่ ใบเหงือกปลาหมอ เหง้าว่านน้ำ เมล็ดบวบเหลี่ยม เหง้าหนอนตายหยาก ใบคว่ำ

ตายหงายเป็น และเมล็ดมันแกว ซึ่งมีฤทธิ์ฆ่าเห็บตัวอ่อนได้ ร้อยละ 90-100 ส่วนกิ่งและใบหนาดเลือด ดอกบานบุรีสีม่วง กิ่งและใบทองพันชั่ง รากกระย้อม รักดอกม่วง และใบข่อย จะมีฤทธิ์ฆ่าเห็บตัวแก่ได้ร้อยละ 75-100 □

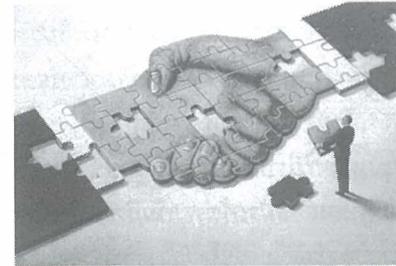
ข้อมูล : ศูนย์บริการเอกสารการวิจัยแห่งประเทศไทย สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

ชวนหัวสมัยคุณปู่

ครู “นี่เป็นครั้งที่ 3 ละนะที่เธอดูเลขของนาย ขาบ.”

นายโข่ง (นักเรียนไม่เอาถ่าน) “พุทโธ่, ก็เขา เขียนหวัดนักนี่ครับ !”

จากหนังสือ “ไทยเขษม” พ.ศ. 2468

บริหาร

การปฏิรูปและการบริหารราชการ ในต่างประเทศ

พิชญ์ จันทรวีพัน
ธีรกุล นิยม
อภิชาติ ชินวรรณโณ

๖๖

แต่เดิมมานั้นเป็นที่กล่าวกันว่าข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศหรือข้าราชการจากหน่วยต่าง ๆ ในต่างประเทศนั้น ใช้เงินกันอย่างมากมาย สิ้นเปลืองงบประมาณและทำงานซ้ำซ้อนกันจนมีคำถามเกิดขึ้นว่า ถึงเวลาแล้วหรือยังที่จะต้องมีการปรับปรุงกันหรือว่าจะต้องมีการจัดระบบกันใหม่ ซึ่งอันที่จริงสิ่งเหล่านี้ ทางกระทรวงการต่างประเทศก็ได้เริ่มดำเนินการมาแล้ว และวันนี้ ผมอยากจะให้ท่านผู้ฟังได้ทราบถึงสาระการปรับปรุงหรือ

การปฏิรูปถึงเรื่องนี้ ซึ่งได้ถือโอกาสเชิญท่านผู้อำนวยการกอง ที่ถือว่าเป็นหลัก
ของงานด้านการปฏิรูปการบริหารราชการในต่างประเทศของกระทรวงการต่าง
ประเทศมา 2 ท่าน เพื่อมาพูดคุยกันในรายการพิเศษของเราในวันนี้ ท่านแรกคือ
คุณอภิชาติ ชินวรรณ ซึ่งท่านเป็นผู้อำนวยการกองนโยบายและวางแผนของ
กระทรวงการต่างประเทศ และอีกท่านหนึ่ง มาจากกองที่สำคัญอีกกองหนึ่ง
ในการควบคุมและวางแผนด้านบุคลากรของกระทรวงการต่างประเทศ คือ คุณ
ธีรกุล นิยม ซึ่งท่านเป็นผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่และฝึกอบรมของ
กระทรวงการต่างประเทศ

พิษณุ การปรับปรุงหรือปฏิรูปการบริหารราชการในต่างประเทศของไทยเรานั้นนับว่าเป็นเรื่องที่มีบุคคลหลายฝ่ายได้พากันวิพากษ์วิจารณ์กัน และผม
เชื่อว่า ท่านผู้ฟังอีกหลายท่านอาจจะยังไม่เข้าใจว่า เราทำทำไม คิดไว้นานแล้ว
หรือเพิ่งคิดเพิ่งทำ และจะทำอะไรต่อไปเรื่องนี้จะให้ท่าน ผอ. อภิชาติ ได้ช่วย
เล่าในภาพรวมว่า เหตุผลที่เราจะเริ่มทำนั้น ทำไมจึงต้องทำ ของเดิมไม่ดีหรือ
อย่างไร

ผอ. อภิชาติ ขอเรียนอย่างนี้ครับ คือ สืบเนื่องมาจากวิกฤตการณ์ทาง
เศรษฐกิจ อันเนื่องจากการปล่อยค่าเงินบาทลอยตัว เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2540
นั้น ทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องตัดทอนงบประมาณรายจ่ายของประเทศลงส่วนหนึ่ง
ทางกระทรวงการต่างประเทศและหน่วยราชการต่าง ๆ ที่มีสำนักงานอยู่ในต่าง
ประเทศ จำเป็นต้องปิดสำนักงานลง หรือต้องลดจำนวนบุคลากรที่ประจำการอยู่
ในต่างประเทศลงซึ่งในช่วงที่ผ่านมานั้นก็ได้ลดบุคลากรลงไปเป็นจำนวนมากทั้ง ๆ
ที่ภารกิจไม่ได้ลดลง และในขณะเดียวกัน รัฐบาลก็ได้มีนโยบายที่จะปฏิรูประบบ
ราชการ รวมทั้งระบบบริหารราชการต่างประเทศด้วย เราก็มาดูกันนะครับว่า
ในที่สุดแล้วการปฏิรูประบบราชการในต่างประเทศนั้นควรจะทำอย่างไรจึงจะมี
ประสิทธิภาพ และใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ก็ได้มีการศึกษา
และจัดทำข้อเสนอแนะ ซึ่งในที่สุดคณะรัฐมนตรีก็ได้มีมติให้จัดตั้งคณะกรรมการ
บริหารราชการต่างประเทศซึ่งก็มีคณะอนุกรรมการที่เป็นกลไกช่วยดำเนินการใน
3 เรื่องหลัก 3 แนวทางด้วยกันคือ

1. ด้านการจัดทำแผนงานรวมเป็นเอกภาพ

2. ด้านการจัดทำระบบการบังคับบัญชาของหน่วยงานในต่าง
ประเทศให้เป็นเอกภาพและ

3. ด้านการจัดโครงสร้างสำนักงานต่าง ๆ ให้เป็นเอกภาพ

วัตถุประสงค์ของการดำเนินการใน 3 ด้านนี้ ก็เพื่อให้การทำงานของ
ผู้แทนของไทยในต่างประเทศซึ่งรวมทั้งผู้แทนจากกระทรวงการต่างประเทศก็ดี
และจากกระทรวงอื่น ๆ เช่น กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรฯ กระทรวง
อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ได้มาทำงานประสานกันอย่างมีระบบและมีแผนงาน
ร่วมกัน ทำงานกันเป็นทีมอย่างที่เขาเรียกกันว่า “ทีมประเทศไทย” หรือทำงาน
ให้เป็นเอกภาพขึ้น โดยหวังว่า เราจะสามารถทำงานร่วมมือร่วมกันได้จนได้ ทำ
งานอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถใช้เงินงบประมาณที่เรามีอยู่อย่างจำกัดได้
อย่างคุ้มค่า ซึ่งที่กล่าวมาแล้วนี้เป็นจุดเริ่มต้นครับ

พิษณุ สรุปก็คือว่า การปฏิรูปนี้ก็สืบเนื่องมาจากว่า แต่เดิมนั้น เรามี
หน่วยราชการอยู่ในต่างประเทศหลายหน่วยงานแต่ละหน่วยงานนั้นไม่ประสานกัน
ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณ การทำงานก็ไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงได้
จัดการปฏิรูปขึ้นมาเพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งหมดในต่างประเทศเป็นทีมเดียวกัน
ประกอบกับว่า เราประสบกับปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจพอดี จึงเป็นช่วงเวลา
ที่เหมาะสมพอดี โดยมีคณะอนุกรรมการ 3 ชุดด้วยกันดังกล่าว คือ วางแผนงาน
รวมการจัดระบบการบังคับบัญชา พัฒนาการอยู่ร่วมกัน ใช้เครื่องสาธารณูปโภค
ร่วมกัน และการทำงานเป็นทีมโดยมีท่านเอกอัครราชทูตเป็นหัวหน้าทีม ใน
ลักษณะเช่นนั้น คงจะชัดเจนขึ้น ท่านผู้ฟังบางท่านอาจจะยังไม่ทราบ ในบางครั้ง
ท่านไปที่สถานทูตท่านก็จะเห็นว่า มีผู้ช่วยทูตฝ่ายการพาณิชย์ ผู้ช่วยทูตฝ่าย
เกษตรฯ ซึ่งท่านเหล่านี้เป็นข้าราชการที่มาจากกระทรวงอื่น ๆ ไม่ใช่มาจาก
กระทรวงการต่างประเทศจึงเกิดปัญหาดังกล่าวที่กล่าวมาแล้ว คือ มีงานซ้ำซ้อน
กันบ้าง หรือทำงานไปคนละแนวทางบ้าง นี่ก็คือหลักเกณฑ์ใหญ่ ๆ ที่ต้องมีการ
ปฏิรูปขึ้นมาใน 3 แนวทางที่กล่าวมานั้น ท่าน ผอ. คิดว่าข้อใดที่มีปัญหาบ้าง

ผอ. อภิชาติ ในช่วงปีที่ผ่านมา งานทั้ง 3 ด้าน มีความคืบหน้าไป
มาก อย่างเช่นการทำแผนงานรวม ประสบความสำเร็จในการจัดทำแผนงานรวม
เมื่อปี พ.ศ. 2542 และแผนงานรวมของปี พ.ศ. 2543 และขณะนี้ก็ได้เริ่มเตรียม

จัดทำของปี พ.ศ. 2544 แล้วครับ เพื่อจะได้สอดคล้องกับวงจรการทำข้อเสนอของ
ประมาณของหน่วยงานในต่างประเทศนี้ด้วย ซึ่งที่ประชุมคณะอนุกรรมการแผน
งานรวมได้มองเห็นว่า ควรจะมีโครงการนำร่องสักแห่งหนึ่ง ก็ได้เลือกหน่วยงาน
สถานทูตที่กรุงโตเกียวเป็นต้นแบบที่จะทดลองจัดทำแผนงานรวมดู ทำงานกัน
อย่างเป็นทีม มีการประชุมประสานงานกันบ่อย ๆ ซึ่งขณะนี้โตเกียวได้มีการ
ประชุมกันทุกสัปดาห์ และเริ่มปฏิบัติตามแผนงานที่ได้ร่างเอาไว้ ตัวอย่าง เช่น
โครงการส่งเสริมการบริโภคข้าวหอมมะลิไทย เป็นต้น ได้มีการออกไปส่งเสริม
พร้อมกันเป็นทีม จากสถานทูต ศูนย์การพาณิชย์กรรม การท่องเที่ยว รวมทั้ง
การบินไทยด้วย ก็ได้ออกไปตามจังหวัดต่าง ๆ โดยมีการประสานจัดงาน
เทศกาลอาหารไทย ตามร้านอาหาร Royal Host ซึ่งมีสาขามากมายในประเทศ
ญี่ปุ่น และบัดนี้ “ทีมไทยแลนด์” ที่กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น รู้ซึ่งกันและกันแล้ว
ว่า อีกคนหนึ่งกำลังมีแผนงานจะทำอะไรในปี นี้ แล้วตัวเองก็มาดูแผนงานของตัวเอง
และในการทำแผนงานร่วมกันนี้ก็สามารถวางแผนการส่งเสริมในเรื่องต่าง ๆ นั้น
ไปพร้อม ๆ กัน เช่น จะจัดงานส่งเสริมสินค้าออก ก็สามารถที่จะส่งเสริมด้านการ
ลงทุน การท่องเที่ยวไปในครั้งเดียวกันเวลาที่จัดสัมมนากับบรรดานักธุรกิจใน
จังหวัดต่าง ๆ ที่เป็นจังหวัดเป้าหมายในญี่ปุ่น อย่างนี้เป็นต้น

พิษณุ เหตุที่เลือกประเทศญี่ปุ่นเป็นต้นแบบนั้น ก็เพราะว่าในประ-
เทศญี่ปุ่นมีหน่วยราชการไทยมากที่สุดประเทศหนึ่งในต่างประเทศ โดยเฉพาะ
กระทรวงการคลังจะมีครบทุกหน่วย กระทรวงอุตสาหกรรมก็มี กระทรวงพาณิชย์
ก็มีหลายหน่วย เช่นศูนย์ส่งออก เป็นต้น ท่าน ผอ. ครับ ผมยังสนใจเรื่องแผน
งานรวมอยู่ อย่างเช่น กระทรวงพาณิชย์เขามีแผนงานของเขา ทางทูตทหารเขา
ก็มีแผนงานของเขาว่าจะทำอะไร ๆ ที่นี้จะแผนงานรวมกันได้อย่างไรกันครับ
และใครเป็นผู้พิจารณาแผนงานรวมนี้ หรือใครเป็นคนให้ไฟเขียวครับ

ผอ.อภิชาติ วิธีการจัดทำแผนงานรวมของสำนักงานของไทยในต่าง
ประเทศคือว่าเจ้าหน้าที่ที่ประจำอยู่ที่สถานทูตที่เป็นผู้แทนจากหน่วยราชการต่าง ๆ
ก็จะมาประชุมร่วมปรึกษาหารือกัน โดยมีท่านเอกอัครราชทูตเป็นประธานในการ
ประชุม แล้วก็จะมาพิจารณาจัดทำแผนงานร่วมกัน แต่ละคนก็มีข้อเสนอแนะ
ต่าง ๆ อาจจะเป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานของฝ่ายอื่นก็ได้ครับ และเมื่อได้แผน

งานรวมที่ได้จัดทำร่วมกันแล้ว ก็จะส่งมาเข้าสู่ที่ประชุมของคณะอนุกรรมการ
แผนงานรวม เพื่อพิจารณาอีกทีหนึ่ง ซึ่งก็จะมีผู้แทนจากต้นสังกัดจากกระทรวง
ต่าง ๆ มาเป็นกรรมการในคณะอนุกรรมการนี้ด้วย

พิษณุ ก็หมายความว่าแผนงานรวมนี้เริ่มต้นก็มาจากกระทรวงต่าง ๆ
ก่อนใช่ไหมครับ ว่ากันมาก่อนครั้งหนึ่ง ว่าจะขายข้าวก็แสนต้นก็ระบุไป จะมุ่ง
เป้าหมายตลาด หาดแรงงาน ก็ว่ากันไป

ผอ. อภิชาติ ใช่ครับ

พิษณุ ผมว่าปัญหาของการปฏิรูปทั้งหมด การวางระเบียบต่าง ๆ
การวางแผนงานรวมนี้ สุดท้ายแล้ว ปัญหาใหญ่คือปัญหาเรื่อง “คน” ขณะนี้ถ้า
เราทำเช่นนั้น คือ มีแผนงานรวมแล้ว และมีการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจน สิ่งหนึ่งก็คือ
การลดจำนวนคนลงอย่างแน่นอน เพราะมันชัดเจนขึ้น ทีนี้เขาจะยอมหรือครับว่า
ถ้ากระทรวงพาณิชย์ ทำงานซ้อนกับกระทรวงเกษตร หรือกระทรวงเกษตรไปทำ
งานซ้อนกับกระทรวงอุตสาหกรรม ผมสมมุตินะครับ ผมอยากทราบว่า จะมี
ปัญหาในการวางตัวบุคลากรหรือไม่ ถ้าเป็นไปตามแผนที่ปฏิรูปนี้

ผอ.ธีรกุล ครับ เรื่อง “คน” นี้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการปฏิรูป
เพราะว่าไม่ว่าเราจะจัดการวางระบบอะไรที่ดีขึ้นมา ถ้า “คน” ของเราไม่พร้อมที่จะ
ทำตามระบบที่เราคิดว่าดี มีประสิทธิภาพมันก็ไม่มี ความหมาย ที่ท่าน ผอ.พิษณุ
ถามว่า “เขาพร้อมไหม” หน่วยงานต่าง ๆ พร้อมไหมที่จะลดคนของตัวเองซึ่งเรื่อง
นี้ ผมคิดว่า การเริ่มต้นอะไรทุกอย่างมันเจ็บปวดทั้งนั้น มันยากลำบากทั้งนั้น
เพราะทุกคนเคยชินกับสิ่งเดิม ๆ แต่ผมคิดว่า ความเจ็บปวดของวิกฤตการณ์ทาง
เศรษฐกิจเมื่อ 2 ปีที่ผ่านมา ทำให้ทุกคนต้องตระหนักว่า เราอยู่อย่างสบาย ๆ
อยู่อย่างอ้วน ๆ แบบเดิมนั้นไม่ได้แล้ว ก็พยายามที่จะช่วยกันคนละไม้ละมือ ที่จะ
ใช้ภาชีอกรของประชาชนให้เป็นประโยชน์ที่สุด ในเมื่อเรื่องของแผนงาน
กระทรวงการต่างประเทศก็ไม่ได้กำหนดขึ้นมาหน่วยงานเดียว ทุกหน่วยงานที่มี
สำนักงานอยู่ในต่างประเทศช่วยกันกำหนดขึ้นและในเมื่อแผนงานนั้นก็บอกแล้ว
ว่าเรามีเนื้องานอะไรที่จะต้องทำกันบ้าง ฉะนั้น สัดส่วนของคนที่เราจะต้องส่งไป
นั้นก็คงจะเป็นไปตามเนื้องานที่กำหนดร่วมกัน ผมก็คิดว่าในเมื่อการกำหนดแผน
เป็นการกำหนดร่วมกัน สัดส่วนของกำลังคนก็น่าจะเป็นสิ่งที่ยอมรับกันได้ แต่

สำหรับช่วงที่มีการปรับเปลี่ยนนี้ อาจจะมีอะไรดูขลุ่ยบ้างเป็นธรรมดา และในที่สุดก็คงจะเข้ารูปเข้ารอยไปเอง นั่นคือประเด็นที่หนึ่ง

ประเด็นที่สอง คือ เรื่องของคุณภาพ แน่นนอนครับในเมื่อคนน้อยลงงานอาจจะเท่าเดิมหรือมากขึ้นคุณภาพของคนก็ต้องมีคุณภาพสูงขึ้นเป็นธรรมดา ผมคิดว่าในด้านของกระทรวงการต่างประเทศนี้เราก็ให้ความสำคัญในเรื่องของคนมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นด้านสอบคัดเลือกคนเข้ามาทำงาน ก็ได้เน้นถึงความโปร่งใส เลือคนที่มีฝีมือที่จะไปเป็นตัวแทนหรือไปรักษาผลประโยชน์ของคนไทย เราได้ แต่ที่นั่นผมคิดว่าสิ่งที่เราจะต้องทำต่อไปก็คือ หลังจากที่เอาคนเก่งเข้าไปกระทรวงแล้วนั้น เราก็จะต้องพัฒนาเขาต่อไป อย่างในปัจจุบันทุกคนก็พูดถึงแต่เรื่องเศรษฐกิจ เราก็คิดว่า เราจะต้องมีโครงการฝึกอบรมอะไรต่างๆ ที่ให้เจ้าหน้าที่การทูตของเราที่รู้เรื่องทางเศรษฐกิจ รู้เรื่องที่มีมันเป็นปัจจุบันมากขึ้น ซึ่งกรมเศรษฐกิจก็มีโครงการขึ้นมาแล้ว และแน่นอนหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีตัวแทนอยู่ในต่างประเทศก็คงตระหนักถึงเรื่องนี้เหมือนกัน เพราะถ้าไม่เช่นนั้นเราก็คงจะแข่งขันกับประเทศอื่นไม่ได้ นี่คือการพัฒนาทางด้านวิชาการ แต่สิ่งที่ผมคิดว่าสำคัญไปกว่านั้น คือ การพัฒนาทางด้านวัฒนธรรมทางการทำงาน ก็ถึงเวลาแล้วที่ผู้แทนทุกหน่วยราชการควรจะเลิกมองกันว่า ตัวเองสังกัดกระทรวงหนึ่งกระทรวงใด ควรจะเห็นว่า ตัวเองเป็นตัวแทนของรัฐบาลไทย เป็นตัวแทนของพ่อแม่ พี่น้อง ประชาชนไทย มาร่วมกันทำงานเป็น “ทีมประเทศไทย” อย่างที่ท่าน ผอ. อภิชาติพูด มาร่วมกันทำงานว่าจะทำอะไรให้มันเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งก็น่าดีใจ ปรากฏการณ์ที่สถานทูตโตเกียวที่ท่าน ผอ. อภิชาติ ได้เล่าให้เราฟัง ก็แสดงให้เห็นว่าเราได้มีการพูดจากันมากขึ้นในระหว่างคนของรัฐบาลว่า เราจะไปทางไหนกัน

พิษณุ ขอบคุณครับ ตอนนี้ชัดเจนขึ้น สำหรับคำว่า “วัฒนธรรมทางการทำงาน” เรื่องนี้เป็นสิ่งที่ฟังแล้วมันเหมือนกับง่ายแต่ไม่ง่ายผมขออนุญาตถามว่าทางกระทรวงการต่างประเทศได้รับมอบหมายจาก ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีให้ทำการปรับปรุงอะไรก็แล้วแต่ให้ทำงานเป็นทีมเดียวกัน จะขอถามว่า ทำไม่ผู้นำคือเอกอัครราชทูตจากกระทรวงการต่างประเทศ ถ้าเป็นข้าราชการซี 11 จากกระทรวงพาณิชย์ได้หรือไม่ หรือข้าราชการซี 10 จากกระทรวงมหาดไทยได้หรือไม่

ไม่ ที่จะไปเป็นผู้นำ “ทีมไทยแลนด์” นี้ นี่คือการแรก ส่วนประการที่ 2 “วัฒนธรรมในการทำงาน” ผมเคยมีสำนักงานของผม ผมเป็นเจ้าของบ้าน มีรถเบนซ์ 1 คัน เป็นหัวหน้าสำนักงานทำการค้าขายอยู่ที่ประเทศอิสราเอล แล้วท่านบอกผมว่าให้ผมไปอยู่ภายใต้กระทรวงการต่างประเทศ ไปนั่งอยู่ในห้องเล็ก ๆ อยู่กับท่านเอกอัครราชทูต ในทางปฏิบัติ นั้น ท่าน ผอ. ครับ มันมีปัญหาหรือไม่มีการบ่นกันหรือเปล่า ในทำนองว่า กระทรวงการต่างประเทศไปจำกัดอำนาจเขาหรือเปล่า ท่าน ผอ. อภิชาติ มีความเห็นอย่างไรครับ

ผอ. อภิชาติ สำหรับประเด็นเรื่องข้าราชการในกระทรวงอื่นที่จะมาเป็นเอกอัครราชทูตนั้น ถ้าเรามองทั้งระบบราชการในภาพรวม เข้าใจว่า ในอนาคตนั้น ทาง กพ. เองเขาก็มองว่าจะให้มีการปรับเปลี่ยนโยกย้ายข้าราชการระดับสูงระหว่างกันได้ ซึ่งถ้าหากว่าทั้งระบบเป็นเช่นที่ว่า เช่น ข้าราชการของกระทรวงการต่างประเทศก็สามารถจะไปเป็นอธิบดีของกระทรวงอื่น ๆ ได้ กล่าวคือมีการหมุนเวียนกันภายในระบบ เช่น กระทรวงการคลัง ท่านอธิบดีกรมศุลกากร อาจจะเป็นผู้ที่มาจากกระทรวงเกษตรที่เป็นอธิบดีกรมประมงมาก่อน หากมีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมในระบบ ณ จุดนั้น ผมก็คิดว่าอาจจะเกิดขึ้น แต่ ณ จุดวันนี้ ผมก็คิดว่าทางรัฐบาลเองก็คงมองอยู่ว่า อาชีพนักการทูต อาชีพคนที่จะเป็นเอกอัครราชทูตได้นั้น ก็จำเป็นที่จะต้องได้คนที่มีความเชี่ยวชาญชำนาญด้านการทูต การต่างประเทศพอสมควร ซึ่งความเชี่ยวชาญชำนาญในด้านเป็นผู้แทนของประเทศนั้นมันไม่ใช่ว่า จับคนนั้นมาปั๊บมานั่งเก้าอี้แล้วก็เป็นที่มันจะต้องมีการฝึกปรือ อบรมสั่งสอนกันมาตั้งแต่ชั้นต้นก่อน ซึ่งในกระทรวงการต่างประเทศนี้ถือว่า ข้าราชการต่าง ๆ ในกระทรวงการต่างประเทศนี้ ได้รับการสั่งสมประสบการณ์ความชำนาญในเรื่องนี้มาก่อนในการเป็นตัวแทนของประเทศมาตั้งแต่เริ่มเข้ารับราชการแล้วใช้เวลา 10 - 20 - 30 ปีกว่าจะได้ขึ้นไปถึงชั้นเอกอัครราชทูต

พิษณุ ผมคิดว่าเป็นประเด็นที่ชัดเจนพอสมควรที่เดียวครับ การเป็นเอกอัครราชทูตนั้นจะต้องเป็นผู้มีประสบการณ์มีวิชาชีพของตนเองอยู่เหมือนกัน ไม่ใช่ว่าจะจับใครมาเป็นก็ได้ผมเชื่อว่าการที่จะไปอยู่ภายใต้สำนักงานเดียวกันนั้นผมว่าอาจจะคล้ายกับศาลากลาง จะมีคลังจังหวัด มีอุตสาหกรรมจังหวัด ก็ตาม

สุดท้ายแล้วก็คือ ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ดูแลงานในกรอบใหญ่ของจังหวัดนั้น ๆ จะคล้ายคลึงกันหรือไม่ก็ไม่ทราบ

ผอ. อภิชาติ จะว่าคล้ายก็มีส่วนคล้าย นะครับ แต่ที่จริงแล้วในต่างประเทศนั้นจะมีลักษณะที่ว่า ช่วยกันทำงานมากกว่าครับ มีการประสานงานใกล้ชิด มีความเป็นทีมมากขึ้น แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์บังคับบัญชาที่ชัดเจนอย่างเช่นผู้ว่าราชการจังหวัด เรื่องการอยู่ในอาคารเดียวกันนั้นในขณะนี้มีความพยายามที่จะไปในแนวทางนั้น คือ พยายามที่จะรวมสำนักงานเข้ามาอยู่ภายใต้หลังคาเดียวกัน ฉะนั้น หน่วยงานอื่นที่ปัจจุบันนี้ที่ไปเช่าสำนักงานไว้แล้วเป็น 4 - 5 ตัวตึกในแต่ละประเทศ ในอนาคตนั้นก็คิดว่าจะค่อย ๆ นะครับ เรื่องนี้จะต้องค่อย ๆ ทำค่อย ๆ ไปพอสมควร เพราะเป็นเรื่องการปรับเปลี่ยน เป้าหมายที่สุดในอนาคตก็คือ จะรวมสำนักงานทั้งหมดเข้ามาอยู่ในที่แห่งเดียวกัน เพื่อให้สะดวกในการทำงานร่วมกัน แต่แน่นอนนะครับว่า จะต้องมีการขยับเขยื้อน เพราะบางจุดซึ่งเป็นที่ตั้งสถานทูต คือเขตที่นักการทูตเขาอยู่กันหรือทำงานกัน ถ้าหากว่าท่านต้องการไปตั้งสำนักงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ท่านก็อยากจะไปตั้งอยู่ใจกลางเมืองเป็นจุดที่มีประชาชนสัญจร หรือในย่านธุรกิจก็อาจจะมีการขยับเขยื้อนเพราะเหตุผลความจำเป็นพิเศษสำหรับส่วนนี้นะครับ ก็ต้องดูแต่ละกรณีไป

พิษณุ ผมยังติดใจที่ ผอ. ธีรกุล พูดว่า การเริ่มต้นทำอะไรมันก็ต้องมีการเจ็บปวดบ้าง มีอยู่ 2 ประเด็นคือ ประเด็นแรก คือ การลดจำนวนของข้าราชการลง คือ บางครั้งการที่เขาไม่มียุทธศาสตร์อยู่นั้นมองดูว่ามันเป็นฐานของเขามีอัตรากำลังอยู่เท่านั้น เท่านั้น สมมุติว่า ผมเคยมีอัตรากำลังอยู่ในต่างประเทศจำนวน 50 คน แล้ววันดีคืนร้ายก็มีข่าวว่าจะปฏิรูปแล้วนะ ลดจำนวนคนลงให้เหลือ 10 คน บอกว่าคุณไม่มีงานทำ หรืองานมีน้อยแต่คนมากเกินไปคนของผมก็หายไป 40 คน นี่ก็ประเด็นแรก ส่วนประเด็นที่ 2 ก็คือประเด็นที่ว่าต้องไปอยู่ภายใต้ขึ้นกับท่านทูตเพียงคนเดียว เรื่องนี้ฟังดูก็ชัดเจน แต่การปฏิบัติ นั้น ถ้าผมมาจากกระทรวงพาณิชย์ คนที่จะบ่งชี้ความชอบแก่ผมมันเลื่อนตำแหน่งผม ให้ 2 ชั้นผม จะให้ผมเป็นอะไรนั้นก็คือปลัดกระทรวงของผมไม่ใช่เอกอัครราชทูตหรือกระทรวงการต่างประเทศ ฉะนั้น 2 ประเด็นนี้นะครับ ประเด็นแรก คือ การปรับอัตรากำลังเหล่านี้มีใครคิดอย่างไร หรือจะอธิบายอย่างไรว่าไม่

ใช่เป็นการตัดแขนตัดขาท่านเหล่านั้น และการที่เราเป็นผู้บังคับบัญชาคนเดียววันนี้มีคนพูดใหม่ว่า ผมจะฟังท่านทูตทำไม เพราะท่านไม่ได้ให้ความดีความชอบผมนี้ เรื่องอย่างนี้มีปัญหาในทางปฏิบัติหรือไม่ครับท่าน ผอ. ธีรกุล

ผอ. ธีรกุล ครับ ก็มีละครับ เมื่อท่านถามตรงไปตรงมา ผมก็ขอตอบตรงไปตรงมา คือ เรื่องนี้มันเป็นเรื่องของทัศนคติดั้งเดิม เพราะคนไทยยังเห็นว่าการไปทำงานเมืองนอกนั้นเป็นเรื่องของความโก้เก๋ เป็นเรื่องของอภิสิทธิ์อย่างหนึ่ง แทนที่จะคิดว่าเป็นเรื่องของการแบ่งงานกันทำ อย่างเช่นกระทรวงการต่างประเทศเน้นองานของเราทำเรื่องการต่างประเทศ ฉะนั้น ชีวิตการทำงานของเราว่าค่อนข้างจะต้องอยู่ที่ต่างประเทศ จากทัศนคติที่ว่าทำให้การปรับลดคนของหน่วยงานต่าง ๆ นั้นจึงเป็นสิ่งที่ค่อนข้างยากในระยะแรก แต่ผมก็คิดว่า ในแง่ของความเป็นจริงแล้ว การปรับลดนี้ไม่ได้เหมือนอย่างที่ ผอ. พิษณุ พูดหรือคณะครับ คือ จาก 50 คนเหลือเพียง 10 คน หน่วยงานต่าง ๆ เขาก็มีคนที่ไม่ทำงานเมืองนอกไม่มากหรือครับ และเมื่อคิดเป็นสัดส่วนของคนของเขาทั้งหมดก็ไม่ถึง 1% อย่างเช่น กระทรวงเกษตร สมมติคณะครับ ผมคิดว่ามีข้าราชการเป็นหมื่นคนคนที่อยู่ในเมืองนอกของเขาทั้งหมดทั่วโลกมีประมาณ 14-15 คนเท่านั้น การปรับเปลี่ยนมันยากจริง แต่มันจะกระทบคนไม่เท่าไร เพราะฉะนั้นผมคิดว่ากระทรวงเกษตร ก็คงสามารถที่จะจัดการกับปัญหาภายในของเขาได้ หรือกระทรวงอื่น ๆ ก็เช่นกัน เพราะสัดส่วนจะมีอยู่แค่นี้ ในขณะเดียวกัน กระทรวงที่ต้องปรับมากที่สุดคือ กระทรวงการต่างประเทศ เพราะว่าในทันทีที่เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจขึ้นมาครั้งแรกจากข้าราชการที่ปฏิบัติงานอยู่ต่างประเทศประมาณทั้งหมดคือ 700 คน เราลดทีเดียว 10% ในแง่ของกระทรวงการต่างประเทศนี่ ถือว่าเป็นการปรับที่มากที่สุด และครั้งที่ 2 มีข้าราชการกลับเข้ามามีอีก 84 คน เราส่งไป 42 คน ปรับลงครึ่งหนึ่ง เพราะฉะนั้นในแง่ของผลกระทบนั้นก็คิดว่ากระทรวงการต่างประเทศน่าจะไม่มีปัญหาในเรื่องของการบริหารภายในจัดการภายในมากกว่าหน่วยงานอื่น นี่ไม่พูดเพื่อเป็นการปกป้องหรือเชียร์กระทรวงการต่างประเทศด้วยตัวเอง แต่แสดงให้เห็นว่า ปัญหาทางด้านการจัดการที่จะมีผลกระทบต่อหน่วยงานต่าง ๆ นั้นมีน้อยกว่ากระทรวงการต่างประเทศมาก ประเด็นที่ 2 ที่ ผอ. พิษณุ ถามเกี่ยวกับเรื่องสายงานบังคับบัญชาที่

ให้ท่านทูตเป็นผู้บังคับบัญชา นั่น มันจะทำให้สำเร็จใหม่ในเมื่อข้าราชการจากกระทรวงอื่น เขาสังกัดกระทรวงอื่น เรื่องนี้ผมคิดว่าได้มีการแก้กฎหมายที่เราเรียกว่า ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีเกี่ยวกับการไปปฏิบัติราชการต่างประเทศ ซึ่งพูดถึงสายงานการบังคับบัญชา คือ แก้กฎหมายให้ทูตได้รับรู้และมีอำนาจในการสั่งการมากขึ้น มิใช่ว่า ทางผู้ช่วยทูตฝ่ายต่าง ๆ ทำอะไรลงไปแล้วทูตไม่รู้ ซึ่งการแก้กฎหมายนั้นก็เป็นการปรับปรุงระบบ แต่ในทางปฏิบัตินั้น ท่านทูตจะเป็นผู้บังคับบัญชาที่แท้จริงได้หรือไม่ ผมก็คิดว่า อยู่ที่บุคลิกความสามารถและคุณสมบัติของท่านทูต เป็นสำคัญ คนที่จะเป็นหัวหน้าที่ดีหรือผู้บริหารก็สามารถขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของคนคนนั้น นอกเหนือจากอำนาจตามกฎหมายที่ให้ไว้แล้ว เพราะฉะนั้นทูตและผู้บริหารทุกอย่างที่ท่าน ผอ. อภิชาติบอกแล้วว่า ต่อไปอาจจะไปใครก็ได้ที่รัฐบาลเห็นว่ามีความสามารถเป็นผู้รู้ เป็นผู้นำได้ รู้ในสิ่งที่ตนรับผิดชอบอยู่ มีความรอบรู้เป็นที่ปรึกษาแก่ผู้ช่วยทูตฝ่ายต่าง ๆ ได้ และนอกจากนั้น ยังจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีจิตใจดี มีความโอปอ้อมอารี สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญ เพราะฉะนั้นสิ่งที่คนในกระทรวงการต่างประเทศจะต้องพูดและคิดกันก็คือ ในเมื่อขามอบภาระให้เราเพิ่มขึ้น เราจะปรับปรุงตัวอย่างไรให้สัมพันธ์กับภาระที่เขาได้มอบเพิ่มขึ้น ซึ่งท่านรัฐมนตรีก็ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้โดยให้ช่วยกันคิดว่า นักการทูตที่ดีในปี 2000 นี้ ควรจะมุ่งคุณสมบัติอย่างไร

พิษณุ ผมก็ได้ทราบมาแล้ว ทางกระทรวงการต่างประเทศก็ได้มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานชิ้นนี้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดของประเทศชาติจริง ๆ ถึงกับได้ส่งทีม ส่งคณะไปดูงานตามประเทศต่าง ๆ ที่เขามีการปฏิรูปในทำนองนี้ และเกิดประโยชน์สูงสุด เห็นผลเป็นรูปธรรมขึ้นมาบ้างแล้ว ผมได้ทราบมาแล้ว เมื่อ 2 - 3 สัปดาห์ก่อนนี้ ท่าน ผอ. ทั้ง 2 ท่านนี้ได้ถูกส่งไปดูการปฏิรูปของกระทรวงการต่างประเทศนิวซีแลนด์ว่าเขาทำอะไร ทำอะไรกันบ้าง ผมอยากจะถามท่าน ผอ. อภิชาติ ว่า ในภาพรวมของนิวซีแลนด์ที่เขาปฏิรูปการทำงานของข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศของเขานั้น ในภาพกว้างทั้งหมดนั้นมันดีหรือไม่ดีอย่างไรครับ สำเร็จอย่างไร หรือไม่สำเร็จอย่างไร

ผอ. อภิชาติ สำหรับการไปดูงานที่ประเทศนิวซีแลนด์นั้นก็ก็มีเหตุผลมาจากหน้าที่สำนักงบประมาณเขาอยากให้กระทรวงการต่างประเทศเป็นโครงการ

นำร่องของการจัดทำระบบงบประมาณแบบใหม่ที่เขาเรียกว่า output budgeting หรือ “การจัดทำงบประมาณเชิงผลผลิต” โดยเน้นผลผลิตของการใช้งบประมาณที่ออกมาเป็นตัวตั้ง เพราะที่ผ่านมา การทำงานงบประมาณจะดูตัวทรัพยากรต่าง ๆ ที่จัดสรรให้สำหรับการทำงาน เช่น เงินเดือน ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ค่าเช่ารถ อะไร ๆ ต่าง ๆ เหล่านี้ เอามาตั้ง แล้วจึงคำนวณออกมาว่า จะตั้งงบประมาณสำหรับปีนี้เท่าไร และต่อไปนี้จะต้องมีอีกของหนึ่งที่จะต้องระบุไปก็คือว่า ผลผลิตที่ได้รับจากการใช้งบประมาณต่าง ๆ นี้มีอะไรบ้าง เพื่อให้ทางรัฐบาลได้ทราบอย่างชัดเจนว่า การใช้งบประมาณเพื่องานต่าง ๆ นั้นได้ผลอะไรออกมา ซึ่งเป็นระบบใหม่ที่ทางสำนักงบประมาณคิดว่าจะเริ่มนำมาใช้กับภาคราชการในประเทศไทย โดยต้องการให้กระทรวงการต่างประเทศเป็นโครงการนำร่อง ซึ่งทางประเทศนิวซีแลนด์ได้ทำเรื่องนี้มานานถึง 10 ปีแล้ว ที่เราไปดูครั้งนี้เราก็ได้ไปดูการปฏิรูปภาคราชการ โดยเฉพาะเราเจาะจงไปที่กระทรวงการต่างประเทศ เพราะว่ารูปแบบการทำงานคล้ายคลึงกับของเรา ซึ่งระบบของเขานั้นเขาได้เริ่มต้นด้วยการผ่านกฎหมายสำคัญ 2 ฉบับ เมื่อ 10 ปีที่แล้ว คือ กฎหมายเกี่ยวกับการปฏิรูปภาครัฐบาลและกฎหมายเกี่ยวกับการปฏิรูประบบการเงินการคลัง และผลที่ได้รับตามแนวความคิดของเขาก็คือว่า เขาพยายามจะปฏิรูประบบบริหารราชการให้คล้ายคลึงกับภาคเอกชน คือ ทำราชการให้คล้ายเอกชน โดยจะต้องมีการจัดทำ contract หรือสัญญา ระหว่างฝ่ายหนึ่งเป็นรัฐบาลหรือรัฐมนตรีเป็นคนทำสัญญา กับอีกฝ่ายหนึ่งก็คือ ข้าราชการประจำ หรือ กระทรวง รัฐมนตรีจะทำสัญญาในนามของรัฐบาล ในนามของประชาชนผู้เสียภาษีว่าจะให้งบประมาณกระทรวงฯ เท่าไรในปีนี้ ส่วนกระทรวงซึ่งมีปลัดกระทรวงซึ่งถูกคัดเลือกมา มีวาระอยู่ในตำแหน่ง 3 ปี เป็นคล้าย ๆ Chief Executive หรือ หัวหน้าฝ่ายบริหาร จะต้องทำสัญญากับรัฐมนตรี โดยหัวหน้าฝ่ายบริหารนี้จะกำหนดว่าจะทำ output อะไรออกมาบ้าง และก็จะต้องมีมาตรฐานของ output ของเขา ซึ่งจะระบุไว้ชัดเจนว่า จะได้จำนวน ปริมาณเท่าไร จะได้คุณภาพอย่างไร และจะทำให้ได้ภายในระยะเวลาเท่าไรด้วย ซึ่งเหมือนกับเป็นการทำสัญญาซื้อบริการ หรือซื้อผลผลิตจากกระทรวง

พิษณุ ถ้าผมจะพูดว่า คนเสียภาษี หรือ รัฐบาล หรือรัฐมนตรี เป็นผู้ว่าจ้างให้ข้าราชการประจำทำงาน โดยที่ผู้ที่รับจ้างทำงาน คือ ข้าราชการประจำ

นั่นจะต้องกำหนดว่าจะทำอะไรบ้าง ผู้ว่าจ้างจะจ่ายเงินไปทำในสิ่งนั้น

ผอ. อภิชาติ คว้า ไร่รับ แต่ที่ ทั้งนี้แล้ว เขาก็จะมอบหมายให้อำนาจปลัดกระทรวง หรือ Chief Executive คือ หัวหน้าฝ่ายบริหารนั้นรับผิดชอบไปทั้งหมด คือ ดูแลทั้งในเรื่องการจัดสรรงบประมาณภายในกระทรวง กำหนดระเบียบต่าง ๆ ด้านการเงินการคลังได้ตามความเหมาะสม แต่อยู่ในระเบียบกรอบใหญ่ที่เขาจะวางไว้ในระดับรัฐบาล แต่ในรายละเอียดต่าง ๆ นั้น เขาจะดูว่าการจัดการกับทรัพยากรงบประมาณที่ได้รับนี้ ทำอย่างไรจึงจะทำได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพมากที่สุด Concept หรือแนวความคิดของเขาก็คือว่า แทนที่จะปล่อยให้หัวหน้าผู้บริหารนั้นจัดการ (let the manager manage) ก็เปลี่ยนเป็นทำให้หัวหน้าผู้บริหารจัดการ (make the manager manage) หมายความว่า ทำอย่างไรผู้บริหารนั้นจะสามารถใช้เงินที่ได้รับการจัดสรรมานั้นให้เกิดผลให้มากที่สุด คือ เขามองว่า ผู้บริหารนั้นไม่ได้มีหน้าที่มานั่งเก็บรักษาเงินงบประมาณไว้กับตัว หรือใช้ให้น้อยที่สุด แต่จะทำอย่างไรถึงจะใช้เงินงบประมาณที่ได้รับนั้นอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ผลิตสิ่งของอะไรต่าง ๆ หรือสร้างผลผลิตให้กองเจียออกมาเหมือนกับภาคเอกชนอย่างนั้น

พิษณุ ถ้าหากมีคนโต้แย้งขึ้นมาว่า งานทางการทูตนั้นจะไปใช้เหมือนกับการว่าจ้างให้มาปลูกบ้านหรือการว่าจ้างให้มาขายของได้อย่างไร สมมุติว่า ผมได้วางเป้าหมายไว้ว่า ผมจะกระชับความสัมพันธ์กับประเทศใดประเทศหนึ่งนั้น ท่านจะเอาอะไรมาวัดครับว่า ผมทำงานประสบผลสำเร็จหรือไม่

ผอ. อภิชาติ คว้า ไร่รับ เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ทางกระทรวงการต่างประเทศนิวซีแลนด์เขาเคยประสบกับความยากลำบากในช่วงแรกเหมือนกัน ที่ว่าจะกำหนดตัวผลงานหรือผลผลิตตัวนี้ออกมาอย่างไร ในที่สุดเขาก็เลยใช้วิธีกำหนดแบบกว้าง ๆ ยกตัวอย่าง ผลผลิต out put อันหนึ่งของเขาก็คือ การให้คำปรึกษาทางด้านนโยบายและการเป็นตัวแทนทางการทูต นี่คือผลผลิตที่เขาจะทำให้ได้จากการที่นำเงินงบประมาณนั้นไปใช้ ส่วนการให้คำปรึกษาทางด้านนโยบายก็อย่างเช่น การให้คำปรึกษาด้านนโยบายเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศต่อประเทศนั้นประเทศนี้ ให้แก่รัฐมนตรี ให้แก่หน่วยงานราชการต่าง ๆ ให้แก่ภาคเอกชน การทำหน้าที่ตัวแทนทางการทูต ก็เช่นเดียวกัน คือ output ที่เขาจะออกไปทำหน้าที่เป็นผู้พูด

แทนประเทศนิวซีแลนด์ ไปเจรจาในเวทีต่าง ๆ หรือเจรจากับประเทศต่าง ๆ นี่ก็เป็นตัวอย่างหนึ่งครับ

งานอีกอย่างหนึ่งที่มองเห็น output หรือ ผลผลิต ได้อย่างชัดเจน งานด้านกงสุล เป็นงานที่วัดปริมาณได้ด้วยซ้ำ อย่างเช่น การช่วยเหลือคนไทยที่ไปตกทุกข์ได้ยากในต่างประเทศ การทำวีซ่านี้แหละครับ อย่างนี้เป็น output ที่นี้มาถึงตรงที่จะวัดผล เขาจะต้องมี Agreement คือ ข้อตกลงหรือสัญญาอีกฉบับหนึ่งที่กระทรวงหรือปลัดกระทรวงการต่างประเทศจะต้องทำกับรัฐมนตรี นั่นคือเขาเรียกว่า Performance Agreement เป็นข้อตกลงเกี่ยวกับ “ผลงาน” หรือ “การปฏิบัติงาน” ซึ่งในแต่ละปีเขาจะกำหนดเป้าผลสำเร็จของเขาที่เขาตั้งใจไว้ว่าจะทำ โดยกำหนดไว้สั้น ๆ กว้าง ๆ 4 - 5 รายการ เช่นว่า ในปีนี้เขาจะเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม APEC เขาก็จะกำหนดไว้เลยว่า ผลสำเร็จของการประชุม APEC คือเขาสามารถที่จะเป็นผู้จัดการประชุมต่าง ๆ ในกรอบของ APEC ได้อย่างบรรลุผล และอย่างมีประสิทธิภาพ นี่ก็จะเป็นเป้าหมายหนึ่งหรือขอบข่ายงานที่กำหนดไว้ว่าจะต้องประสบผลสำเร็จ สามารถวัดได้จากการแสดงความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมประชุมจากทุกประเทศสมาชิก APEC

พิษณุ ที่นี้ มองในแง่ของบุคลากรบ้าง ผอ. ธีรกุล คว้า ไร่รับ เมื่อเราไปดูงานของประเทศนิวซีแลนด์เขานั้น การบริหารงานบุคคลของเขาตามการปฏิรูปใหม่ของเขา นั้น เขามีอะไรบ้างครับที่น่าสนใจ

ผอ. ธีรกุล คว้า ไร่รับ สิ่งที่น่าสนใจและถือว่าการปฏิรูปอย่างสิ้นเชิงนั้นก็คือการตั้งปลัดกระทรวงของเขา ปลัดกระทรวงของเขา ไม่จำเป็นต้องมาจากเป็นข้าราชการ เขาลงหนังสือพิมพ์ประกาศรับสมัครทั่วโลกเลยนะครับ คุณจะมีอาชีพอะไรก็ได้ และคนที่จะมาสมัครเป็นปลัดกระทรวง ไม่จำเป็นต้องเป็นคนสัญชาตินิวซีแลนด์ ขอให้เป็นคนที่มีความสามารถ เหมาะสมที่จะเป็นปลัดกระทรวงนั้น ๆ ได้เขาก็รับและเมื่อหลังจากมีการสมัครเรียบร้อยแล้ว เขาก็จะตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อทำการคัดเลือก โดยมีเลขาธิการ กพ. เป็นหัวหน้าดำเนินการคัดเลือก และเมื่อผ่านการคัดเลือกแล้วก็จะมีการทำสัญญากันระหว่างกระทรวงกับตัวรัฐมนตรีว่าจะต้องปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จจะอย่างไรบ้าง และเขาจะต้องมีการประเมินผลงานและผลการประเมินก็จะเป็นข้อตัดสินใจว่าจะต่อสัญญาหรือไม่ นี่คือเรื่องแรก

ส่วนเรื่องที่สองนั้นสิ่งที่เห็นได้ชัดก็คือตัวปลัดกระทรวงจะมีอำนาจในการใช้คนใช้เงิน ได้อย่างอิสระ โดยปราศจากการแทรกแซงจากรัฐมนตรี หมายความว่า มอบหมายให้มีอำนาจในการบริหารอย่างเต็มที่ การไปใช้เงินนั้นต้องมีโครงการเป้าหมายและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน ที่เรียกว่า output budgeting ส่วนเรื่องคน คุณจะใช้อะไร จะกำหนดขึ้นเงินเดือนต่าง ๆ ก็สามารถกำหนดได้ตามที่ตนเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อองค์กรที่สุด นอกจากนั้นปลัดกระทรวงก็สามารถที่จะเลือกกลุ่มผู้บริหารระดับสูง ซึ่งเขาใช้คำว่า Senior Management Group ได้อย่างค่อนข้างจะเสรีว่าจะเอาใครมารวมกลุ่มกับเขา ซึ่งมีอยู่ 4 - 5 คน อยู่ในกลุ่มสูงสุดสำหรับข้าราชการประจำในระดับล่างลงมานั้น ในเรื่องของคัดเลือกในเรื่องของการประเมิน เขาจะทำกันอย่างจริงจัง การประเมินคือ ทุกกอง ทุกสถานทูตจะต้องมีแผนงานอย่างชัดเจนเขาจะกำหนดไปเลยว่า แต่ละคนจะต้องมีเป้าหมายหรือมาตรฐานของการทำงานอย่างไร นอกจากนั้นเขาจะให้กลุ่มเพื่อนด้วยกันประเมินกันเองได้ด้วย

พิษณุ ครับ ผมยังสงสัยอยู่ว่า จะเป็นการลดระดับปลัดกระทรวงลงไปหรือไม่ เหมือนกับผู้จัดการบริษัทคนหนึ่งที่เป็นฝรั่งเข้ามา และในทางปฏิบัตินั้นเขาทำได้จริงหรือ และบรรดาข้าราชการอาวุโสเขายอมหรือไม่ เพราะบางคนเขาก็อยากจะได้เต้าขึ้นไปเป็นปลัดกระทรวงบ้าง พอมาวันดี คืนดี ก็มาบอกเลิก ไปจ้างเอาเจ้าของห้างขายยาตรา...อะไรก็ว่ามา เอาขึ้นมาเป็นปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ในทางปฏิบัติเขายอมหรือไม่เขาทำหรือยัง หรือเพียงแต่คิดกันขึ้นมาเท่านั้น

ผอ. ชีรกุล ครับ เขาทำไปแล้วนะครับ เพราะว่าที่ผ่านมา จากที่ผมได้ฟังจากที่เขาบรรยายให้ฟังว่า อย่างน้อยมีปลัดกระทรวง 2 กระทรวง ซึ่งไม่ใช่เป็นคนสัญชาตินิวซีแลนด์ ผมคิดว่า ที่นิวซีแลนด์ทำการปฏิรูปเป็นผลสำเร็จได้ ก็เพราะเขามีเจตนาชัดเจนทางการเมือง คือ ทางฝ่ายการเมืองเขามุ่งมั่นที่จะทำจริง ๆ เพราะฉะนั้น เขาจึงออกพระราชบัญญัติมา 2 ฉบับ เพื่อมาเป็นแม่บทของเรื่องนี้ ในเมื่อกรอบใหญ่มีความชัดเจนว่าจะไปทางไหน ฉะนั้น กรอบรองลงมามันก็มีความที่จะเดินไป ในด้านของกระทรวงการต่างประเทศของเขานั้นเขาก็เพิ่งมีการเลือกปลัดกระทรวงการต่างประเทศคนใหม่ แต่คนที่ได้รับเลือกก็คือ นักการทูตอาชีพ

สำหรับคุณสมบัตินั้น เขาก็ได้มองแล้วว่ามันสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้น หรือไม่ ฉะนั้นแน่นอนล่ะครับ ผู้ที่มีประสบการณ์ทางด้านการทำงานประเทศก็ย่อมจะมีภาษีกว่าในกรณีที่จะได้รับเลือกให้มาเป็นปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ที่นี้ผมก็คิดว่าที่ท่าน ผอ.พิษณุ บอกว่า เป็นการลดอำนาจปลัดจากปลัดกระทรวงมาเป็นผู้จัดการบริษัท ผมว่าไม่ลดนะครับ มันเป็นการเพิ่มอำนาจให้ปลัดกระทรวง มีอิสระมากยิ่งขึ้น ในการบริหารเงินและคนตามที่ได้เล่าให้ฟังแล้ว แต่ความอิสระก็ได้เป็นไปอย่างไม่มีขอบจำกัด เพราะปลัดกระทรวงก็จะต้องได้รับการประเมินว่าสามารถทำงานตามสัญญาที่ทำไว้กับรัฐมนตรีหรือไม่ อาจจะไม่มีการต่อสัญญา ส่วนเรื่องปัญหานั้น เขาเล่าให้ผมฟังว่า การสรรหาปลัดของเขา นั้น บางครั้งก็มีปัญหา เพราะว่าในการทำงานภาครัฐในสังคมเปิด สังคมประชาธิปไตยอย่างตะวันตกนั้นจะต้องโปร่งใส รัฐสภาและประชาชนสามารถตรวจสอบทุกอย่างได้ เขาบอกว่าการทำงานของผู้บริหารระดับสูงในภาครัฐเปรียบเสมือนปลาทองที่ว่ายอยู่ในตู้กระจกใส ๆ ที่ทุกคนสามารถมองเห็นได้ เพราะฉะนั้นบางทีผู้ที่มีความสามารถไม่ชอบที่จะมาทำงานในบรรยากาศอย่างนั้น ผิดกับบริษัทซึ่งมีเงินเดือนสูงกว่าหรือเท่า ๆ กัน แต่ผู้จัดการเอกชนอาจจะได้เปรียบกว่าภาครัฐ ก็คือว่า เขาสามารถทำอะไรก็ได้โดยไม่ต้องรับผิดชอบต่อสาธารณะ คือ ไม่ต้องผ่านการตรวจสอบ

พิษณุ ครับ นี้ดูเหมือนกับว่าเรากลับไปอยู่ในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อเราลองมานึกเปรียบเทียบดูว่าปลัดกระทรวงนั้นเราจะต้องจ้างที่ปรึกษาชาวต่างประเทศ และปลัดกระทรวงการคลังด้วยสมัยหนึ่ง ท่าน ผอ. อภิชาติครับ ดูรูปโครงสร้างทั้งหมดแล้ว ผมเข้าใจดีว่า เป็นการไปดูงานในระยะเริ่มต้นเพื่อเตรียมเสนอให้กระทรวงพิจารณา สำหรับเรื่องนี้ในภาพรวมทั้งหมด ท่าน ผอ. คิดว่าอะไรที่เป็นจุดเด่นน่าสนใจ และถูกใจท่าน ผอ. มากที่สุด ที่จะนำมาใช้ในประเทศเราได้บ้าง

ผอ. อภิชาติ ครับ นับว่าเป็นคำถามที่ดีมากทีเดียว คือ อย่างนั้นครับ นิวซีแลนด์กับไทยมีข้อแตกต่างกันอยู่หลายเรื่องด้วยกัน ประการแรกก็คือประชากรของเขานั้นมีไม่มาก เพียงประมาณ 3 ล้านคนเศษเท่านั้น แต่ไทยเรามี 66 ล้านกว่าคน ผลประโยชน์ของชาติก็ต่างกัน ประการที่สอง ก็คือ วัฒนธรรมการทำงานที่ต่างกันเพราะนิวซีแลนด์เขามีวัฒนธรรมในการทำงานแบบตะวันตก

เพราะฉะนั้นการซื้อขายบริการ เขาจะคิดเป็นเงินทั้งหมด ในการที่จะให้บริการแก่ใครก็ตาม ให้บริการกับกระทรวงอื่น ๆ หรือสถานทูตให้บริการกับคณะผู้แทนที่มาประชุมจากเมืองหลวง เขาจะต้องคิดค่าบริการเพราะเป็นส่วนหนึ่งของ output budgeting สำหรับเรื่องนี้ก็คงจะเป็นเรื่องลำบากที่นำมาปรับใช้ในวัฒนธรรมแบบไทยที่เราคุ้นเคยกับเรื่องของการที่จะมีน้ำใจต่อกัน เกื้อกูลกัน อะไรต่าง ๆ เหล่านี้แต่นิวซีแลนด์นั้นไม่ได้เลย เขาคิดค่าบริการ ค่าเวลาได้ทุกอย่าง เรื่องนี้เราจะทำอย่างไรนิวซีแลนด์ได้หรือไม่ แต่อย่างไรก็ตามอีกหลายอย่างก็มีประโยชน์ อย่างเรื่อง การที่เรารู้จักวิธีเขียนออกมาว่า ผลผลิตของกระทรวงการต่างประเทศควรจะเป็นอย่างไร เป้าหมายแผนงานควรจะเป็นอย่างไร สิ่งเหล่านี้ผมคิดว่าเป็นประโยชน์ที่น่าจะนำเอามาประยุกต์ใช้ได้ การปฏิรูปทั้งหมดนี้ ควรจะทำความเข้าใจไปในกรอบใหญ่ แต่ถ้าจะไปยกของเขามาแล้วก็ใช้ในประเทศไทยนั้น ผมคิดว่าทำไม่ได้ ถ้าคิดว่าจะทำ ผมว่าในกรอบภาพรวมของรัฐ การกำหนดระเบียบการเงิน การคลัง อะไรต่าง ๆ นั้น มันจะต้องเปลี่ยนไป ถ้าเราจะเอา output budgeting มาใช้เราจะต้องให้อิสระแก่ผู้บริหารกระทรวง ให้เขาสามารถกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ทั้งภายในประเทศไทยเอง และในต่างประเทศที่เรามีผู้แทนอยู่ แต่ในขณะเดียวกัน สิ่งที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่งที่เราต้องนำมาใช้ด้วยก็คือ ระบบการวัดผล ระบบรายงานและการตรวจสอบ การตรวจสอบมีทั้งการตรวจสอบบัญชี และการตรวจราชการในแง่ที่ว่า การปฏิบัติงานในที่ต่าง ๆ นั้น เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ มีการเสนอแนะข้อแก้ไขอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ หรือหาตัวอย่างของสถานที่ หรือสำนักงานในต่างประเทศที่ทำได้ดี เอามาเป็นตัวอย่างใช้ในที่อื่น ๆ อย่างนี้เป็นต้น สิ่งนี้ผมคิดว่าน่าจะนำเอามาปรับใช้ แล้วก็เรื่องบุคลากรของเราที่เหมือนกัน ที่ท่าน ผอ. ชีรกุล พุดไว้นิดหนึ่งในส่วนของการเลือกปลัด แต่ผมคิดว่าในเรื่องการพัฒนาบุคลากรของเรานั้น หลายเรื่องผมคิดว่านำมาใช้ได้เพราะว่า มันจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาบุคลากรของเราให้มีคุณภาพ ไม่ว่าจะส่งไปฝึกอบรมคอร์สต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นคอร์สด้านการบริหารที่ดี ทางด้านภาษาก็ดี หรือการที่ส่งคนไปประจำอยู่ที่รัฐสภาบางประเทศที่มีความสำคัญ เช่นที่รัฐสภาประเทศญี่ปุ่นไปอยู่สัก 3 เดือน ไปศึกษาดูว่าที่ประเทศญี่ปุ่นนั้นเขาออกกฎหมายกันอย่างไร พอเรารู้อย่างลึกซึ้ง

อย่างนี้แล้ว โอกาสที่เราจะรักษาผลประโยชน์ หรือส่งเสริมผลประโยชน์เมื่อ บุคคลนั้นกลับมาถ่ายทอดในกระทรวงก็ดี หรือไปประจำการที่นั่น ก็จะมีโอกาส ได้มากขึ้น อย่างนี้เป็นต้น ที่ผมเชื่อว่าระบบการพัฒนาบุคลากรของเขานั้นใช้ได้

พิษณุ สำหรับวันนี้เวลาหมดพอดี ผมเองพยายามจะหาโอกาสนำเอาสาระอย่างนี้มาเสนอในโอกาสต่าง ๆ จะพยายามเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องในกิจการ งานของกระทรวงการต่างประเทศในด้านต่าง ๆ มาคุยกัน เท่าที่จะทำได้ เพื่อว่าเป็นการเผยแพร่สาระที่นำรู้และแนวทางต่าง ๆ ที่กระทรวงการต่างประเทศ ดำเนินการอยู่ให้ผู้ฟังได้รับทราบถือว่าเป็นบริการที่ทางกระทรวงการต่างประเทศ นำมาเผยแพร่ในยุคข่าวสารไร้พรมแดนนะครับ...□

รายการพิเศษ ดำเนินรายการโดย พิษณุ จันทรวีทัน
ออกอากาศทางวิทยุสราญรมย์ วันพุธที่ 28 กรกฎาคม 2542

ชวนหัวสมัยคุณปู่

พลทหารผู้บาดเจ็บอยู่ ณ โรงพยาบาล ขณะที่ นายแพทย์ตรวจเขาเสร็จสรรพแล้ว, เขาจึงถามว่า :

“คุณหมอครับ. เมื่อหายแล้วผมจะติดจะเข้าได้ไหมครับ?”

นายแพทย์ : “อ้อ, ติดได้ดีทีเดียว.”

พลทหาร : ฮือ, ยังงั้นๆครับ, ก็ดีนะซิ. ผมไม่เคยติดจะเข้าเลยทีเดียวดังแต่เกิดมา.”

จากหนังสือ “ดุสิตสมิต” พ.ศ. 2462

จดหมายจากผู้ฟัง

“.....รายการของคุณพิษณุ “รอบบ้านเรา” ปัจจุบันนี้ดีขึ้น รับฟังได้แจ่มแจ้งดีกว่าเก่าแน่ครับ รายการก็มีสาระประโยชน์น่าฟังเช่นเคย....คิดว่าคนไทยทั่วทั้งประเทศคงภูมิใจที่มีสถานีวิทยุของกระทรวงการต่างประเทศมาบริการอย่างมีสาระดี ๆ อย่างนี้.....”

(คำ นිරชัย แขวงสะหวันนะเขต ประเทศลาว)

“.....เมื่อก่อนผมไม่ทราบว่างานของกระทรวงการต่างประเทศมีหน้าที่อย่างไรบ้าง เมื่อผมได้ฟังรายการวิทยุทำให้ผมรู้ว่างานของกระทรวงการต่างประเทศมีมากมายเกินกว่าที่ผมคิด”

(สิทธิภาพ หอมสมบัติ หนองคาย)

“.....ผมอยู่ทางสิงคโปร์ ได้ฟังเป็นประจำ ฉบับนี้เป็นฉบับที่ 2 แล้ว รับฟังชัดเจนดีถึงผมจะอยู่ห่างไกลบ้านผมก็ติดตามข่าวสารบ้านเราอยู่ตลอดเวลา.....”

(สาริต ศรีสงคราม

Kok Kiat Engineering & Trading, Singapore)

ภาพชุด
กระทรวงการต่างประเทศ

ศิลปวัฒนธรรม

ไม้มงคล

สุวรรณา พงษ์สมุทร

มนุษย์ในสมัยคนโบราณอยู่ใกล้ชิดและมีความผูกพันกับพืชหรือต้นไม้มาก เนื่องจากปัจจัยที่สำคัญในการดำรงชีวิต ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ล้วนแล้วเป็นผลผลิตจากพืชหรือต้นไม้ทั้งสิ้น ต้นไม้จึงมีคุณต่อชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง แต่ในขณะเดียวกันต้นไม้ก็อาจให้โทษแก่มนุษย์ได้ด้วย อาจจะเป็นด้วยพิษที่มีอยู่ในต้นไม้ตามธรรมชาติ หรืออาจจะเป็นเพราะองค์ประกอบอื่น ๆ มนุษย์จึงต้องระมัดระวัง และสร้างกฎเกณฑ์ในการนำต้นไม้มาใช้ประโยชน์ มีการสร้างคติความเชื่อว่าต้นไม้จะมีนางไม้หรือ

รุกขเทวดาสังสถิตอยู่ หากปฏิบัติดีก็จะได้รับการปกป้องรักษา ให้อยู่เย็นเป็นสุข หากไม่สักการบูชาหรือลบหลู่ก็จะเกิดภัย พิบัติแก่ตนและครอบครัวได้ ชาวไทยทุกภาคในสมัยโบราณจะ มีความเชื่อเช่นนี้ จึงไม่ตัดต้นไม้ใหญ่ หากจำเป็นต้องตัด ก็ ต้องทำพิธีบวงสรวงขอขมาก่อน เพื่อให้นางไม้หรือรุกขเทวดา ย้ายที่สถิต และไม่ถือโทษโกรธเคืองเอา ดังเช่น ในชนบท บางแห่ง จะมีต้นไม้ใหญ่เป็นศูนย์กลางของหมู่บ้าน ถือเป็นไม้ มงคลของชุมชน มีการสร้างศาลและจัดพิธีบวงสรวงกันทุกปี ต้นไม้ใหญ่นี้จะไม่มีการโค่นล้มตัดทิ้ง หมู่บ้านแห่งหนึ่งในจังหวัด สงขลา เชื่อว่ามีนางไม้สถิตอยู่ที่ต้นไม้ใหญ่หน้าวัด ผู้ที่มี ปัญหาเดือดร้อนมักจะมาบนบานขอให้นางไม้ช่วย หากสำเร็จ จะต้องแก้บนโดยการจัดพิธีแต่งงานกับนางไม้ หากเป็นหญิงก็ อาจแก้บนโดยการแต่งตัวเป็นชายแล้วเข้าพิธี บางครอบครัว เลื่อมใสมาก ถึงกับฝากตัวเป็นลูกหลานของนางไม้ และเมื่อ ฝากตัวแล้ว ก็มีธรรมเนียมว่าบุตรชายคนโตของตระกูลจะต้อง เข้าพิธีแต่งงานกับนางไม้ก่อนบวช และบุตรชายคนโตของผู้ นั้นจะต้องเข้าแต่งงานต่อไปสืบทอดตลอดสายสกุล หรือในภาค อีสาน ก็มีประเพณีนิยมเกี่ยวกับการบูชาพญาไม้ คือเมื่อถึง สงกรานต์ซึ่งถือเป็นการเริ่มต้นปีใหม่ ในสมัยก่อน โหระจะ ทำนายว่าปีนั้นๆ ไม้อะไรเป็นพญาไม้ คือเป็นไม้ที่เป็นสิริมงคล ต่อชีวิต และราษฎรก็จะพากันไปถากเปลือกหรือตัดกิ่งก้าน ของต้นไม้นั้นมาแช่ไว้อาบไว้กิน ถือกันว่าจะช่วยให้หายจาก

โรคภัยไข้เจ็บทั้งหลาย

ในเวลาต่อมา ต้นไม้ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของพิธีที่ทำ ขึ้นเพื่อเป็นสิริมงคลต่อการดำรงชีวิตของคนไทย ต้นไม้เหล่านี้ เรียกว่าไม้มงคล ซึ่งมีตั้งแต่ไม้ยืนต้นไปจนถึงวัชพืช โดย จำแนกความเป็นมงคล ดังนี้

1. มีชื่อเป็นมงคล เช่น ใบเงิน ใบทอง ใบนาถ ทับทิม เป็นต้น
2. ชื่อมีความหมายเป็นมงคล หรือมีเสียงพ้องกับคำที่มีความหมายเป็นมงคล เช่น ยอ มะขาม มะยม สัก พยุง (พะยุง) ชัยพฤกษ์ ราชพฤกษ์ เป็นต้น
3. มีประวัติที่เป็นมงคล เช่นเป็นไม้ที่เกี่ยวข้องกับพุทธ ศาสนา เช่น บัว ต้นโพ ต้นสาละ กล้วยาคา กล้วยาแพรก ฯลฯ
4. มีคุณสมบัติ สรรพคุณ เป็นประโยชน์ และเป็นมงคล
  - เป็นอาหาร หมายถึงความเจริญงอกงาม ความ อุดมสมบูรณ์ เช่น ถั่ว งา ข้าวเปลือก กล้าย อ้อย มะพร้าว ฯลฯ
  - มีสรรพคุณเป็นยารักษาโรค เช่น ส้มป่อย สะเดา สมอ มะกรูด ฯลฯ
  - มีกลิ่นหอม เช่น ดอกมะลิ ดอกพุด ดอกจันทน์ เป็นต้น
  - มีสีเป็นมงคล คือเป็นไม้ดอกที่มีสีถูกโฉลกตาม วันที่ประกอบพิธี เช่น ดาวเรืองสีเหลือง กุหลาบสีแดง ฯลฯไม้มงคลได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของ

คนไทยเรา ในส่วนของสามัญชนทั่วไปนั้น ได้แก่ การเกิด การ
ทำขวัญ การสืบชะตา การแต่งงาน การสร้างบ้านเรือน เป็นต้น
และในส่วนของบ้านเมืองหรือพระราชพิธี ได้แก่ พระราชพิธี
บรมราชาภิเษก พระราชพิธีโสกันต์ การสร้างหลักเมือง เป็นต้น

ไม้มงคลที่จะนำมาเล่าสู่กันฟังนั้นจะเป็นไม้ที่เกี่ยวข้อง
กับการก่อสร้างอาคารสถานที่ทำการของรัฐบาล ศาสนสถาน
หรืออาคารที่ทำการของสำนักงานเอกชน และไม้ที่เกี่ยวข้อง
กับพุทธศาสนา

ไม้มงคลที่ใช้ในการก่อสร้างอาคารราชการ และศาสนสถาน

คนไทยเราไม่ได้สร้างบ้านกันอย่างทันทีทันใด มักมี
พิธีกรรมบางอย่างเพื่อสร้างขวัญหรือสิริมงคลแก่เจ้าบ้านและผู้
อาศัย เช่น ทางภาคเหนือ จะมีพิธี ยกเสามงคล หรือเสาพญา
และเสานาง โดยเจ้าบ้านจะต้องหาเพื่อนบ้านที่มีชื่อ แก้ว คำ
หรือทอง เงิน มัน แก่น มาช่วยหามและยกเสาลงหลุม ก่อน
การยกเสาหลุม ก็ต้องมีการนำเพชรพลอยจินดา เครื่องทอง
เครื่องเงินซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของทรัพย์สินเงินทองมาฝังไว้ที่หลุม
หากไม่มี ก็ใช้ใบไม้ที่มีชื่อเป็นมงคล เช่น ใบขนุน ใบพิกุล (ใบ
แก้ว) มารองกันหลุมก่อน เพื่อเป็นคิดว่าจะได้ช่วยคำหนุน
จุนเจือให้เรือนที่สร้างขึ้นมั่นคงแข็งแรงและผู้อยู่อาศัยมีฐานะมั่นคง
มีความเจริญรุ่งเรือง ในการดำเนินชีวิต เรียกทำนองเงินๆ ทองๆ
เช่น ใบเงิน ใบทอง แขนกก็ได้

ในทำนองเดียวกันในการก่อสร้างอาคารที่ทำการราชการ
ศาสนสถาน หรือสำนักงานเอกชน จะมีพิธีวางศิลาฤกษ์ ซึ่ง
นอกเหนือจากแผ่นศิลาฤกษ์หินอ่อน ขนาด 8 x 12 นิ้ว จารึก
ดวงฤกษ์ 1 แผ่นแล้ว ก็มีแผ่นอิฐทอง เงิน และนาก อย่างละ 3
แผ่น ตลับทำด้วยไม้จันทร์ภายในบรรจุพลอยนพเก้า นอกจากนี้
ยังต้องใช้ไม้มงคล 9 ชนิด โดยตอกเวียนทักษิณาวรรตเป็น
วงกลมที่กันหลุมฤกษ์ ซึ่งจะใช้เป็นทิวางศิลาฤกษ์ เริ่มจาก
ทองกลาง ไล่สี่สูก กันเกรา ทรงบาดาล สัก พะยุง ราชพฤกษ์
ชัยพฤกษ์ โดยวางไม้ขนุนอยู่ตรงกลาง และไม้เหล่านี้อาจจะลง
อักขระขอม ที่เรียกกันว่าหัวใจพระอิติปิโส ได้แก่ อะ สัง วิ สุ โล
ปุ สะ พุ ภา ลงบนท่อนไม้ชนิดละอักขระ พร้อมทั้งปิดทองทั้ง
9 ท่อน ไม้มงคลทั้ง 9 ชนิดนี้ ล้วนแล้วแต่มีความหมายที่แตก
ต่างกันไป ดังนี้

ไม้ทองกลาง

สื่อความหมายถึงเงินทอง ในศาสนาพราหมณ์ ทองกลาง
ถือเป็นไม้ของเทพเจ้า ไบย้อย 3 ไบเป็นเครื่องหมายของพระผู้
เป็นเจ้าทั้ง 3 องค์ ไบกลางหมายถึง พระวิษณุ ไบซ้ายได้แก่
พระศิวะ และไบขวาได้แก่พระพรหม คนโบราณเชื่อกันว่า หาก
จะให้ต้นทองกลางออกดอก จะต้องให้หญิงสาวไปพุดหวาน ๆ
ด้วย

ไม้ไผ่สีสุก

หมายถึงความสุข เป็นไม้ที่พบทั่วไปและมีมากในภาคกลางและภาคใต้ เป็นไม้ที่ชอบแสงสว่างมาก ชาวบ้านนิยมปลูกไว้ริมแม่น้ำลำคลองเพื่อป้องกันตลิ่งพัง หรือปลูกไว้รอบบ้านเพื่อเป็นรั้วกันขโมย กันลม

ในบางท้องถิ่นเชื่อว่า ในการปลูกต้นไม้สีสุก ต้องให้คนแก่หรือคนสูงอายุปลูกถึงจะดี คนหนุ่มสาวห้ามปลูก เพราะถือว่าลำต้นไม้ใช้เป็นคานสำหรับหามโลงใส่ศพไปเผาหรือฝังที่ป่าช้า หากคนอ่อนอายุปลูก จะทำให้อายุสั้น พอไม้โตได้ขนาด จะเป็นเหตุให้คนปลูกตาย และไม้ที่ปลูกไว้นั้นจะถูกตัดมาเป็นไม้หามโลงของคนปลูกพอดี ส่วนคนแก่ปลูก พอไม้โตได้ขนาด ก็อาจจะหมดอายุขัยไปเองเสียก่อน จึงไม่ให้โทษ นอกจากนี้ยังเชื่อว่าเมื่อไม้ดอกจะเป็นกลางร้าย เพราะธรรมชาติของไผ่นั้น ไม่ค่อยมีใครเห็นดอก เมื่อมีดอก ดอกจะแห้งแล้วต้นตาย เรียกว่า “ไผ่ตายขุย” จึงถือกันว่า ไผ่บ้านใครออกดอก มักจะเกิดกลางร้ายกับครอบครัวนั้น ต้องทำบุญสะเดาะเคราะห์กัน ปัจจุบันในชนบทก็ยังคงเชื่อกันอยู่

ไม้กันเกรา

สื่อความหมายถึงเครื่องป้องกันอันตราย มีอีกชื่อหนึ่งคือตำเสา หรือท่าเสา ซึ่งอาจหมายถึงทำให้เสาเรือนมั่นคง เป็นไม้ยืนต้นสูงประมาณ 25 เมตร เปลือกสีน้ำตาลเข้มและเป็น

ร่องลึก ใบดกหนาทึบ สีเขียวแก่เป็นมัน ดอกสีเหลืองอมแสด กลีบเชื่อมกันเป็นรูปแฉก มีกลิ่นหอมระรื่นตลอด 7 วัน หลังจากนั้น จะมีกลิ่นเหม็น เนื้อไม้มีสีเหลืองอ่อน เส้นตรง เนื้อละเอียด เหนียว แข็ง ทนทาน ใช้ในการก่อสร้าง แก่นมีรสฝาด ใช้เข้ายาบำรุงธาตุ แหน่น้ำอก เปลือกใช้บำรุงโลหิต ผิวหนังพุพอง

ไม้ทรงบาดาล

หมายถึงความมั่นคง หรือมีความหมายว่าเมื่อปลูกบ้านแล้ว บ้านมั่นคง แข็งแรง คือสามารถตั้งได้ในดินที่ฝั่งเสาลึกลงไปไม่ทรุดเอียง บางตำรากล่าวว่า เครื่องป้องกันภัยอันตรายจากไม้กันเกราจะเกิดขึ้นได้ ก็ต้องอาศัยการดลบันดาลให้เกิดมีเดชาณุภาพขึ้น ทรงบาดาลเป็นไม้พุ่มสูง 3-5 เมตร ออกดอกตลอดปี ดอกสีเหลืองออกตามซอกใบและปลายกิ่ง ชอบแดดจัด

ไม้สัก

หมายถึงความศักดิ์สิทธิ์สมความปรารถนา ความมีศักดิ์ศรี ความมีเกียรติ เป็นไม้ต้นผลัดใบ สูงตั้งแต่ 20 เมตรขึ้นไป เนื้อไม้มีลายสวยงามแข็งแรงทนทาน เลื่อย ฝ่า ไสกบ ตกแต่ง และชักเงาได้ง่าย ใช้ทำเครื่องเรือน และในการก่อสร้างบ้านเรือน ปลูก มอด ไม่ชอบทำลาย

ไม้พะยุง

มีชื่อเรียกอีกว่า ขะยุง แดงจิ้น หรือประตูเสน มีความ

หมายถึงการพยุฐานะความศักดิ์สิทธิ์ และศักดิ์ศรี ให้มั่นคงถาวรตลอดไป พะยุงเป็นไม้ผลัดใบขนาดใหญ่ เปลือกสีเทาเรียบ เรือนยอดทรงกลมหรือรูปไข่ ใบประกอบรูปขนนก ขึ้นในป่าดิบแล้ง และป่าเบญจพรรณขึ้นทั่ว ๆ ไป ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออก เนื้อไม้มีสีแดงอมม่วง ถึงแดงเลือดหมูแก่ เนื้อละเอียด แข็งแรง ทนทาน ชัดและชักเงาได้ดี มีน้ำมันในตัว ใช้ทำเครื่องเรือน เครื่องใช้ต่าง ๆ หรือแกะสลักหรือทำเครื่องดนตรี

ราชพฤกษ์

หมายถึงความเป็นใหญ่ และมีอำนาจวาสนา

ชัยพฤกษ์

หมายถึงการมีโชคชัย ชัยชนะ

ชัยพฤกษ์เป็นไม้ที่ได้รับการยอมรับมาแต่โบราณว่าเป็นไม้ที่มีคุณค่าสูง เป็นไม้มงคลนาม ชาวไทยแต่เดิมใช้ไม้ชัยพฤกษ์ในพิธีสำคัญ ๆ ได้แก่ พิธีลงหลักเมืองก็จะใช้เสาแก่นของชัยพฤกษ์ ยอดตรงชัยเฉลิมพลของกองทัพ และคทาจอมพลก็ใช้แก่นชัยพฤกษ์เช่นกัน ฝักชัยพฤกษ์ยังใช้เป็นยาสมุนไพรที่มีค่ายิ่งตามตำราแผนโบราณ

ชัยพฤกษ์และราชพฤกษ์เป็นที่ถกเถียงกันมาก บางตำร่าว่าเป็นคนละชนิดกัน บางตำราก็กล่าวว่าเป็นชนิดเดียวกันตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายว่า

ชัยพฤกษ์ ชื่อต้นไม้ขนาดย่อมชนิดหนึ่ง (*Cassia fistula*) ในวงศ์ *Leguminosae* ดอกสีเหลืองอ่อน ช่อดอกยาวห้อย ขณะมีดอก ไม่มีใบหรือใบน้อย มีตามป่าเบญจพรรณทั่วไป กิ่งหรือราชพฤกษ์ก็เรียก

ราชพฤกษ์ ชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่ง (*Cassia fistula*) ในวงศ์ *Leguminosae* ดอกเป็นช่อยาวสีเหลือง ฝักใช้ทำยาไทย กิ่งหรือชัยพฤกษ์ ก็เรียก

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 พิมพ์ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2530 ให้ความหมายว่า

ชัยพฤกษ์ (ให้ดูคำว่า กิ่ง)

กิ่ง ชื่อไม้ต้นชนิด (*Cassia fistula* Linn.) ในวงศ์ *Leguminosae* ขึ้นทั่วไปในป่าเบญจพรรณ ดอกสีเหลือง ช่อดอกยาวห้อย ขณะออกดอกไม่มีใบ หรือมีน้อย ฝักเรียบไม่มีขน ใช้ทำยาได้ ในภาคอีสาน แก่นใช้กินแทนหมากได้ ชัยพฤกษ์หรือลมแล้งก็เรียก

ราชพฤกษ์ ชื่อไม้ต้นชนิด *Cassia agnes* Brenan, *Cassia javanica* Linn., *Cassia nodosa* Ham. ในวงศ์ *Leguminosae* ดอกสีชมพู ฝักมีขนเล็กน้อย ใช้ทำยาได้ เฉพาะ 2 ชนิดหลังเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า กัลปพฤกษ์

อย่างไรก็ตาม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 พิมพ์ครั้งที่ 6 พ.ศ. 2539 กล่าววว่า

ชัยพฤกษ์ ๑ ชื่อไม้ต้นชนิด *Cassia agnes* Brenan ในวงศ์ *Leguminosae* ดอกสีชมพูเข้ม เมื่อกดอกไม่ทิ้งใบ ฝักมีขนเล็กน้อย ใช้ทำยาได้

ราชพฤกษ์ ชื่อไม้ต้นชนิด *Cassia fistula* Linn. ในวงศ์ *Leguminosae* เป็นไม้ต้น ดอกสีเหลือง ฝักสีดำเกลี้ยง ใช้ทำยาได้ กุน หรือ ลมแล้ง ก็เรียก

หนังสือพรรณไม้แห่งประเทศไทย (ชื่อพฤกษศาสตร์ - ชื่อพื้นเมือง) ของศาสตราจารย์ ดร. เต็ม สมิตินันท์ กล่าวว่า *Cassia fistula* Linn เรียกว่า ชัยพฤกษ์ กุน ราชพฤกษ์ ลมแล้ง Golden Shower, Indian Laburnum, Pudding-pine Tree

หนังสือชื่อพรรณไม้ในเมืองไทยของ ดร. สะอาด บุญเกิด กล่าวว่า ชัยพฤกษ์ *Cassia fistula* Linn. ทางเหนือเรียก กุน ลมแล้ง ทางใต้เรียกราชพฤกษ์ Golden Shower, Indian Laburnum, Pudding-pine Tree

ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 21 มกราคม 2507 รัับทราบให้กำหนดเอาต้นราชพฤกษ์หรือชัยพฤกษ์ หรือกุน เป็นต้นไม้ประจำชาติ สำหรับสัตว์ให้กำหนดเอาช้างเผือกเป็นสัตว์ประจำชาติ

หนังสือสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เล่ม 5 กล่าวว่า กุน หรือชัยพฤกษ์ (*Cassia fistula*) เป็นไม้ต้นผลัดใบ สูง 5-20 เมตร ดอกสีเหลือง ช่อยาว ขึ้นในป่าเบญจพรรณแล้ง ส่วน

ราชพฤกษ์ (*Cassia javanica*) เป็นไม้ต้นไม่ผลัดใบ สูง 10-15 เมตร ดอกสีชมพู ขึ้นในป่าดิบแล้งในภาคเหนือและป่าดิบเขา

ข้อมูลจากแผ่น CD เรื่อง พรรณไม้ในสวนหลวง ร. 9 (ปรับปรุงใหม่) ให้ความหมายต้นราชพฤกษ์ ไว้ว่า *Cassia fistula* L. ชื่อสามัญ Golden Shower ไม้ต้นขนาดกลาง สูง 10 - 15 เมตร ดอกสีเหลืองสด มีชื่ออื่นที่เรียกว่าชัยพฤกษ์ เนื่องจากใช้ไม้เนื้อในพิธีลงเสาหลักเมือง และอื่นๆ ต้นไม้ที่เรียกว่าชัยพฤกษ์ ที่มีดอกสีชมพูนั้น เป็นไม้ต่างประเทศที่เรียกกันมานานแล้ว นอกจากนั้น กุน หรือลมแล้ง ก็เรียก

จากหนังสือไม้ดอกไม้ประดับ จัดทำโดยคณะอนุกรรมการจัดทำหนังสือไม้ดอกไม้ประดับเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเจริญพระชนมายุครบ 5 รอบ กล่าวว่า ไม้ราชพฤกษ์ *Cassia fistula* Linn. ดอกสีเหลือง ชื่ออื่นๆ ว่า ลมแล้ง ส่วนชัยพฤกษ์ *Cassia javanica* Linn. ดอกเมื่อเริ่มบานสีชมพู แล้วเปลี่ยนเป็นสีแดงเข้ม ถึงแดงปนน้ำตาล

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าบางแห่งก็ว่าต้นชัยพฤกษ์ และต้นราชพฤกษ์ เป็นชนิดเดียวกัน บางแห่งก็ว่า เป็นคนละชนิด ดังนั้น ในการจัดเตรียมไม้ประกอบพิธี ก็ควรเตรียมไม้ที่มีทั้งดอกสีเหลือง และดอกสีชมพู ซึ่งต่างก็เป็นไม้มงคลนามทั้งสิ้น

ไม้ขนุน

ในความหมายแห่งพิธีกรรมและความเชื่อดั้งเดิม ขนุนจัดเป็นไม้มงคลที่จะหนุนฐานะที่มีอยู่แล้ว ไม่ให้ลดถอยลง ให้มีแต่ความอุดมหนุนเพิ่มพูนยิ่งๆขึ้นไป ทำอะไรจะมีผู้ให้การสนับสนุน ขนุนเป็นไม้ต้นขนาดใหญ่ สูง 15-30 เมตร ลำต้นและกิ่งเมื่อมีบาดแผล มียางสีขาวข้นคล้ายน้ำมันไหล ดอกตัวผู้และดอกตัวเมียแยกกันคนละดอกบนต้นเดียวกัน ดอกตัวผู้เรียกว่า “สา” มักออกตามปลายกิ่ง ดอกตัวเมียจะออกตามกิ่งใหญ่ เนื้อขนุนที่เรารับประทานเป็นส่วนที่เจริญมาจากกลีบดอก ส่วนซึ่งคือกลีบเลี้ยง

นอกจากใช้เป็นอาหารแล้ว เนื้อไม้ขนุนยังใช้ทำพื้นเรือนและสิ่งก่อสร้าง ครก หวี เครื่องดนตรี พวงระนาด รำมะนา โทน รากและแก่นให้สีเหลือง ถึงเหลืองอมน้ำตาล ใช้ย้อมผ้าและแพรไหม รากนำมาปรุงเป็นยาแก้ท้องร่วง แก้ไข้ ใบเผาไฟกับขี้ข้าวโพดให้ดำเป็นถ่าน แล้วใส่รวมกับก้นกะลามะพร้าว ขูด โรยรักษาบาดแผล

มีอีกตำราหนึ่งกล่าวว่า ไม้มงคล 9 ชนิด ได้แก่ ไม้ราชพฤกษ์ หรือชัยพฤกษ์ ไม้กัลปพฤกษ์ ไม้ทองหลวง ไม้ใผ่-สีสุก ไม้กันเกรา ไม้ทรงบาดาล ไม้สัก ไม้พะยูน และไม้ขนุน

สำหรับไม้กัลปพฤกษ์ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 พิมพ์ครั้งที่ 6 พ.ศ. 2539 กล่าวว่า

กัลปพฤกษ์ ๑ ต้นไม้ที่เชื่อกันว่าให้ผลสำเร็จตามความ

ปรารภนา

กัลปพฤกษ์ ๒ ชื่อไม้ต้นหลายชนิด ในสกุล Cassia วงศ์ Leguminosae ดอกสีชมพู เช่นชนิด C. bakeriana Craib เป็นไม้ต้นขนาดกลาง มีมากทางภาคอีสานและภาคเหนือ พุ่มใบแบนกว้าง ดอกสีชมพูอ่อน ออกเป็นช่อในระหว่างกิ่งใบหรือผลิใบใหม่ ฝักมีขนนุ่ม ส่วนชนิด C. nodosa Ham. และชนิด C. javanica Linn. นั้นคล้ายชนิดแรกแต่ดอกเล็กกว่า ในระหว่างออกดอก ไม้กิ่งใบ มีมากทางภาคตะวันออกและภาคใต้ ฝักใช้ทำยาได้

สำหรับชื่อสามัญภาษาอังกฤษของกัลปพฤกษ์คือ Wishing Tree

ไม้มงคลทั้ง 9 ชนิดนี้ หากจะปลูกไว้เป็นไม้มงคลยืนต้นรอบบริเวณอาคาร หรือบ้านเรือน ก็น่าจะเป็นมงคลยิ่งกว่า เพราะนอกจากจะได้ร่มเงาจากต้นไม้เหล่านี้แล้ว บางชนิดมีดอกสวยงาม บางชนิดเนื้อไม้ใช้ประโยชน์ได้ บางชนิดใช้เป็นอาหารได้ นอกจากนี้ ยังช่วยให้สิ่งแวดล้อมดีขึ้นอีกด้วย...□

จดหมายจากผู้ฟัง

“..... ขอชมทุกๆ รายการของภาคเช้าที่จัดให้กับผู้รับฟัง ถึงเวลาแล้วจะต้องหมุนคลื่นวิทยุมายังช่องของวิทยุสุราษฎร์ธานีให้ได้ มิฉะนั้นก็เปรียบเสมือนจะตกรถเมื่อได้เวลาที่ต้องขึ้นรถเพื่อไปศึกษาหาความรู้ หากไม่ทันไม่ได้เรียนรู้ หรือขาดเรียนไป.....”

(สุรัตน์ วัฒนโกศัย แพร่)

“.....กระผมทำงานเป็นพนักงานวิทยุเรือฝึกประมง M.V. SEAFDEC ของศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำงานบริเวณทะเลอันดามัน และออกไปมหาสมุทรอินเดียคลื่นวิทยุของสถานีท่านรับฟังได้ช่วงเย็นถึงกลางคืน..... รายการมีประโยชน์ต่อผู้ฟังมากๆ.....”

(พ.จ.อ. บุญเกิด พวงดี
ศูนย์พัฒนาการประมงฯ สมุทรปราการ)

ทัศนะ

การเมืองในอีก

75 ปีข้างหน้า

ศ. ดร. ชัยอนันต์ สมุทวณิช
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

การเมืองเป็นเรื่องของการจัดการแบ่งสรรปันส่วนสิ่งที่คนให้คุณค่าซึ่งมีอยู่อย่างจำกัด ในปัจจุบันของดีในโลกนี้ยังกระจุกตัวอยู่กับคนกลุ่มเล็กบางกลุ่มในบาง

บริษัทมงคลได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่าง ๆ รวม 8 คนเสนอทัศนะเกี่ยวกับอนาคตในอีก 75 ปีข้างหน้า เพื่อเปิดวิสัยทัศน์แก่สาธารณชนเนื่องในโอกาสครบรอบ 75 ปี ของ ปากการุ่นไมซ์เตอร์สตูด และลงพิมพ์ในหนังสือต่าง ๆ ช่วงเดือนกรกฎาคม ถึง กันยายน 2542

หนังสือวิทยุสุราษฎร์ เห็นว่า ทัศนะดังกล่าวน่าสนใจ จึงได้ขออนุญาตบริษัทมงคลนำข้อเขียนทั้งหมดมาลงรวมกันไว้ในหนังสือวิทยุสุราษฎร์เล่มนี้

ประเทศ ไม่ได้กระจายตัวออก ดังนั้นอีก 75 ปีข้างหน้า หากยังไม่มี การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการกระจุกตัวของทรัพยากร ประชากรที่เพิ่มมากขึ้น ก็จะทำให้ความแตกต่างระหว่างกลุ่มคนและส่วนต่างๆ ของโลกมีมากขึ้น ความขัดแย้งด้านการใช้ทรัพยากรก็จะมีมากขึ้นตามไปด้วย แต่จะไม่ได้อยู่ในรูปของการแย่งชิงพื้นที่โดยตรง หากจะเกิดการอพยพย้ายถิ่นจากแหล่งที่ผู้คนไม่สามารถมีชีวิตที่ดีขึ้นได้ ไปสู่สถานที่ที่มีโอกาสดีกว่า

เนื่องจากการสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์จะเป็นของธรรมดา ในชีวิตประจำวัน และประเด็นปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม จะมีมากมายหลากหลายตามกลุ่มคน ซึ่งในอนาคตจะรวมกลุ่มกันตามความสนใจร่วมกัน นอกเหนือไปจากการมีผลประโยชน์ร่วมกัน รัฐบาลในอีก 75 ปีข้างหน้า จึงจะไม่มีรัฐบาลเดียว หากประกอบด้วยรัฐบาลระดับชาติ มีหน้าที่จำกัดเฉพาะการดำเนินการระหว่างประเทศกับศูนย์ย่อยๆ มากมายหลายศูนย์ ทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ผู้มีผลประโยชน์ และความสนใจเฉพาะด้านลงมติผ่านทาง website โดย website เหล่านี้จะให้ข้อมูลข่าวสาร ภาพเหตุการณ์ การแสดงความคิดเห็นของฝ่ายต่างๆ อย่างรอบด้าน เพื่อให้ประชาชนผู้เกี่ยวข้องทำการตัดสินใจ อีก 75 ปี เราจะไม่มีรัฐสภา และรัฐบาลที่รวมศูนย์การปกครอง และไม่มีระบบการเลือกตั้งโดยตรงดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพราะประเด็นทางการเมือง

เมืองจะแตกแขนงไปมากจนไม่มีพรรคการเมืองใด หรือนักการเมืองคนใดที่จะอ้างการเป็นตัวแทนของคนทั้งหมดได้ เนื่องมาจากคอมพิวเตอร์ส่วนตัวจะถูกกลืน และมีใช้ในครัวเรือนส่วนใหญ่ รัฐบาลจึงจะมีสภาพเป็นเพียงผู้รวบรวมมติของประชาชนโดยตรงเท่านั้น และในกรณีนี้อาจมีหลายกลุ่ม เกิดความขัดแย้งกัน กลุ่มเหล่านั้นก็จะตกลงกันเอง เพราะกฎกติกาด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ที่เป็นหลักๆ จะสอดคล้องต้องกันทั้งโลก และแต่ละประเทศต้องยึดหลักนั้นปฏิบัติภาษาอังกฤษจะมีความสำคัญ ในฐานะที่เป็นภาษาเขียนและใช้เป็นภาษาสากลเฉพาะด้านการค้าและการเมือง

การเมืองในอีก 75 ปีข้างหน้า จะเป็นการต่อสู้เพื่อรักษา มรดกทางวัฒนธรรม เพราะกระแสโลกาภิวัตน์ที่กำลังขยายตัว อยู่ในเวลานี้ ได้ก่อให้เกิดกระบวนการกลมกลืนกันจนกลายเป็นลักษณะเฉพาะดั้งเดิมของชุมชนและเชื้อชาติมากขึ้น ประเด็นทางวัฒนธรรมจึงจะเป็นประเด็นสำคัญทางการเมือง การกิจหลักของรัฐบาลในอนาคตจะเป็นการดูแลความเดือดร้อนของผู้ด้อยโอกาส โดยกลุ่มคนผู้มีผลประโยชน์ และมีความสนใจร่วมกัน จะมีการดูแลกันเอง ไม่ต้องให้รัฐบาลเข้ามาเกี่ยวข้อง

พรรคการเมืองในอนาคตจะกลายเป็นกลุ่มเล็กๆ มากมายหลากหลาย มีบทบาทเพียงแหล่งประมวลข้อมูล ข่าวสาร และเสนอทางเลือกหลายๆ ทางให้กลุ่มแต่ละกลุ่มลงมติโดยตรงไม่ต้องผ่านตัวแทน นักการเมืองจะเปลี่ยนบทบาทเป็น

เสมือนนักการตลาด ทำหน้าที่แนะและเสนอทางเลือกต่างๆ
เท่านั้น คอมพิวเตอร์และโทรทัศน์จะรวมกันและมีช่องเฉพาะที่
ใช้เพื่อกิจกรรมทางการเมืองและการลงมติในประเด็นต่างๆ
การสื่อสารกับการเมืองจะสมานกันสนิท และคนแต่ละคน
สามารถเลือกเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ได้โดยตรง และจ่ายค่า
สมาชิกเพื่อให้มีสิทธิในการรับบริการต่างๆ จากหลายแหล่งไม่
ต้องพึ่งพารัฐบาล...□

ชวนหัวสมัยคุณปู่

นายผู้หญิงคนหนึ่งเห็นข่าวไปปลุกนายผู้ชาย
จึงถามว่า ‘เจ้าทำอะไร’
บ่าวตอบว่า ‘ผมจะปลุกนายผู้ชายขึ้น’ นายผู้หญิง
ถามว่า ‘ทำไม’ บ่าวตอบว่า ‘นายผู้ชายสั่งไว้ว่า ถ้า
นาฬิกาตี 4 ทุ่ม ให้เอายานอนหลับมาให้ท่านรับ
ประทาน’

จากหนังสือ ‘บางกอกไทมส์’ พ.ศ. 2438

ทัศนะ

แนวทางการลงทุนใน

75 ปีข้างหน้า

ของนักลงทุนรายย่อย

รศ.ดร.สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์
อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้เชี่ยวชาญด้านการเงิน การลงทุน และการตลาด

สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม
และธุรกิจ ในอีก 75 ปีข้างหน้าซึ่งจะมีผลเป็นตัว
กำหนดรูปแบบการลงทุนรายย่อยของคนไทย วิเคราะห์เป็น
ลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้คือ

1. สังคมไทยจะเปิดกว้างเชื่อมโยงกับสังคมโลกในทุกภูมิภาค ทำให้ธุรกิจไทยมีลักษณะเป็น “บริษัทข้ามชาติ” (Transactional Corporations) และมีลักษณะเป็น Global Corporations

2. ไทยจะมีความเชื่อมโยงผูกพันอย่างลึกซึ้งกับกลุ่มอาเซียนและกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออก ในกรอบของสหภาพทางเศรษฐกิจและการเงิน (Economic and Monetary Union)

3. พัฒนาการของระบบเศรษฐกิจแบบดิจิทัล (Digital Economy) นำไปสู่การกลมกลืนเข้ากับกรอบของสังคมโลก (Global Society) และมีการผสมผสาน “วัฒนธรรมไทย” เข้ากับ “วัฒนธรรมโลก”

4. อิทธิพลจากพัฒนาการของเทคโนโลยีพันธุกรรม (Genetic Technology) ส่งผลให้ประชากรไทยมีอายุเฉลี่ยยืนยาวมากขึ้น นอกจากนี้ ยังได้รับประโยชน์จากพัฒนาการในด้านเทคโนโลยีอวกาศจากประเทศมหาอำนาจ อันเป็นการเพิ่มความหลากหลายของประเภทของธุรกิจ

5. ธุรกิจไทยจะมีเครือข่ายครอบคลุมทั่วทุกจังหวัดในประเทศ และธุรกิจส่วนหนึ่งจะเป็นองค์ประกอบของธุรกิจที่เป็นเครือข่ายทั่วโลก

6. ธุรกิจไทยจำนวนมากจะมีการพัฒนาจนกลายเป็นธุรกิจข้ามชาติ (Transactional Corporations)

รูปแบบของการลงทุนใน 75 ปีข้างหน้า มีลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้คือ

ประการแรก ตลาดการเงินไทยจะเชื่อมโยงกับตลาดการเงินโลก (Global Network) และกลายเป็นส่วนหนึ่งของตลาดการเงินเอเชียตะวันออก (East Asia Financial Market) คือการมีเงินตรา กฎระเบียบและองค์กร ธุรสารทางการเงินและบริษัทที่จดทะเบียนร่วมกัน ซึ่งจะเปิดโอกาสให้นักลงทุนรายย่อยของไทยสามารถเลือกการลงทุนได้ทุกตลาดเสมือนหนึ่งเป็นตลาดเดียว

ประการที่สอง จะมีสินค้าหรือธุรสารทางการเงินที่จะเป็นโอกาสทางการลงทุนมากมายนับเป็นพันๆ บริษัทและแยกเป็นร้อยๆ ประเภท รูปแบบของการลงทุนจึงมีลักษณะหลากหลายและซับซ้อนโดยสามารถที่จะตอบสนองต่อความต้องการทั้งในรูปของผลตอบแทน (Return) และความเสี่ยง (Risk) ของนักลงทุนรายย่อยที่มีลักษณะของความเป็นส่วนตัว (Individualized) มากขึ้น

ประการที่สาม นักลงทุนรายย่อยของไทยในยุคดังกล่าวจะเป็นนักลงทุนที่มีข้อมูลอันทันสมัย โดยผ่านข่าวสารดิจิทัลและมีองค์ความรู้ในระดับสากล อันเป็นผลจากความจำเป็นในการปรับตัวเข้าสู่สังคมความรู้ (Knowledge Society) และพัฒนาการในการแข่งขันในระดับโลก (Global Competition)

ประการที่สี่ นักการเงินรุ่นใหม่จะทำหน้าที่เป็นวิศวกรทางการเงิน (Financial Engineer) ทำหน้าที่ในการประดิษฐ์ประดิษฐ์สินค้าทางการเงิน อีกส่วนหนึ่งจะเป็นผู้ป้อนข้อมูล (Information Provider) ทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมตลาดทั่วโลกเข้าด้วยกัน

และอีกส่วนหนึ่งจะทำหน้าที่เป็นนักการตลาด (Financial Marketing) ที่ให้ข้อมูลกับลูกค้า และชี้แนะช่วงจังหวะการลงทุน

ประการที่ห้า ตลาดหุ้นไทยจะประกอบด้วยสินค้าทางการเงินประเภทใหม่ๆ ซึ่งจะกลายเป็นหุ้น Blue Chips นอกจากนั้น ตลาดหุ้นไทยยังจะประกอบด้วยหุ้นของบริษัทไทยที่กลายเป็นบริษัทข้ามชาติโลก (Global Corporations)

ประการที่หก เกิดตราสารทางการเงินที่เป็นการผสมผสานระหว่างตราสารประเภทต่างๆ จนแยกไม่ออกนำไปสู่พัฒนาการของความมีเอกภาพเป็นตลาดการเงินเดียว

โดยสรุปอาจจะกล่าวได้ว่า รูปแบบของการลงทุนใน 75 ปีข้างหน้าของนักลงทุนรายย่อยไทย จะมีลักษณะสอดคล้องกันหรือใกล้เคียงกับรูปแบบของการลงทุนของนักลงทุนในระดับสากล เพราะในยุคดังกล่าวตลาดการเงินไทยจะมีความเชื่อมโยงกับตลาดการเงินโลก และจะกลายเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของตลาดการเงินเอเชียตะวันออก (East Asia Financial Market) นักลงทุนไทยในยุคนี้ว่ากันไปแล้วจะกลายเป็นนักลงทุนสากลโดยปริยาย เพราะการแยกแยะระหว่างการลงทุนภายในประเทศและการลงทุนระหว่างประเทศหมดไป อีกทั้งสินค้าทางการเงินที่จดทะเบียนอยู่ในตลาดก็จะเป็นประเภทเดียวกันเนื่องจากบูรณาการ (Integration) ของตลาดการเงินไทยในกรอบของโครงสร้างตลาดการเงินของโลกนั่นเอง...□

ทัศนะ

WHERE WILL WE BE IN THE

TWENTY-FIRST CENTURY?

DR.M.R. AKIN RABIBHADANA
FAMOUS SOCIAL ANTHROPOLOGIST

Twenty-first century Thai society will of course be linked to its historical roots in this century, but increasingly, it will be dominated by global trends. We are witnessing in the twentieth century a strong globalization process, which will continue well into the next century, supported by communications technology and increasing commercialization.

However, counterbalancing this globalization process is also an increasing trend in localization, local communities are becoming stronger and more self-assured. This newly found strength is an important part of the decentralization process and of the spread of participatory democracy.

Now, commercialization, which is the main motor behind the globalization process is based on a set of values different from those of communities. Accumulation, maximization of profit and impersonal relations constitute the essence of commercial relations. Equity, care and concern for others, as well as commitment to the common good are what sustain communal relationship.

These two trends will continue at the expense of the entity in the middle, namely the State Power will shift from the ruling cliques of the military and the bureaucrats to the business groups and the growing middle class. With the expected recovery from the current economic crisis, the economy will become more deeply dependent on foreign investors. The demands of the Thai businessmen, the middle class, and the foreign investors, together with the increasing assertiveness of the local communities may yet convert what was once an all-powerful State into a fair and universal regulating system, with full transparency and accountability

However, such a happy outcome is not assured. The drive of the business organizations for economic exploitation stands opposed to the need of local communities to conserve local resources, giving rise to serious conflicts. Guided by the traditional Thai values of moderation, compromise and flexibility, a reformed government can play a useful role to mediate such conflicts.

If all sides show sympathetic understanding and commitment to a peaceful solution of conflicts, Thailand will become, not a major military or economic power, but simply, a nicer place to live in. ...□

บ ท ก วี เธอใจร้าย

ถ้าฉันเหมือนดอกไม้...ก็ใกล้เฉา
กลีบลำพาท่างพับเป็นยับย้อย
สีม่วงหมองจางเจือไม่เหลือรอย
เกสรรอยเสรำซ้ำ...รอน้ำค้าง

เพราะถ้าเธอคือน้ำค้าง...จากกลางฟ้า
ยอมไม่เลือกเกลือกผลามาไม่สร้าง
จากดอกนี้ไปดอกนั้นผันแปรพลาจ
ฉันอ้างว้างรอแก้ว...เธอไม่มา

ถ้าฉันเหมือนเรือน้อยลอยหาฝั่ง
คลื่นประดังลมประเดทะเลบ้า
มีดแสนมีดไกลแสนไกลสุดสายตา
ยากหันหาฝ้างฝั่งตั้งค้ำนี้

เพราะถ้าเธอคือฝั่งหวังจอดเทียบ
ฝั่งก็เพียงเรือน้อยใหญ่เข้าไม่ถึง
มากโขดหินคมกล้านำพรันพริ้ง
จะหวังพึ่งฝั่งฝั่งอย่างไรกัน

ถ้าฉันคือคนเดินทางกลางป่าลึก
เมื่อยามตึกเดินคนเดียวเปล่าเปลี่ยวขวัญ
ไม่รู้เหนื่อรู้ได้ไปทั้งนั้น
จะพึ่งดาวก็แปรผันจนปัญญา

เพราะถ้าเธอคือดาวแสงพรราวไส
ก็อยู่ไกลเกินแรงแสงหา
ช้าลอยเลื่อนเคลื่อนล่องทั่วท้องฟ้า
ไม่คงเส้นคงวานำพาใคร

สถานะของเราเพียงเท่านี้
หวังให้ดีมีค่ากว่าไม่ได้
ฉันรักเธอจึงเป็นเรื่องเปลืองหัวใจ
เสมอมาเสมอไป...เธอใจร้าย

ดวงใจ รวีปริษา
2518

ทัศนะ

การพัฒนาของหนังสือพิมพ์ในอีก 75 ปีข้างหน้า

บุญเลิศ ช่างใหญ่
บรรณาธิการอาวุโส หนังสือพิมพ์มติชน

อีก 75 ปีข้างหน้า วงการหนังสือพิมพ์ของไทยจะเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปอย่างมาก กระทั่งอาจกล่าวได้ว่า ถ้าคนในยุคปัจจุบันมีชีวิตยืนยาวอยู่ไปถึงวันนั้นจะไม่เชื่อสายตาตัวเองว่า วงการหนังสือพิมพ์ของไทยพัฒนาก้าวหน้าล้ำยุคไปไกลโขถึงเพียงนี้ เมื่อย้อนกลับมาเปรียบเทียบกับอดีตปี 2542

นักอนาคตวิทยาและผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อมวลชนของสถาบันเทคโนโลยีแห่งแมสซาชูเซตส์ (เอ็มไอที) กำลังสร้างคอมพิวเตอร์และออกแบบซอฟต์แวร์ เพื่อสร้างหนังสือพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ ต่อไปก็จะได้เห็นหนังสือพิมพ์ออกมาในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ปรากฏบนจอคอมพิวเตอร์ เมื่อคอมพิวเตอร์มีพลังและก้าวหน้ามากขึ้น มนุษย์ย่อมสามารถค้นคว้าหาข้อมูลทั่วโลกเพื่อหาข่าวล่าสุดได้

หนังสือพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์จะมีเนื้อหาซ้อนเป็นชั้นๆ เช่น บทความจะอ่านได้จากจอโดยกดปุ่มเลื่อนข้อความไปเรื่อยๆ จะมีประเภทของรูปแบบและวิธีเรียกดูข่าวสารแตกต่างกันไป บทความหนึ่งอาจจะเป็นภาพวิดีโอหรือเปลี่ยนแปลงเป็นเสียงได้ด้วยการกดคำสั่งเพียงครั้งเดียว

คอมพิวเตอร์นี้จะป็นอุปกรณ์มหัศจรรย์ สามารถจดจำนิสัย รสนิยมและความสนใจของเจ้าของ แล้วจะติดต่อป้อนข่าวให้โดยอัตโนมัติ ไม่ต้องรอรับคำสั่งอีกต่อไป

นิโครลัส เนโกรปอนเต ผู้อำนวยการฝ่ายวิจัยด้านสื่อมวลชนของสถาบันเอ็มไอที กล่าวว่า ในอนาคตข่าวจะแทรกเข้าไปอยู่ในทุกๆ อย่าง เช่น มีไมโครชิปฝังอยู่ในสินค้าที่ซื้อขายกัน

ระบบข่าวสารยุคใหม่จะเป็นข้อมูลแบบ “ดิจิทัล” ซึ่งเป็นความก้าวหน้าที่รวดเร็วมากของคอมพิวเตอร์ส่วนตัว และการถ่ายทอดออกมาบนจอภาพ

ความก้าวหน้าของหนังสือพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์คงจะไม่จำกัดหรือผูกขาดอยู่เฉพาะในประเทศสหรัฐ อังกฤษ หรือประเทศที่เจริญทางด้านอุตสาหกรรมและสารสนเทศเท่านั้น หากแต่ประเทศอื่นๆ ในโลกโดยเฉพาะประเทศไทยที่เปิดค้าขายและรับวัฒนธรรมจากโลกภายนอกก็จะรับความทันสมัยก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเข้ามาใช้

แม้ว่าหนังสือพิมพ์ไทยในอีก 75 ปีข้างหน้าจะเป็นหนังสือพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งประชาชนดูได้จากคอมพิวเตอร์ ประหนึ่งว่า จอคอมพิวเตอร์เป็นแก้วสารพัดนึกจะเหมิตความอยากรู้ข้อมูลข่าวสารอะไรก็ได้ แต่อุตสาหกรรมสิ่งพิมพ์ก็เชื่อว่า จะพัฒนาไปไม่หยุดยั้งเช่นกัน

หนังสือพิมพ์ที่พิมพ์ด้วยกระดาษจากแทนพิมพ์อย่างดีมีประสิทธิภาพ พิมพ์ได้จำนวนมากในเวลาอันสั้น การคมนาคมขนส่งที่สะดวกรวดเร็ว จะทำให้ถึงมือผู้อ่านได้อย่างฉับพลันทันใจ แม้จะอยู่ไกลถึงเชียงราย หรือเกาะสมุย หรือจังหวัดยะลา หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในระดับจังหวัดหรือภูมิภาคจะมีบทบาทเข้าแทนที่หนังสือพิมพ์จากส่วนกลาง ขนาดของหนังสือพิมพ์จะเล็กลงเหลือเท่ากับแท็บลอยด์ เพื่อสะดวกในการพกพาและหยิบขึ้นอ่านในรถไฟ

อีก 75 ปีข้างหน้า สังคมไทยจะเป็นสังคมแห่งการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ อย่างกว้างขวาง การอ่านหนังสือพิมพ์จะเป็นกระบวนการเรียนรู้และเป็นเครื่องมือในการแก้ไข

ปัญหาของสังคมที่สำคัญ

หนังสือพิมพ์ไทยและอุตสาหกรรมสิ่งพิมพ์ไทยจะพัฒนาขยายตัวไปตามสภาพการเปลี่ยนของสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ภายใต้เงื่อนไขระบบทุนนิยมที่ก้าวสู่อุตสาหกรรมอย่างเต็มตัว ซึ่งทุกกลมหายใจล้วนมีแต่การต่อสู้แข่งขันเพื่อประโยชน์ของธุรกิจสิ่งพิมพ์และผลประโยชน์ของชาติซึ่งต้องเผชิญหน้ากับการต่อสู้แข่งขันทางการค้ากับโลกภายนอกอย่างเข้มข้นดุเดือดและทรูโหดที่สุด...□

ทัศนะ

Thai Telecommunications

in the Future Frame

Direk Charoenphol

The twenty-first Century is believed to be the Century of information and telecommunication technologies. Thailand will take opportunity to possess such technologies for her social and economic development. Thailand's information and telecommunication services shall be served with appropriate state-of-the-art technologies, having sufficient quantity, high efficiency, excellent quality

and just prices. These services will be supplied by many service providers under liberal competitive business and universal service. They will be well regulated by an independent National Regulator, employing international standard practices to obtain benefits for better quality of life of Thai people. In the twenty-first Century, Thailand will have capability in research and development of information technology and telecommunications to achieve Thai technologies, initiating development of information and telecommunication industries for the liberal business as well as a new major export, earning handsome revenue. All these expectations can be realized by joint effort, mutual understanding and committed dedication of all Thais. A such, Thailand should have information technology and telacommunications of the people, for the people and by the people. At the least, these visions and goals are as long and lofty as the ranges of the Alps and the peak of the Mont Blanc. ...□

ทัศนะ

บทบาทของผู้หญิงในรอบ

75 ปีข้างหน้า

อดาวัลลี วงศ์ศรีวงศ์
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพะเยา และ
ประธานมูลนิธิพัฒนาเยาวชนสตรีภาคเหนือ

จ ากวันนี้ไปอีก 75 ปีข้างหน้าเส้นทางชีวิตของผู้หญิงจะมีให้เลือกมากมาย เพราะสังคมจะให้ผู้หญิงได้มีบทบาทมากขึ้น แต่การจะก้าวอย่างสู่เส้นทางชีวิตนั้นๆ ได้อย่างราบรื่น ผู้หญิงยังจำเป็นต้องขวนขวายหาความรู้ และประสบการณ์อีกมากเพราะในทุกเส้นทางจะมีคู่แข่งชั้นมากมาย

และคู่แข่งชั้นเหล่านี้นั้นล้วนมีภูมิรู้หลายระดับ ดังนั้นโอกาสและความสำเร็จย่อมเป็นของผู้ที่มีศักยภาพสูงเท่านั้น และศักยภาพของผู้หญิงในเมืองก็ยังคงล้ำหน้ากว่าผู้หญิงในชนบท

ทุกก้าวอย่างของผู้หญิง จะยังคงเป็นที่จับตามองของผู้ชายก็เพราะด้วยพลังอันยิ่งใหญ่และมีความหมายต่อผู้ชายและต่อชาวโลกนั่นคือ พลังแห่งความสามารถผลิตอาหารเลี้ยงดูชาวโลกนั่นเอง ไม่ว่าจะยากดีมีจนเป็นเกษตรกร นักธุรกิจ หรือข้าราชการ เมื่อผู้หญิงอยู่ในฐานะ ลูก ภรรยา และแม่ คนรอบข้างจะไม่อดตายแน่นอน พระสวรรค์ในการคิดผลิตอาหารและคิดถนอมอาหารจะมีอยู่คู่ผู้หญิงเกือบทุกคน ดังนั้น หน้าที่ผลิตอาหารเลี้ยงดูชาวโลก (Women Feed The World) จะยังคงเป็นหน้าที่ของผู้หญิงทั้งโลกเช่นเดิม

อิทธิพลที่สร้างขึ้นครอบงำความคิดและบทบาทของผู้หญิงเช่นในอดีตจะหายไป ผู้หญิงจะมองเห็นศักยภาพของตนเองชัดเจนขึ้นจนเกิดเป็นความเชื่อมั่น ใ่วางใจตนเองและในที่สุดผู้หญิงจะกลายเป็นนักปฏิวัติกล้าที่จะปฏิรูปเปลี่ยนแปลงแก้ไข ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง และการปฏิบัติต่อผู้หญิงจะเป็นไปตามกรอบของรัฐธรรมนูญที่ให้สิทธิ และความเสมอภาคระหว่างหญิงและชายอย่างเท่าเทียม...□

ทัศนะ

ศิลปะการแสดงในอีก

75 ปีข้างหน้า

ภัทราวดี มีชูชน
ผู้ก่อตั้งภัทราวดีเธียเตอร์

6 ปีนโงทย์ที่ถูกสะกิดให้เขียน
ใครจะไปรู้ ...แต่ทำวันนี้ให้ดีที่สุดก็เหนื่อยแทบแย่

แล้ว

แต่เป็นเรื่องน่าคิด น่าวิจัยจึงต้องค้นคว้าเพื่อสนองกิเลส
ตัณหาของตนเอง

ครูสอนวิชาออกแบบเครื่องแต่งกายชาวอเมริกันคนหนึ่งสอนไว้ว่า ความนิยมของคนไม่ว่าชาติภาษาใดเป็นวัฏจักรเหมือนเกิดแก่เจ็บตาย เมื่อนิยมมุ่งกระโปรงสั้นจนกันโพล่ คนก็จะหันกลับไปนิยมมุ่งกระโปรงยาว นักออกแบบก็ต้องหันไปค้นคว้าในห้องสมุดหารูปแบบการแต่งกายในยุคอื่นๆ เพื่อนำมาใช้ประกอบการทำงาน

ตลอดการมีชีวิตอยู่ 50 ปี ก็เห็นว่าทฤษฎีนี้ มีอะไรที่คล้ายกันในทุกอาชีพ

เอกสารประกอบปาฐกถา ชุดปรัชญาณสยาม ครั้งที่ 4 ของ ดร.สุรพล วิรุฬารักษ์ เขียนไว้ว่า ...นาฏยศิลป์เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติไทย ที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องควบคู่กับประวัติศาสตร์ของชนชาติไทย ...วิวัฒนาการเช่นนี้เกิดขึ้นจากนโยบายทางวัฒนธรรมของผู้ปกครองและเศรษฐกิจในแต่ละยุค ต่างส่งผลกระทบให้รูปลักษณะของนาฏยศิลป์ไทยได้รับการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดยั้ง...

หากมองย้อนหลังไป 75 ปี ประเทศไทยอยู่ในช่วงสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างหนัก เช่นยุค IMF ที่เรากำลังเผชิญอยู่ทุกวันนี้ ในสมัยนั้นพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 7 ทรงยุบกรมมหรสพ นักแสดงส่วนมากเป็นข้าราชการ ต่างก็ตกงานยากจนไปตามๆ กัน ศิลปะจึงมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบคนที่เก่งกล้าสามารถเท่านั้นที่ยังพอมิงานทำ หลังจากนั้นก็ได้มีการพยายามท่ามกลางวิกฤติการณ์ทาง

เศรษฐกิจและการเมือง ในการสร้างสรรค์งานแสดงรูปแบบใหม่ๆ แต่สืบสานรูปแบบเดิม มีการฟื้นฟูการศึกษาด้านนาฏยศิลป์ไทยให้รุ่งเรืองอีกครั้งในเวลาต่อมา

การพัฒนาของศิลปะไทยได้รับอิทธิพลจากต่างชาติเสมอ มาจากที่เคยได้รับอิทธิพลจากอินเดียและประเทศเพื่อนบ้านในเอเชีย ปัจจุบันกลายเป็นอิทธิพลมาจากยุโรป และอเมริกา อย่างมองข้ามญี่ปุ่นซึ่งกำลังทุ่มทุนมหาศาลเพื่อเผยแพร่ศิลปะและศิลปินของเขาไปทั่วโลก เทคนิคการแสดงแบบบุดโตซึ่งเป็นศิลปะสมัยใหม่ของญี่ปุ่น ได้แทรกซึมจนเป็นหลักสูตรที่ทุกประเทศที่เจริญแล้วต้องเรียนรู้เพื่อใช้ในงานประเภท contemporary หรืองานร่วมสมัย ใครไม่รู้จักหรือเคยเรียนเทคนิคบุดโตแสดงว่าไม่รู้จักศิลปะของยุคปัจจุบัน เหมือนที่ครั้งหนึ่งนักแสดงทุกคนต้องเรียนระบำแจ๊ส ของอเมริกา

ขณะนี้ข้าวยากหมากแพงอีกครั้ง คนไทยตามกันแพ้ชั้นของต่างประเทศยังไม่ติดก็หมดเนื้อหมดตัวเสียก่อน สินค้าจากต่างประเทศ เพลงหรือครุฟรังแพงจนเกินซื้อ จึงหันมานิยมศิลปะใกล้ตัวคือศิลปะพื้นบ้าน รำไทย โขนละคร รัฐบาลสนับสนุนสินค้าไทยและศิลปะไทยอย่างจริงจัง นักแสดงที่ฝึกฝนแต่การเรียนแจ๊สหันมาสนใจรำไทย ศิลปะพื้นบ้านถูกนำมาประยุกต์ใช้เป็นลีลาร่วมสมัยกลายเป็นของแท้ของแปลก การแสดงที่ต้องใช้ไพร่พลจำนวนมาก กลายเป็นการแสดงที่ใช้ศักยภาพของนักแสดงเพียงสองสามคน ใช้จินตนาการและ

สัญลักษณ์แทนการสร้างฉากและเครื่องแต่งกายที่หรูหราโรงละครไม่ต้องมี เล่นกันข้างถนนหรือในสวนสาธารณะ หรือแสดงหน้าโบราณสถาน วัดวาอาราม เป็นต้น

ยุค IMF จึงกลายเป็นยุคทองของนาฏยศิลป์ไทยที่ถูกลืมและทอดทิ้ง โชคดีที่ครูบาอาจารย์ที่มีฝีมือยังพอหาได้มีชีวิตอยู่ จึงยังไม่สายเกินไปที่จะสืบสาน

มันก็คงเป็นเช่นนี้อีกพักใหญ่ เมื่อเศรษฐกิจดีขึ้น ศิลปะก็คงกลับไปฟุ้งเฟ้อเหมือนเดิม คิดว่าอนาคตคงนำเทคโนโลยีราคาแพงซึ่งซื้อหาได้จากต่างประเทศมาใช้ในการสร้างงานศิลปะ เช่น คอมพิวเตอร์ graphic design วีดีโอ ระบบไพเราะคานาแพง นักแสดงและทีมงานที่เป็น “คน” อาจไม่จำเป็นต้องมี เพราะเทคโนโลยีสร้างตัวละครที่มีความสามารถทุกรูปแบบได้บนจอคอมพิวเตอร์

ขอทำนายไว้แค่นี้ ดีใจที่จะไม่ได้อยู่จนถึงวันนั้น แต่ก็ไม่แน่นะ เพราะเขาเริ่มทำกันแล้วละ...□

ทัศนะ

Literature in the

Next 75 Years

Prabhassorn Sevikul
Famous Writer

In the year 2074, or 75 years from today, we may have a totally borderless society where people will be in closer contact with one another. The means of communication will be swift and efficient and the mass of information available to all will be totally overwhelming. We may not realize just how far this can take us. By that time,

space travel may have become an everyday thing and we can imagine that some people will be making preparations to move on to another planet.

As for literature in general, and Thai literature in particular, I think that the three main categories, namely novel, short story and poetry, will be even richer and more diversified. They will express an even wider realm of thought that nobody has ever dared explore. Maybe the central theme of novels will not be very different from the romances we have at present, but the colorful characters may come from totally different worlds. We can imagine a prince from another planet falling hopelessly in love with a Thai heroine working for a space station... who knows? Or how about a love triangle involving a Thai girl, an alien and a loyal robot – this type of story may seem incongruous today, but maybe 75 years from now, it will bring a deluge of tears with every heartbreaking chapter.

I think that in the future, short stories still fall into two main categories “realistic” and “surrealistic”. Surrealistic will not necessarily mean stories of the supernatural type. Although still based on fact, they will be colorfully adorned with fleeting dreams or beautiful images from far away. Meanwhile, poetry will change in the sense that poets, with

a more vivid and exploratory imagination, will become more conscious of the form, rather than the content, of their literary creations. Poems that will move the hearts could be flowing verses describing the beauty of another constellation, or nostalgic sonnets on the Milky Way...or a story about a different kind of love that knows no barriers such as religion, race or geography. Poetry will take people to places in the universe never before seen by man.

However, in the next 75 years, no matter how much is achieved by the human race in terms of technology and science. Thai literature will not stray very far from what still moves us most today – stories of idyllic love and romance.

I truly believe that love will always be the favorite theme of any novel, short story or poem. It is a subject that will continue to warm the hearts of the Thai people, 75 years, five hundred, or even a thousand years from today. ...□

จดหมายจากผู้ฟัง

“.....ผมเห็นด้วยว่าการสร้างตึกใหม่ของกระทรวง การต่างประเทศเป็นสิ่งจำเป็น เพราะกระทรวงนี้นับเป็น หน้าเป็นตาของประเทศเรา ถ้าคับแคบและเก่าก็ควร จะสร้างใหม่ให้ภูมิฐาน.....”

(ยรรยง ไทยใจดี อุดรธานี)

“.....เพื่อนประมงเป็นรายการหนึ่งที่ทำให้เราได้ข่าว สารจากเมืองไทย ยามอยู่ไกลบ้านทำให้คลายเหงาลงบ้าง แม้โดยส่วนตัวไม่เคยรู้จักคุณ แต่คุณก็พูดถึงว่าเราเป็น เพื่อนกัน อย่างนี้จะไม่ให้รักรายการเพื่อนประมงได้อย่างไร.....”

(“ยาย” รัตนคีรี กัมพูชา)

ดอกชมพูพันธุ์ทิพย์

ประดู่ชมนะออกดอก

พญาสัตบรรณหรือตีนเป็ด

สารคดี

ชมสวนต้นไม้

ณ อาคารใหม่ถนนศรีอยุธยา

ปัญญารักษ์ พูลทรัพย์

การออกแบบก่อสร้างอาคารที่ทำการแห่งใหม่ของกระทรวงการต่างประเทศ ณ ถนนศรีอยุธยา นอกจากจะให้ความสำคัญในด้านความสะดวกสบายตามคุณลักษณะของอาคารที่ทันสมัย และการประหยัดพลังงานแล้ว การรักษาสภาพแวดล้อมตลอดจนการมีพื้นที่สีเขียวก็เป็นองค์ประกอบสำคัญในการออกแบบอาคาร จึงได้มีการคัดเลือกไม้ต้นที่เหมาะสม ที่ให้ร่มเงา ช่วยกรองอากาศที่เป็นพิษ เป็น

ระเบียบสวยงามสบายตา และเป็นองค์ประกอบที่ขบเน้นความ
สง่างามของอาคารมาปลูกรอบๆ อาคาร โดยเน้นการปลูกไม้
ชนิดเดียวกันหรือ 2 ชนิดสลับกันเป็นแนวในระยะห่างเท่าๆ กัน

เมื่ออย่างก้าวผ่านประตูรั้วด้านถนนศรีอยุธยา สิ่งที่จะดู
ตาประการแรก นอกจากเสาธงที่เด่นเป็นสง่าแล้ว ถัดไปเบื้อง
หลังคือห้องโถงประวัติศาสตร์ โดยด้านนอกจะมีต้นตะโกตัดต้น
ใหญ่ปลูกคู่กันอยู่บริเวณทางเข้า 2 ต้น โดยต้นซ้ายจะมีความ
แปลกประหลาดที่กิ่งหนึ่งมีใบสีเขียวอมเหลืองแตกออกมาเป็น
ช่อที่โคนกิ่ง รวากับใบอ่อนของต้นอโศกขาว นับเป็นภาพที่หา
ดูได้ยาก เพราะปกติ ไม้ต่างก็จะมีใบต่างทั้งต้น ไม่ได้ต่าง
เฉพาะกิ่งใดกิ่งหนึ่งเช่นตะโกตัดต้นนี้

ถัดจากตะโกตัดทั้ง 2 ต้น ก็จะเป็นเสี้ยวดอกขาว ซึ่ง
นอกจากบริเวณนี้แล้ว ยังใช้ต้นเสี้ยวอีกพันธุ์หนึ่งคือเสี้ยวดอก
แดงหรือชงโคปลูกแซมกับแนวปาล์มขวดบริเวณแนวรั้วด้าน
ถนนศรีอยุธยาด้วยโดยต้นเสี้ยวจะมีลักษณะเด่นที่ใบเหมือนใบไม้
2 ใบติดกันแบบฝาแฝด แต่เสี้ยวดอกแดงจะมีขนาดใบใหญ่กว่า
เสี้ยวดอกขาว มีดอกคล้ายดอกกล้วยไม้ มีกลิ่นหอมอ่อนๆ
ช่วงปลายปี-ต้นปี อย่างไรก็ดี โดยที่เสี้ยวดอกขาวเป็นไม้พื้น
เมืองจากภาคเหนือและชอบอากาศเย็น เมื่อนำมาปลูกใน
กรุงเทพฯ แล้ว อาจจะไม่ค่อยมีดอกดกเท่าต้นที่ปลูกในถิ่นกำเนิด
ในขณะที่เสี้ยวดอกแดงจะมีดอกดกกว่าและมีช่วงออกดอกยาว
นานกว่า บริเวณริมรั้วเดียวกันก่อนไปทางสถานีบริการน้ำมันมี

มะฮอกกานีอยู่ 8 ต้น ซึ่งเป็นไม้เนื้อแข็ง ให้ร่มเงาดีมาก และ
ใช้เป็นแนวบังสายตาจากภายนอก ส่วนปาล์มขวดนั้น เป็นต้น
ไม้ที่รู้จักกันดีอยู่แล้ว ซึ่งสถาปนิกเลือกมาปลูกให้สอดคล้องกับ
แนวต้นปาล์มขวดที่ปลูกอยู่แล้วบริเวณเกาะกลางถนนศรีอยุธยา
และรอบๆ โรงพยาบาลสงฆ์

บริเวณคอร์ทกลางหน้าเสาธง ปลูก**ปี่จั่น**หรือ**กระพี้จั่น**
เป็นไม้ที่เรือนยอดพุ่มแน่นทึบเป็นทรงกลม ใบเล็ก ดอกสีขาว
ปนม่วง คงจำกันได้ว่าที่อาคารวังสราญรมย์มีขึ้นอยู่ต้นหนึ่ง
บริเวณหน้าทางขึ้นสำนักงานปลัดฯ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นต้น
ปี่จั่นที่ใหญ่และสวยที่สุดในกรุงเทพฯ ก็ว่าได้

บริเวณด้านหน้าอาคารใกล้ทางลงที่จอดรถด้านถนนศรี
อยุธยา ปลูก**โมกมัน** เป็นไม้ยืนต้นขนาดปานกลาง สูง 10-12
เมตร ออกดอกช่อสั้นๆ ตามปลายกิ่ง ช่วงเมษายน-พฤษภาคม
กลีบดอกสีขาวอมเหลือง แต่พอใกล้โรยจะเปลี่ยนเป็นสีม่วง ผล
เป็นฝักคู่ยาวติดกัน

ริมรั้วหัวมุมถนนพระราม 6 ตัดกับถนนศรีอยุธยา ปลูก
ชัยพฤกษ์ ซึ่งเป็นไม้ที่ใช้ประกอบพิธีให้มีโชค มีชัยเหนือสิ่งทั้ง
ปวง โดยเฉพาะในพิธีตัดไม้ข่มนามในสมัยโบราณ ในฤดูแล้ง
ชัยพฤกษ์จะออกดอกหลังแตกใบใหม่ เป็นช่อตามกิ่ง เมื่อดอก
เริ่มบานจะมีสีชมพู แล้วเปลี่ยนเป็นชมพูเข้มขึ้น พอใกล้ร่วงสี
จะจางลง โดยที่ในแต่ละช่อ ดอกจะบานไม่พร้อมกัน จึงเห็นมี
ทั้งดอกสีชมพูเข้มและอ่อนปะปนในต้นเดียวกันเมื่อดอกโรยแล้ว

จะติดฝักสีน้ำตาลเข้มยาวกว่า 1 ฟุต เช่นเดียวกับต้นคุณ

ทางด้านหน้าอาคารและริมรั้วด้านถนนพระราม 6 ปลูก **ประดู่ป่า** ซึ่งต่างจากประดู่บ้านหรือประดู่องสนาที่กรุงเทพมหานครนิยมปลูกริมถนน ตรงที่ประดู่ป่าจะมีทรงพุ่มโปร่งกว่า และไม่แผ่เป็นพุ่มใหญ่กลม นอกจากนี้ กิ่งจะแข็งและชี้ขึ้นฟ้าแทนที่จะทอดห้อยย้อยลง ส่วนดอกจะเหมือนกันคือ เป็นสีเหลืองตัดกับใบอ่อนที่เพิ่งผลิใหม่หลังผลัดใบ โดยจะบานพร้อมกันทั้งต้นเพียงวันเดียวแล้วร่วงหมดในวันเดียวในช่วงต้นเดือนมีนาคม-พฤษภาคม แต่ประดู่ป่าจะมีดอกดกน้อยกว่าประดู่บ้าน หลังจากออกดอกแล้ว ก็จะมีฝักกลมตรงกลางนูนขอบแบนคล้ายรูปจานบิน สาเหตุที่เลือกประดู่ป่าก็เนื่องมาจากความโปร่งของทรงพุ่มและลำต้นที่สูงตรง ซึ่งสอดคล้องกับภูมิสถาปัตยกรรมของอาคารด้านถนนพระรามหก ซึ่งผู้ออกแบบไม่ต้องการให้ปิดบังงานสถาปัตยกรรมของอาคาร

แนวรั้วริมทางรถไฟ ปลูก**ปีบหรือกาชะลอง** มีลักษณะเด่นที่เปลือกลำต้นสีน้ำตาลเข้ม แตกเป็นร่องลึก ใบเล็กละเอียด เรือนยอดพุ่มกลมทรงยาว แตกใบเล็ก ๆ โดยมีกิ่งย้อยลงดิน รูปทรงโดยรวมอ่อนช้อยสวยงาม โปร่งตา ดอกหอมสีขาวรูปแตรบานเวลากลางคืนและร่วงหล่นเกลื่อนใต้ต้นในตอนเช้าในช่วงเดือนกันยายน-พฤศจิกายน

บนหลังคาที่จอดรถหลังสนามเทนนิส ปลูกต้น**หูกะจิง** ซึ่งเป็นไม้สกุลเดียวกับหูกวาง แต่ใบมีขนาดย่อส่วนลงมาก ใน

ขณะที่ทรงพุ่มมองเห็นเป็นชั้นๆ เช่นเดียวกัน แต่เพราะพุ่มใบละเอียด จึงมีความสวยงามกว่ามาก การปลูกหูกะจิงจึงให้ทั้งความร่วมมือกัน บรรยากาศดี และมีความสวยงามสบายตา สมกับเป็นบริเวณที่พักผ่อนและเล่นกีฬา

ด้านหน้าอาคารสันตนาการ ปลูก**พญาสัตบรรณ** หรือ **ดินเป็ด** เป็นไม้ที่สูงใหญ่ มีน้ำยางมาก ดอกสีขาวอมเหลือง กลิ่นหอมเย็น บานช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน

ถัดเข้าไปบริเวณคอร์ทหลายไทย ซึ่งเดิมผู้ออกแบบตั้งใจให้ปลูกต้นไม้ดอกสีขาวพวงแต่ได้รับการคัดค้านว่า เป็นไม้ชื่อไม่เป็นมงคล จึงได้เลือก**ดินเป็ด**นำมาทดแทน ดินเป็ดน้ำมีทรงพุ่มกลมสวยงาม ใบเป็นมัน มีดอกหอมสีขาวตลอดปี เมื่อออกดอกแล้วจะติดผลกลมสีเขียวเป็นมัน เมื่อแก่จะเปลี่ยนเป็นสีแดง แต่โดยที่ดินเป็ดน้ำมียางที่เป็นพิษ จึงรับประทานไม่ได้

ตลอดแนวรั้วด้านมหาวิทยาลัยมหิดล ปลูก**ยางนา** ซึ่งเป็นต้นไม้ที่พบเห็นบ่อยเวลาออกไปต่างจังหวัด ลักษณะเด่นคือลำต้นตรงสีเทาสูงเสียดฟ้าเทียบเท่าอาคารสูง 7 ชั้น เด่นเป็นสง่าเหนือกว่าต้นไม้ยืนต้นอื่นๆ มองเห็นได้แต่ไกลด้วยเรือนยอดเป็นพุ่มกลมสีเขียวได้สัดส่วนตัดกับท้องฟ้าสีน้ำเงิน หลังออกดอกสีชมพูเป็นช่อสั้นๆ ตามง่ามใบตอนปลายกิ่งแล้วจะติดผลที่มีปีกยาว 2 ปีก ปีกสั้นรูปหูหนู 3 ปีก สามารถหมุนร่อนไปได้ไกล ยางนาเป็นไม้ที่ให้คุณประโยชน์แก่ชาวบ้านมาช้านาน เนื้อไม้สีน้ำตาลแดงใช้ประโยชน์ในที่ร่มได้ทนทานดี

น้ำมันยางใช้เป็นเชื้อเพลิง คบเพลิง ผสมชันยาเรือ แม้ต้นยาง
นาจะโตค่อนข้างช้าในระยะแรก แต่เมื่อรากหยั่งลึกและเติบโต
ได้ขนาดที่พอสมควรแล้ว ก็จะเติบโตอย่างรวดเร็ว ให้ความ
สวยงามแก่ทิวทัศน์ ซึ่งเป็นภาพที่หาชมได้ยากในกรุงเทพฯ
นอกจากในบริเวณพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เนื่องจากพระ
บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริให้สงวนพันธุ์ไม้
ยางนาไว้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาและเผยแพร่พันธุ์

นอกจากไม้ต้นที่ปลูกใหม่ข้างต้นแล้ว ยังมีไม้ต้นอีก
จำนวนหนึ่งที่รอดพ้นจากคมขวานและใบเลื่อย เนื่องจากงอก
อยู่บริเวณริมรั้วและไม่ได้กีดขวางทางการก่อสร้างอาคาร ซึ่ง
นอกจากมะขามและหางนกยูงฝรั่งที่รู้จักกันดีแล้ว ก็ยังมี

โพ เป็นต้นไม้ที่เกี่ยวเนื่องกับการตรัสรู้ขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อเติบโตใหญ่จะกลายเป็นต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์
โดยเจ้าของสถานที่มักก่อคอนกรีตล้อมไว้ ซึ่งที่กระทรวงฯ เรา
ก็มีคอนกรีตล้อมไว้เช่นกัน

ชมพูพันธุ์ทิพย์ ซึ่งสมัยยังเป็นอาคาร SEATO มีต้น
ใหญ่มาก ให้ดอกสวยงาม อยู่ด้านหน้าอาคาร แต่ด้วยความที่มี
ขนาดใหญ่และระบบรากหยั่งลึก จึงไม่สามารถรอดชีวิต
จากการเคลื่อนย้ายไปพักรอระหว่างก่อสร้างอาคารใหม่
แม้การเคลื่อนย้ายครั้งนั้นจะดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญกรมป่า
ไม้ก็ตาม ขณะนี้ จึงมีเพียงชมพูพันธุ์ทิพย์รุ่นลูกของต้นนั้นที่
เข้าใจว่างอกขึ้นเองจากเมล็ดที่ร่วงหล่นจากต้นเดิมเหลืออยู่ 1 ต้น

บริเวณริมรั้วด้านมหาวิทยาลัยมหิดลชมพูพันธุ์ทิพย์เป็นไม้โตเร็ว
ให้ร่มเงา เลี้ยงดูง่าย ทนทานต่อน้ำท่วม จึงเป็นไม้ที่ได้รับ
ความนิยมปลูกประดับตามถนนและสวนสาธารณะ แต่ความที่
เป็นไม้โตเร็วจึงมีใบและกิ่งที่เปราะหักง่ายร่วงหล่นเป็นจำนวนมาก
อีกทั้งยังมีรากลอยขึ้นมาบริเวณผิวดิน ซึ่งไม่เหมาะสำหรับ
บริเวณที่มีผู้สัญจรไปมา ที่จอดรถและสถานที่ที่ต้องการความ
เป็นระเบียบเรียบร้อย ชมพูพันธุ์ทิพย์มีดอกสีชมพูสวยสะดุดตา
บานสะพรั่งพร้อมกันทั้งต้น แต่ก็จจะร่วงหล่นภายใน 1-2 วัน
นอกจากนี้ ดอกยังมีความหลากหลายอันเนื่องมาจากการกลาย
พันธุ์สูง อาทิ บางต้นก็มีดอกสีชมพูแก่ พูอ่อน ชมพูขีดหรือ
ชมพูอมขาวแตกต่างกันไป บางต้นก็ไม่ออกดอกสะพรั่งเต็ม
ต้น แต่ออกดอกเฉพาะตามปลายกิ่งขณะมีใบเต็มต้น ซึ่งอาจ
ทำความผิดหวังให้แก่ผู้ปลูกที่คาดหวังว่าจะได้ชมพูพันธุ์ทิพย์ที่
สวยสะดุดตา มีดอกสีชมพูเข้มเต็มต้นขณะกิ่งใบหมด เนื่องจาก
ทั้งต้นและใบขณะที่ยังไม่ออกดอกจะดูเหมือนกันหมด แยกกัน
ไม่ออกว่าต้นไหนดีหรือไม่ดี ดังนั้น ผู้ที่คิดจะปลูกชมพูพันธุ์
ทิพย์ไว้ชื่นชมดอก ก็ควรเตรียมตัวเตรียมใจไว้พบกับความเป็น
ไปได้ข้างต้นด้วย

จามจุรีหรือก้ามปู เป็นไม้ขนาดใหญ่ เปลือกลำต้นสีดำ
แตกและล่อนได้ เรือนยอดทรงร่มกว้าง ให้ร่มเงาดีมาก มีดอก
เป็นพู่สีชมพู แต่ฝักที่ร่วงหล่นมียางเหนียวเหนอะ หากเก็บ
กวาดไม่ทัน โดยเฉพาะหากเป็นพื้นซีเมนต์ จะทำให้บริเวณใต้

ต้นสกกปรก ในขณะที่เดียวกัน ใบของจามจุรีที่ร่วงหล่น เมื่อใช้
ผสมดินปลูกต้นไม้ จะช่วยเสริมความอุดมสมบูรณ์และเป็นปุ๋ย
อินทรีย์ที่ดีมาก แม้จามจุรีจะมีถิ่นกำเนิดในอเมริกาใต้ แต่ก็
เข้ามาในประเทศไทยนานแล้ว จนกระจายพันธุ์ทั่วประเทศ

หวังว่าชาวสวนทุเรียนปัจจุบันและรุ่นต่อๆ ไปจะช่วย
กันดูแลรักษาต้นไม้เหล่านี้ด้วยความรักและทะนุถนอมให้เจริญ
งอกงามเป็นสมบัติอันทรงคุณค่าของกระทรวงการต่างประเทศ
ตลอดไป...□

(หมายเหตุ - ไม้ต้นส่วนใหญ่ได้รับการอนุเคราะห์ในการช่วยจัดหาโดยป่าไม้
จังหวัดกาญจนบุรี)

ชวนหัวสมัยคุณปู่

- ผู้เช่า ‘อาหารเช้าวันนี้มีอะไรกินบ้าง แต่เชื่อ
ว่าคงไม่ใช่ไข่ต้มกับปลาทอดอีกนะ’
- บ๊วย ‘ไม่ใช่ไข่ต้มกับปลาทอดหรอกครับ
สำหรับเช้าวันนี้’
- ผู้เช่า (ยิ้ม) ‘เออ, มันต้องงีชีนา ไหน, มีอะไรบ้าง !’
- บ๊วย ‘ไข่ต้มอย่างเดียวขอรับ’

จากหนังสือ ‘ไทยเขษม’ พ.ศ. 2468

ภาพจาก “สกุลไทย”

ภาพจาก “สกุลไทย”

สัมภาษณ์

บางคำถามกับ

“ว. วินิจฉัยกุล”

ประภัสสร เสวิกุล

ร ศ.ดร.คุณหญิงวินิตา ดิถียนต์ หรือ “ว.วินิจฉัยกุล” เป็นนักเขียนสตรียอดเยี่ยมคนหนึ่งของวงวรรณกรรมไทยที่มีความสามารถในการเขียนได้หลายแนวทั้งนวนิยาย เรื่องสั้น เรื่องแปล เรื่องสำหรับเด็ก บทวิจารณ์ และบทความทางวิชาการ เฉพาะนวนิยายมีทั้งแนวโรแมนติก สะท้อนสังคม เนื้อหาธรรมชาติ จินตนิยาย และแนวล้อเลียนสังคม นวนิยายหลายต่อหลายเรื่องของ ว.วินิจฉัยกุล เป็นเรื่องที่อยู่ในใจของนักอ่านตลอดมา

ขออนุญาตเรียนถามถึงชีวิตของคุณหญิงในวันเด็กครับ

“ว.วินิจฉัยกุล” ชีวิตในวัยเด็กไม่ค่อยมีอะไรให้เอ่ยถึงนัก ดิฉันเป็นลูกคนเดียว คุณพ่อคุณแม่เป็นข้าราชการ คุณพ่ออยู่กระทรวงยุติธรรม คุณแม่เป็นอาจารย์สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ บ้านเดิมอยู่ที่ถนนนครไชยศรี (ศรีย่าน) เป็นบ้านเก่าสมัยคุณทวด เริ่มเรียนอนุบาลที่โรงเรียนจันทรวินยา ฝั่งธนบุรี เป็นโรงเรียนของคุณยายจันทร์ สุวรรณทัต ญาติทางฝ่ายคุณแม่ ต่อมาคุณพ่อย้ายจากบ้านที่ศรีย่าน มาอยู่ที่ถนนเพลินจิต ก็ส่งลูกสาวเข้าเรียนที่โรงเรียนมาแตร์เดอีวิทยาลัย เรียนตั้งแต่ประถมปีที่ 1 จนจบมัธยมศึกษาปีที่ 3 จึงมาสอบเข้าโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา แผนกศิลปะ (ฝรั่งเศส) แล้วไปต่อที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มูลเหตุที่ทำให้สนใจการอ่าน

“ว.วินิจฉัยกุล” คุณพ่อคุณแม่เป็นคนรักหนังสือทั้งคู่ ตูหนังสือในบ้านมีวรรณคดีเก่าๆ มาก ส่วนใหญ่เป็นหนังสือเรียนของคุณแม่สมัยเป็นนิสิตคณะอักษรศาสตร์ จุฬาย เช่น ขุนช้างขุนแผน รามเกียรติ์ พระอภัยมณี มีหนังสือดีๆ ที่คุณพ่อชอบ เช่น เรื่อง “สี่แผ่นดิน” และรวมเรื่องสั้นชุด “เพื่อนนอน” ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช จึงได้อ่านไปเรื่อยๆ โดยไม่เลือกเรื่อง เรียกว่าพออ่านหนังสือออกก็ข้ามขึ้นไปอ่านหนังสือผู้ใหญ่ ตั้งแต่เพื่อนเขาอ่านแค่นิทานเด็ก

หนังสือเล่มแรกที่ย่าน และหนังสือเล่มแรกที่ประทับใจ

“ว.วินิจฉัยกุล” จำไม่ได้แล้วนะคะ ว่าเล่มแรกที่ย่านคืออะไร แต่จำได้ว่าเคยเอานิทานเรื่องสโนไวท์กับคนแคระทั้งเจ็ดไปโรงเรียนตอนอยู่ ป.1 แล้วถูกครูริบไปแล้วไม่คืน เพราะสมัยนั้นครูให้อ่านแต่หนังสือเรียน ส่วนเรื่องแรกที่จำได้ว่าชอบมากคือ เรื่องสามเกลอ พล นิกร กิมหงวน อ่านตอนอยู่ ป.3 ไปอ่านที่บ้านคุณครูเจียมใจ เทศวิศาล เพราะเรียนพิเศษตอนเย็น อ่านแล้วหัวเราะแทบตายอยู่คนเดียว

ได้ทราบว่าคุณเป็นนักอ่านตัวยงในสมัยเด็ก ถึงกับเคยแก้ไขบทสนทนาบางตอนและตอนจบของนิยายเรื่องหนึ่ง

“ว.วินิจฉัยกุล” อย่างที่บอกค่ะ คือทางบ้านไม่ห้ามการอ่าน และสนับสนุนให้อ่านหนังสือทุกชนิด คุณแม่อ่านนิยายสารรายสัปดาห์หลายเล่ม อย่าง แสนสุข เจ้าของเขารู้จักคุณพ่อเลยส่งมาให้ฟรี นอกจากนี้มีศรีสัปดาห์ มีนิยายสนุกมาก ของ “จินตะหรา” “สราญจิตต์” “สุภาว เทวกุล” เล่มที่สามคือ เดลิเมล์วันจันทร์ นอกจากนี้ ก็มี ดรุณสารและที่ตีพิมพ์ๆ อีกหนึ่งเล่มคือ สตรีสาร คุณแม่อ่านเสร็จก็ยืมให้ลูกสาวอ่าน ส่วนคุณพ่อจะอ่านหนังสือเล่ม อย่าง “เพื่อนนอน” ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ท่านเป็นคนแนะนำให้อ่านเอง เมื่ออ่านมากๆ เข้าเห็นอะไรไม่ถูกใจในนั้น ก็เกิดความคิดจะเขียนเอง เอาเรื่องยาวที่ลงในนั้นมาแก้ตอนจบเอง เพราะนักเขียนเขียนไม่ถูกใจ อย่างเรื่อง “ราชินีในดวงใจ” ของ “ก.ศยามานนท์” ตอนนั้นยังเด็กไม่เข้าใจว่าเรื่องโรแมนติกเป็นอย่างไร ไม่เข้าใจว่าผู้ประพันธ์

สร้างปมขัดแย้งให้นางเอกเข้าใจผิดว่าพระเอกฆ่าน้องสาวเขาตาย
แล้วก็เกลียดและไม่ไว้ใจพระเอก ทั้งนี้เพื่อให้เรื่องดำเนินต่อไป
จนถึงการคลี่คลาย กลับไปมองว่านางเอกไม่น่าฉลาดน้อย
ขนาดนั้น ไม่เห็นมีเหตุผลอะไรที่จะต้องเชื่อแค่คนขับรถมาบอก
เลยแต่นางเอกขึ้นมาใหม่อีกคน ให้แต่งงานกับพระเอกแทน

เรื่องสั้นเรื่องแรกที่เขียนล่ะครับ

“ว.วินิจฉัยกุล” “ปุ๋ย” ค่ะ เมื่อประมาณ พ.ศ.2511 หรือ
2512 ลงในศรีสัปดาห์ เป็นเรื่องหมาที่เลี้ยงไว้ รักมันมาก เป็น
หมาชุนปุ๋ยสีขาว นิ่งสองขาได้ด้วยเวลาขอขนม อยู่กันมาจน
มันป่วยแล้วก็ตายไป ก็ยังร้องไห้คิดถึงมันอยู่อีกนาน

ทางบ้านให้ความสนับสนุนในการเป็นนักเขียนหรือไม่

“ว.วินิจฉัยกุล” คุณแม่ยอมให้เขียนเล่นๆ ไม่ยอมให้เขียน
จริงๆ เกรงอาชีพ “นักประพันธ์ไส้แห้ง” คุณแม่ “อิน” เรื่อง
“กุหลาบแดง” ของ “ก.สุรางคนางค์” มาก คือ คุณพ่อคุณแม่รู้จัก
จัก “ก.สุรางคนางค์” แม้จะไม่สนิทกัน ท่านเคยเล่าว่า ส่วน
หนึ่งมาจากชีวิตประวัติของคุณกันหาเอง เลยกลัวลูกสาวจะ
ลำบากอย่างนั้นบ้าง แต่คุณแม่ก็ล้มเหลว ห้ามลูกสาวไม่สำเร็จ

นิยายเรื่องแรกที่เขียน

“ว.วินิจฉัยกุล” น่าจะเป็น “มิลิลา เวสาลี” เขียนเมื่อ
อยู่ปี 3 อักษรฯ แต่กว่าจะได้ลงก็เรียนจบแล้ว

นามปากกาที่ใช้ และแนวการเขียนของแต่ละนามปากกา
เป็นอย่างไรบ้างครับ

“ว.วินิจฉัยกุล” “ว.วินิจฉัยกุล” เขียนเรื่องสังคม ประ-
วัติศาสตร์ เรื่องเบาสมอง เรื่องทั่วไป “แก้วแก้ว” เขียน จินต-
นิยาย ตอนนี้มี 2 ก่อนหน้านี้มีเรื่องแปลในนาม “ปารมิตา”
และ “วัสสิกา”

นวนิยายที่ทำให้เป็นที่รู้จักกันดีในหมู่นักอ่าน

“ว.วินิจฉัยกุล” น่าจะเป็นเรื่องเกือบทุกเรื่องของ “แก้ว
แก้ว” กับ “รัตนโกสินทร์” เพราะเป็นหนังสืออ่านนอกเวลาของ
ม.ปลาย “แก้วแก้ว” มีแฟนมากกว่า “ว.วินิจฉัยกุล” เพราะคน
ที่อ่าน “แก้วแก้ว” มีทุกวัย แม้แต่วัยรุ่นก็อ่าน แต่คนชอบอ่าน
เรื่องของ ว.วินิจฉัยกุล มักอายุ 30 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่จะเป็น
กลุ่มชอบเรื่องเป็นไปได้ในชีวิต

ขอทราบถึงช่วงชีวิตหนึ่งของคุณหญิงในฐานะอาจารย์มหา- วิทยาลัย

“ว.วินิจฉัยกุล” เป็นช่วง 25 ปีของชีวิตที่ดีมากช่วงหนึ่ง
ได้ใช้ความรู้ที่อุตสาหะร่ำเรียนมาจนคุ้ม ได้ทำงานในช่วงวัยที่
อยากทำ และเลิกทำในวัยที่ไม่อยากทำอีกแล้ว ไม่ต้องรอจน
เกษียณ ทุกวันนี้ยังคงเหลืองานวิชาการอยู่อีกนิดหน่อย เป็น
งานพิเศษสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง สอนพวกปริญญาโทที่มหา-
วิทยาลัยมหิดล

เทคนิคการเขียนล่ะครับ

“ว.วินิจฉัยกุล” วางแผนก่อนเขียน วางโครงเรื่อง ตัว
ละคร ฉาก เหตุการณ์ ไปจนจบแล้วเขียน เขียนจบเอามา

แก้ไขขัดเกลาใหม่อีกครั้งก่อนรวมเล่ม

แล้ววิธีการตั้งชื่อเรื่อง

“ว.วินิจฉัยกุล” แล้วแต่ประเด็นของเรื่อง และพยายามไม่ให้ซ้ำกับนิยายของท่านอื่น เว้นแต่ไม่รู้จริงๆ

โดยส่วนตัวมีความเชื่อในเรื่องมิติที่ 4 หรือเรื่องเหนือธรรมชาติเพียงไร และการนำสิ่งเหล่านี้มาใช้ในงานเขียนของ “แก้วแก้ว” อย่าง “แก้วราหู” “นางทิพย์” “จอมนาง” “แต่ปางก่อน” ฯลฯ มาจากประสบการณ์หรือไม่

“ว.วินิจฉัยกุล” เรื่องนี้คงจะต้องแยกคำตอบเป็น 2 หัวข้อ ข้อแรกคือ ดิฉันเห็นว่าเรื่องที่เรียกว่า “เหนือธรรมชาติ” เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ไม่ได้เหนือตรงไหน หลายศาสนาทางตะวันตกอกรู้จักสิ่งเหล่านี้มานานแล้ว จนไม่เห็นว่าเป็นเรื่องแปลก อินดู มีเรื่องการฝึกตบะและกสิณของโยคีฤษีชีไพร จีนเองก็รู้จักกสิณ อย่างสุมาเต็กโซ ในสามก๊ก ก็เป็นผู้เชี่ยวชาญทางอาโปกสิณ พุทธศาสนาเองก็รับ “อิทธิวิธี” หรือเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์เป็นหนึ่งในอภิญญา 6 แต่จัดเป็นโลกียอภิญญา ฝึกได้ ทำให้เกิดความสามารถพิเศษเหนือคนทั่วไปได้ แต่ไม่ได้ทำให้กิเลสสิ้นไป เห็นได้จากพระเวทตัดเองก็สำเร็จอิทธิวิธี พุทธศาสนาไม่ได้ยกย่องอิทธิปาฏิหาริย์ ว่าเป็นทางนำไปสู่การสิ้นกิเลส ถ้าจะทำให้กิเลสสิ้นไปต้องสำเร็จอสาวิกขณญาณ (ญาณที่ทำให้อสาวิสสิ้นไป) เป็นอภิญญาอย่างที 6 จัดเป็นโลกุตระ ส่วนเรื่องที่สอง ถ้าถามว่ามีประสบการณ์เรื่องเหล่านี้

ใหม่ มีคนอ่านถามกันมามากมายแล้ว ตอบสั้นๆ ว่าเรื่องนี้เป็น เรื่องศึกษากันได้ เวลาเขียนเป็นเรื่องของจินตนาการ อย่าไปเอามาปนกับชีวิตจริง

ทำไมถึงเขียนเรื่องแนววิทยาศาสตร์อย่าง “แดนดาว” ซึ่งเป็นคนละขั้วกับเรื่องเหนือจริง

“ว.วินิจฉัยกุล” เขียนเรื่องอะไรก็ได้ไปเรื่อยๆ แปลกๆ จะได้ไม่เบื่อทั้งคนเขียนและคนอ่านคะ

ตัวละครได้มาจากบุคคลจริงๆ บ้างไหมครับ

“ว.วินิจฉัยกุล” บางเรื่องก็มีแรงบันดาลใจมาจากคนจริง บางเรื่องก็สมมุติ เรื่องอะไรคงจะบอกได้ไม่หมดนะคะ ในที่นี้บอกได้ว่าตัวละครเอกบางตัวใน “ของขวัญวันวาน” มีตัวจริง

พอใจเรื่องที่มีผู้นำไปสร้างเป็นละครโทรทัศน์หรือภาพยนตร์ เรื่องไหนมากที่สุด

“ว.วินิจฉัยกุล” “รัตนโกสินทร์” กับหลายเรื่องทางช่อง 3 เช่น “แต่ปางก่อน”

ตัวละครที่รักมากที่สุด

“ว.วินิจฉัยกุล” ยังไม่มีคะ รักทุกตัว

ปัจจุบันมีนิยายที่เขียนมาทั้งหมดกี่เรื่องครับ

“ว.วินิจฉัยกุล” หกสิบกว่าเรื่องคะมีคนอ่านทางอินเตอร์เน็ตชื่อ “นายตะวัน” รวบรวมให้แล้วแต่ตัวเองจำไม่ได้อยู่ดี น่าอายมาก ตอนนี้เขียน “บุรพา” “เรือนไม้สีเบจ” และ “โศดสโมสร”

ความภาคภูมิใจครั้งสำคัญในชีวิตการเป็นนักเขียน

“ว.วินิจัยกุล” ความภาคภูมิใจครั้งสำคัญมีหลายครั้งที่สำคัญที่สุดคือ เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จตุตถจุลจอมเกล้า เมื่อ พ.ศ.2541 ก่อนหน้านี้มีความภาคภูมิใจอีกสองครั้ง เมื่อได้รับคัดเลือกเป็นนักอนุรักษ์มรดกไทยดีเด่น สาขาภาษาและวรรณกรรมของคณะกรรมการวันอนุรักษ์มรดกไทย เมื่อ พ.ศ. 2537 กับบุคคลดีเด่นทางวัฒนธรรม สาขาวรรณศิลป์ (นวนิยาย) เมื่อ พ.ศ.2540 จากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

ขอทราบความเห็นของคุณหญิงเกี่ยวกับบทบาทของนักเขียนต่อสังคม

“ว.วินิจัยกุล” เป็นผู้สื่อสารทางวัฒนธรรมกับคนอ่านผ่านทางตัวหนังสือ

ความรับผิดชอบของนักเขียนต่อสังคม

“ว.วินิจัยกุล” สิ่งใดก็ตามที่เผยแพร่ในวงกว้าง ย่อมมีผลกระทบต่ออารมณ์และความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคม นักเขียนจึงควรจะตระหนักถึงความรับผิดชอบในผลงานที่สื่อออกไปว่ามีผลดีหรือเสียต่อคนอ่านมากน้อยแค่ไหน ดิฉันมักจะห่วงเยาวชนมากกว่ากลุ่มอื่น เพราะผู้ใหญ่มีวิจารณญาณเลือกเชื่อหรือไม่เชื่อก็ได้ แต่เยาวชนอาจจะไม่รอบรู้เพียงพอ ถึงวางหลักไว้ว่าเรื่องที่เขียนจะต้องเป็นเรื่องที่ไม่เป็นพิษภัยแก่เยาวชน วิถีวัดก็ง่ายๆ คือ ไม่มีเล่มไหนที่ลูกของดิฉันซึ่งอยู่ในวัยเยาว-

จนจะอ่านไม่ได้ ถ้าเขียนแล้วต้องแอบไม่ให้ลูกอ่านก็ยอมแสดงว่าเรื่องนั้นไม่เหมาะสมจะให้ลูกคนอื่นอ่านอีกเหมือนกัน อีกข้อหนึ่งซึ่งกำลังทำ จะเรียกว่าเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมหรือไม่ก็แล้วแต่ คือ อยากจะเอาหลักการและประสบการณ์ในการเขียนมาถ่ายทอดให้คนรุ่นใหม่ที่รักการเขียนได้รู้บ้าง เป็นแนวทางให้เขาเห็นชัดขึ้นแทนที่จะคลำทางอยู่คนเดียว ด้วยการเปิดสอนหลักการเขียนนิยายทาง homepage ของอินเทอร์เน็ต ใครอยากอ่านก็เปิดเข้าไปอ่านได้ฟรี ชักถามได้ฟรี ไม่ทำเป็นธุรกิจ ไม่มีค่าสมาชิก ตอนนี้กำลังดำเนินการอยู่ค่ะ

ทัศนะต่อวรรณกรรมไทยในปัจจุบันครับ

“ว.วินิจัยกุล” ได้รับผลกระทบจาก IMF ทำให้วงการหนังสือซบเซาลง หนังสือใหม่ๆ ดีพิมพ์น้อย สำนักพิมพ์ลดจำนวนลงไม่คึกคักเหมือนเมื่อ 4-5 ปีก่อน แล้วแรงทางสังคมที่จะมากระทบก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างขนานใหญ่ในเนื้อหาของวรรณกรรมยังไม่มี

พอใจในความสำเร็จของความเป็นนักเขียนหรือยัง

“ว.วินิจัยกุล” มากกว่าที่เคยคิดว่าจะเป็นไปได้เสียอีกค่ะ

คาดเดาว่าวรรณกรรมไทยหลัง ค.ศ.2000 จะมีการเปลี่ยนแปลงไปเพียงไร

“ว.วินิจัยกุล” ในยุคสื่อสารไร้พรมแดน รูปแบบของสื่ออย่างใหม่เข้ามาแทนการตีพิมพ์ลงในหน้ากระดาษ คือการ

ลงเรื่องใน homepage ผ่านอินเทอร์เน็ต ตอนนั้นก็เห็นอยู่ใน “ถนนนักเขียน” ของ www.pantip.com เป็นเรื่องสั้นที่นักเขียนหนุ่มสาวหน้าใหม่ใจรักทางการเขียนส่งไปลงในนั้น ส่งให้ได้อ่านทั่วโลก จำนวนมากและหลากหลาย เป็นรูปแบบใหม่ของการเขียนที่สามารถแพร่หลายได้กว้างขวางและรวดเร็วทันใจกว่าการส่งไปลงตามนิตยสาร และคนอ่านสามารถส่งคำวิจารณ์ออกความคิดเห็นได้ทันทีที่อ่านจบ ลงใน homepage นั้นเป็นกระจุกสะท้อนได้ดีมากกว่าจะลงในนิตยสาร ซึ่งมักไม่มีการตอบสนองจากคนอ่าน ส่วนเรื่องเนื้อหา ยังมองไม่เห็นความเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ที่ชัดเจน แต่สังเกตว่าหนุ่มสาวรุ่นใหม่พวกนี้ได้รับอิทธิพลจากหนังสือต่างประเทศค่อนข้างมาก ชอบจินตนิยายอย่างเรื่องของโรอัน ดาห์ล ชอบเรื่องปรัชญาชีวิตอย่าง “เจ้าชายน้อย” และสนใจเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดที่ฝรั่งเขียน อย่าง “ข้ามภพ” มากกว่าจะย้อนกลับไปอ่านเรื่องเก่าๆ ของไทย หรือลงลึกไปในเรื่องราวของพุทธศาสนา...๐

ศิลปวัฒนธรรม

หนังสือ

วัดখনอน

หนังสือวัดখনอน ตำบลสร้อยฟ้า อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี มีการสร้างมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ผู้ริเริ่มในการแกะสลักตัวหนังสือ ท่านพระครูศรีทาสุนทร หรือ หลวงปู่กล่อม ซึ่งมรณภาพไปเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2484 รวมอายุได้ 95 ปี โดยท่านพระครูมีความคิดที่จะสร้างหนังสือให้มีขนาดใหญ่กว่าเดิม จึงชักชวนครูอั้ง ช่างจาด ช่างจ๊ะ และช่างฟ่วง ร่วมกันก่อสร้าง หนังสือชุดแรกคือ ชุดหนุมาณถวายแหวน ต่อมา

การสร้างเพิ่มขึ้นอีกรวม 9 ชุด จนถึงปัจจุบันมีหนังสือทั้งสิ้น 313 ตัว เป็นสมบัติของวัดสืบมาจนถึงทุกวันนี้

ตัวหนังสือใหญ่ ส่วนมากทำมาจากหนังสือ นำมาฉลุหรือสลักเป็นภาพตามตัวละครในเรื่อง บางตัวสูง 2 เมตร กว้าง 2 เมตรเศษ แบ่งตามลักษณะท่าทาง บทบาท การกระทำ ธรรมชาติ ฯลฯ ได้ดังนี้

หนังสือเจ้า หรือ **หนังสือครู** เป็นตัวหนังสือที่ใช้ในการไหว้ครู มี 3 ตัว คือ พระฤๅษี พระอิศวร หรือพระนารายณ์ เรียกว่าพระแผลง เพราะเป็นภาพในท่าแผลงศร

หนังสือเฝ้า หรือ **หนังสือให้** เป็นภาพหนังสือเดี่ยว หน้าเสี้ยวพนมมือ ใช้แสดงตอนเข้าเฝ้า

หนังสือเนजर หรือ **หนังสือเดิน** เป็นภาพหนังสือเดี่ยว หน้าเสี้ยว อยู่ในท่าเดิน

หนังสือเมือง เป็นภาพหนังสือเดี่ยวหรือหลายภาพอยู่ในหนังสือเดียวกัน โดยมีปราสาทราชวัง วิมาน พลับพลา ศาลา ตามเนื้อเรื่องอยู่ในหนังสือนั้น เรียก หนังสือพลับพลา หนังสือปราสาทพุด หนังสือปราสาทโลม

หนังสือจับ หรือ **หนังสือรบ** เป็นหนังสือที่มีภาพตัวละครตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป ในหนังสือเดียวกัน ส่วนใหญ่เป็นภาพตัวละครในการต่อสู้

หนังสือเบ็ดเตล็ด เป็นหนังสือลักษณะที่ไม่จัดอยู่ในประเภทที่กล่าวมา แยกได้ดังนี้

หนังสือเดี่ยว เป็นภาพหนังสือ 2 ตัว ตัวหนึ่งพ่ายแพ้การต่อสู้และถูกจับมัด

หนังสือเขน เป็นหนังสือที่เป็นไพร่พลของกองทัพ

หนังสือเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ ที่มีรูปร่างแปลกออกไป

อย่างไรก็ตามหนังสือวัดখনอนได้เสื่อมความนิยมลงตามความเปลี่ยนแปลงของบ้านเมือง และเสื่อมโทรมลงตามกาลเวลา

จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2532 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี องค์อุปถัมภ์ภคมรดกไทย ทรงเห็นคุณค่าในการแสดงและศิลปะในตัวหนังสือใหญ่ ทรงมีพระราชดำริให้ทางวัดช่วยอนุรักษ์หนังสือใหญ่ทั้ง 313 ตัว และจัดทำหนังสือชุดใหม่ขึ้นแสดงแทน โดยมีมหาวิทยาลัยศิลปากรรับผิดชอบงานช่างจัดทำหนังสือใหม่ทั้งหมด และมีการนำหนังสือชุดใหม่ขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2538 และทรงพระราชทานกลับมาให้วัดখনอนนำมาใช้แสดงต่อไป

อย่างไรก็ตาม ช่วงแรกที่กรมศิลปากรส่งครูมาสอน มีผู้มาเรียนไม่กี่คน มีพระและครูที่โรงเรียนวัดখনอนมาเรียน แล้วก็นำมาถ่ายทอดกันต่อ ๆ มา ให้นักเรียนโรงเรียนวัดখনอนและผู้สนใจภายนอก จนถึงปัจจุบัน หนังสือที่ได้รับการเก็บรักษาอยู่ภายในวัด มีทั้งที่เป็นของเดิมที่ทำมาแต่ครั้งโบราณอายุกว่าร้อยปี และที่สร้างขึ้นใหม่เพื่อใช้ในการแสดงโดยเฉพาะ ซึ่งการแกะสลักหนังสือถือเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่ได้รับการฟื้นฟู ส่งเสริม

จนปัจจุบันก็ยังมีกระดาษใหม่ออกมาเรื่อย ๆ แม้จะต้องใช้เวลานานเป็นแรมเดือนกว่าจะได้แต่ละตัวก็ตาม ซึ่งปัจจุบันตัวหนังกลายเป็นสินค้าที่ได้รับความนิยมจากชาวต่างประเทศและผู้ชื่นชอบสะสมงานศิลปะต่าง ๆ ด้วยราคาที่ไม่ต่ำกว่าตัวละ 20,000 บาท โดยวัสดุที่ใช้ยังคงเป็น “หนังวัว” เป็นหลัก ด้วยเหตุที่ที่มีความล่งตัวในเรื่องสีสันทัน เมื่อฟอกแล้วมีความใสที่เรียกว่าเป็นหนังแก้ว ที่สำคัญ เมื่อต้องนำมาเล่นอยู่หน้าไฟแล้ว สามารถทนความร้อนได้ดีกว่าวัสดุอื่น ๆ

แต่บางครั้งก็มีการนำหนังควายมาใช้บ้างเหมือนกัน แต่หนังควายมีความชุ่มมากกว่า แต่บางครั้งจำเป็นต้องใช้ในกรณีหนังวัวตัวเล็ก และเมื่อซื้อหนังมา ก็ต้องนำมาล้างด้วยน้ำส้มสายชูอีกครั้งก่อนนำมาแกะ โดยนักเรียนที่มาเรียนการทำหนังช่วยกัน

ส่วนการแสดงหนังใหญ่คงมีเพียงเรื่องเดียวคือรามเกียรติ์ แม้แต่ก่อนนั้นมีการแต่งบทละครสำหรับเล่นเพิ่มเติมจากรามเกียรติ์อยู่บ้าง คือ เรื่องสมุทรโฆษคำฉันท์ แต่คนไม่นิยมจนล่วงมาถึงสมัยต้นรัตนโกสินทร์ มีการแต่งบทเพิ่ม คือ อิเหนา แต่ก็ไม่ได้รับความนิยมอีก ยังคงเล่นเรื่องรามเกียรติ์อยู่โดยเป็นบทบาทตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 - 2

หนังใหญ่ถือเป็นมหรสพการแสดงของสูง เป็นของหลวง แต่เมื่อกรุงศรีอยุธยาแตก (ครั้งที่สอง) หนังใหญ่สูญหายไปมาก เมื่อมีการกอบกู้เอกราชได้ ก็มีการฟื้นฟูในช่วงต้นรัตนโกสินทร์

หนังใหญ่จะไปปรากฏอยู่ตามบ้านเจ้าขุนมูลนาย และตามวัดที่มีหนังใหญ่ที่ปรากฏอยู่ในบันทึกก็ได้แก่ วัดখনอน ราชบุรี, วัดพลับพลาไชย ลพบุรี, วัดสว่างอารมณ์ สิงห์บุรี, วัดบ้านดอนระยอง โดยเป็นฝีมือชาวบ้านและพระ โดยพระเป็นคนดูแลอย่างวัดখনอนก็มีพระครูศรีทาสุนทรหรือหลวงปู่กล่อม อดีตเจ้าอาวาสเป็นผู้ริเริ่ม เพราะท่านเป็นช่างแกะด้วย

ก่อนที่หนังใหญ่จะได้รับการฟื้นฟูจนเป็นที่นิยมขึ้นมาอีกครั้งนี้ หนังใหญ่ถือเป็นศิลปะที่ใกล้สูญหาย เท่าที่เคยมีบันทึกไว้ที่วัดখনอนมีการแสดงครั้งสุดท้าย คือในงานศพหลวงปู่กล่อม พ.ศ. 2485 และจากนั้นก็ไม่มีการแสดงหนังใหญ่อีกเลย สาเหตุหนึ่งก็มาจากการเข้ามาของภาพยนตร์ต่างประเทศ จนคนไทยหลงใหลวัฒนธรรมเดิมของตัว กอปรกับคนเชิดเกิดความเบื่อเนื่องจากตัวหนังแต่ละตัวหนักไม่ต่ำกว่า 3 กิโล

แต่หากมองกันให้ลึกถึงเสน่ห์ของหนังใหญ่ก็จะพบว่าเสน่ห์ของหนังใหญ่นั้นมีอยู่มากมาย เริ่มตั้งแต่การแกะ ที่เรียกว่าเป็นศิลปะที่ทำด้วยมือล้วน ๆ การออกแบบลวดลายที่ทำให้คนเห็นเกิดความทึ่ง เนื่องจากเป็นการนำหนังสัตว์มาแกะสลักเป็นรูปตัวละคร แล้วลงสีสันทัน แล้วนำมาแสดงเป็นการบ่งบอกถึงความละเอียดอ่อนของคนไทยในสมัยก่อน โดยเฉพาะหากเป็นการแสดงในแบบดั้งเดิมที่ใช้การสูมไฟจากกะลาด้วยแล้ว จะเกิดความสวยงามบนผืนผ้าด้านหน้า เนื่องจากกะลามะพร้าวเมื่อถูกเป็นไฟจะให้เปลวที่มีสีสวยงามมากกว่าการใช้ฟืน และ

พินก็มีโอกาสแตกกระเด็นมาใหม่หนึ่ง อีกประการหนึ่งกะลาทำให้เปลวเพลิงไหวตัวไปมา เมื่อทาบเงาลงบนจอ ยิ่งทำให้หนังใหญ่ที่แกะสลักเป็นภาพนิ่ง ดูราวกับมีชีวิตขึ้นมา บวกคนเชิดที่ออกท่าทางดี ๆ คนพากย์เก่ง ๆ เหล่านี้คือเสน่ห์ที่ทำให้ดูหนังใหญ่ได้อย่างมีอรรถรส

การแสดงหนังใหญ่ตอนที่ได้รับความนิยมทั้งผู้เล่นและผู้ดูก็คือ ตอนหนุมานถวายนวแหวน มีข้อพึงสังวรณในการแสดงหนังใหญ่ข้อหนึ่งก็คือ จะไม่นิยมแสดงที่เรียกว่า ล้มชอน หมายถึงการแสดงครึ่ง ๆ กลาง ๆ ในบทที่ตัวละครได้รับบาดเจ็บหรืออยู่ระหว่างความเป็นความตาย เช่น บทที่พระลักษมณ์ถูกศรอินทรชิตสลบไป และหากหายาก็ก้าวไม่ทันเวลาก่อนพระอาทิตย์ขึ้นจะต้องตายแต่เวลาแสดงใกล้หมด ก็จะไม่เลิกแสดง ต้องแสดงต่อจนกว่าพระลักษมณ์ฟื้นขึ้นมาจึงเลิกแสดงได้ หากไม่แล้วถือเป็นกลางจะเกิดเรื่องไม่ดีกับผู้แสดง ทำให้คณะต้องมีอันเป็นไป

สำหรับการฝึกสอนนั้น ในโครงการมีเด็กนักเรียนมารับการฝึกอยู่ประมาณ 50 คน ซึ่งมีทั้งการแสดงหนังใหญ่ การแกะสลักตัวหนัง และการเล่นดนตรีไทย โดยมีพระนุชิต วชิร-วุฒโฒ เป็นผู้ดูแล ซึ่งวิชาความรู้เหล่านี้เป็นเฉพาะที่ การแสดงหนังใหญ่ทุกวันนี้ถือเป็นการแสดงพื้นบ้าน ดังนั้น การแสดงที่วัดখনอนจึงไม่เหมือนของกรมศิลปากรและวัดอื่น

สำหรับเด็กที่ฝึกไปจากโรงเรียนวัดখনอน แม่เรียนจบ

ออกไปแล้วก็ยังสามารถกลับมาเล่นให้วัดได้อีก ไม่จำกัดสิทธิ์ว่าต้องเป็นเด็กที่เป็นนักเรียน หรือต้องเป็นคนในโรงเรียน โดยสามารถเริ่มฝึกได้ตั้งแต่อายุ 9 ขวบขึ้นไป และทุกวันนี้มีการแสดงให้คนทั่วไปชมเพียงวันเสาร์วันเดียว เวลา 10.00 น. โดยไม่เสียค่าชม เว้นแต่หากมาเป็นหมู่คณะจำนวนมาก ก็อาจจะเพิ่มรอบแสดงช่วงบ่ายอีก 1 รอบ

สำหรับผู้สนใจที่ต้องการเข้ามาชมการแสดงหนังใหญ่วัดখনอน สามารถติดต่อสอบถามมาก่อนได้ที่ (032) 233386

อย่างไรก็ตาม หากไม่มีโครงการพระราชดำริฯ หนังใหญ่ก็คือ ดำเนินร้างบทหนึ่งของมหรสพไทยที่เคยรุ่งเรืองในอดีต...□

ชวนหัวสมัยคุณปู่

เพื่อนของคุณปู่คนหนึ่งเป็นคนแปลก วันหนึ่งคุณปู่ชวนเขาไปซื้อโองังใส่หน้าด้วยกัน เมื่อเลือกดูโงไบที่ถูกใจแล้วก็ตกลงซื้อ ขณะนั้นเพื่อนคุณปู่เหลียวไปเห็นโองังหน้าโงไบหนึ่งวางคว่าอยู่ จึงพูดว่า “เฮ้ โองังโงไบนี้แปลก ไม่ยกมีปาก” ผู้ขายจึงจับโองังโงไบนั้นให้วางหงายขึ้น ทันใดนั้น เพื่อนคุณปู่ก็ร้องขึ้นว่า “อ้าว, ก้นหายไปไหนเสียอีกแล้ว”

ชวนหัวสมัยคุณปู่

เพื่อนคุณปู่คนเดิมนั้นแหละ วันหนึ่งเที่ยวเดินเร่ร้องเอ็ดๆ ประกาศขายมุ้งผ้าโปร่งตาพริกไทย ยังใหม่มาก ใช้เพียง 10 วันเท่านั้น ลดราคาเกือบครึ่งทีเดียว ! มีผู้คนรุมล้อมถามสาเหตุ เพื่อนคุณปู่ตอบว่า “จำเป็นต้องขาย เพราะมียุ้งแอบอยู่ในมุ้ง ตั้ง 4-5 ตั้ว กินเลือดของลุงจนท้องป่องทุกตั้ว หากไม่รีบกำจัดเสีย ขึ้นนอนต่อไป ลุงย่อมต้องตายแน่ๆ”

จากหนังสือ *อุปถัมภ์ ไกรฤกษ์*
แฟนหนังสือวิทยุสราญรมย์

ปกิณกะ

ราชอาณาจักร

ภุจัน ปณ

ภุจันอาจเป็นประเทศที่ฟังไม่คุ้นหู แท้จริงแล้วภุจันเป็นประเทศที่อยู่ใกล้ไทยเพียงแค่ว่า 3 ชั่วโมงบิน ตั้งอยู่ระหว่างเทือกเขาหิมาลัยทางตะวันออกกับที่ราบลุ่มแม่น้ำคงคา มีอาณาเขตทางทิศเหนือติดกับธิเบตและอาณาเขตติดกับอินเดีย ไม่มีทางออกทะเล มีพื้นที่ 46,500 ตารางกิโลเมตร เหมือนหลวงชื่อกรุงทิมพู มีเมืองสำคัญชื่อเมืองปาโรเป็นที่ตั้งของสนามบิน อันนี้ต้องขออธิบายว่าเพราะภุจันทั้งประเทศเป็นหุบเขา มีเมืองปาโรเมืองเดียวที่ไม่ติดเขาพอจะเป็นเมืองที่เครื่องบินลงจอดได้ นอกจากนั้นก็ยังมีเมืองพูนาคาที่เป็นที่ตั้งของพระราชวังฤดูหนาว

คงเป็นเพราะภูฏานเป็นเมืองในหุบเขา จึงมีภูมิอากาศค่อนข้างเย็น อุณหภูมิประมาณ 10 องศาเซลเซียส มีประชากรประมาณ 780,638 คน มี 2 เชื้อชาติด้วยกันคือ เชื้อสาย Shorchops ซึ่งเป็นเชื้อสายทิเบต และเชื้อสายเนปาล ประชากรนับถือศาสนาพุทธนิกายมหายาน ใช้ภาษา Dzongkhla เป็นภาษาราชการ ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางในสถาบันการศึกษา และภาษาเนปาลมีใช้ในบางส่วนทางภาคใต้ของประเทศ สกุลเงินเรียกว่า กูลตรัม 1 เหรียญสหรัฐ เท่ากับประมาณ 35.83 กูลตรัม และ 1 กูลตรัมเท่ากับ 0.72 บาท นี่เป็นอัตราของปี 2540 ที่น่าสนใจคือภูฏานเป็นราชอาณาจักร ปกครองโดยสมเด็จพระราชาธิบดี จิกเม สิงเย วังจุก

เดิมนั้นภูฏานชื่อวาร์รัฐมอญ ถูกก่อตั้งขึ้นในดินแดนที่เป็นภูฏานปัจจุบัน เมื่อประมาณพุทธศตวรรษที่ 1 และล่มสลายลงในปี 1143 วัดพุทธศาสนาแห่งแรกถูกสร้างขึ้นในประมาณปี 1173-1183 และลามะชาวทิเบต เดินทางมาถึงดินแดนภูฏาน ในปี 1290 เพื่อเผยแผ่พุทธศาสนานิกายลามะ

เมื่อประมาณปี 1353 ภูฏานเริ่มมีการปกครองโดยพระมหากษัตริย์ และได้ยอมรับนับถือศาสนาพุทธนิกายลามะของทิเบตเป็นศาสนาประจำราชอาณาจักรในประมาณปี 1373-1383 อย่างไรก็ตาม ภูฏานถูกรุกรานและปกครองโดยกองทัพชาวทิเบต-มองโกลในพุทธศตวรรษที่ 16 แต่ต่อมาในปี 2194 ลามะชาวทิเบต ได้เดินทางเข้ามายังภูฏาน และได้รวมประเทศภูฏานเป็น

อันหนึ่งอันเดียวกัน พร้อมทั้งปกครองประเทศภูฏานทั้งหมดด้วยระบบศาสนา โดยได้มีการสร้างพระราชวังฤดูร้อนที่กรุงทิมพูและพระราชวังฤดูหนาวที่เมืองพุนาคาขึ้น

ในพุทธศตวรรษที่ 22-23 อาณาเขตของภูฏานขยายรวมถึงเมือง Koch Bihar ในรัฐ West Bengal ของอินเดีย รัฐ Assam Duar ของอินเดีย และรัฐสิกขิมแต่ในปลายพุทธศตวรรษที่ 23-ต้นพุทธศตวรรษที่ 24 บริษัท British of India ของอังกฤษเริ่มขยายอาณาเขตการค้าและอาณานิคมให้อังกฤษเข้ามาถึงภูฏานจนเกิดการสู้รบกันขึ้น เกิดความขัดแย้งระหว่างภูฏานและ British of India ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองเลวร้ายลง แต่ในขณะเดียวกันได้เกิดสงครามกลางเมืองขึ้นในภูฏาน ทำให้ภูฏานไม่สามารถต้านอิทธิพลของอังกฤษได้ และสูญเสียดินแดนให้อังกฤษไปที่ละส่วน จนถูกรอบงำด้วยอิทธิพลของอินเดียไปในที่สุด

ประวัติศาสตร์ของภูฏานเริ่มขึ้นในปี 2457 เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของระบบการปกครองจากระบบลามะ ผู้บริหารประเทศที่มาจากการเลือกตั้งมาเป็นระบบพระมหากษัตริย์เป็นผู้ปกครอง หรือระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยมีความเห็นพ้องระหว่างคณะที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน ผู้แทนประชาชน และหัวหน้าหน่วยบริหารท้องถิ่น ซึ่งได้พร้อมใจกันเลือก อุกเย็น วังจุก เจ้าผู้ครองนคร Penlop แห่งแคว้น Tongsa เป็นสมเด็จพระราชาธิบดีแห่งพระราชวงศ์วังจุก พระองค์แรก สมเด็จพระ

ราชาธิปไตย อุกเหิน วังจุก ได้รับการยอมรับจากชาวภูฏานว่า ทรงเป็นผู้มีสายพระเนตรยาวไกล มีพระปรีชาสามารถสูงในการบริหารราชการแผ่นดิน ทั้งยังทรงเป็นพุทธศาสนิกชนที่เคร่งครัด และมุ่งมั่นที่จะยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างแท้จริง พระองค์ทรงสร้างความเป็นปึกแผ่น สันติภาพ และความมั่นคงให้ภูฏานอย่างมาก

ในปี 2496 ได้มีการปฏิรูปการปกครอง โดยการจัดตั้งสมัชชาแห่งชาติ และเริ่มมีความแตกแยกทางความคิดเห็นทางการเมือง ในปี 2508 ฝ่ายต่อต้านรัฐบาลพยายามที่จะลอบปลงพระชนม์สมเด็จพระราชาธิบดี จิกเม ดอร์จี วังจุก กษัตริย์องค์ที่ 3 แต่ไม่สำเร็จ

สมเด็จพระราชาธิบดี จิกเม สิงเย วังจุก กษัตริย์องค์ปัจจุบันเป็นกษัตริย์องค์ที่ 4 ขึ้นครองราชย์ในปี 2515 ทรงมีนโยบายส่งเสริมความเป็นเอกลักษณะ และให้ภูฏานสามารถดำรงชีพได้ด้วยตนเอง ในปี 2517 ภูฏานได้เริ่มใช้ระบบเงินตราของตนเอง แยกจากระบบเงินรูปีอินเดียจนถึงปัจจุบัน ในปี 2530 ภูฏานได้เริ่มใช้นโยบาย One Nation One People เพื่อให้สร้างความสามัคคีและความเป็นปึกแผ่นในชนเชื้อชาติ ภูฏาน ทำให้ภูฏานประสบปัญหาเกี่ยวกับความขัดแย้งทางเชื้อชาติกับผู้สืบเชื้อสายเนปาลที่อาศัยอยู่ทางใต้ของประเทศ โดยเริ่มมีกลุ่มผู้ก่อการร้ายต่อต้านรัฐบาล ความรุนแรงและอาชญากรรมในภูฏานเพิ่มสูงขึ้นเป็นลำดับ

ศาสนาในภูฏานนั้นแม้จะเป็นพุทธศาสนาเป็นศาสนา

ประจำชาติ แต่ก็ให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนในการเลือกศาสนา นอกจากนี้ ภูฏานมีกฎหมายห้ามวิพากษ์วิจารณ์ศาสนาใดๆ ในประเทศอีกด้วย ทั้งนี้ สมเด็จพระสังฆราช มีสถานะเทียบเท่ากษัตริย์ มีอำนาจหน้าที่สอดส่องดูแลด้านศาสนาในประเทศ

สินค้าส่งออกที่สำคัญได้แก่กระแสไฟฟ้า ไม้ซุง แร่ธาตุ ซีเมนต์ อัญมณี แคลเซียมคาร์ไบด์ ผลผลิตทางการเกษตร และสินค้าหัตถกรรม สินค้านำเข้าได้แก่ รถยนต์ สิ่งทอ เครื่องจักรกลขนาดเบา ข้าว น้ำมัน น้ำตาล ประเทศคู่ค้าที่สำคัญได้แก่ อินเดีย ประเทศตะวันออกกลาง และยุโรปตะวันตกบางประเทศ

เศรษฐกิจของภูฏานผูกพันอยู่กับอินเดีย โดยเงินอุดหนุนผูกติดกับเงินรูปีของอินเดีย ร้อยละ 93 ของสินค้าออกส่งไปอินเดีย และสินค้านำเข้าส่วนใหญ่มาจากอินเดีย การที่ภูฏานพึ่งพาเงินต่างประเทศอย่างมาก ทำให้เป็นจุดอ่อนของโครงสร้างเศรษฐกิจ รัฐบาลพยายามปรับปรุงโครงสร้างสถาบันการเงินในประเทศ และใช้มาตรการทางการเงินและการคลัง เพื่อจูงใจนักลงทุนให้มากขึ้น และส่งเสริมการออมเงินในประเทศ เพื่อประโยชน์ในการขยายการลงทุนและประกอบกิจการโดยชาวภูฏาน

ภูฏานเป็นประเทศปิดมานาน มีอินเดียเป็นพี่เลี้ยง ทำให้ภูฏานไม่สามารถเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับจีนโดยสะดวก สนธิสัญญามิตรภาพระหว่างภูฏานกับอินเดีย เมื่อปี 2492 ให้มีการเปิดพรมแดนระหว่างภูฏานกับอินเดียและไม่มีกีดกันการค้าระหว่างกัน ทำให้ภูฏานต้องยึดนโยบายต่างประเทศตามอินเดีย...□

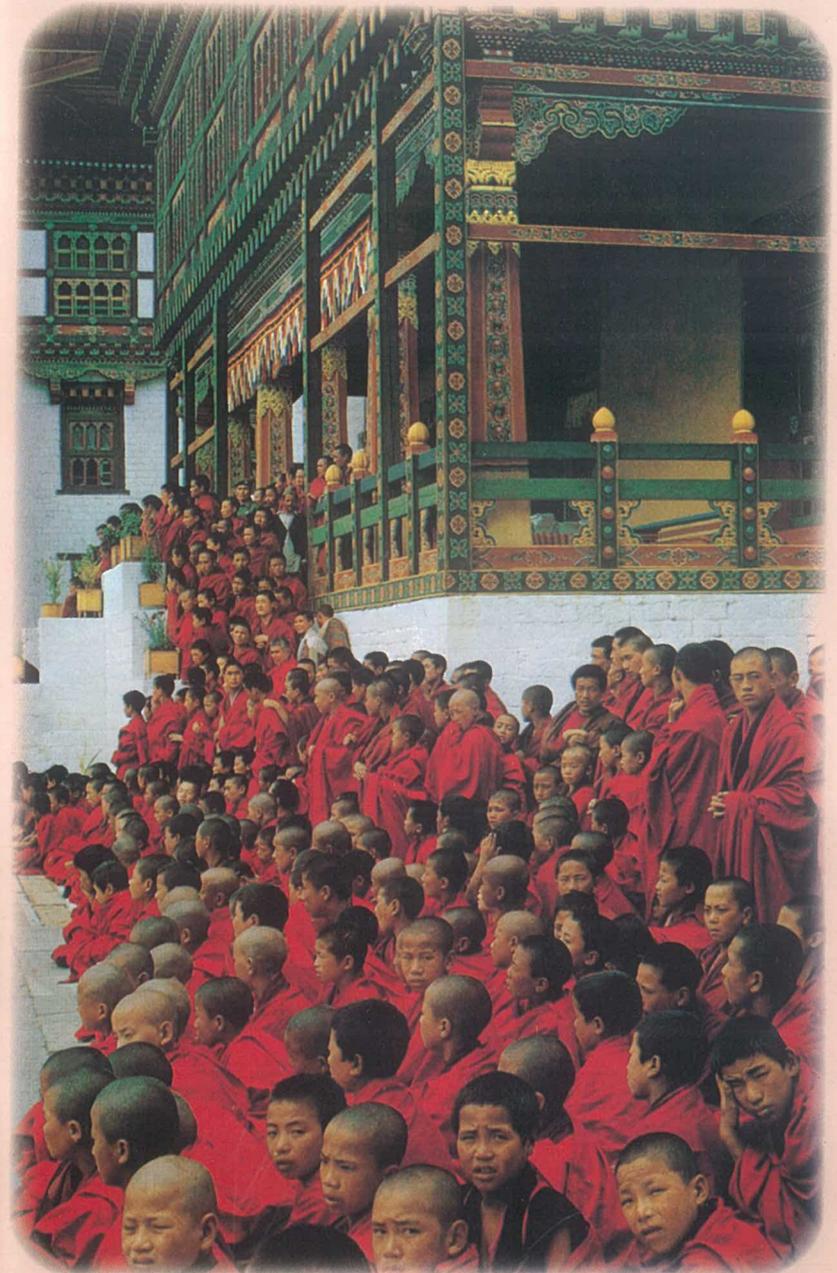
จดหมายจากผู้ฟัง

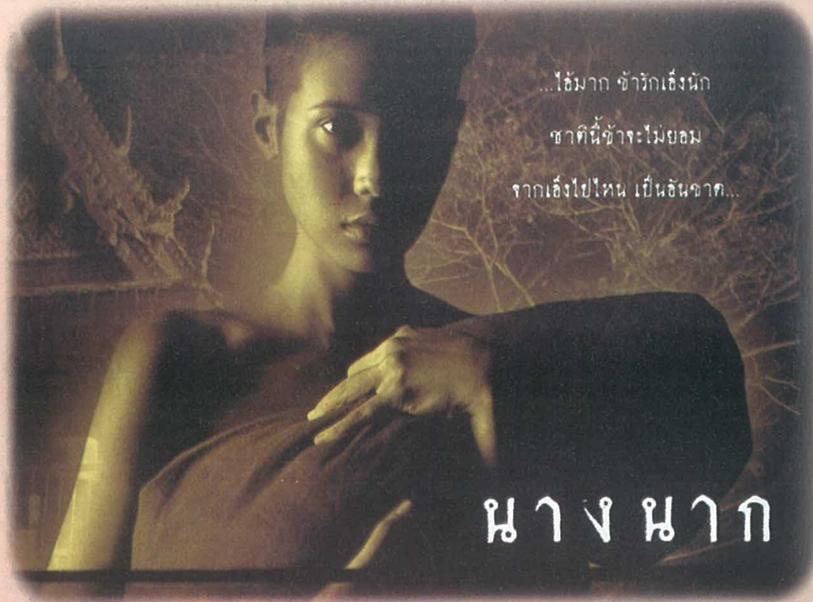
“.....ผมเป็นชาวเรือ เรือสินค้ารับส่งสินค้าอยู่ในแถบประเทศอาเซียน ถ้าเรืออยู่แถวมาเลเซีย อินโดนีเซีย เวียดนาม และกลางทะเล จะรับฟังได้ชัดเจน แต่ถ้าไปแถวฟิลิปปินส์ หรือไต้หวัน ส่วนมากค่อนข้างรับได้ชัดถ้าอากาศดี มีบางวันเสียงสะอึก ผมเข้าใจว่าเป็นคลื่นรบกวน เมื่อเรือออกจากกรุงเทพฯ ก็มีวิทยุสาราณรมย์เป็นเพื่อนอยากให้มีเวลาออกอากาศมากกว่า 30 นาที มีเรือสินค้าจำนวนหลายร้อยลำที่รับฟังวิทยุสาราณรมย์ อยากให้มีข่าวกีฬาบ้าง.....”

(วินัย ทรงเสียงไชย สมุทรปราการ)

“.....ฟังรายการทุกรายการ ตั้งแต่ 5.30 น. - 7.00 น. ก่อนไปโรงเรียน คิดว่าทุกรายการมีสาระมาก โดยเฉพาะสำหรับเด็กๆ ซึ่งในสมัยนี้หาฟังได้ยาก รายการที่ชอบที่สุดคือรายการเล่าเรื่องเก่า เมื่อฟังรายการนี้ก็ได้อะไรเพิ่มมากขึ้น... ขออวยพรให้วิทยุสาราณรมย์ประสบความสำเร็จ อยู่คู่คนไทยไปนานๆ และรักษาคุณภาพในการดำเนินรายการให้เป็นวิทยุเพื่อประชาชนต่อไป.....”

(พ.จ.อ. บุญเกิด พวงดี
ศูนย์พัฒนาการประมงฯ สมุทรปราการ)

...ใช้มาก ชั่วรักแข็งนัก
ซาตินี่ข้าจะไม่ยอม
จากเอ็งไปไหน เป็นอันขาด...

นางนาก

มานะ อย่ากปรนนิบัติเอ็งให้มากเข้าไว้
เพราะข้าเอง
ก็ไม่รู้ว่าจะดูแลเอ็งได้สักกี่วัน...

นางนาก

ปกิณกะ

ไปดูหนังเรื่อง

“นางนาก”

พิษณุ จันทรวีทัน

ผมไปดูหนังไทยมาเรื่องหนึ่ง วันนี้จะขอคุยเรื่อง
หนังไทยในรายการ “รอบบ้านเรา” ปกติแล้วผม
ไม่ค่อยจะได้ดูหนังเท่าไร เพราะว่าหาเวลาว่างไม่ค่อยได้ ขณะ
นี้มีการวิพากษ์วิจารณ์หนังไทยเรื่องหนึ่งมากมาย คือเรื่อง “นาง
นาก” ที่กำลังฉายกันอยู่

หนังเรื่องนี้ทำเงินได้มาก ชาวต่างชาติได้เกือบ 150 ล้านบาทแล้ว ผมเองจึงไปดูกับเขาบ้าง และจะขอเล่าถึงความรู้สึกที่ไปดูมา ก็อย่าเพิ่งคิดนะครับว่าผมได้รับค่าสปอนเซอร์หรือว่าได้รับค่าโฆษณาจากผู้สร้างหนัง ผมดูแล้วเห็นว่ามีส่วนบางอย่างที่น่าคิด ก็เลยอยากจะนำมาเล่าสู่กันฟัง

ผมเห็นว่าการสร้างหนังเรื่องนี้และครั้งนี้ทำขึ้นมาได้แบบแหวกความรู้สึกของหนังไทยเก่าๆ ไปอย่างสิ้นเชิง ทำเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นมาในสมัยรัชกาลที่ 4 และเมื่อได้ดูก็ยอมรับว่าเขาคงได้มีการค้นคว้ากันมาอย่างดีทีเดียว สมควรแก่การไปชมโดยแท้จริง ต้องชมเชยผู้สร้างเขาว่าได้พยายามหาข้อมูลมาสร้างหนังเรื่องนี้ได้อย่างสมจริงสมจัง ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกายของผู้คนในสมัยนั้น ประเพณีต่างๆ ที่เห็นในภาพนั้นก็ถือว่าเป็นผู้ที่สร้างหนังเรื่องนี้เขามีความพยายามมาก ผมทราบมาว่าเป็นคนเดียวกันกับที่สร้างหนังเรื่อง “2499 อังธพาลครองเมือง” นั้นเอง

ผมไปนั่งดูหนังเรื่องนี้ด้วยความรู้สึกที่งั้น เพราะไม่เหมือนหนังไทยทั่วๆ ไปไม่ว่าจะเป็นสีของหนัง เริ่มต้นจากสี ปกติสีของหนังไทยพอดูปั๊บจะรู้เลยว่านี่เป็นหนังไทย เพราะจะต่างกับสีของหนังฝรั่งที่เราเคยดู ผมไม่ทราบว่าท่านผู้ฟังจะเคยสังเกตเหมือนผมหรือไม่ แต่หลายท่านอาจจะนึกภาพออกว่าสีของหนังฝรั่งดีๆ นั้นดูแล้วมันนุ่มตา และมีการถ่ายทอดความรู้สึกชัดเจน นี่เรื่องของเทคนิค เรื่องสีและแสง ผมขอชมแบบคนที่

ไม่รู้เทคนิคอย่างนี้

ดนตรีที่ทำประกอบในเรื่องนี้ก็ทำได้อย่างดี กรุณาอย่าแย้งว่าไพเราะหรือไม่ เพราะความไพเราะของดนตรีหรือเมโลดีเป็นเรื่องความชอบซึ่งแตกต่างกันไปในคนแต่ละคน อาจมีคนบอกว่าไม่เพราะก็ได้ แต่ผมกำลังพูดถึงการเลือกเครื่องดนตรีมาใช้ เช่น ฉาก โศก ก็ใช้ปี่มอญ ฉากเจ้าใจก็มีกลองรัว เป็นการนำเครื่องดนตรีไทยมาใช้ในวาระอันเหมาะสมเจาะอีกประการหนึ่ง ผมมีความรู้สึกว่าการพยายามในการทำทรงผมก็ดี เสื้อผ้า บ้านเรือน สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ นับว่าทำได้สมบูรณ์แบบอย่างมากเรื่องหนึ่ง ตัวอย่างเช่น คนในสมัยก่อนนั้นนิยมกินหมากให้ฟันดำ เป็นต้น ทำได้อย่างสมบูรณ์มากน่าชมอย่างมาก

อย่างไรก็ดี ถ้าจะดูอย่างพิเคราะห์ และจะหาข้อบกพร่องละก็พอจะมีอยู่บ้างเรื่อง “นางนาก” ทั้งเรื่องนี้เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในสมัยปลายรัชกาลที่ 4 เพราะฉะนั้นการจัดฉากต่างๆ การทำบทสนทนาต่างๆ นั้นย่อมยากลำบากเป็นธรรมดา

เมื่อเปิดฉากขึ้นมา ก็เป็นเรื่องของการเกิดเหตุการณ์ที่เรียกว่า “สุริยุปราคา” ที่หว่ากอ เมื่อปี พ.ศ. 2411 เขาสร้างฉากได้อย่างสมบูรณ์มาก ดูแล้วได้บรรยากาศดีมาก ผมเชื่อว่าเขาสร้างฉากนี้เพื่อทำให้คนดูรู้ว่าเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นในท้ายรัชกาลที่ 4 แต่พอตัดฉากออกมาแล้วก็เป็นเรื่องของ “นายமாக” ที่เป็นสามีของแม่นาก ไปสงคราม และก็มีฉากสงคราม ตรงนี้ทำให้ผมนึกไปว่า เอ! สงครามอะไร เพราะว่าในช่วงนั้นยังไม่มี

สงคราม จะว่าเป็นสงครามกับพม่าก็ไม่ใช่ เพราะสงครามกับพม่านั้นหมดไปตั้งแต่รัชกาลที่ 2 แล้วเชียงตุงก็ไม่ใช่ หรือว่าจะ เป็นสงครามปราบฮ่อก็ไม่ใช่อีก เพราะสงครามปราบฮ่อ เริ่มเมื่อปีรัชกาลที่ 5 ในสมัยของเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี ครั้งเมื่อ เป็นเจ้าหมื่นไวยวรนาถ เพราะฉะนั้นจากนั้นก็เลยทำให้ผมเสียความรู้สึกว่าไม่น่าจะมีเลย เหมือนแต่งตัวเสียโก้ ปล่อยให้เสีย ขาดด้านหลังเป็นรูปโต

มีอีกเรื่องหนึ่งที่ผมอยากจะเล่าให้ฟังคือในตอนสุดท้าย เขาได้นำเอาตำนานตอนหนึ่งมาทำเป็นหนังว่า สมเด็จพระ- พุฒาจารย์วัดระฆัง ได้ไปปราบผีนางนาก ให้ขึ้นมากุ้ยกัน แล้ว ก็เจาะเอากระดูกหน้าผากไปทำเป็นบันเหน่ง หรือหัวเข็มขัด ของพระนั่นเอง ทีนี้ในหนังนั้นใช้คนหรือพระก็ไม่ทราบ แต่ผม เข้าใจว่าเป็นคนธรรมดาามากกว่ามาแต่งกายเป็นพระ แสดง เป็นสมเด็จพระพุฒาจารย์

การที่เอาคนมาแสดงเป็นสมเด็จพระพุฒาจารย์ ซึ่งเป็น พระเถระที่มีคนรู้จักกันทั่วบ้านทั่วเมืองนั้น ฝรั่งเศสเรียกบุคคล เช่นนี้ว่า “เลเจนเดอรี” หรือว่าเป็นตำนานไปแล้วนั้น มันเป็นเรื่องที่เสียงพอสมควรเพราะว่าบุคลิกภาพและท่าทางของผู้แสดง ย่อมจะไม่สามารถที่จะสะท้อนให้เห็นบุคลิกภาพของท่านเจ้า- คุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ได้อย่างชัดเจน อาจจะผิดเพี้ยนไปได้ อย่างมากที่สุดทีเดียว ถ้าสังเกตจะเห็นว่าหนังฝรั่งชั้นดี ถ้ามีส่วนไป เกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญๆ ที่เป็นตำนาน เขาก็จะถ่ายเฉพาะที่

เท้าหรือถ่ายด้านหลัง แล้วมีเสียงพูดออกมา เพื่อเสียงในการที่ นำเอาผู้นั้นมาออกเป็นภาพ เป็นต้น

ภาพของผู้ที่แสดงเป็นสมเด็จพระพุฒาจารย์นั้น มัน ทำลายภาพเกี่ยวกับท่านโดยสิ้นเชิง ผมเองมีโอกาसानมา มาก และดูภาพของท่านมามาก และขอเรียนว่าไม่เหมือน ไม่ ว่าจะเป็นการกิริยาหรือการพูดที่ดี ผมดูบ้างก็เชื่อว่าผู้สร้างคงเอา หุ่นขี้ผึ้งไทยมาเป็นต้นแบบ ซึ่งหุ่นขี้ผึ้งนี้ผมว่าผิดตั้งแต่ต้น คน ที่เคยเห็นภาพถ่ายของท่านจะนึกออก คนที่แสดงเป็นสมเด็จพระ- จารย์หน้าตา “แป๊ะๆ” อย่างไม่รู้ เมื่อพูดเช่นนี้อาจมีคนแย้ง ว่าผมเกิดทันได้เห็นหรือคุยกับท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒา- จารย์หรือ ผมเองเกิดไม่ทัน แต่ก็สนใจเรื่องนี้ไข้อยู่ ในสมัยนั้น มีบันทึกหลายฉบับพูดไว้ตรงกันว่า เวลาที่บุคคลต่างๆ เรียก ท่านนั้น เขาจะเรียกว่า “ท่านเจ้าประคุณ” เสมอ และท่านก็มัก พูดจะอยู่เสมอ สมณศักดิ์ของท่านก็เช่นกัน เดี่ยวนี้เราเปลอเรอ กันไปมาก ชอบไปเรียกท่านว่า “สมเด็จพระพุฒาจารย์” แม้ในหนัง ก็มีตอนหนึ่งที่บรรยายว่า “สมเด็จพระพุฒาจารย์” ที่จริงแล้ว ตำแหน่งหรือสมณศักดิ์ของท่านคือ “สมเด็จพระพุฒาจารย์” นะครับ เราต้องเรียกให้เต็ม ผมไปเห็นหนังสือเล่มหนึ่งซึ่งเขียน ประวัติของท่าน โดยนักพระเครื่องคนหนึ่ง เขียนไว้ว่า “สมเด็จพระ พุฒาจารย์” เขียนตัวโตมากในหน้าปกหนังสือ ดูเหมือนเป็น การไปลดหรือเรียกท่านผิดเพี้ยนไป นับว่าเป็นการไม่สมควร เป็นอย่างยิ่ง

ประการต่อไปที่ผมว่าผิดอย่างยิ่ง และไม่น่าทำ ก็คือ การปลุกเสกพระพิมพ์ หรือพระเครื่อง ที่เรียกว่า “พระสมเด็จฯ” ก็คงจะรู้กันแค่นั้นว่า ท่านปลุกเสกพระเครื่องที่มีชื่อเสียงมาก คือพระสมเด็จที่เป็นที่เสาะแสวงหากันมากในปัจจุบันนี้ ในหนังสือก็ทำเป็นว่าท่านเอามาส่องไว้ข้างหน้าท่าน มีคนแก่ 2 คน มานั่งดูอยู่ แล้วสมเด็จฯ ท่านก็บอกว่า เอาละวันนี้ไม่ปลุกเสกพระพิมพ์หนึ่งวันนะ ทำที่ว่าจะไปปราบผีนางนากอะไรทำนองนี้ ซึ่งแท้ที่จริงแล้ว การสร้างพระสมเด็จของท่านเจ้าคุณสมเด็จฯ นี้ ท่านค่อยๆ ทำมาตั้งนานเริ่มตั้งแต่ราว พ.ศ. 2409 ทำไปแจกไป และการปลุกเสกของท่านนั้นมีขั้นตอนมากมายก็น่าจะทำในที่โรฐาน ตอนที่ท่านสิ้นชีพิตักษัยนั้น มีคนไปพบพระสมเด็จอยู่ในกระถางมังกร ที่อยู่ในห้องที่ท่านจำวัด ก็เลยสันนิษฐานกันว่าทุกคืนก่อนที่ท่านจำวัด ท่านคงจะต้องมีการภาวนาบรรจุพุทธาคมลงไปพระพิมพ์ของท่าน ซึ่งต่อมาก็ได้กลายเป็นพระ “สมเด็จ” ที่มีชื่อเสียง แต่ในหนังสือนั้นเอาไปกองไว้ในกระถางใหญ่ๆ เต็มไปหมด และก็มีคนไปมุงดูท่านเวลาปลุกเสก ผมว่าภาพตอนนี่ผิดอย่างฉกรรจ์ การนำเอาพระเถระชั้นสูงออกมาในภาพเช่นนี้ไม่ค่อยจะถูกต่อนัก

กลับมาเรื่องที่สมเด็จฯ ปราบผีนางนาก ขอเรียนตามตรงว่า ผมเองไม่ค่อยจะเชื่อในตำนานนี้เท่าใดนัก เพราะเหตุว่ามีปรากฏในหนังสือเล่มเดียวเท่านั้นที่บอกว่าท่านเจ้าคุณสมเด็จฯ พระพุฒาจารย์นั้นได้มาเกี่ยวข้องกับเรื่องแม่จอก ก็คือหนังสือ

ประวัติของสมเด็จพระพุฒาจารย์ ซึ่งเขียนโดยพระยาทิพโกษา (สอน โลหะนันท์) ราว พ.ศ.2470 กว่าๆ คือเขียนในสมัยหลังนี้เอง ท่านเจ้าคุณทิพฯ นี้ เคยเป็นข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ ครั้งหนึ่งท่านเคยเป็นเจ้ากรมกองการทูต ได้เขียนไว้โดยอ้างว่าฟังมาจากข้าหลวงในวังหลังว่า นางนากนั้นไปอาละวาดกับพระเถร จนท่านเจ้าคุณสมเด็จฯ ท่านทนไม่ไหวก็เลยต้องไปปราบ

ที่ผมว่าตำนานนี้ไม่น่าเชื่อก็เพราะว่าท่านเจ้าประคุณสมเด็จฯ นั้น ท่านเป็นพระเถระชั้นสูงมาก ในสมัยรัชกาลที่ 4 ท่านดำรงสมณศักดิ์ชั้นสูง ไม่มีเหตุผลใดๆ จะไปเกี่ยวข้องกับไสยศาสตร์ หรือว่าจะไปปราบผีแม่จอก พระเถระที่เป็นที่ยกย่องขนาดนั้นไม่น่าจะไปเกี่ยวข้องกับการไปเจาะกะโหลกศพเอามาทำปั้นเหน่ง ตามประวัติของท่าน ท่านเป็นผู้ทรงคุณวิเศษมากมาย เพียงแค่นั่งอยู่ที่วัดระฆังของท่านก็น่าจะปราบได้แล้ว คงไม่ต้องเดินทางไปถึงวัดมหาบุศย์ ไปขุดศพ เจาะกะโหลกผีให้เป็นที่น่าสมเพชเวทนาแก่ผู้พบเห็น นี่เป็นทัศนคติของผมนะครับ ตำนานนี้ผมขอเรียนว่าเป็นตำนานที่ไม่มีอะไรยืนยันทั้งสิ้น ผมเชื่อว่าเป็นการเสริมแต่งขึ้นภายหลัง ด้วยเหตุผลสองประการ

ประการแรก เป็นการแต่งขึ้นมาเพื่อเสริมให้กิตติคุณในด้านคุณวิเศษของท่านเจ้าประคุณสมเด็จฯ โด่งดังขึ้นไปอีก ซึ่งไม่น่าจะจำเป็น เพราะท่านโด่งดังมาตั้งแต่รัชกาลที่ 4 แล้ว

อีกประการหนึ่ง ก็เพื่อให้ตำนานเรื่องนางนาก ซึ่งยังไม่ยืนยันว่าเกิดขึ้นในช่วงปลายรัชกาลที่ 3 หรือปลายรัชกาลที่ 4 สนุกสนาน เหลือเชื่อเข้าไปอีก เท่านั้นเอง

ทั้งหมดนี้ผมตีเพื่อก่อ และขอบอกว่าผมมิใช่เป็นคนประเภทช่างตี เห็นเขาทำอะไรก็ตีเรื่อยไป อย่างเช่นที่นิยมกันมากในปัจจุบัน สำหรับผู้ที่สร้างหนังสือ ก็กรุณาอย่าว่าผมมาจ้องจับผิดท่านด้วยประการใดๆ เลย ขอให้ถือว่าเป็นการเล่าให้กันฟังด้วยความรักและความสนุกที่ได้ดูหนังสือนี้

โดยสรุปแล้ว หนังสือนี้ควรชมอย่างยิ่ง เป็นหนังสือที่มีคุณค่าและทำได้ดีมาก นอกจากข้อผิดพลาดบางประการในเรื่องของการพูดการจาของตัวละคร ซึ่งเห็นได้ชัดว่าหลายตอนนำเอาภาษาเขียนในสมัยนั้นมาเป็นภาษาพูดของตัวละคร ซึ่งผมว่านี่ก็ผิดอีก เพราะดูเกร็งๆ อย่างไรพิกล เรื่องเช่นนี้อาจจะมีบ้างเป็นธรรมดา ผมเข้าใจดีเพราะบทสนทนาในสมัยนั้นคงหาที่อ้างอิงได้ลำบาก อย่างไรก็ตาม ผมเองก็ยังเห็นว่าหนังสือนี้น่าชมอยู่ดี เพราะคุ้มค่า ได้เห็นความพยายาม เป็นการเปิดศักราชใหม่ของหนังสือไทยเราทีเดียว ทำให้เชื่อว่าหนังสือไทยเราจะมีมาตรฐานทัดเทียมกับหนังสือต่างประเทศในอนาคต...๐

ส่วนหนึ่งของรายการรอบบ้านเรา ดำเนินรายการโดยพิษณุ จันทร์วิทัน ออกอากาศทางสถานีวิทยุสุราษฎร์ฯ เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2542

ท้ายเล่ม

หนังสือวิทยุสุราษฎร์ฯ เล่ม 4 นี้ มีเนื้อหาที่น่าสนใจเกี่ยวกับกระทรวงการต่างประเทศอยู่หลายเรื่อง เริ่มจากการแนะนำอาคารที่ทำการใหม่ที่ถนนศรีอยุธยา ซึ่งดำเนินการก่อสร้างมาตั้งแต่เดือนมีนาคม 2539 และแล้วเสร็จเมื่อเดือนกรกฎาคม 2542 ตามมาด้วย นำชมสวนไม้ต้นรอบอาคาร โดยปัญญารักษ์ พูลทรัพย์ สำหรับผู้ที่สนใจเรื่องการปฏิรูปและการบริหารราชการในต่างประเทศ พิษณุ จันทร์วิทัน จะนำเสนอเกี่ยวกับ ธีรกุล นิยม ผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่ และฝีกอบรม และอภิชาติ ชินวรรณ โฆษกผู้อำนวยการกองนโยบายและวางแผนในเรื่องดังกล่าว นอกจากนี้ คุณพิษณุ ยังได้สนทนากับอริบตี ดอน ปรมัตถ์วินัย เรื่องงานของกรม

สารนิเทศ และโครงการยวทูตความดี ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศดำริจัดทำขึ้น เพื่อส่งเสริมคุณธรรมและค่านิยมในทางที่ถูกแก่เยาวชนไทย

ในเล่มนี้ ยังมีบทสัมภาษณ์ “พนมเทียน” ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ ประจำปี 2540 เพชรน้ำเอกแห่งวงวรรณกรรมไทย และบางคำถามกับ รศ. ดร. คุณหญิงวิงดา ดิถียนต์ หรือ “ว. วินิจฉัยกุล” นักประพันธ์สตรีที่โด่งดัง และทัศนะจากบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ เกี่ยวกับการเมือง เศรษฐกิจ สังคม สื่อมวลชน สตรี ไทรคอมนาคม ศิลปการแสดงและวรรณกรรม ในอีก 75 ปีข้างหน้า

ในเล่มนี้อีกเช่นกัน สุวรรณา ฟองสมุทร ได้ค้นคว้าเรื่องราวอันมีค่าของกระบวนพยุหยาตราชลมารค ให้ผู้อ่านได้ทราบถึงความเป็นมาอย่างละเอียด พร้อมทั้งนี้ ยังมีความลึกลับของการค้นหาหนทางนครสาบสูญในโอมาน กับเรื่องราวของราชอาณาจักรภูฐาน และที่พลาดไม่ได้ คือ ภาพชุดอาคารใหม่ กระทรวงการต่างประเทศ ถนนศรีอยุธยา

ผมและผู้จัดทำทุกคนหวังเช่นที่เคยหวังว่า คุณ ๆ คงจะพอใจหนังสือวิทยุสราญรมย์เล่มนี้...□

ประภัสสร เสวิกุล

ประภัสสร เสวิกุล

บรรณาธิการ